Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia Aristotelica-Thomistica - Cod. Ettenheim-Münster 226

Endel, Roman
Majer, Ferdinand

[s.l.], 1731-1732

Philosophia naturalis seu physica

urn:nbn:de:bsz:31-120354

Visual Library

Philosophia Naturalis
seu
Physica

Proœmium

Prima Philosophiæ parte, vidit Philosophia rationalis seu Logica, sequitur altera Philosophiæ pars altera, videlicet Philosophia naturalis seu Physica à græco verbo φύσις quod idem sonat ac naturalis, sic dicta quod de universa rerum natura agat, vel in hac explanandâ eo reliquo ordine dicimus nos et Philosophorum principiis. Antes agamus singulis de partibus Philosophiæ specialis in aggressi, mittimus ad hanc tamen brevia Prolegomena, uti quivis fieri solet, de natura et objecto Physicæ præmittimus.

Prolegomenon 1um
De objecto Physicæ.

Constitutio est: quæ in loco de objecto Physicæ dicta sit, certum est objectum Physicæ esse id, de quo Physica tractat, id quod, ut in posteriora Physicæ manifestum fiat, tota Physica tractat de ente mobili; videlicet extra dubium positum ens mobile est objectum Physicæ; attamen inter authores varie inter se distinguunt, aliqui assignant ens mobile, alii corpus mobile, alii ens à corpore naturale, aut alii denique substantia mobile à natura; dubium est, potest, cui eorum fiat, studendum sit, ut à patebat mens et titulo de natura, et verisse Authores omnes inter se quærunt [illegible] in naturalibus quomodocunque &c. 1mo.

Pro natura duplicitur sit considerari prout nempe dicitur principium et primum proximum est motum et sub hac ratione est objectum quod datur et sit est ente naturali, 2do.
1° prout ens mobile dicit habens principium radicale motus et quietis, sub quo sensu coincidit cum ente naturali quoniam omnis natura dicit principium motus et quietis, atque ens naturale habens principium motus et quietis, ita ens mobile dicit habens principium motus et quietis; ergo radicale et proximum; primo sensu explicandum.

Ens naturale itaque est, quod in se habet naturam, atque est compositum ex natura et forma, quæ ita dicta sit principium eorum omnium motuum enumeratorum sub omni categoria; nec aliter evenit, quod natura, prout involvens materia et forma dicat principium motus et quietis. Ita ergo est natura ens naturale et ens ex materia. Naturalem vero autem vocamus in actu 2 Physicum videlicet e natura et forma: utpote principia radicalia motus et quietis; ens naturale est habens natura et forma compositum habens principia illa radicalia, ut ens à natura esse patet et habet naturales materia et forma similis sumpta, quæ patet sit esse principia principium motus, quæ ex conscriptibus radicalis compositum omnia: ita compositum hoc explicatur. 3tio.

Distinguitur Mathematica Physica et Metaphysica. Mathematica est quæ agit de quantitate continua et discreta quatenus longitudine, latitudine et profunditate. Physica est quæ sub consideratione physica de natura forma substantiali, sub quo sensu ponitur in objecto Physicæ, unde et corpus physicale dicitur 4to.

Abstrahi ô ĉ nilil ꝯſiderari, put ꝯſtans genere et dſſeẽa. ĵmo et Obiectũ ꝯſidratũ certitũdine n̄ commiscellatũ ente nbli. 2o modo ĉ ſeu pſca ꝯſiderãdo ꝯſtans mãa et fõrã, adeoqᷓ hbens pprium motũ quãtit. adeoqᷓ medῖae ente nbli ĉ nãali, ubi ſolũ adhuc ꝯſidrd n'ĉ de qꝯ abſtrãle, et nbli Abſtractes. ĵmo ãm modo dicit ꝓcedẽ et pprĩa radicalia motꝯ tracta tiri quãd tõmã abſtrãctũ ꝯſideratũ. 2o modo ĉ ſtũ ad tõmũ abſtractiũe gẽñ m rgnẽ ꝯſpit pprium pſitõm ſtũ aeterna ꝯgni tõm tõmi abſtrãli. que ſuſtu certũ ẽ ens abſtractum nble ô pũ ẽẽ obitũ adꝯſtũ ſhcẽ, ꝯũ m ſpẽ. ꝯſtũ abſtrãctes ſẽd et ꝓtis eadẽ ꝯſiderentur. qẽs ſẽ pꝑia primis cõmotꝯ tradtes ꝯ q ad ambitũ pſcẽ hoꝯ motũ ad talſtũ pſcẽ ceti etc. qꝯ explicatis

Dico Licet re ꝯſſa nuniqᷓ ſit obitũ phcẽ explicari, ens nble a qꝯ nãale explicari tñ ꝯſpatur ens nble. ita ſentire videtur illud ꝯſſ. c. 10 ubi ait ſpecũ ô cuiꝯ rale ꝯſpẽ poſſibile ĉ moveri ens ẽm poſſibile moveri, ideoqᷓ ꝯſſ. ac ens nble; et S. Doct. m ĵmã ſhcẽ L. 2. m ꝯuit: hic ô ô dicit ſhcẽ. Cꝯ obitũ ĉ ens nble ſimpliciter.

5um

Cum vero obitũ ſicẽ debet ĵmo de qibꝯ de qꝯ ſcẽ tractat primo pẽ ꝓũ in recto: de ceteris qꝯ vero tractat in obliquo. 2o debet ꝯſtã ꝓ atꝯ … 3o uniꝯ vnde tali, que debat ſcẽ unitatẽ ꝯſpram qᵉ ad id debent oĩa, qua tractant in ſcẽ referri ſtñ eãd et ꝯque ô tam pres et ꝑtes. ſẽd hę qtuor qdẽs habui in ente nble. ꝯ. ꝯ qued oĩa membra ĵmo ẽm de ô abſtrãctio de qua tractat ſhcẽ, ſcẽ primo pẽi ſit ꝯd ſit ꝓprium nble. ꝯ ꝯmẽs, ꝯ cũm motꝯ et quanti. ſuit de hõi pẽ et de oĩ nãale ꝯ. hbet ꝯſpitũ ſentiend et ratio. de qꝯ ĉ tractat ꝯſpteri. de ẽẽ eqᷓ ut eãd entis nble. de ſyli et adsecũꝯ ilꝯ ẽẽ entis nblis ... caeleſtibꝯ de pꝑtis entis nblis ſeqᷓuit pẽi in obliquo. 3o obſerta ꝯſtão entis nblis ſcẽ quiaſibi ubi ꝓ integrum ꝓbabit qꝯ ſẽ atꝯ ens nble. 4o ſtio … qua ſeu nbtas ꝯſequit ſhcẽ abõi alia ſcẽ. nã corꝯſtalitas qua ĉ abſtrãct ĉ mãã ſpiri. ꝯ ut ſidũ iã ĉ oĩa de qꝯ ſhcẽ tractat vero videt ſhꝯ. ſpẽ ꝓpter referunt ad ens nble. ꝯ

6us Quod ĉ melius ꝓ nble qm nãale ubi ꝓ ens qm ꝯ explicet. ꝯ; ô hoc qꝯ nblas ĉ ꝯſtũ ſhcẽ abõi ſcẽ. quã ꝓ nble ꝓſẽ explicat … ꝓ nãale ĉ ſtũ [illegible] ꝯſtoꝯ nãale ꝯ nble ꝓ ẽ explicat et ſui debet. vari ꝯſſ. ꝯ motꝯ ꝯſſ explicat ꝯ ens ꝯ ꝯꝯ. cum dicit entis entis in ꝓſtẽ ſus m ꝓbcẽ. ꝯ entis ĉ ꝯſtũ: ĉ obitũ … ꝯnere. de qꝯ ſtũ entis tractati m ſcẽ. ꝯ ĉ ꝯnẽ ꝯ …

tene vero ens. Ad arg. abstractionem [illegible] fadem: quo genus mobile [illegible] ens naturale [illegible] abstractionem explicatam debet. adeoque ens mobile [illegible] [illegible] naturaliter [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] mobile [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] ens [illegible] [illegible] formale [illegible] [illegible] objectum materiale. [illegible] mobile [illegible] [illegible] formali, quae [illegible] objectum formale.

Obj. 1o [illegible] [illegible] ens mobile: [illegible] mobile non [illegible] [illegible].

2o [illegible] [illegible] Eucharistia moventur localiter, [illegible] [illegible] [illegible] abstractio [illegible] [illegible] et formam.

[illegible] ad 1um [illegible] [illegible] ens mobile [illegible] ordine ad [illegible] [illegible] [illegible] in ordine ad motum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] etc. [illegible] [illegible] mobile [illegible] [illegible] [illegible].

Resp. ad 2um [illegible] [illegible] moveri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] motum [illegible] [illegible] mobilitas radicalis [illegible] [illegible] [illegible] ex materia et forma, [illegible] [illegible] motus localis [illegible] motum [illegible] loco [illegible] [illegible] [illegible] loco [illegible].

Arbor gonenon [illegible]
an
Physica sit scientia, et an speculativa?

Cum omnia, quae ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in loco [illegible] [illegible] ambagibus dico

Dico 1o Physica est scientia [illegible] [illegible] contra quosdam [illegible] veteres.

[illegible] [illegible] [illegible] circa objectum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] talis; [illegible] physica [illegible] [illegible] [illegible] suo objecto. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] patebit ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex nihilo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] objectum [illegible] [illegible] [illegible] mobile [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible] mutabiles [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nulla [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] habeat requisita ad scientiam erit talis [illegible].

Dico 2o Physica est scientia [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in suo objecto, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad [illegible] gloriam et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[Margin notes:]

7us.
Conmobile [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] in via.

/

8us.

9us.

N. II

Objicies contra 1am conclusionem 1° objectum Ethicae debet esse immutabile sed ens mobile ut sic objectum Physicae est mobile ex ipso quod sit mobile, ergo.

quia scientiae dependeant a subjectis remotis sed proxime ab intrinseco.

2° Talis est Logica qualis est ethica, sed ethica practica est a potiori tota pars, quae est Logica est speculativa.

Respondeo ad 1am conclusionem: Ethica non tantum dirigit intellectum ad cognoscendum veritatem, sed et inclinat voluntatem ad amandum, et ideo est practica.

3° Medicina est practica, quae tractat de ente mobili ut sic sanabili, ergo etiam Ethica est practica quae tractat de ente mobili. Ista praedicta debet fieri curando, qui ergo verbo est practica, ergo et Ethica erit practica.

Respondeo ad 1um: quod objectum Ethicae debet esse immutabile ex parte cognoscentis, non ex parte entis mobilis ut mobile quoad existentiam, cum quaedam non etc. Tamen certum est non mutatum esse, et quia possunt mutari et corrumpi, quod certum est, Logica tamen ut sic est immutabile et incorruptibile. Nec dicas Ethicam esse practicam ut sic, nisi supponendo Metaphysicam, sed quod existentia, et cum 2° existentia respicit mobiles, bonum peccatum, bonum in Metaphysica considerat, ut natura rationis entis boni etc. Ethica vero considerat sub ratione boni entis mobilis rationalis etc.

Respondeo ad 2um: Talis est Logica qualis est ethica, jam cum non sit sed ethica practica jam non sit, nec est ac. Inquantum Ethica Logicae est et plurimi sint practici, dant ad et aliqui dicunt, qui sunt jam etiam a quibus generatur et efficitur Logica.

Respondeo ad 3um: Ethica inclinare voluntatem ad amorem Dei non ex fine intrinseco, sed ex extrinseco, etiam considerari, ex quo et cum non naturae consideratione etiam amorem Dei, amor autem ex fine intrinseco pertinet ad Ethicam sive moralem. Ita in Theologia dicimus Beatitudinem formalem consistere in visione Dei, ex qua consequenter oritur amor Dei.

Respondeo ad 4um quod Medicina est practica quia tractat de ente mobili parte, contra Ethica tractat de ente mobili, nec adeo tantum est ad finem, neque medicina ut aliqui putant est practica pars sed est distincta scientia, Subalternata physicae, a qua desumit sua principia, tanquam ab altiore, ut Logica magis subalternata. Sic Ethica debet fieri curando, ideo est ut docet, quantum sit ad usum et ad ipsum applicandum; non plerumque docet physica sanare, sed impossibilitatem curandi, et quod docet Logica, in fine curandi curare. Hoc aliquo modo concedit, ipsa scientia Ethica, a qua tamen aliqua propria mutuatur, ut et Medicina a Physica mutuatur.

Prolegomenon 3ium

De Partitione Physicae.

Bene et optime P. Reymundus Maylath Physicam partitur in quatuor partes, quarum 1a tractat de ente mobili in communi, 2a in ente mobili locali, 3a motu generationis et corruptionis, 4o motu vitali, ratio hujus est, quia ut ait Aristoteles scientia dividi debet, ubi dividitur objectum de quo tractat, sed quod totale objectum physicae ut [illegible] patebat in ens mobile in communi, ens loco mobile, ens corruptibile, ens vitale dividitur, ita et physica dividi poterit, quam divisionem P. Maylath si non ex integro saltem in plurimis imitabimur. 1a

Prima itaque pars, quae praesentibus habemus tractatum de ente mobili in communi, appellatur ab Aristotele de physico auditu seu naturali auscultatione, quia nempe quoniam [illegible] intelligentia naturalis [illegible] attento studio addiscendae, hanc partem Aristoteles complexus est libris 8. 2a

Notabis hac in re etiamnum tria [illegible] dicendum sit physicam totum comparabile objectum, sed sit una species [illegible] non plures partes [illegible] ex quo omnia [illegible] objecta in una ratione formali, scilicet sub una ratione substantia [illegible] abstractionis a materia [illegible] et [illegible] in ordine materiali abstractus, [illegible] objecto, [illegible] et [illegible] physica [illegible] ad ipsa [illegible] devolvimus. 3a

Pars 1a Physicae
Ad Libros Physicorum
De Ente mobili in communi
Disputatio 1a
In Librum primum Physicorum
De Principiis entis mobilis seu corporis naturalis in genere et specie.

Modus propositionis exigit, ut quemadmodum 1o de ente mobili in communi, tum de ente mobili in particulari disseramus, ita etiam jam de principiis corporis naturalis in communi, deinde de principiis in particulari agamus. itaque

Quaestio 1a
De Principiis entis mobilis in genere

Solus 1us

Quaeritur Quotuplex sit Principium.

N. 13us Principium late sumptum idem est ac initium, idest terminus, quo posito aliquid procedit. [illegible] ut [illegible] principium [illegible] [illegible] principium [illegible] [illegible] et origine a [illegible] [illegible] principium [illegible] [illegible] principium [illegible] ex arte [illegible]: est [illegible], unde aliquid est, a quo aut [illegible] quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] nota [illegible] [illegible], qua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: Principium est ex quo aut a quo aliquid quocumque modo procedit. unde [illegible] [illegible] principium [illegible] et [illegible] [illegible] a qua [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] principium generationis [illegible] [illegible]. [illegible] parte, ex quibus [illegible] [illegible] [illegible] principia [illegible] [illegible] et causa efficientis finalis et exemplaris, a quibus res aliquo modo procedit. [illegible] [illegible] et origine aliquid ab aeterno. [illegible] [illegible] ab aeterno, quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] causa. [illegible] causa sit [illegible] principium [illegible] principium [illegible] [illegible] [illegible] hac de re sit.

N. 14us Principium [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] [illegible], unde aliquid est, [illegible] [illegible] in principium [illegible] et principium in [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] principium a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quo aliquid dependet [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de quibus [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] aliud est intrinsecum, aliud extrinsecum. intrinsecum a quo procedit [illegible] [illegible] [illegible] naturali intrinseca principia sunt materia et forma, extrinseca [illegible] efficientes, finales, et exemplares, a quibus res extrinsece dependet. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible]; [illegible] generationi [illegible] materia et forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] materia et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] vero [illegible] et [illegible] [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

N. 16us Principium [illegible] aliud est ut quod, aliud ut quo, ut quod est totum [illegible], a quo aliud procedit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] principium ut quod, calor vero [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] est principium ut quo, de quo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plura de [illegible]. [illegible] [illegible] principium vulgariter [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] principio [illegible]. [illegible] [illegible]

Prim. Conclusio: corporis naturalis ex toto est hic determinatio et est ea quae nec ex se ipso nec ab alijs [illegible] ipsi [illegible] naturalium prius [illegible] componentia [illegible] ex naturis [illegible] ipsi fiant in eodem genere [illegible] sine genere causae formalis nam ea alia non fuerit [illegible] principium, sed principiatum. 1º [illegible] ex alijs [illegible] non [illegible] principiatis: unde nec Coeli nec [illegible] propria [illegible] separata ad materiam et formam. [illegible] debent ex ijs [illegible] fieri [illegible] [illegible] [illegible] corruptibile [illegible] ex [illegible] forma nam ex [illegible] [illegible] dubitatur ex materia et forma modo [illegible] statuendo. ea [illegible] — N. 17.

Colliges Conclusio, [illegible] alia sunt in fieri, alia in facto esse, ita et corpus naturale potest considerari sunt in fieri et sunt in facto esse, [illegible] consideratio nec [illegible] in transitu a non esse ad esse [illegible] in facto esse [illegible] considerari [illegible] materiam et formam [illegible] advertendum [illegible] multipliciter fieri, et [illegible] creatio, quae fit ex nihilo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae fit in nihilo [illegible] [illegible] substantiae [illegible] [illegible] in [illegible] Eucharistia, ubi [illegible] materia et forma panis et vini [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] nec [illegible] [illegible] [illegible], alia fuit generatio, quae fit ex nihilo [illegible] [illegible] nihilo [illegible] [illegible] [illegible] materia [illegible] supponit, quae ipsa generatio [illegible] capere et active; active [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] actio agentis ad [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] generante, [illegible] passio [illegible] [illegible] transitum [illegible] [illegible] et fieri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] — Num: 39. 47.

Articulus 2us

Conclusio [illegible] principia corporis naturalis.

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Conclusio 1º Corporis naturalis in fieri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] fieri corporis naturalis.

[illegible] fieri corporis naturalis a transitu a non esse ad esse, [illegible] a non esse [illegible] [illegible] [illegible] transitus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] supponit, [illegible] [illegible] [illegible] transitus [illegible] [illegible] [illegible] transit [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] a quo transit [illegible] privatio [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] transitus [illegible] [illegible] unde S. Joan: Damas: apud Aristotelem [illegible]: [illegible] [illegible] naturalium propria sunt [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et privatio. — Num: 39. 49.

N. 20^mu. Prop^o 20. cu~ propria unio [illegible] ... [illegible] unio nec m~a, nec f~a, nec p[illegible] ... propria [illegible] naali in fieri ... [illegible] generat~ mutativa ... [illegible].

Obus Generatio mutativa ... et [illegible] ~~[illegible]~~ nihil aliud e~, nisi [illegible] ... et [illegible] vitale, q~o n~ ... m~a et f~a ... [illegible] ... unio vitalis seu generatio.

N. 21^mu. Prop^o 21°. [illegible] naale in fieri ut verba [illegible], ut [illegible] naale per [illegible] generat~i mutativae propria unio [illegible] m~a et f~a.

Obus [illegible] naale per [illegible] generat~i mutativa [illegible] ... in facto e~, nisi [illegible] diversa [illegible] ... [illegible] eadem propria unio [illegible] et [illegible]. ... in facto e~ [illegible] propria unio m~a et f~a: q~o est in fieri per [illegible] generat~i mutativae. [illegible] ... in fieri e~ id [illegible] ... in facto, [illegible] ... m~a et f~a per [illegible] ... in facto e~ [illegible] ipsa m~a et f~a ut unita, q~o [illegible] fieri et facto ... ut ... [illegible] diversa [illegible], q~o [illegible] eadem propria unio, ut q~o [illegible] ... D~o

N. 22do. Prop^o 22°. [illegible] ... naali in facto e~ [illegible] m~a et f~a.

Obus [illegible] propria unio ... naali in facto ... ut [illegible] ... generat~a m~a et f~a [illegible], q~o [illegible] propria unio [illegible] naalis in facto e~.

Num. 23^tiu. Ob[illegible] [illegible] naali [illegible] quando [illegible] ... f~a [illegible] naali [illegible] m~a [illegible] f~a [illegible] naali, [illegible] m~a: q~o [illegible] et m~a in [illegible] propria [illegible] naali.

q~o [illegible] generantis [illegible] generat~d q~o [illegible] naali in fieri [illegible] propria [illegible]. [illegible] ... neque [illegible] f~a [illegible] q~o.

q~o [illegible] generat~d, [illegible] f~a, ut [illegible] f~a coelesti in m~a coelesti [illegible]. [illegible] ex [illegible] putrefactione generat f~a vermis in m~a [illegible], [illegible] existente sub [illegible] f~a vermis.

[illegible] non [illegible] propria unio [illegible] generat~o [illegible] ... propria unio [illegible] in fieri.

[illegible] f~a [illegible] q~o transitiva. [illegible] q~o [illegible] propria [illegible] transitiva.

BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

[illegible] ens naturale in facto esse [illegible] constitui in natura [illegible]. [illegible] de unione, [illegible] ex subsistentia [illegible] quod plura [illegible] per se.

Ad 1.um ad [illegible] propria [illegible] quam [illegible] ex [illegible] [illegible] constituentibus [illegible] [illegible] ex alterutro [illegible] in [illegible] [illegible] forma naturali [illegible] de [illegible] parte constituente [illegible] [illegible] esse [illegible] sufficit, non [illegible] ex altero [illegible] parte constituente.

Ad 2.um ad 3.um [illegible] [illegible] generantis [illegible] non [illegible] generatio [illegible] intrinsece et intrinsece requisito [illegible] antecedens. [illegible] [illegible] actio [illegible] [illegible] [illegible] est [illegible] [illegible] actio [illegible] forma agente, [illegible] mutatio forma mutante [illegible] [illegible] actio [illegible] [illegible] de mutatione passive [illegible], qua [illegible] [illegible] ad [illegible] forma, [illegible] requirit [illegible] mutante [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] quae cum [illegible] ex parte materia [illegible] materia ad [illegible] constituens unum principium. Forma [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] ad mutatione [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma [illegible], [illegible] [illegible] materia [illegible] forma [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] nihilominus [illegible] mutatio seu transitus a non esse ad esse, [illegible] [illegible] forma expellenda non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma.

Ad 4.um [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generatio [illegible] generatio requirit [illegible] forma, [illegible] generatio [illegible] mutatio [illegible] [illegible] forma [illegible], [illegible] generatio [illegible] [illegible] mutatio [illegible] [illegible] generatio [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

Ad 5.um [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] constitutionem entium [illegible] influens [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] transitus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Ad 6.um [illegible] [illegible] transitus [illegible] active [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] passive [illegible] [illegible] est. [illegible] [illegible] generatio [illegible] transitus [illegible] [illegible] passive [illegible].

Ad 7.um unio ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex naturale [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tota natura humana nec [illegible] [illegible] [illegible].

Obiicies 1.o [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] naturalem N.o 24.
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible],
[illegible] admittebant plura [illegible] [illegible], et de his [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ob [illegible] [illegible], quam [illegible] admittebant alii: [illegible]
[illegible] seu [illegible] [illegible] admittebant [illegible] [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

resolubilia in alia, qualiter [illegible] al. magis resolvitur [illegible] in [illegible]
aqua in vaporem, Mercurius in aere, et terra [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] solis radijs in speculo caustico collectis. [illegible]
[illegible] asserant [illegible] corpora naturalia resolvi in [illegible] [illegible] ubi [illegible] [illegible]
experientia, tum quia [illegible] ultimo absolverunt. [illegible] hac [illegible] resolubilia [illegible]
poterant ad chymica.

N. 25[us]. Democritus, Leucippus, Epicurus, et [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] atomi [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] corpora [illegible] debent inducere [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
a multa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] figura [illegible] ita, ut si ita [illegible] [illegible] [illegible]. Si vero
alter [illegible] [illegible] hac [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] atomos [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], cum atomistae [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] absolutum.

N. 26[us]. [illegible] quo [illegible] corpora [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] modo [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible], nec [illegible]. [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible], quo [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] calor [illegible]
ab una [illegible] et calor a [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] corpora [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] sed radicaliter

Quaestio 2[a]

De

Materia Prima.

A principijs in [illegible] ad corpora [illegible] [illegible] [illegible] [illegible],
[illegible], quae cum a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] naturalia, [illegible] [illegible] [illegible], ab alijs Luna [illegible], [illegible]
[illegible] Luce [illegible] [illegible], ut Luna a [illegible], [illegible] [illegible] Luna [illegible] [illegible]
[illegible], ita ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible]
[illegible], a [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible], ab [illegible], [illegible]. [illegible]
per se [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Articulus 1us
Quid sit Materia Prima
et
utrum dicat actum entitativum
aut
differentialem.

Probatur 1o materia est duplex, prima videlicet et 2da; 2da est substantia forma [illegible] completa [illegible] lignum et [illegible] frigoris et caloris, uti [illegible] actu [illegible]; sub materia 2a [illegible] totum compositum [illegible] apponit alia materia [illegible] quae una cum forma compositum constituit; sed haec materia non servit [illegible] materia prima est [illegible] formae substantialis, in quo nempe forma substantialis recipitur, dicitur actus, [illegible] universim [illegible] materia actum designat [illegible] compositi substantialis [illegible] radicale [illegible] ut in genere causae materialis nihil [illegible] praedat. N. 33

Probatur 1o Materia prima potest dupliciter definiri: [illegible] definiri: semel positive et semel negative [illegible] Aristoteles [illegible] ita habet: N. 24
materia prima est [illegible] ex quo aliquid fit [illegible] actum, [illegible] fit, cum insit, et [illegible]: aliqui addunt: et si illud corrumpitur in hoc abibit ultimum. Dicitur actum in quo convenit cum [illegible] compositum [illegible] totum compositum [illegible] in [illegible] materia [illegible] compositum fit [illegible] constans. Dicitur cum insit [illegible] privatione, [illegible] ut [illegible] causa extrinseca efficiente, finali et exemplari. Dicitur tandem [illegible] aut [illegible] materia, [illegible] parte [illegible] compositi, [illegible] particula, et si illud corrumpitur [illegible] in corruptione compositi [illegible] parte separare, [illegible] materia, quae aliena forma [illegible] alias [illegible] corruptio, [illegible] annihilatio [illegible] fieret, adeoque prima materia est ingenerabilis et incorruptibilis. ubi [illegible] materia sublunari, [illegible] forma inamissibilis [illegible] particula, et si illud corrumpitur [illegible] coelestibus [illegible] inseparabilia et incorruptibilia [illegible] materia, [illegible] sublunare [illegible] materia, [illegible] incompleta [illegible] in qua [illegible] compositum [illegible]

[illegible] materia prima nec quid nec quantum, nec quale, nec [illegible] determinatur; quae [illegible] quid [illegible] materia [illegible].

mera p[otenti]a et in specie, nec compositi a[d] subsist[enti]a potent[ia] d[ic]itur receptiva de
illa de actu et specie. ex quibus

N. 19no Eliditur neg[ans] supponendam m[ateri]am, a forma distinctam, nam ex ipsis apparent composita
substantialia, qua constant forma substantiali et m[ateri]a, in qua subsistunt, forma
ex qua prius amissa forma maneat, uti videmus in continua experientia, apparent
generatio et corruptio substantialis, quae certo substantiali necessario supponunt
in nullo alio, quam quod nihil in praesuppositum et annihilatio in illo actu, nec
e contra generatio praesupponit, et corruptio relinquit actum qui dicitur 1us qui
nullum aliud praesupponit. Si enim m[ateri]a ipsa actum supponeret, ipse actus iterum
praesupponeret aliud, et fieret processus in infinitum, vel non praesupponeret aliud
et erit 1us actus, atque ideo admitti debet, qui actus quem nos m[ateri]am pri[mam]
vocamus.

N. 20mo M[ateri]a, ut est quoddam mera potentia non actua, potest potentia dici, sed passiva quae
libet potentia recipiendi formam, sive actum, a quo illa [illegible] complet,
passiva potentia dupliciter est, complete est actu respectu actus alicuius seu [illegible]
m[ateri]a, quae dicitur potentia passiva logica, respectu cuiusdam actus formae [illegible]
quam dicitur potentia passiva physica. Si vero illud sit separata, ad [illegible]
seu pura in repugnatio ad existendum actu non existens, est potentia passiva [illegible]
et pure logica. Quaestio procedit de potentia physica seu m[ateri]a prima, num
haec ipsa sit mera potentia, ut nullum includat actum nec entitativum, nec
formale, nec existentiale contra alios, quorundam

N. 31no Sed ut quo actus dicitur ens, quod constituit rem in sua quidditate seu essentia,
existentia, quod constituit rem in ratione extra causas, a parte rei,
actus ... dupliciter et physice. [illegible] forma, quae actu non
quaerit m[ateri]a, sed neque constituta ab ipsa forma. [illegible] actibus
actuales et formales generaliter, quaeritur an m[ateri]a, [illegible]
in genere physico sit pura potentia, ut excludat [illegible] actum [illegible]
de actu entitativo a logico quaeritur an m[ateri]a ex ipso quod sit [illegible]
mera possibilis posita, et compleverit potentia objectiva [illegible]
an ingenere ex ipso dicenda sit logice actum entitativum seu ut alii vocant
transcendentalem; ubi videbis [illegible] de ente in [illegible]
seu actum entitativum [illegible] actu existens, quod patet [illegible]
nunquam existentia extra causas reale. [illegible]
[illegible]

Dico 1° M[ateri]a ipsa nullum includit actum entitativum, seu [illegible]
m[ateri]a [illegible] actu [illegible]

Ratio novae possibilitatis. Si materia non habet actum entitativum et non adaequatum, tunc N. 82.
aliquid quod nunc est ens reale extra statum possibilitatis positum, sed hoc non potest
materia. Ergo dici potest actum entitativum quod non est adaequatum. Potentia quae adaequat se
extra nihilum quod est actu aliquid quod habet actum ens reale, et vero reali; quare
actu tali debet opponi; plurimum quod generat sub uno nomine dividente
ens reale. atqui etiam non pura potentia nullum includens actum, vero generat
sub uno nomine dividente ens reale quod ex per ens reale in toto ita bene
dividi ab actu hic non constituit in actu et potentia, et oppositum ea utroque,
oppositum non est aliud ea materia et forma fuerit unum jam et non in actu
tempus eum est; una hic sola idea generat. neque est antequam habet aliud
in dispositum materia et forma quae possibilitate dictam actu. Sed quod potentia et quidem mera
cum una pars dividens et potentia pariter debeat excludere generata, ergo est
actu. Aliquid materia sub eo oppositum sub ente reali; licet pariter excludat
actum, non est pars excludere debet non aliquid ac (?) actu peractus ex-
cludit materia: adeo quod ipse clarum verbum Dom. Anat. ubi sic habet. Dicit
eius invenit aliquid quod est potentia tantum ut materia, et est aliquid quod est actu tantum ut Deus,
et aliquid quod est actu et potentia, ut res ceterae.

Confirmatur. Materia jam actu entitativo nihil aliud est, nisi adaequatum nisi ipsa N. 83.
entitas in parte rei posita extra statum possibilitatis, sed hoc entitas non est mera potentia
in potentia, non generat aliud entitas in parte rei; quaeque in statu possibilitatis fuit
possibilis sed in statu possibilitatis materia, et ea conceptus dicat ut possibilis
fuit mera potentia: quod est actu ponitur extra statum possibilitatis, ut mera potentia;
unde si voluit contendere talem entitatem extra statum possibilitatis positam
habendam esse actum entitativum, tunc de non. Aliter neque esse in eo quod actus
et potentia debent correspondere. Fuit quod potentia obitum et totum, quae respectu
actus rei positivam non est possibile, sed negatio tantum potentia aliqua vera: ita
alii rei positivo quod vocatur actum entitativum non est neque ac dicendi talis.

Dicimus quod ad naturam faciunt valde hi putantes inter ens actu et
nihil actu. et nomen nihil non dari medium. Adeoque materia si sit pura nihil
est actu; sicut ens actu dicimus, per actum ipso utrumque quod debet est actum ex
mero nihilo aliquid, quod sit pura potentia. Si vero nihil dispar ab entitate quod
potest existit; dicimus quod non sit medium cum ipsa non existat actu. non sit nihilum
potest, sed reperitur tale actualis existentis est dicendum actum, sed tantum ens in actu.

Dico 2do Materia prima habet actum dispositum, in eo quod eius actum constitutiva
specifica qui dictum est talem habuit hoc non tali positiva.

N. 29[us] Solutio [illegible]. [illegible] ita habet [illegible] quod [illegible] materia [illegible] a forma [illegible] materia et forma [illegible]. [illegible] atqui materia [illegible] forma [illegible] ergo

Confirmatur [illegible] genus [illegible] genus, sic [illegible] et [illegible] motum [illegible] quod [illegible] materia [illegible] et forma [illegible] ita materia [illegible] ita [illegible] materia [illegible] forma [illegible] materia [illegible]

Objicies [illegible] materia [illegible] forma [illegible] quod et materia [illegible] forma.

Objicies [illegible] habet [illegible] habet [illegible] materia [illegible] habet [illegible] et [illegible]

N. 30[mo] Notandum [illegible] materia [illegible] forma [illegible] materia [illegible] materia [illegible] forma [illegible] et forma [illegible] materia [illegible]

N. 31[mo] Objicio [illegible] materia [illegible] forma [illegible] forma [illegible]

[illegible] nihil, sed materia [illegible] nihil [illegible] materia [illegible] respondere [illegible] materia [illegible] respondet [illegible] quod [illegible]

[illegible] forma [illegible] habet [illegible] materia [illegible] habebit [illegible] bonum habet [illegible] materia [illegible] bona [illegible] bonum, quod habet [illegible].

[illegible] habet [illegible] materia [illegible] certum [illegible] magis [illegible] materia [illegible] quod magis habet [illegible]

Confirmatur [illegible] materia [illegible] habet [illegible] forma [illegible] et [illegible]

caelitus [illegible] ; [illegible] quod assimilant [illegible] sub alio et alio [illegible], atque assimilant [illegible] atque [illegible] alio [illegible] non [illegible] sed [illegible] assimilari [illegible] habuit ex [illegible] per [illegible] minimum, [illegible] mixtato [illegible] atque

Obmovebis 2do [illegible] quod [illegible] nihil [illegible] quod [illegible] receptivo atque nihil [illegible] quod [illegible] [illegible] N. 35° ad [illegible] respondere debet respondere atque [illegible] [illegible] atque [illegible] debebat [illegible] atque

Obmovebis 3tio [illegible] in genere [illegible] sit atque [illegible] adhuc [illegible] et [illegible] per [illegible] in genere [illegible] et [illegible] atque [illegible] involvit [illegible] involvit [illegible] involvat [illegible] ad [illegible] et [illegible] debet [illegible] aliud sit atque aliud [illegible] debet.

[illegible] ad 4tum [illegible] audeas [illegible] respondeo 1° [illegible] sit [illegible] per [illegible] atque [illegible] et [illegible] atque [illegible] ad [illegible] et [illegible] sed [illegible] etc.

Ob. contra [illegible] 1° [illegible] in [illegible] N. 16. atque [illegible] et [illegible] et [illegible] et [illegible] atque. N. 37m

1° non sublunari et caelesti [illegible] debet [illegible] qui [illegible]

2do [illegible] quod debet [illegible] et [illegible]

Objicies ad 1um Dm atque qui distinguit substantia di[illegible] aliquo genere univoce
competentia cum p diversa [illegible] n. sed materia prima se ipsa distinguit, substantia
prima talis non p dist. cum etc. materia prima quod n [illegible] differt quia actu
[illegible] quia [illegible]. [illegible]. quod habet aliud entitatis quam forma quae entitas
materia distinguit eam ab omni alio cum in entitate ei propria distincta consistere
[illegible] [illegible].

Objicies 2do differentia specifica positiva c [illegible] negativa non est diminuta quod differt
[illegible] [illegible] debet habere actu distinctum cum quod differt specie negativa
est. distinctio patet ex N. 25.

Objicies ad 3um Dicta Materia prima est una unitate specifica, ita sit distinctio [illegible]
[illegible] talis, [illegible] ab unitate [illegible], una, ita sit distinctio [illegible] [illegible] tali,
n. a est [illegible] [illegible] [illegible] retorsio in Deo, qui licet sit [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] tale, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], a contrario
[illegible] materia [illegible] mera [illegible] [illegible]

Articulus 2us

an

Materia prima habeat propriam existentiam et

an

possit divinitus existere sine forma.

N. 26um. Status [illegible] supposito quod in creatis existentia distinguitur realiter ab essentia,
[illegible] certum est materia primam habere existentiam propriam, sicut habet essentiam creatam
propriam, [illegible] [illegible] supposito existentia [illegible] ultima rei actualitas, [illegible] ultimus
[illegible] [illegible] formaliter [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] a creato [illegible] [illegible]
causa posita actualitas: quae ipsa existentia [illegible] essentia, [illegible] si [illegible] est
[illegible] [illegible] existentia [illegible] [illegible] [illegible] sit [illegible] [illegible] existentia [illegible]
quo posito, [illegible] [illegible] [illegible] an materia prima habeat existentiam propriam [illegible]
[illegible] an vero [illegible] existentia a forma et [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]

Dico 1o Materia prima nec habet nec habere potest existentiam propriam. [illegible] existentia
forma est [illegible] existunt. ita Thom. contra [illegible] et [illegible].

N. 27um. [illegible] 1o [illegible] [illegible] et D. Th. [illegible] 1o [illegible]: c 7 [illegible] et 70 [illegible] habet [illegible] [illegible]
ad [illegible] [illegible] habet [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] ad aliquid [illegible], quae [illegible]
[illegible] atque informe [illegible] habet, antequam [illegible] forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] ante formam [illegible] [illegible] habet existentiam [illegible] nec materia prima
quae [illegible] [illegible] habet existentiam [illegible] ante formam. [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] 1o materia prima [illegible] existit [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] aliquid concreatum quam creatum. 2o
[illegible] [illegible] [illegible] actu existit. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma.
[illegible] [illegible] forma et materia. et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible]

salvaretur si natura, per se ipsa existat, et non per existentiam propriam.

Obiicies 3tio: si natura iam haberet propriam existentiam et natura iam et suppositum non faceret unum per se, sed per accidens; hoc non potest admitti, quia potius illa non tunc fit unum per accidens, quod fit ex 2 entibus completis. Sed si natura et suppositum haberent suas proprias existentias, sunt entia completa; quod ex natura iam et supposito fit unum per accidens. Probatur [illegible] ens completum est quod est in actu ultimo constitutum, sed si suppositum et natura haberent propriam existentiam, sunt entia in actu ultimo constituta, existentia enim est [illegible] ultima actualitas, et rei extra causas positae complementum; quia natura et suppositum sunt entia completa, fit unum per accidens ad [illegible]. N.o 48

Respondetur unum per se non posse fieri ex 2 entibus completis existentiis completas, quod continuo sit tale ut completum et completivum, bene vero posse fieri ex 2 entibus completis existentiis partialibus et incompletas; quod unum se habent ut completum, alterum ut completivum, ut contingere certum in natura et supposito. Sed N.o 49

Contra natura iam ut habens existentiam plene usque in suo praedicamento natura accidentali alias existentia naturae iam esset utique [illegible] de ratione existentiae et sunt in eodem genere esset praedicamento. [illegible] quod natura accidentalis, quod non sit in [illegible] praeter suppositum [illegible], quod cum sit utique [illegible] modo in genere physico potest esse praedicamento, bene vero in genere entis physico respectu existentiae; cum quod natura iam ut habens existentiam esset ultimo actuata existentia propria, ut sic dat ultimam actualitatem, implicat eandem naturam accidentalem, adeoque se habere ut completum respectu suppositi ut completivum.

Obiicies plures, 1o existentia est actualitas et suppositum est actualitas; sed implicat habere actum 2dum et non habere 1mum, quod implicat natura iam habere existentiam, cum non separatur habere suppositum quod tunc actum 1mum.

Obiicies 2do implicat habere gradum individualem et non habere gradum constitutivum, [illegible] sit [illegible] certa specie, quod cum natura iam [illegible] et non [illegible] constituens, et habeat unitatem positivam, implicat etiam habere existentiam [illegible] constitutam in [illegible] individui, [illegible] existentia nunquam reddatur [illegible] et individuus ut incompleta [illegible].

Obiicies 3tio existentia est rei extra causas sistentia, sed natura iam sola non sistitur extra causas, cum non [illegible] a causis efficiente, sed etiam a causa formali ut informata, sed quod ante formam non dicitur informata, ideo nec posita extra causas, ergo nec habet existentiam, adeoque [illegible] existentia partialis natura et suppositum, cum partes existant per existentiam totius, natura enim [illegible] ponitur extra causas [illegible] a forma informante, ideoque [illegible] a natura [illegible] [illegible] natura et forma; [illegible] forma [illegible] eadem existentia totius, unde natura dicitur [illegible] existentiam [illegible] et [illegible] a forma [illegible] [illegible] a composito [illegible] et [illegible].

Prob. 1o. Implicat etiam absolute de potentia materiam jam existere sine omni forma contra D. Th.: probatur quia in haec verba ipsa aliquid habet in se potentia Deus facere potest, neque aliquid contradictio; et Deus cum materia jam cum prima forma; atque Deus creare materiam producere sine forma, et dicere creatum sine actu, quod implicat contradictio. ergo [illegible]

N. 42a. Ab ergo vero quod implicat contradictio in ea [illegible] fieri potest, sed materia existere sine forma implicat contradictio. ergo. in cerba [illegible] potentia implicat dari actum 2um sine 1o. atqui forma substantialis est actus 1us et existentia actus 2us, quod implicat dari existentia materiae jam sine omni forma. [illegible] à pari probatur. implicat dari actum 2um [illegible] sine actu 1o sine potentia [illegible] quod dicit de actu vitali sine potentia vitali, de operatione sine potentia operativa; quod et implicat dari actum substantiae sine actu 1o substantiali [illegible] forma.

Confirmatur. Implicat aliquid esse sub certo genere, et non sub certa specie, sed materia jam sine forma esset sub genere substantiae [illegible] [illegible], et [illegible] specie, cum per formam ponatur sub certa specie, quae forma non supponitur adesse.

Colliges contra Marsilium et quosdam cum Ovied. [illegible] materiam posse [illegible] existere sine omni forma; contra quae est opinio: generatio [illegible] corruptio [illegible] quod non fieret si agens separare posset materiam ab omni forma; tunc enim corrumperet primo compositum et destrueret formam, non enim generatio fieret ob defectum [illegible] formae intentam à materia, quod fieri non potest.

adeoque ageret contra [illegible]

N. 43a. Ob contra 1a. Quaeritur jo. Materia jam et forma habent propriam existentiam [illegible]; quo aliter existerent inquietae.

1o quod habet propriam fieri, habet propriam esse, seu existere fieri enim [illegible] sed materia jam habet propriam fieri; quo ex propria esse seu existere. probatur materia jam eo aequi [illegible] [illegible] fuerit creata: forma vero aequi [illegible] composito [illegible] [illegible] adeoque materia jam habent diversa [illegible]; sed qui habent diversa [illegible] habent diversa fieri. quo

2o si materia non haberet propriam existentiam, [illegible] materia generaria corrupto [illegible] composito et forma corrumperetur [illegible] absurdum. quo [illegible] [illegible] generatur; quod acquirit existentiam; et corrumpit [illegible] dependentia; sed si materia jam non habet propriam existentiam, adveniente forma acquireret, et recedente forma deperderet existentiam; quo materia jam generatur et corrumperet forma generata, aut corrupta.

3o nihil potest exercere suam causalitatem nisi existat. sed materia jam [illegible] [illegible] praecedenti forma, causalitatem exercet in forma et compositum, quo debet existere

Respondeo ad 1um [illegible] creata [illegible] nihil [illegible] extra [illegible] infl[u]xa [illegible] existentia [illegible] extra [illegible] causas [illegible] [illegible]

Respondeo ad 2um [illegible] materia [illegible] fuerit creata [illegible] generata [illegible] creatura [illegible] materia [illegible] ab initio mundi [illegible] forma et [illegible] [illegible] ab initio mundi [illegible] aeternum [illegible]

Respondeo ad 3um [illegible] generatio corrumpi [illegible] acquirere existentia [illegible] acquirere [illegible] amittere [illegible] generari [illegible] materia [illegible] acquirit aliud [illegible] generat [illegible] acquireret materia [illegible]

Respondeo ad [illegible] [illegible] existentia [illegible] existat [illegible] existentiam [illegible] existat [illegible] forma et [illegible] materia [illegible] acquirit existentiam [illegible] forma et [illegible]

[illegible] magis dependet [illegible] a [illegible] quam materia [illegible] forma [illegible] conservare [illegible] N. 9cum

[illegible] forma materiali [illegible] magis dependet a materia [illegible] educere et conservare formam materialem [illegible] materia [illegible]

[illegible]

4° Contingentia est à Deo suppleri: ubi patet in casu Creationis: ubi independentia à Deo entis creati, tum contingentia [illegible]. Si non esset, ex dare existentiam contingentiae formam, [illegible] à Deo esse [illegible] q̃o.

5° Omnis forma materialis est corruptibilis: adeoque subsistentia materiae, quo materia est in [illegible] et forma actuali [illegible] non corruptione.

Objiciunt adv. 1um n.a. à posteriori d. audiens in hac [illegible] sit cum alio [illegible] in originitus ... actualiter et realiter n. audiens etiam statuitur [illegible] in linea substantiali [illegible] aliquid in linea accidentis capax recipere existentiam accidentis tum [illegible], non cum suppletur in linea accidentis [illegible] cum in [illegible] accidens ad accidentem, plerumque audiunt [illegible] à [illegible] in [illegible] spec.: quod est de [illegible], si existeret [illegible] forma [illegible] non posset, in quo [illegible] concreata sed [illegible] cum [illegible] materia cum forma, audiens à [illegible] [illegible] substantia: adeoque [illegible] est independens à substantia quoad existentiam ex quo

Objiciunt adv. 2um n.a. ad prob. d. forma materialis concreata sit ex materia c. [illegible] Deus, postea ex [illegible] est quod faceret, si [illegible] involvat repugnantiam, [illegible] forma [illegible] et mediata [illegible] res quo existeret se sola [illegible], licet concreata existentia petat cum toto composito.

Objiciunt adv. 3um d. m. quidquid Deus facit mediante causa efficiente, ut patet in creatione [illegible], potest solus facere c. m. quidquid facit mediante causa materiali et formali, potest solus facere n. m. et c. m. dc. Deus supplere [illegible] causae efficientis in genere suo, si vero suppleret causam materialem et formalem, deberet se [illegible] per modum partis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], quod plane est imperfectum.

Objiciunt adv. 4um d. m. contingentia supposito efficiente [illegible], [illegible] suppleri, ut in [illegible] creatione [illegible] [illegible] in ordine ad [illegible] tum contingentia [illegible] contingentia [illegible] [illegible] supplari c. m. et d. m. [illegible] existentia non [illegible] contingentiam [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] c. m. [illegible] etc. quod [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible], [illegible] forma [illegible] [illegible] existentia [illegible].

Objiciunt adv. 5um d. a. omnis forma materialis [illegible] [illegible] subsistentia materiae ca. omnis forma [illegible] et mediante [illegible] à subsistentia materiae n. a. etc. [illegible] forma sit [illegible], quia non sit subsistentia materiae, tum si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma [illegible] [illegible] à subsistentia forma.

Arlus 3us

de
Appetitu mãe, ejusq. generabilitate et incorruptibilitate.

Notandum 1o aliud appetitum elicitum, aliud innatum. elicitus est actus potentiae appetitivae seu cognitivae seu rationalis, quo quis fertur in bonum cognitum, per hoc appetitus ejusdem exemplum habes in cane famelico ad panem, in cervo sitiente ad aquam. appetitus innatus vero non est actus, sed quaedam inclinatio ab Autore naturae unicuique indita ad bonum sibi proprium et conveniens, qualis est inclinatio lapidis deorsum, ignis sursum. N. 36 ue

ceterum appetitus aliquis desiderij circa rem absentem, et complacentiae circa rem praesentem, et obtentam.

Notandum 2o omnes formas substantiales in hoc convenire, quod unaquaeque sit actus, seu terminus suae potentiae, et in hoc sensu generico una non est magis talis quam altera, N. 37 ue

nihilominus in specie specifica una excedit aliam, 1mo quod plures et plures gradus metaphisicos eorundem in arbore Porphyriana expressos participent. Atque quod potentia de materia sublunari et coelesti, utpote quae formas modo unas, modo aliis substantialiter habet, adeoque satiatis plenius ejusdem, ut aliam non appetat, item de appetitu innato non elicito, qui certe non datur in materia, cum non detur cognitio, qui appetitus innatus in bonum absens dicitur appetitus desiderij non proprie sed improprie, proprie enim desiderium et complacentia sunt actus potentiae appetitivae: Dices quod, an materia prima

formas omnes aequaliter appetat, ubi bene distinguendum est inter appetitum genericum et specificum, appetitus genericus competit materiae primae secundum se consideratae prout est pura potentia et ab utilibus specifica et metaphysica destituta, appetitus autem specificus convenit materiae prout parti considerata una cum parte considerata habet conjuncti. quibus praenotatis

Dico 1o Materia prima omnes formas aequaliter appetit appetitu generico, et quidem formas nondum habitas appetitu desiderij, possessas et habitas appetitu complacentiae. Est contra Averroem et alios

Et quod 1mum probatur. Materia prima fertur in bonum sibi proportionatum et conveniens, atqui omnes formae tamquam perfectiones sunt sui perfectiores, supposito bonum primum materiae primae sub in tantum forma est bonum proportionatum materiae primae secundum se spectatae qua est actus primus dantem primam potentiam: atqui omnes formae aequaliter sunt actus in dante primam potentiam: quod omnes formae tamquam perfectiones sui perfectiores, sunt bonum primum materiae primae adeoque aequaliter fertur in omnes formas. N. 38 ue

[illegible] ex eo, quod non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], ex quo [illegible] [illegible] [illegible] una [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] debent [illegible] in [illegible] quod plane [illegible], cum una [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generis et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] generali et speciali genere, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] admittit [illegible] [illegible]

N.° 49.us [illegible] quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] simul et [illegible] [illegible].

[illegible] 2° non [illegible] ingenerabilis et incorruptibilis, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] creatione [illegible] et a Deo annihilari [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generatione et [illegible] [illegible] corruptione.

N. 50us [illegible] [illegible] [illegible] generari a [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generari [illegible] [illegible] generatio

nihilo [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] creatione [illegible] creatio [illegible] generatione ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quod [illegible] [illegible].

[illegible] 2^a pars. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] annihilatione [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] et [illegible], quod [illegible] [illegible]

N. 51us [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 1° non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in statu violento quod [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] 2° non [illegible] qui [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] non [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] malum [illegible] nihil [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

Ad 1am [illegible] [illegible] mat̃a [illegible] in statu violento [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mat̃a [illegible] [illegible] [illegible] certa [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] [illegible] quae om̃ genera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] inde [illegible] [illegible] [illegible] in statu violento, quamdiu [illegible] operativa [illegible] [illegible] uno actu [illegible] plures et [illegible] in statu violento plures [illegible] [illegible] [illegible]

Ad 2um [illegible] Mat̃a [illegible] [illegible] de [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] alia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] pariter [illegible] [illegible] mat̃a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mat̃a [illegible] [illegible] in ordine [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generatio [illegible] [illegible] bonum, quamdiu [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonum [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] mat̃a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonum [illegible] mat̃a. ut [illegible] [illegible] [illegible] bonum universi, et corrupta una [illegible] [illegible] alia, cui [illegible] [illegible] [illegible] debet [illegible]. [illegible]

[illegible] Mat̃a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible] [illegible] [illegible] magis [illegible]. [illegible] mat̃a [illegible] [illegible] [illegible] tale ca [illegible] tale [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] bonum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] ex [illegible] [illegible]

Obj 1o [illegible] [illegible] [illegible] quae [illegible] [illegible] desiderij, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] mat̃a [illegible] [illegible] desiderij [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] N. 52

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ad revnionem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quam [illegible] [illegible] [illegible] bona [illegible] [illegible] [illegible] qui in recto [illegible] [illegible] mat̃a in obliquo [illegible] [illegible] ab agente [illegible] introducta [illegible] [illegible] desiderij [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

Obj 3o [illegible] [illegible] [illegible] generari debet esse generabile, N. 53 [illegible] mat̃a [illegible] [illegible] generari [illegible] debet esse [illegible] [illegible] mat̃a [illegible] [illegible] et incorruptibilis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] corruptibili.

[illegible] ad 1um [illegible] ut [illegible] debet esse generabile c. [illegible] [illegible] quo et [illegible] [illegible] [illegible] mat̃a [illegible] [illegible] generari ut quo et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ut [illegible] generari [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] maxime in genita et corrupta

Obiicies 2do corpus mixtum esse [illegible] absolute [illegible] quodammodo [illegible] quod ipsa [illegible] [illegible]

N. 49 [illegible] radicale corruptionis [illegible] sublunarium [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] proxima corruptioni corruptio [illegible] de genere [illegible] in materia [illegible] generatio [illegible] genere [illegible] forma, quae [illegible] generationi [illegible] radicale

Quaestio 3ia
De
Forma Substantiali et toto Composito

Articulus 1mus
an et Quid sit forma substantialis et quomodo educatur e potentia materiae

N. 50 [illegible] forma substantialis [illegible] [illegible] [illegible] et ad certum [illegible] modum [illegible] [illegible] nullum [illegible] forma substantialis [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma informans

N. 51 [illegible] contra Atomistas et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma substantialis [illegible] [illegible] atomorum [illegible] [illegible] atomorum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] generatio substantialis [illegible] forma substantialis [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] ... quia ... certo ... poterit nisi forma
[illegible] ... quia ... [illegible] ... actus ... [illegible]
... in quo ... cum ... [illegible] ... Deus ...
... [illegible] ... et ... quia ... [illegible]
... et ... [illegible] ... suppponit
... [illegible] ... adeoque ... [illegible] ... forma ...
... [illegible] ... hinc forma
... [illegible] ... Angeli · qui ... forma ...
... in materia ... forma ... [illegible]
... [illegible]

Dices ... [illegible] ... forma vera et realiter ... N. 39um
... [illegible] ... forma et ... in materia et
... [illegible] ... forma ... in materia ...
... [illegible] ... ut ... [illegible]
... [illegible] ... nec ... ut ... [illegible]
... [illegible] ... materia ... forma ... nihil aliud
... [illegible] ... forma in ... fieri
et ... [illegible] ... in ... [illegible]
... [illegible] ... materia ... D. Th. ... 2. 1. ... [illegible]
... [illegible] ... extrahi de potentia materiae · nihil aliud ... [illegible]
... [illegible] ... de novo fieri ... [illegible]
... [illegible] ... et ... [illegible]
... forma · qua fit ... [illegible]

Dices ... [illegible] ... N. 40um
... [illegible] ... forma ... [illegible]
... [illegible] ... forma · adeoque ... [illegible]
... [illegible] ... materia ... [illegible]
... [illegible] ... forma
... materia ... [illegible] ... gratia ... [illegible]
... [illegible] ... quo Angeli creati ... [illegible]
... [illegible] ... fuit creatus Angelus ... gratia,
... [illegible] ... et Angeli ... fuerant creati ... [illegible]
... [illegible] ... gratia ... [illegible] ... Angeli,
fuit ... [illegible] ... forma ... [illegible]
... [illegible] ... Et hoc est 2o ... [illegible]
... [illegible] ... et forma, forma ... et ... [illegible]
... [illegible] ... forma ... in ... [illegible]

ad subsistendum conversio passiva ad subsistentiam fieri et esse formae, quae antea
fuit potentia non tantum debet esse ad recipiendum, et conservandum eam formam, verum
sed insuper ad extendendam conversionem passivam, ut ab hac conversione passiva
forma dependeat in fieri etiam, quod totum potest in ea reali; at quamvis
quidem recipienda et conservandum ... materia habet potentiam et capacitatem
tamen non educit actu realis a materia, quia materia non ... conversio passiva
actione efficiente ea realiter, ergo hac ad actionem creativam fit independens
à subjecto; verbo hac 3a conditio insinuat: formam quae debet educi, debere
dependere à materia in fieri, et facto esse; in hoc quippe eductio discriminat
à creatione, quod res educta dependeat à subjecto, res creata fit independens
à subjecto, si tamen ad eductionem alia duo requisita conveniant; unum enim
sine altero non sufficit ad eductionem.

N. 49us Notabis hinc, aliquos esse, qui inter requisita ad eductionem ...
admittunt dependentiam actualem formae ab actione materiae, et aiunt ad eductionem
agentis creati requiri novam actionem, ergo agens creatum ...
..., quae deponit materiam sub priori forma, adeoque non creat materiam,
sed solummodo formam educit, supponendo per actionem creativam materiae ...
ad eductionem instantaneam, quae fit ab agente increato non requiri
novam ab ipso actionem, cum aliquot eamdem actionem Dei pro esse creativam
respectu materiae, eductivam respectu formae; hinc ideo statuunt, ut formas
composita coelestia et elementaria habere etiam formam eductam, quoniam
forma eorum dependet à materia in fieri et esse, neque requirunt ... novam
actionem, sed actio Dei respectu materiae, quae non regenerabilis, et respectu ...
compositi ... coeli, ... creativa, ... respectu formae ... eductiva,
ita sentiunt P. Ambros. Ziegler et Oberhauser: mihi autem
videtur dicta esse posita in actione, illa enim ab creativa coeli, et non
... Dei debet eductiva, quam concreativa formae, adeoque ad eductionem requiritur
nova actio, ut dictum est de ... respectu ..., et confirmari potest
in illo quoniam ... exemplo de ... corruptione
in ... generare, et educi dicitur forma ... vermium. Licet non ...
... formam, sed non ... solum ... materia, quae ante ... in ...
... nulla erat, ... corruptione, quam ... creatura ...
et alia actione educatur forma vermium: quo ... forma ...
... creari, sed generari: adeoque educi dicitur ex ...
... manifesta erunt. adeoque

Dico 1o formae coelorum et Elementorum in ... ... non fuerunt
educta de potentia materiae.

Obiicies: ex eo, q[uod] deficeret unu[m] ex requisitis ad actionem, videt[ur], q[uod] N. 60.
natura n[on] sit nat[ur]a, seu perfecta, debita esse ab extra forma, q[uia] habet inde
q[uod] alias natura ex eo q[uod] habeat debita forma esse, habebit etiam
debita esse et existentiam, cum eo debeat existere. Superiq[ue] adhibenda
... natura n[on] posse sibi propria existentia, neq[ue] perfecta, q[uia] nec propria actione,
Resp[ondeo]: q[uod] ad actionem requiratur forma debita a natura etiam in fieri, adeo
fieri forma debet debere a fieri natura, q[uia] fluere n[on] potest in se perire. Contra
ubi ipse fieri forma erat fieri natura: ergo una indivisibili actione creatura
tota producitur. Contra tamen natura ex forma fit perfecta: neq[ue] q[uod] dicendo
a, se sola plene natura ex forma se generata est creatione totius.

Quaero 3[o] forma substantiales generatae in generatione substantiali educantur de natura.
Resp[ondeo] affirmative; examinentur ex quo idem ad educationem requisitorum, quae omnes N. 61.
conveniunt in generatione substantiali; 1[o] ex natura supponitur, cum sit creata
ab initio mundi, neq[ue] etiam alius agens creatum agere potest aut debet
debet, q[uod] crearet, q[uod] absurdum est. 2[o] aliis q[uod] natura supponatur
natura se aliud esse a perfecta quam forma, quae ex praesupposito totius fit; 3[io]
forma substantialis habita dependet in fieri et esse a natura, q[uia] q[uod] informat
forma substantiali, requirens et capax, ubi in eo reali, quae potest esse sine
natura. Unde et multo magis a fortiori dicitur: q[uod] forma substantialis producta
educuntur de potentia naturae, n[on] tamen requirens et capax.

Ante omnia observa formas accidentales libere, et natura sine toto
producta, ubi forma substantialis habet habere naturam adiacet de forma N. 62.
accidentibus esse potest, ergo tunc de naturalibus, quam supernaturalibus, de
naturalibus proprie et quibusdam, de connaturalibus et violentis, quibus omnibus formis
accidentibus respondet potentia proportionata, accidentibus naturalibus potentia naturalis,
supernaturalibus potentia obedientialis, accidentibus violentis p[otenti]a q[uae] calor, respective
qua potentia violenta, quae dicit resistentiam ad adaequate superabile
... positis.

Quaero 4[o] principia, seu accidentia propria naturae educuntur de potentia totius compositi, formae
substantialis, eiusq[ue] omnino educuntur, ipsa etiam coeducuntur, si formae substantiales
coeducantur ... generant.

Resp[ondeo]: natura ex utroq[ue] ad educationem est, q[uod] totius et forma educibili fiat dependens ab utroq[ue],
ad totum et propria passione a fieri dependens ab utroq[ue]: q[uod] n[on] potest ex dictis superius, ex
habetur ibi, ubi dicit eamdem esse ... ad formam substantialem et naturae
coniunctionem, formae ad totum, ex quo dein eadem ... propria
... compositi conveniunt formae substantiali educuntur,

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

e contra ubi [illegible] et [illegible] quaerant quod [illegible] naturali tempore [illegible] [illegible]

Dico 2do [illegible] audiebant quae [illegible] gratiae [illegible] [illegible] non [illegible] aliud
[illegible] [illegible] connaturales [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] naturali. Supernaturaliter
[illegible] ut gratia fides [illegible] de [illegible] [illegible] quae aliud nihil [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] cum [illegible] [illegible] ad recipienda [illegible] ab agente [illegible]

N. 64. [illegible] ubi nulla [illegible] [illegible] ad [illegible], ubi [illegible] [illegible] in [illegible]
[illegible] audiebant [illegible] [illegible] gratiae nulla [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in fieri et [illegible] a [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] moraliter, [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in genere [illegible]
naturali [illegible], [illegible] [illegible] quo [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]

N. 65. obiicio contra [illegible]. [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] a [illegible]
[illegible] fuerunt [illegible] a [illegible] [illegible] a [illegible], [illegible] [illegible] fieri, [illegible]
atque in [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible], [illegible] et in fieri

Respondeo [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
et [illegible] a vera [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] et [illegible] [illegible] vero [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
a [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible]

[illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] quae fuit
[illegible] [illegible] [illegible] fuit [illegible] a [illegible] [illegible], a [illegible] [illegible]
[illegible] quae [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] fuit [illegible], [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]! a [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] [illegible] quo fuerat [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] a [illegible] [illegible] fieri [illegible]
[illegible] et fieri [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] fieri [illegible]
[illegible] [illegible] a fieri [illegible], cum [illegible] [illegible] fieri erat, [illegible]
a [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible] et [illegible] unde

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Obs. ad 4um videtur [illegible] S. Obs: cadc. q. est natura celestium vera eadem cadete substantia [illegible] sub, eadem substentia [illegible] natura quum natura [illegible] ideo adeq. ut [illegible] natura substentat in natura [illegible] cum a [illegible] natura et [illegible] fieri [illegible] natura [illegible] [illegible] [illegible] et fieri [illegible] natura, q. [illegible] debita [illegible] natura [illegible] natura [illegible] a natura [illegible] natura in [illegible], ita nec [illegible] celesti [illegible] a natura, q. [illegible] natura [illegible] suppositio, sed [illegible] [illegible] parte.

Obs. ad 5um [illegible] ad [illegible] ad [illegible] natura eadem [illegible] quae erat [illegible] ab initio mundi [illegible] alia [illegible] natura a [illegible] unde [illegible] [illegible] [illegible] natura, ut [illegible] alia [illegible] succedente novo [illegible].

Obj. 1o [illegible] quidam violenta, ut calor respectu aquae et supernaturalia [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] natura [illegible] [illegible] atqui quaedam violenta [illegible] et [illegible] natura. q.

[illegible] incorruptibile et ingenerabile [illegible] inadmissibile, atqui gratia [illegible] incorruptibilis ex sua natura, q. [illegible] cum gratia [illegible], quae incorruptibilis [illegible] supponit, [illegible] gratia [illegible] inadmissibilis.

Obs. ad 1, [illegible] totum argumentum [illegible] probare [illegible] quaedam violenta [illegible] concedimus, [illegible] obedientialis, quae [illegible] violenta, quae [illegible] sed [illegible] agente, neq. [illegible] ad omnia, cum [illegible] tali quodlibetica a Theol. [illegible] [illegible] obedientialem quodlibetica passiva, quae [illegible] a Theol: [illegible] quodlibetica [illegible], quae cum [illegible] [illegible] [illegible] debet.

Obs. ad 2dum [illegible] incorruptibile [illegible] durans, [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] gratia [illegible] incorruptibili, [illegible] [illegible] [illegible] gratia [illegible] corruptibili [illegible] [illegible] [illegible]

unitoribus et Beatis eadem gratia, sed non eodem modo; plures ob ... ex probandi facultate solverent.

Articulus 2us

an duae formae substantiales possint eandem numero materiam informare, vel utrum sint duae animae totales eandem numero formam recipere?

N. 67um. Praenota: Status quaestionis hic procedere de formis completis et specificis substantialibus, quae se solis una cum materia constituunt ad compositum unum per se, propositum substantiale; non de formis incompletis et partialibus, quales in sensu Scotistarum et plurimorum Recentiorum sunt forma corporeitatis, complementi, signi etc. etc. quas tamen superfluas et multiplicatas suo loco percurremus; ideo quaestio est, an fieri hoc in se possibile; an videlicet naturaliter duae formae substantiales possint simul in una materia eamque informare, ac secundo si naturaliter sit impossibile divinitus, et absoluta Dei potentia id fieri nequeat; quod non in 2 dictis globis absolvitur.

Dico 1o naturaliter non possunt duae formae substantiales completae eandem materiam informare; adeo simul et semel ita ut formam in specie ligni et simul in specie lapidis sit.

N. 68um. Est communis contra Arriaga quidem et formas substantiales posse informare eandem materiam si modo non exigant contrarias dispositiones; nos ... naturaliter enim ex generatione unius corruptio alterius; quod a priori sine exceptione asserimus, adeoque quoties fit nova productio, hoc formam ... ne duae formae sint simul: 2o duae formae eiusdem speciei in eadem materia essent superfluae, ... alterius ... plerumque habent contrarias dispositiones, quae proinde naturaliter esse non possunt; ergo a et eadem forma 2 specifice simul informare non posse manifesta experientia ex eo, quod quaecumque ... statim a forma informari cesset. Exemplum Arriagae de ferro candenti, in quo ait esse formam ignis et ferri, nil probat; non enim in eadem parte materiae, sed in diversa, videlicet in poris, ubi residet sulphur cum apparet forma ignis.

Dico 2o neque divinitus fieri potest contra N. Suarez ... ex S. Doct.: ... implicat, quod aliqua forma substantialis ... inveniatur in ... : et ... manifestum ... quod ad eandem ... et ... manifeste ... naturae et ... , ... multum ... non ... ex qua ...

Pbr 2do implicat forma abstracta esse abstracta et non abstracta; sed si N. 69ⁿ
2 informent eandem materiam, alterutra erit abstracta, et non erit: qd.
non probatur est ut suppono, non erit qd probatur: materia enim non erit, ut dictum, si
reciperet, non coadmitteret aliud dictum; qd: quod forma non erit actus primus
dans esse specificum; si reciperet et coadmittat aliam formam, quae sit simul actus
primus dans esse specificum; subsumo. atqui forma non sit actus primus dans esse specificum
non erit forma abstracta, quia haec non differt a forma accidentali, quae praestat 2dum esse.
qd erit alterutra harum formarum abstractarum abstracta et non erit abstracta,
qd implicat.

Pbr contra absurdam evasionem, qua dicunt non implicare duplicem actum
primum in diversa specie hoc modo: implicat quod esse actum primum in certa specie
nisi etiam sit actus primus dans esse specificum in genere, eo quod gradus specificus essentialiter
involvat gradum genericum. atqui neutra formarum simul informantium
esset actus primus in genere, quia ita actuat materiam ipsam, ut hac amplius sit
actualis, atqui in consequentia non est formarum nulla sic actuaret, cum non sit
neutra actualis per aliam formam, qd nulla earum est actus primus in genere, consequenter
ut in ipso non dictum est, nulla sit actus primus in specie.

Pbr 3° duae formae substantiales non possunt naturaliter informare eandem materiam,
ut docent illarum adversarii, qd nec possunt supernaturaliter. Pbr. ita aliqui
in potentia obedientiali ponere, sed per potentiam supernaturaliter potentias, sicut atque specifica
suis viribus [illegible] materia [illegible] entitative sive [illegible]
[illegible] superadditum elevatis, atqui 2 formae non ita possunt elevari, cum in
genere causae formalis informent unam materiam; qd. non probatur. illud sit elevari
qd sit [illegible] a miscendi, qd. non probatur, qd possunt sua [illegible] entia
[illegible] non sit miscendi, alias entitas et [illegible] non possunt miscendi, consequenter
[illegible] non sunt [illegible], sed formae [illegible] entia in genere
causae formalis causans, qd nulla permiscenti; consequenter nec per divinitatem
qd duo informent simul eandem materiam.

Pbr 4to 2 formae in una materia essent distinctae specie, et tamen ad eandem
[illegible] unum idemque principium individuationis, quia materia, quae omnia
[illegible] probant etiam una forma non posse informare duas materias [illegible]
substantialiter

Dico 3tio neque divinitus una forma sit informare 2 materias.

Pbr breviter ex absurdis, nisi enim illa forma esset una numero, etiam esset
et una, ut suppono, quia namque [illegible] an una numero forma posset informare 2 materias N. 70ⁿ
et non esset una numero, qd ad multiplicandam materiam [illegible] [illegible] omnia individua
ipsa forma multiplicari [illegible] et individuari debet. 2o materia
[illegible] essent adaptae, etiam essent adaptae, [illegible] adaptae, [illegible]
[illegible] et non essent [illegible] neuter [illegible] exhauriret actualitatem totam.

q̄ tn̄ refluit ut nāa huius adesse.

N. 71 [illegible] Obiectio contra 2am prop. dicendo non Logicis contraria plura quo sic superinducetur detur penetrāō, qd eadem nāa plures fōæ abstrāles, si actu [illegible] id contingat. posit

1o posit duæ fōæ [illegible] eiusdem contrariæ in gradib. intensis; qā calor ut octo et frigus ut octo [illegible] simul in eodem subto; qu etiā duæ fōæ abstrāles in eadem nāa.

2do posit plures fōæ accidtles diversæ spēi inesse eidem subto, qui plures fōæ abstrāles.

3tio posit duæ causæ efficientes concurrere ad eundem effectum, q. p. et 2 fōæ abstrāles dare eā eidem nāæ.

4to Quælibet creā pt plus, pter obedientiā qm nāalem, pt unam nāalem unam fōam sit in nāa, p obedientiā posit eā 2.

5to n̄ videtr contradictio tm̄ ex parte nāæ, quæ capax est pluium, nec ex parte fōæ, qa fōa quævis ē pportionata nāæ. Ergo.

Respondeo ad 1um ca. nc. disparitate, qa in penetraōe corporum ē totalis effectus formalis contrarius, qui ē extensio in ordine ad se, [illegible] solidi rarus, seu constitutionis et extensio in ordine ad locum, econtra si 2 fōæ eciam in eadem nāa tolleret effectus formalis, qui ē esse actu, et dare subter, ubi dictum ē N. 69. in probaōe, impossibile ē, ē etiā divinitus tolli effectum formalem manente fōa, cum fōa et effectus formalis [illegible] sunt idem.

Respondeo ad 2um N. A. calor autem ut 8. et frigus ut 8. sunt inter se contraria et emanantes ē sua essentia, seu fōa. Sunt ergo illæ fōæ n̄ posit eē in eadem entitate nāa, ita nec calor ut 8. nec frigus ut octo. Si vero calor et frigus n̄ ut [illegible] ghiderent [illegible] ut creatæ, sine subto, et [illegible] ad eandem speciem et accidentium [illegible] transeat A. et nc. disparitatem, qa calor et frigus quidem sunt in actu 1o contraria [illegible] in actu 2o contrariantia et mutuo in se actione, quod ceterum n̄ sit in casu dato; ubi sunt in æquali gradu, unde mirum n̄ est, qd n̄ se mutuo expellant, et [illegible] cum [illegible] posit mutuo destrui [illegible]; dum econtra 2 fōæ abstrāles eā esse in se et quævis effectus formalis [illegible] quævis ē [illegible] dans eā [illegible] se mutuo expellunt. unde facile

Respondeo ad 3um. Sequi minime videtur, qd sint tactus duæ fōæ accidtles, posit eē in eadem nāa, ita et 2 abstrāles posit [illegible]

neque itaque eandem et paritatem. aliter formam dant totum esse 1° q. non
impleant plura esse 2° q. in eodem loco: forma a substantiales dant esse
sunt. species, quorum plura in eodem loco repugnant.

Objicitur ad 3um nostra parte. etiam aliter calor, aliter color, quae utique
quidam intendi et remitti. atque attemperari possunt, extra formae et
caloris, albedinis [illegible], cum quod intendi in punctis, nec suscipiant
magis et minus, sed consistant in indivisibili; neque attemperari possunt,
ut simul in eadem materia stare queant.

Objicitur ad 5um nostro suppositum, materia jam tota prima obedientialis ad non formas, ut
[illegible]: quid [illegible] divinae eadem [illegible] elevari ad totam formam
ex [illegible] [illegible].

Objicitur ad 6um implicationem esse ex parte materiae, quae non est capax nisi ad unam formam
[illegible] totius, quam ex parte formae, quae [illegible] apta ad [illegible] [illegible] in-
formanda, non est in [illegible] [illegible].

Ob [illegible] plures eadem [illegible] [illegible] plures, materias, videlicet [illegible] N° 72us
[illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] eandem informare posse
[illegible] plures partes materiae. quae [illegible] partium integrant materiam
[illegible], non [illegible] plures materias [illegible] posse informare.

alii [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] privatione, quae tamen [illegible] [illegible]
[illegible] opera pretium esse, si [illegible] [illegible] privatione [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] esse [illegible] forma in [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
esse in [illegible] capaci.

Articulus 8vus

an

Inter materiam et formam sit admittenda unio
distincta, et an totum compositum
distinguatur a partibus simul sumptis?

Supponendum 1° contra Averrois et nonnullos veteres non solam formam
sed et materiam esse [illegible] quidditatem [illegible] [illegible] [illegible] hoc [illegible] N. 73us
quoad totam [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] manent forma, et [illegible]
[illegible] corrumperetur [illegible], cum [illegible] sit incorruptibilis, nisi contra [illegible]
fidei [illegible], [illegible] in triduo mortis [illegible] [illegible], cum [illegible]
divinum manserit unitum [illegible]: et tandem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] sit constans [illegible] et [illegible]; si [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible]: neque obstat [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] variari [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] calorem [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] materiam, [illegible] [illegible] parte materiae [illegible] [illegible]
[illegible] acquirat, [illegible] [illegible] [illegible] materia [illegible] [illegible]
[illegible] eadem materia [illegible] acquisita [illegible] [illegible] [illegible] in [illegible]

fitij non nō cum illa, licet quod inspiciat per eandem actionem quae est fōa
depellatur; neque metamorphosis dicens fieri posse, quod dum Paulus reficit Petri
carnes et materia Petri transeat in materiam Pauli; quo casu forma
non de eadem, quod idem Petrus in die resurrectionis resurget cum
sua carne, quae iterum facta est caro Pauli; nam tunc enim in hoc casu
materia Petri comesta a Paulo a Deo restituenda esset Petro et Paulo
quam ex alijs alimentis acquisierat, non per colorem naturalem amiserat.

N. 74.[us] Suppono 1° Modos in initio nomen esse nostro sententia, qui pro re abstrata
distincta ipsius, quod sint realia aeterna, certis statu sua ejus
modificatis ad certum aliquem statum, ita ut nec naturaliter, nec supernaturaliter
existere possint in certa natura, absque illa re, cuique modificant, quia non
tamen res a se, sed tantum modificans a modificato realiter distinctus
cum non entia non sint medium sine subiecto et omnia per entis strictè
reales non quibusdam entibus explicari queant, praeterea inter ens
strictè reale et strictè rationis sive ex nihilo inter ens in se et
ens quod est extra se medium ens, quod est modus admitti non debeat,
stabilitur cum et adversarij istorum media seu modos essentiae rationem
rejiciant non video, quomodo non rejiciendi sint modi in genere ac substantiae
distincti, quibus quid convenit quod sint ens medium inter strictè reale
et rationis, insuper ab initio, 1° quod sint realiter non possint tamen
tamen realiter sed tantum conveniunt ad idem totum, 3° quod sint
sic realiter ita ut modus non possit existere sine re; ergo modus, cum
quod nullus ita detestantes realitates, cum non enim modos, essentia
non imperfecta sit ad qualibet mutatione loci a subiectis fieri resultantem
modum, quae sit entitas realis media inter ens strictè reale et rationis.

N. 75.[us] Suppono 3° quoniter assignari quadruplicem unionem, primo est actiua
quae non actio agentis unientis materiam et formam educit, potius unitis
sed unitiva est quam unio. 1a est dispositiva quae dispositio tenuis,
qua mediante agens habet realem unionem inter materiam et formam.
3ia unita substantia est unio relativa consistens in mutuo respectu tam
unius partis ad formam quam altera et vicissim, qui respectus cum sit quasi
posterior ipsis partibus unitis in illa non potest consistere conceptus unionis.
4a quae unio est formalis, quae est ipsa ratio formalis denominandi partes
ut exercitè unitas; de qua unione questio praesens est, an consistat in aliquo
reali entitate superaddita materiae et formae, an vero materia et forma se
ipsis uniantur absque unione distincta, contra quod

Datur mat. et form. suppositis unione effectiva et dispositiva, quaeque applicata sit
ipsi uniendi ad unionem effectivam.

Obiicies 2° Aut. V. D. ad 3. e. S. 2. 76. Ad. 7 ita leguntur. formam sit ipsa facit N. 76um
natam in actu, neque effectum sit atque nec dabit aliquid natum. Unde unitas
est effectiva ex mat. et forma, et ipsa forma, quae 2do si ipsa unit mat.
et atque eis nec aliquid aliud uniens, nisi agens, quod facit mat. esse
in actu: itaque clarum est de re istâ, nec indiget explicatione. Quaero.

Obiicies 4° ratione ducta unum ex illis effectivum et mediate receptivum, et
alterum ex effectivo receptibile illa suppositis requisitis naturaliter sit sibi ipsi N. 77um
radicaliter sit se mediate uniendi, atqui mat. est ex effectiva mediate
receptiva, et forma mediate receptibilis: quod sit in ea terminus patet
ex pluribus, si mat. in est mediate receptiva. Sed mediante unione non
actum et prius prima est mediata: ita forma sit non est mediate receptibilis
sed unionem, in est actu primo eo ipso, quod supponeret iam unionem tamen actu
per quam reciperetur, et actuaret, atque hoc est contra effectum mat. et
formae: quod. Cui: ne quod dicat mat. recipere unionem tamen actu 2do
ante formam tamen actum 1um spectandum sine mediante unione formae ipsa
unire mediate mat.

Oppones adhuc mat. in actu primo est mediate receptiva et forma receptibilis N. 79um
tamen eadem in actu 2° sine unione. Sed contra est quae si in actu primo actu
receptivum et receptibile, positâ autem illa suppositis requisitis et
applicativa non etiam in actu 2°. et exercitata sibi ipsis unientes,
atqui juxta receptivam mat. 1° et forma in actu primo sit se ipsi
receptivum et receptibile quod se ipsi in actu 2° uniuntur. in pluribus
est par: albedo enim cum sit radicaliter dealbandi, lux illuminandi,
ad agendi albedo in actu 2°, formaliter dealbat, lux illuminat
sine medio non ut quod quod etiam pariter mat. et forma ut ipse in actu
primo radicaliter recipiendi et receptibili uniunt sine medio
aliquo non ut quo non ut quod.

Obiicies 5° Sicut se habet effectiva respectu existentiae in genere nat. sic
ita se habet mat. respectu formae in genere subst. sed existentia actualis N. 79um
medio effectiva quod et forma sine medio mat. ita iuxta Modestiam Arguisse
durat est ipsa mat. existentia constans in obliquo etiam, neque est aliquid distinctum
quod nec unio erit distincta, sed tamen quidam in obliquo non effectiva videtur
unitiva actualis cum mat., et activa formae radicalis est mat. et
dispositionis aliquae requisitae.

N: 170mo Confirmatur. Illa unio distincta debeat dici e natura tantum physica [illegible] atqui [illegible] e natura, q. ergo [illegible] e natura sola dici [illegible] cum partim natura se sola [illegible] existendi, partim unionem [illegible] autem et actu [illegible] recipere [illegible] [illegible] forma [illegible], [illegible] e natura habente formam veterem, alias facta [illegible] uno instanti duae formae substantiales essent in eadem natura, videlicet forma vetus et nova, quae cum unione indispensabiles connexae nexam unione [illegible] habet. nec deinde dici [illegible] e natura [illegible] nova forma [illegible] cum natura cum nova forma [illegible] unita [illegible] amplius [illegible] superfluum et ridiculum. q. e. d.

In ordine ad confirmationis partem alteram certum et indubitatum [illegible] compositum [illegible] realiter distinctum in adaequata [illegible] includenti et [illegible] qualibet parte seorsim sumpta: imo [illegible] ab ambabus simul sumptis [illegible] [illegible] unitis, quae toto [illegible], an compositum [illegible] [illegible] parte rei, quam natura et forma simul et collective sumptae, [illegible] [illegible] realiter distinctum [illegible] [illegible]. [illegible]

N: 171mo Dico 4° totum [illegible] seu compositum substantiale non distinguitur a suis partibus simul et collective sumptis.

Probatur 1° Aut: Arist: L. 1° de anima c: 1. t. 10 [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]; sic anima et corpus [illegible] animal; item q: Ph: [illegible] [illegible] modis, [illegible] in alio esse [illegible], ait uno quidem modo, [illegible] manus et [illegible] in toto, alio ut totum in partibus [illegible] [illegible] [illegible] et ex Th: 1. 2. q. 13. Ar: 10 in [illegible] habet [illegible] animal ex anima et corpore compositum esse; ubi [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] Th: [illegible] S. Aug: L. 7 de Trin: c. 6 in haec verba: [illegible] [illegible] [illegible]

N: 172us Probatur 2° ratione. Ens coalescens ex pura [illegible] et actu substantiali est compositum substantiale, sed natura [illegible] forma unita [illegible] ens coalescens ex natura et forma: ergo sit compositum substantiale, atqui [illegible] [illegible] a natura et forma. [illegible] compositi substantialis. [illegible] [illegible] natura [illegible] [illegible] forma substantialis [illegible] [illegible] collective [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et actu substantiali.

N: 177 Confirmatur compositum [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] suas partes [illegible], atqui compositum [illegible] nihil [illegible] distinctum [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible] partes compositum [illegible] natura, [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] et compositum [illegible]

nihil huit nisi mãa et fõa ut partes unitas

Manens igit totũ illud n. distingui realiter à suis partibus unitis et simul sumptis: sed illa vocã rationata. huic explicitè et implicitè eo modo, quo distinctũ à distõe: quamvis totũ implicite importat partes, q̃s tm explicite importent, uñ dent partes simul sumpta et unitæ. N: 115 [illegible]

Obj[illegible] contra glutiõ jã stãn ja et fõa ge[illegible] unitas in actu, imo n. tm. sit unitæ in actu 2o ex sta cãa, igi remanet [illegible] distinctũ sua unione. a parte, si ẽm est esset fua eius unita [illegible] unita. N: 116 [illegible]

2o Separatõ à [illegible] infallibile distõe, sed manente fõa et mãa perit unio et formalis [illegible]. q̃ [illegible] distinctũ à mãa et fõa.

3o [illegible] realitas glites cãa distingui realiter ab [illegible] cãa; atqui [illegible] mãa [illegible] unio [illegible] cũ fõa et [illegible] : q̃ unio distinctũ realiter à mãa et fõa.

q̃ [illegible] generans [illegible] nihil [illegible] nisi unionẽ, eo modo [illegible] creanda mãa à [illegible]. q̃ unio [illegible] à mãa et fõa. [illegible]

Respondeo ad 1um [illegible] mãa ja et fõa [illegible] unitæ in actu 2o [illegible] [illegible] et [illegible] distinctũ mãa [illegible] ad hanc [illegible] fõa [illegible] in suppositis ca [illegible] d. c. gratis, q̃ remanet [illegible] distinctũ [illegible] ut illud [illegible] extra [illegible] unio [illegible] et [illegible] cc. ut [illegible] intra [illegible] unio formalis, n. c. distõ patet. nec [illegible] ex [illegible] in quo partes

Respondeo ad 2um [illegible] manente fõa et mãa perit unio [illegible] obliquo [illegible] distinctũ, [illegible] mãa [illegible] fõa [illegible] in [illegible] et fõa [illegible] à [illegible]. q̃ fõa et mãa distingui ab [illegible] distõ et [illegible]

Respondeo ad 3um [illegible] realitas glites cãa [illegible] eidem distingui à cãa [illegible] cãa [illegible] distingui à cãa. [illegible] cãa [illegible] eadem [illegible] cãa [illegible] distingui [illegible] realitas [illegible] cãa videlicet mãa et fõa [illegible] sumpta, [illegible] patet.

Respondeo ad 4um [illegible] à generante [illegible] nec mãa nec fõa [illegible] totũ [illegible], [illegible] distõe ad mãa terminantes ad hanc fõa et [illegible] à generantibus [illegible] quia [illegible] suis, unit mãa cũ fõa [illegible] cũ mãa

N. 97us Ob. contra conclusionem. 1o Si totum compositum physicum non est qualecunque cum materia et forma, sed ens per aggregationem et accidens, tum ... admitti ... non distinguitur.

2o causa distinguitur a suo effectu, sed totum compositum est effectus materiae et formae per causam, ergo totum compositum distinguitur a materia et forma.

Respondeo ad 1um non est ens per aggregationem cum unum ex pluribus entibus completis, compositum physicum autem non est ex pluribus entibus completis, sed incompletis, videlicet materia tamquam partis et forma tamquam actu.

Respondeo ad 2um cum est distinctio ... materia et forma disjunctive sumptae ... causa contra collective sumpta non est d. c. quod totum compositum distinguitur a materia et forma disjunctive sumptis, nempe quod solum ... tamquam ... ad ... c.c. distinguitur a materia et forma collective sumptis, quia materia et forma non sunt causa sui ipsius effectus n. c. quae distinctio ... aliis ... sunt applicanda. ... hic finem faciemus

Disputatio 2a
in
Librum 2um Physicorum

Cum mentem inter sit rerum causas cognoscere, quemadmodum canit Poeta:
Felix qui potuit rerum cognoscere causas,
eo quod ille, juxta quam omnium doctorum sententiam ... principia ad quaslibet facultates acquirendas, merito et nos praesenti disputatione in illis acquirendis operam damus. ... cum de natura et violentum, et ars ratione ... habere ... ac breviter ... de illis hic nobis erit agendum! Sit proinde

Quaestio 1a
de
Natura, Violento et Arte
Articulus 1us
Quid sit natura, et quibus competat naturae ratio.

N. 98us Ante quam probandum est 1o nomen naturae varie et multipliciter accipi ... Primum solet accipi pro ipso rerum omnium naturalium auctore nempe Deo, ... sed ... vocatur natura naturans. Tota ... naturarum collectio, seu omnes res a Deo

reato vocantr nāa natura. 5° Solet accipi quidditā rei esse ei explicabatq defoē; unde defoē dicitr oratō explicans naa rei. 6° significat cāin 1ᵃ juxta vocabulum agentibq, sic dicitr naa horrere vacuum, defic[ere] necessajs, nihil moliri frustra etc. 7° q quam rei temperamento, unde dicimr naa melancholici, sanguinei, phlegmatici, melancholici etc. 8° pro quadā ᵹtenta inclinaoe. sic igni ē naa levis terra gravis, aqua frigida, aër humidus. 6° sumitr pro nativitate et orbe vita ineuntiam ab Aptō naa filij irae, idē, ex ᵹeptoē et nativitate, a qua peccatū originale trahq.

Dicdu 4° ex his patet, qd etiā Lynaale varie possit accipi. 1ᵒ sumit pro ᵹtrapositō supernāli, in qua ᵹsideraoe naēs quoqz Libero mōet violento sunt naales, eo qd adhuc exerceantur intra vires nāes. 2° pro Li naale ᵹtraponitr Libero, et sic oia agēa quo raōe carent, ut sunt planta, ignis, bruta, pro dicuntr agere naaēter, hoc ē n libere et cum indifferea ad oppositu. Sed cum Aboeu plāā ad remū... ultimus est ad intentum nostrū Lynaale sumitr pro ppio radicali intrio motq et quietis, qm ppie de ente naali seu mobili. N: 89ᵘˢ.

Dicdu 9° Naa in sensu plio sumpta, prout nos hic summq, debet definiri 1ᵒ cū Ar. 43. et D. Doctore c. It defini debere qd sit ppiū intrā motq et quietis, eius, in quo ē pmo et per se, et n p accidens. Tandem explicatr eadata defoē. Dicitr 1° ppiū in quo ᵹvenit cum privaoe, ᵹa et dicē ppiu ut in 1ᵒⁱ disputaoe dictu. 2° cāa idest et activa & passiva, et in hoc differt a privaoe, quae n ē aliqa cāa realis, ita de essentiali ᵹceptu cāae reali sufficit actoā seu positivo aliquo influxu in suū principiatu seu causatu influat, qm privaoe n sit, cu nihil sit positivu. 3ᵒ motq et quietis, n debet hic accipi ᵹpulive seu ᵹiunctim, hoc ē, quasi naa in oibq sit ppiu motq et quietis ᵹiunctim, seu simul et semel, sed in distributive vel communiter, hoc dicto modo: naa ē ppiū actuū et motq in iis quae moventr, et quietis in iis, quae quiescunt; motq et quietis simul, in iis, quae moventr et quiescunt. Sunt enim quaedā, quae tantu quiescunt, ut coelu Empireu, et quaedā tantu moventr, ut aliqui ... et quaedā moventr et quiescunt, ut alia ᵹpora. ... quietis hic n ē sumr mera carēa motq, sed positiva possessio aliq... ... rei, v.g.: possessio centri in lapide, ubi ceciderit deorsū. Dicitr 4° ... in quo ē. Debet ista naa, ut aliqua ad naa requisita ppiū causa motq interni et quietis in eo ente, in quo dat naa, et ... cum ens ipm movetr et quiescit. Unde excluduntr ppia ... ut sic sola ignis, n dicitr naa, quatenus calefacit in ligno

spectu respectu motus qui fit in ipso igne, dum summe tendi-
ita agitur violenta, dicitur ergo primo, quod sit principium, et
et radicale motus et quietis, nam excedunt propria proxima
motus et quietis, ut: gravitas in grave, et levitas in leve, ha-
ec propria proxima non sunt natura, sed sunt instrumenta naturae. dicitur 2do. ut
ad removendas alias formas totales, quorum sunt humanitas,
equinitas, natura ipsa non ratione sui, sed ratione materiae et formae, quae
constant motu et quiete eandem. dicitur ultimo, 3tio vel 4to vocibus
ad removenda propria motus, qua faciunt ens mixtum naturale,
unde dicitur ars medica causa motu sanatio medica, licet ars faciat
a arti, qua medicus non sanat, sed ipsum ut medicum, sed ut aegrotum.
Jam ergo explicata hac definitione

N: 91[us] Quia data hac definitione quaeritur natura, iam et forma omnium corporum
sublunarium, licet et materiae et formae coelorum: ita quaeritur Allorum.

Ex his quoad iam partem ex Aristotele lib: 2 c. 1 ubi ait: natura
sic dicitur: primo modo materia naturalis uniuscujusque eorum, quae motus in se mutationisque
principium habet: alio vero modo ipsa forma et species.

Ambo ratione Cum naturale constat naturis, quo totum sit natura, et sint partes
certe quaeque naturalis, licet natura et forma sint partes essentiales
naturalis, quo natura et forma sit natura, quo materia et forma sit natura.
deinde natura a principio radicale passivum, et etiam naturalis
receptiva omnium motuum quorumvis et similium, quae recipiuntur
in toto composito subsistente ut in libito quidem expresse, iam vero
passiva et naturalis, quare totum compositum, in quo ipsa reperitur
vocatur motibus generationis, alterationis, augmentationis etc. Natura
quae ratione quantitatis ... sunt motus violentus; sicut
naturales: nihilominus ... solet materia motus potentialis
violenti, qui absolute repugnant formae a quantitate ...
sub facta hi motus naturae repugnant ... sicut:
motus lapidis ... violentis, qui repugnat ipsi lapidi
... in ... naturae lapidis.

Similiter forma sublunarium sit principium activum ... quia
ratione sit forma actiones ... ut: ... plantarum, quae
sit principium augmentationis, forma ... sensationis
... rationi et aliam actionem et aliam rationem ...
... generatio ... ut: forma ignis
... lapidis, in ... forma ... activa sive radix activa ...
in quo sit ... alio ... ita ...

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch
Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

igni active producit aliud simile et calefacit aliud lignum et stupam, motus vero ignis sursum in igne dicitur passive procedit a forma ignis, active vero a generante mediante levitate tamquam causa instrumentali ut in Physica dicebitur.

Ratio 2a pro 2a parte quoad naturam celi et forma coelorum hoc modo: N. 92
coeli habent intrinsecam inclinationem ad motum circularem, ergo natura et forma coelorum, a quibus ille motus passive provenit, est natura. A posteriori: coelos causa inter omnia corpora incorruptibilia et generabilia, ergo inclinant ad id, quod ad hunc finem necessarium est, atqui hoc est motus circularis: ergo inclinant ad motum circularem. Dixi principium passivum, quia coelos active movent ab extrinseco aliquis motoribus sive ab Angelis ut graviores docent.

Quoad 1o an ratio naturae conveniat emmenter activa et negativa /: intelligi N. 93
eum semper non debium: / sedeatur ut ratio est, est natura. Ratio ut docet est principium radicale activum motuum sensitivorum et similium et admirationis Intellectionis, ergo, sicut in mo etiam quoad ipsas voluntates et intellectus natura dicitur ista quoad substantiam non simpliciter, specialiter quoad modum specialem, quamquam nimirum dependent a sensibus, qui sunt specialiter et corporei.

Solvuntur objectiones

Obj. 1o contra definitionem naturae N. 90 positam. Principium est superflua, ergo N. 94
definitio non est bona. A posteriori: natura vocatur causa, sed omnis causa est etiam principium, ergo principium explicite positum est superflua.

2o Substantia non recte definitur in ordine ad accidens, ergo natura, quae est substantia non recte definitur in ordine ad motum, qui est accidens.

3o Natura est principium in aliis rebus, ergo male dicitur quod sit principium eius, in quo est. Vas putet in igne, Deus natura est principium calefaciendi in alio igne.

4o Objicies contra 1am definitionem si natura 1a est natura superflua nullum datur violentum est factum: ergo et id nullo superfluo dicitur. A posteriori natura 1a est principium passivum habens inclinationem ad eos motus, ergo ipsi nullus potest violentus, ergo inde datur violentum.

5o Forma substantialis nec est natura activa, neque passiva, ergo ipsa non convenit definitio naturae. A posteriori quoad utramque partem non activa ut constat in forma coelorum, quae non est principium activum sui motus, cum active moveantur ab Angelis, non passiva ut natura constat in forma viventium, quae ex essentia sua debent principium movendi se ipsum, quod repugnat principio mere passivo motus.

6o contra 2am definitionem Natura est determinata ad unum, ut est principium necessarium motus: ad natura rationalis non est determinata ad unum, cum ipsa sit libera, ergo non est natura.

N: 95tus Obius ad 1um n. a. nam rãõ cãã ponit in nrã dsõe ut dsõ
ffig nãã ã privaõe, cum qua sgvenit in rãõe pepij. Deinde
utraq ergo ponitr simul, ut dspabur deducet... nãã actv
a passivã.

Ad 2um Obio da. Actãa quatenus perse Obsõe ñ recipe dsõe
in ordine ad accidens ca. qsend etm ẽ pepiu accidis, si nã ac
pepiu namqs in qbiu totle nesrio exprimat ordine ad id, qq
perpiu nãã ã etm pepiu in ordine ad accidens qd.

Obius ad 3um da. Nãã ẽ pepiu motus in aliqs rebs ratio ca
sand na. atc. Sic ignis est pepiu calefands Aud nono, sicut
nãã generantis ẽ pepiu generandi rono, utraq vero ẽ pepiu
radicale ẽ, actiu motuu internoru qrbs, quorũ si potes, quem...

Obius ad 4um grãd qd nãã ja aus sgiderãta aliqs motus sit violent
vo tm violentus, ut inchoato ã rãã, ẽ tali fõa, vide de hi: N: 9.
ad finem.

Obius ad 5um N. a. et divisio fõã Obsãali; hic tm nãã actvã qm
passiva, hoc ẽ aliqd in sensu accomodo; hoc ẽ qd neq oĩs fõa sbsãli
sit nãã actvã, neq oĩs passiva, sed aliqs ẽẽ actvas, aliqs passivas.
nãã actva sõ oĩs fõã viventium, nãã passiva sĩ oĩs fõã sbsãli
ñ viventium, de quo iterum vid: N: 97um.

Obio ad 6tum ñ ẽẽ verã de nãã reali, quaẽ longe differt
fãã reali, ut ps. qua ẽ nãã sirtlis, qua ñ debet hoc sodam
nobis ẽẽ abñdunum, unde in fõa dñ nãã debet ẽẽ etã ad nam
nãã realis cũ sptlis gsĩs ẽ ẽẽ reali nñ et cm dsõ eadem
modo gsspe est h: a.

N: 96um Ex dictis colliges, 1o qpositum ex nãã et fõã vere hre rãõ nãã
v: g: humanitas, hic vero uti qpleta substia. prma pars hti
ex testimonio d: Th: 5: Mph: L: 5 lio actis: ñ sola fõa partic...
nãã sed etiã totũ qpsm, quod fõã dõtig, ut si dicamq qd homo nãã qslt
ẽ nãã, sed humanitas qd humanitas auctas? 2do Nonã quaẽ
qpositu ex nãã et fõã vere habet rãõ nãã, deinde humanitas
seu totu qpositu ẽ pepiu et cãã motuu seu operaõu sentiendi
et itq. in hoẽ. 2da vero pars ex eo patet, qa qpositu ad habet
substantiã ñ ẽ amplis pepiu quo motus; neca in aliquo sed oĩa in
ipso, ut in toto qd oĩa qtinente, ñ ẽ qd nãã, sed ta... qd qsrt
nãã, et hoc sensu aliqd ẽ totum; hoc hic L: c. 10 d. 2 dicitur at qdm
hoc qpositum nãã qpsite nñ ẽ, sed ẽ et qstat nãã, ut ho.

Colliges 2º cum gravitas cadentis sit naturalis, et simul ex se trahat, sequitur N. 93
violentiam gravitati naturalem, restrictive hic debere se habere ad violentiam
passive tantum. Videas ab Aristotele L. 3 Eth. c. 1 quod sicut, quod a principio extrinseco
passo non cooperante eveniat, quod enim est a principio intrinseco naturale est, et violentum
dicitur passo non cooperante, ut hic est illud quod patitur violentiam, neque debet in
ordine, nec active concurrere ad violentiam sed potius
positive et active resistere. ut in viventibus contingit, vel saltem passive
inclinare ad oppositum, ut videre est in Lapide sursum projecto.

Motus itaque in genere dividitur in naturalem et violentum, ille talis est qui fit
a natura seu inclinatione, item in praeternaturalem et mixtum, prout scilicet, opinor
contra nec intra inclinationem alicujus est, sed illum modo respectu cujus
possemus dicere quia naturalis quoad substantiam et violentus quoad modum,
gratia exempli in Lapide, cum impetu sursum projecto.

Colliges 3tio Deum vero cum naturae non posse inferre violentiam creaturis. N. 94
quod eas ob bonum universi immediate per se ipsum movet contra propensionem in-
clinationis; secus vero si agit ut agens particulare causa simili, quia in
rebus est duplex inclinatio generalis et particularis, haec ad bonum
proprium et particulare, altera ad bonum universale. ratio prima est quia Deus
solet imprimere omnibus inclinationem creaturis contrariam effectui, quod inclinatione
interius tollat, sed potius in sua repugnatione servit. Taliter autem agens
in creaturis infert illi violentiam uti contingit cum tortura damnationis
condemnatorum.

Articulus 2ndus

Comparatio artem inter et naturam, et utrum ars possit efficere immediate opera naturae

Ante conclusionem praemitto: artem in multis cum natura convenire, hinc
dicitur ars imitatur naturam, sicut simia mores humanos, in
multis autem etiam disconvenit. Convenit 1º, quod utraque in operando N. 99
ordinem servat, sicut enim ars operatur juxta leges praescriptas
a natura, operatur quasi juxta leges praefixas. 2º quod sicut ars, quae natura
nihil efficiat nisi ex subjecto praesupposito, natura enim praesupponit materiam
a Deo creatam, cui formam inducit. Ars autem materiam tam seu compositum
naturale in quod inducit formam artificialem. 3º Sicut natura incipit ab imperfectioribus
et pervenit ad perfectiora, ita et ars, v.g. in formatione statuae opus
suum incipit a rudi massa, quam paulatim disponit ad formam statuae,
et ars v.g. pictoria incipit a rudi delineatione rei pingendae.

4to quia sicut natura probat desectibilem causarum quoque a fine suo
et tamen non [?] deserat, ita et ars supplet sine experientia artificis
in defectum naturae.

N. 100um Offerunt a quod ars non efficiat veras res, veras uvas, veras
arbores etc. sed tantum verarum rerum a natura productarum imitationes.
1o quia natura facit substantiam et sanat unum per se, ars vero accidens et
artificiale non facias nisi extra accidentia. 2do quod res naturales possunt
de novo producere alia sibi similia, secus artificiales. 4to quia res naturales
recipiunt immediate in natura sua, et cum illa constituant unum per se.
res vero artificiales recipiant mediate in toto composito suo, et cum
eo constituant unum totum accidentale. 5to quia natura intendit maius
bonum, nempe bonum universi, ars a minus bonum, nempe solum
in commoditate et delectatione. 6to Offerunt quod natura sit principium
intrinsecum motus, ars vero extrinsecum. His praenotatis dicitur
utrum ars mediate possit efficere opera naturae, his, utrum vero
effective eius opera possit producere, per cuius solutione

N. 101um Dico: Ars non potest facere opera naturae per se et principaliter sive
effective illa producendo. Probatur ratione: Dicitur: ars: quod hoc
modo: artificialis forma sive est figura ut forma statuae [?], sive est compositio
aliqua ut forma unguenti, sive artificialis ordo ut forma horologii.
Sed neque figura, neque compositio, neque ordo artificialis potest esse motus
naturalis efficiens causa, ergo ars non potest producere effective opera naturae.
[illegible] clara contra eam haec [?] non potest quippiam aliud in quo consistat artificialis
forma. Minor probatur: et imprimis figura nequit esse naturalis motus efficiens
causa, quia figura nihil aliud est, quam dispositio partium quantitatis, ut
alibi in logica patet. consequenter est activitatis et efficientiae expers
atque principium passivum receptivum aliorum accidentium. ergo figura non
potest esse efficiens causa motus naturalis. 2o compositio in artificialibus
sive in unguentis potest quidem esse de motibus naturales dispositio et aliquo quasi
non causa efficiens: idem tamen est dicendum de ordine artificiali in
artefactis v.g. horologio. ergo neque compositio, neque ordo artificialis
est efficiens causa motus naturalis.

Confirmatur Ars neque ut causa principalis, neque ut instrumentalis efficit opera
naturae; ergo nullo modo. Antecedens probatur quoad 1am partem, non ut causa principalis
quia aliis vel formaliter, vel eminenter continet effectum in sua virtute
sed ars neutro modo continet opera naturae, non enim formaliter, quia sunt
diversa ratione artificialis ab ipsa arte, non eminenter, quia illa opera
excedunt in perfectione, ut quae sint aliquid substantiale, vel saltem [?]
accidentia, quibus ars exceditur, ut quae sunt [illegible] et accidentia naturalia

neq; ut caõ insensibli · naa quippe efficit haec vaẽ opera naã, efficit illa in virtute naãl, sed ars nõ virtutis nãs, cum hoc tveniat soli actibus naãlibus, qui fluunt ex naã i[llegible] interiori, ut patet in calore respectu ignis: qua ars nullo modo efficere potest dicere opera naã.

Ad solvendas plurimas, quae communiter fieri solent circa hanc naã, solvendas arte: ars pot. efficere aliqua opera, et quidem directivè aplicando Naã activa passivis, sed simpliciter licet ars dicere non potest et mediata, n[on] sit aliqua opus naã opera efficientia dicere potest dum caõs rerum naãlium, illarum activa et passiva aptando, ita dirigere, disponere, et adeo invicem applicare, ut effectus naãles inde sequantur. quare inde effectum causa n[on] potest dici ars mediate sed solum directiva, cum eiusmodi effectus mediate pendeat ab ipsa naã.

Solvuntur obiectiones

Obiicies 1º Stupenda illa antiquis opera, qualia sunt v.g. Daedali statuae inde discurrentes; Archytae columba lignea in aere circumferentia volitans; Item Alberti Magni metallina statua, quae manu facta cum hominibus loquebatur, et quae sunt eiusmodi. N. 103ᵘˢ

2º Ars potest dicere effectus virtute naã excedentes, quod etiam a fortiori potest eos dicere, qui in virtute naã continentur. A priori parte probatur, facta mortua revocari ad vitam, nam musca aqua mersa reviviscit, si eius cadaver in tepidis cineribus ponatur, aut solo radio solis exponatur. Item potest aliquis fieri invulnerabilis, si certum lapidem, herbam, radicem, schedam cum certis signis et verbis signatam secum portet. Ad haec sunt effectus naã excedentes, quia etiam effectus, qui naã n[on] excedunt, ars effective poterunt producere.

Respondeo ad 1um haec omnia fuisse opera naã, et n[on] nisi mediate et directivè facta per artem, quia antiquis fiebant a quibusdam naãlibus causis nobis latentibus et per arte humana applicatas, facta adaequato vivo, a naturis ex variis rebus naãlibus quae motus efficiendi vim habebant, compositis et per artem debite applicati, sicut videmus fieri in horologiis. N. 104ᵘˢ

Ad 2um Respondeo n[egando] a[ntecedens]. ad probationem dico, illa musca n[on] revivisceret, sed aliud ex eius cadavere vi agentium naãlium debite applicatorum educitur. Ad alterum dico, neminem vi lapidis aut herbarum aut etiam schedae fieri invulnerabilem, sed opera naturali daemonis, et alia huius, quae n[on] nisi auxilio daemonis fuerunt effecta, et etiam [illegible] fiunt. potest 2º respondere ad argumentum [illegible] n[on] enim semper verum est, [illegible] maius, potest etiam minus, sed tunc, quando sunt eiusdem rationis maius et minus, unde non bene dico: hoc potest rationem maioris: quod a

manus compotem potest hunnire cuique.

Articulus octavus

Utrum per artem Chymicam fieri possit
verum aurum.

N. 105 30. Indubitabile est contra plurimos autores per artem chymicam
verum aurum effici posse physice loquendo: non enim est aliqua repugnantia
physica ex parte materiae, quia materia non magis forma auri quam alicuius
capax est, neque ex parte formae, quia forma auri non magis est generabilis
quam corruptibilis, nec etiam ex parte agentis, quia licet Terrae viscera
sit longe maxime idonea generando auro, etc. naturalis, non tamen dicitur
aurum censeri debet ingenerabile alibi, sicut ova licet coniacta
excludantur per incubationem gallinae, nihilominus etiam desinunt posse excludi
in fornace per calorem ignis debite attemperato. nec etiam ex parte
agentium ad dispositionem, quia si per artem applicari possint activa passivis,
et introduci in materia dispositiones adfixas naturales longe nobiliores quam
est forma auri. cur id verum etiam circa formam auri fieri posse concedamus.
nihilominus
N. 106 Dico confectionem veri auri per artem chymicam esse moraliter impossibilem.
Probatur illud est moraliter impossibile quod ordinarie nunquam et rarissime fit
cum summa difficultate fit. Sed verum aurum. vel nunquam vel raro,
et cum summa difficultate fit: ergo confectio veri auri est moraliter
impossibilis. minor est quoque moraliter impossibilis. et constat ex variis
descriptionibus mille chymicorum, qui plurima bona, saeculis in auro conficiendo
consumpserunt, haectenus nunquam pervenerunt ad desiderium, ac omnem
auri loco nihil nisi fumum exhalarunt.

N. 107 Dices per opera naturae virtus in terra auri est [illegible]
possibilis, ergo arte chymica, quae calore solum calori simili
aurum fieri nequit.
Resp. non potest una species transmutari in aliam, sed metalla sunt
species, ergo unum non potest mutari in aliud. consequenter ex ferro aurum
fieri nequit.
Resolvendo sic n. c. multa enim fiunt calore solis, quae etiam calore
ignis debite temperato perfici possunt, ut v. g. hyemis tempore
crescunt in cellis et camera calefactis flores et fructus.
Resolvendo dico non potest fieri transitus ab una specie in aliam remanente
priori specie, concedo, non ea mutata nego et concedo totale [illegible] c. c. [illegible]
et enim unum metallum mutatum in aliud, amittit suam speciem
praeviam, et accipit novam, ac etiam non est transmutatio.

Caeterum c̄tra gl'iōē n̄ra quoad exempla, quæ plani afferri N. 104.
c̄tq. aurū c̄fecto feliciter cessit, fides sit penes Authores,
nec ea̅ penitus c̄temnenda, neq. ita crude negandā, q̄ viri
sapientū asserunt. Interim t̄n c̄tum c̄ter avaritia habē,
n̄a et̄m ne fucatū et falsū aurum vendat, p legitimo,
ac et̄m ob aliās curiositatum studia alchimia ɫpe reipublicæ
perniciosa vulgo ventoq. exercendā, vnde et eiusdi
alchimistas plerumq. male audiunt. et n̄ raro decreto Pontificio
uno et S. Pontificum fulminati sut. quantum Reges iq. etiā alchimia
has ob caūs damnat, demde q̄ā videmq. ipluribus experimentis alchi:
mistas aurū lõco nisi fictitiū producere, ipsius asserimq. cum
moraliter certe ēē impossibile. et hæc breviter de natura et
arte dicta sufficiant, at expectet licēt adhuc aliqs de Magia
naāli, arte, et superstitiosa, sed faventibus superis hanc
naā, si Deus pariter, ad finem anni fusius tractabimq.
interim S24

Quæstio Secunda
de
Causis in communi

Sicut et de cāis Disserentq. c̄q. tractaē in philā naāli,
semper erit ē momenti: cāa em̄ sut quasi fontes aliqui
perennes ac redundantes, vnde fluunt oīa, quacunq. naāe
capite. hic igitur lõco de cāis in c̄te universim, deinde singillatim
agendū ē.

Articulus 1us
Quid et Quotuplex sit causa,
an oīs cāa sit prior ac perfectior
suo effectu.

ad majorē igitur claritatem pr̄ dico nomē cāæ varie accipi poē, et N. 109.
c̄quidē sumitr lātme, quo alqd quoqumq. procedit, quo pacto
patres L: 12 Mph: c 2. et 12 etm̄ privaōē vocat cāā, latiū modo
nomē cāæ sumptū c̄cipperat etm̄ cum primis. Dicuntr S: græci
Patres aliquando dicto cāā filij hoc sensu: qd filius procedat a Patre
absq. eo, qd a Patre dependeat, sed tm̄ procedit a Patre, tanqm ab
origine: de quo plura in Theolgia.

2o Nomen cāæ accipitr strictme, cum nimirū spectatr ut habet
ordinē ad effectū, seu nimirū qd afficit cāā, atq. hoc modo
sumitr p cāā efficiē.

Sed in sensu medio sumitur causa pro eo, quod vere et positive esse
suum ei tribuit, seu quod per se influit in aliud esse dependenter ab illo
et à sua essentia. Nam quo sensu causa in quovis definitione sta
à principio per se influens esse in aliud. Dicitur 1° principium, quod convenit
cum privatione, maxime quod à principio lineæ. Dicitur 2° per se, ut
excludatur à causa per accidens. Dicitur influens esse, id est quovis casu
vel per se, sive effective, ut causa efficiens, sive motive, ut causa
finalis: sive receptive et sustentative, ut causa materialis, vel
informative et specificative, ut causa formalis. Dicitur pro in aliud, ut
denotet effectum debere distinctam essentiam vel naturam realiter à natura
sive essentia dependere à suo principio seu causa: quare Pater in divinis
non est causa Filii, eo quod Filius eandem essentiam seu naturam cum Patre
habet etiam dicitur aliud non alius; quia juxta S. Doct: 1a p: q: 31
art: 2° totum per genus neutrum dicitur informe et quasi specificatum esse
natura generis etiam neutrum absque quo non est, masculinum vero
genus quodam determinatam et non aliis. Unde etiam recte dicitur
de Lino quod sit lini, de Petro quod sit hominis, de Maria quod sit
hominis; sed non sic aeque dici de Ligno non Maria, quod sit hic huius
dei sit de Petro. et ideo etiam ipsemet S. Doct: loco citato
affirmat: quod in divinis à distinctione propter personas non à propter essentia
dicimus, quod Pater est alius à Filio, non sed non aliud.

N°. 110mus. Dices 1° non esse id ad quod dicitur sequi aliud causa esse; sic enim vel
aurora non diem, dies noctem, adolescentia pueritiam, mors
vitam et consequens: sequela ordinis seu successionis durationis in à
simplex causalitas. Dicitur etiam quando ad causandum requiritur nisi id,
ad quod sequitur aliud simpliciter, quod positive effective non influunt in
effectum, sed tamen requiruntur, ut illud, quod est causa influens suam
causalitatem exerceat: talis quando est v: q: approximatio comburentis ad
ignem.

N°. 111mus. Dividitur 4 esse genera causarum: scilicet causa efficiens, causa
finalis, causa materialis, et causa formalis. ita Aristoteles 1° physicorum
c: 3: et 7°. probatur à hac ratione: tot sunt genera causarum, quot modis
influere possunt in effectum, nam causa est id, quod influit in effectum,
sed 4 sunt modi influendi in effectum; quod 4 sunt causarum genera.
Minor probatur. vel enim causa influit in effectum, ut id, à quo fit, et est
causa efficiens, vel ut id, cuius gratia fit, et est causa finalis; vel ut
id ex quo fit et est causa materialis. vel denique ut id, à quo effectus
in certa specie est positum, et est causa formalis. ergo 4 hi modi in-
fluendi in effectum, quod etiam totidem erunt causarum genera.

Dividitur 2do causa iterum quadrupliciter spectari potest, 1mo N. 112us
absolute seu modaliter, prout ipsa omnino res tanta. 1o in actu
1o tum proximo, tum remoto: in remoto est, quod nondum est plene
potens ad causandum, eo quod nondum adsint omnes quidem [illegible]
requisita; in actu 1o proximo est, quod est plene potens ad
causandum, eo quod nullum ex quibusdam requisitis desit. 2do
in actu 2o seu in actuali exercitio influendi in effectum. 3tio
relative, et consequenter [illegible] causa dicit relationem ad effectum. Ubi
est sermo quaeritur an causa in actu 1o et modaliter spectata sit
prior suo effectu, taliter enim saepe tempore, quod tamen esse debet
ad causam in requisitis, praedictis suum effectum: solum quod quaeritur
de causa in actu 2o spectata, item de prioritate naturae. Ad est
in quo, qua secundum unum aliud procedit naturam seu causaliter, ita
ut alterum dependeat ab illo prius, non tamen vicissim hoc ab illo
dependeat. Prioritas vero in quo dicitur prioritas durationis, rationis,
et signi: prius duratione illud est, quod tempore realiter praecedit et
existit realiter altero nondum existente. Sic [illegible] praecessit
[illegible]. Prioritate vero rationis et signi illud prius est, quod quamdiu cum
altero sit realiter coexistit in eodem reali temporis instanti existit
ex natura tamen quaerit prius quam alterum, nec et sine altero in quo
intellectu petit [illegible] [illegible]. Talis datur inter gradus metaphysicos
superiores ad inferiores, et per visionem nostram [illegible] considerantes.
[illegible] in uno eodemque hoc prius tempore, et vivente [illegible]
status ita quaeritur in eo est potius possibilis: quomodo nempe
causans in actu 2o causa sit prior suo effectu. Pro cuius re-
solutione

Dico omnis causa in actu 2o qua causans est suo effectu prior natura
non vero tempore. Ante probationem huius assertionis supponendum N. 113us
est tamen certum causam in actu 1o remoto semper esse suo effectu
priorem, cum, quando semper sumus in exercitio actuali, [illegible]
nisi etiam causa in actu 1o proximo constituta efficiat suo prior
esse potest: ut patet praecipue in causis liberis, quae non obstante
proxima [illegible] causandi potentia ab ipso actuali exercitio operationis
libere abstinere possunt. Iterum est supponendum pro certo
quod omnis causa relative formaliter sumpta sit simul et tempore et natura
cum suo effectu, propter ipsum conceptum correlativorum formaliter [illegible]
inter quae semper datur mutua aequalis dependentia: non enim sic
spectantur in correlativis entibus, quae [illegible] relationem [illegible]
[illegible] attingere possunt, ut una entitas unius relativi [illegible] ea ab

entitē alterius q̄d fieri n̄ pt̄, nisi una ex istis entitatibus sit alterā prior, jorthe naa. hic suppositis.

Pbtur 1a glio quoad 1am partem et q̄d ratione fidelis: Illud ē naa prius q̄d intra idem instans reale facit, sine unū depndē ā se cum independentiā sui a primo: atqui bis caā in actu 1o facit suū effectū ita ā se depndē. q̄d ē prior naa suo effectu, in ē ipse g. effectg jorthis naa. n̄ē clara ōis em effectg ēē aiquit ā caā.

Pbtur etiā glio quoad 2am partem. caā in actu 2o nequit sine influxu vero, nisi in illo temporis instanti sit aliqd ā parte rei q̄d influat. q̄d ōis caā in actu 2o debet ēē tpre simul cum suo effectu. Deinde patet etiā in Sole, cuius effectus ē Lux, qstat ā solem n̄qm fuisse jorthe tpris ā durationis Luce jord, omnino vero Lux simul cum sole ā Deo creata ē.

Solvuntur objectiones.

N. 114. Obi 1o contra definitionem caā. finis caāt se ipsū in executione. sed caā finalis ē vera caā. q̄d causa caā n̄ debet aliqd caāre distinctū ā se. m. patet, sanitas enim in intentione caāt sanitatē in executione p applicationem medicinae.

2o contra jorthe caāndi. q̄d ē prius naa pt̄ separari ab eo, q̄d ē posterius naa. at forma dependens caāo in actu 2o nequeunt separari ā suo effectu tpre suo effectu, q̄d etiā in actu 1o naa eius forma n̄ pt̄ prior suo effectu. imprbtur illud ē independens ab aliquo pt̄ naaliter separari ab eo, ā quo independens ē, sed q̄d ē naa, n̄ ē independens ab eo q̄d ē posterius. q̄d ℞

Obis caā finalis ē tpre posterior suo effectu; q̄d n̄ ōis caā ē prior naa suo effectu. Ita probtur: media efficiunt finem vg. ambulatio sanitatem: sed ambulatio ē effectus caāe finalis vg. sanitatis q̄d caā finalis ē tpre posterior suo effectu.

Contra si ōis caā ē prior naa suo effectu sequitur illud in eodem instanti reali simul ēē et n̄ ēē, sed hoc ē absurdum: q̄d et id unde sequitur. Sequela probtur. in illo instanti in quo ē Sol, eq. ē Lux et n̄ ē Lux, q̄d sequitur illud in eodem instanti reali simul ēē et n̄ ēē. a pari ē Lux ut supponitur, n̄ ē Lux q̄d Sol antecedit Lucē, q̄d in illo instanti, in quo ē Sol, ē Lux et n̄ ē Lux, q̄d sequitur illud simul ēē et n̄ ēē.

N. 115. Resolvo ad 1um n. m. ad probationem resolvo sanitatē in intentione n̄ ēē caāam suā, illud cum sanitatē in executione: in intentione enim

habet totam suam existentiam in apprehensione. haec autem solum obiectiva ac proinde realiter distincta ab existentia physica, quam habet in executione: ideoque non est eadem entitas in existentia nisi solum repraesentative, quod non causat idem, sed aliquid realiter distinctum.

ad 1um resp. dist. maj. quod est nata prius in omni genere est separari ab eo, quod est posterius, conc. maj. quod est nata prius in aliquo solum genere nego maj. et conc. min. dist. quod nata est forma non sit prior suo composito in omni genere conc. in suo proprio causandi genere nego: conc. est enim, nempe nata est forma sit priores sed etiam inseparabiles a toto composito, quaelibet illarum in suo causandi genere, et quoad realitatem essentiae: non vero in genere existendi seu quoad realitatem existentiae, nec etiam in genere causae efficientis, cum potius ad dictam totius compositionem in facto universali et eadem conservatione conserventur. negg. tuas

Resp. ad 2um causa finalis in executione est posterior suo effectu causa in intentione non et c. causa finalis non aliter causat et movet nisi ut est in intentione existens, sic autem est prior natura suo effectu.

ad 3um resp. n: c. iam huius argumenti solutio tota continetur in hoc: ubi est prior natura luce, quo in illo priori ubi est sine luce est pessima quia transitur etiam a priori a quo seu natura; ad priori in quo sola ... vide da hic: N: 6 q. ad finem.

Articulus 2us

utrum

Omnis causa sit perfectior suo effectu?

an causa dicat relationem transitam ad suum effectum?

Notandum 1o causa considerari potest 2 materialiter et formaliter: materialiter sumitur pro illa re seu ente, quae alteri communicat esse absolute a N. 116um ratione, et modo causandi, quo illud esse alteri communicat. formaliter sumitur sub reduplicativa ratione causae et modi causandi. 1o causa univoca sit in actu 1o habere 2um virtute causandi, in actu 2o habere complexum non solum habet virtutem causandi, sed etiam exercet actu causas.

Notandum 2o considerationem fieri posse de causa materiali et formali simul N. 113um sumptis, ad quod respondemus materia et forma simul sumptas tamquam causas intrinsecas totius compositi substantialis esse eiusdem perfectionis cum suo effectu. ratio est manifesta, nam simul sumptae sunt nihil aliud quam ipsum totum compositum, nihil autem potest esse imperfectius se ipso: quod materia et

sua simul sumpta n. sit imperfectiores toto perfecto. Lex 10
simul sumptas. nam si seorsim seu divisim spectentur sunt
toto perfecto imperfectiores, ratio itaque est manifesta, qui
enim homine naturali nobilior, parte a perfectione inferiora
atque causa materiali et causa formali sive materia ja, et formali
sua divisim sumpta sunt partes effectus, nec perinde earum effectus
est perfectius totius perfecti, sic causa. Lex 10 quam idea intra
quae sua extra sive causa exemplaris sive idealis est suo
effectu praestantior sic ut idea domus sit utique nobilior ideis,
quae ab causa imitatione a suis efficientis.

N. 118. Lex decima causa efficientem effectu suo aliquando esse superiorem, aliquando
inferiorem, et nunquam eam perfecta, nam efficiens causa aut principalis
aut instrumentalis, si est principalis vel est univoca vel aequivoca, si est univoca
aequalis est perfectionis cum effectu, causa enim univoca appellatur illa
quae cum effectu eiusdem est speciei, talis est eq homo generans
alium hominem etc. si vero est aequivoca, est effectu superior, vocantur
causae aequivocae aliquando omnes illi causa superiorem ac eminentiorem
cum effectibus sunt diversae speciei absque, atque inferiores, talis est sol
producens aurum, gemmas etc. si vero causa efficiens est instrumentalis
effectu inferior, nam causa instrumentalis illa dicitur quae producit effectum
principalis operantem vires, de proprio sit perfectiore, sicut est sanctitas
respectu gratiae.

N. 119. Lex decima prima in agentibus bene ordinatis finis operis ultimus debet esse
effectu nobilior, hic enim est Deus; interdum tamen ex deordinatione
finis operantis finis ultimus est effectu deterior, ut patet in
mortaliter peccantibus qui actiones suas referunt ad vile
bonum delectabile. quod vero ad finem proximum seu finem operantis,
quem quilibet operans sibi praefigit, aliquando est effectu praestantior,
ut si quis studeat philosophiae ut postea possit theologiae operam dare;
interdum est effectu ignobilior, ut si quis pecuniae gratia studeat,
interdum aeque nobilis, ut si quis studeat philosophiae propter solam
studij excellentiam.

Finis est ultimatus et principalis, ad quem res quaelibet ex sua
natura ordinatur, et qui vocari solet finis operis, spectat suo effectui
ratio ordinata. ratio est: quia nulla res censetur perfecta, nisi quemadmodum ab
authore naturae praescriptum finem attigerit, et si ab hoc fine violenter
impeditur res perit et corrumpitur, propter talis finis
debetur complementum perfectionem eiusdem rei, sed ad perfectionem quae

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

tale ē, sed tantū pro possibili; quod sumus ultimatē [illegible] perfectior pro effectu. [illegible] planetaris

Dico 1° Causa ut causa sub formalitate et reduplicatione spectata ē perfectior suo effectu, ut effectus ē. Ratio ē clara: nobilius enim ē N. 120
dare, quam accipere; sed causans causa das, effectus accipit suo effectui esse
[illegible] quod causa ut causa ē nobilior suo effectu. Deinde effectus
dependet à causa; causa ā ē independens ab effectu. quod [illegible]

Dico 2° Omnis causa creata dicit relationem transcendentalem non actualem si effectus
actu producitur et existit, ī possibilem, si effectus adhuc ē possibilis.
Prima ratio: relatio transcendentalis nihil aliud ē, quam ordo, habitudo, N. 121
seu connotatio essentialis quae res creata ad aliquid sibi extrinsecum, sine
quo nec ē, nec operari, nec concipi potest: atqui omnis causa creata
dicit talem ordinem, habitudinem seu connotationem ad suum effectum:
ergo omnis causa creata dicit relationem transcendentalem ad suum effectum. et sub.
[illegible] importat in conceptu causalitatis ad id [illegible] ordinationem
et sine eo nec ē, nec concipi potest: atqui in conceptu causa, ut sic, requiritur
[illegible] aliud [illegible] aliud denotat effectus. ergo causa [illegible]
ad suum effectum [illegible] dicit ordinem transcendentalem.

Similis relatio datur sive in omni creā ad suum creatorem. 1° in omni ente
[illegible] quia in omni potentia ad actum. 2° in omni actu ad objectum
et vice versa, proportionaliter [illegible], [illegible] Deus eum qua creator
nullam importare [illegible] relationem ad suas creaturas, licet per modum
[illegible] ad easdem referentes. unde [illegible] ut [illegible]
docete. Beatus [illegible] dicit relationem transcendentalem [illegible]
ad [illegible] humanam,
[illegible] effectus [illegible] influxus.

Principale discrimen inter relationem praedicamentalem et transcendentalem debet
desumi à modo, quo utraque suum terminum respicit, nam transcendentalis N. 122
respicit suum terminum [illegible] effectus [illegible] causa [illegible]
[illegible] suum [illegible] suum objectum, et si [illegible] relationis
[illegible] circa suum terminum ē [illegible]
e contra praedicamentalis relatio [illegible] respicit suum terminum nil aliud
[illegible]: si [illegible] generans qua generans dicit relationem
transcendentalem ad genitum, quamquam nunquam [illegible] genitus [illegible] generat, [illegible]
[illegible] dicit relationem praedicamentalem ad genitum, quamquam nunquam [illegible]
[illegible] genito [illegible] [illegible] respicit.

Solvuntur objectiones

N. 123 Obj. contra 1am conclusionem [illegible] causa effectiva [illegible] substantia et forma [illegible] cadaver [illegible] causae [illegible] quae [illegible] simplex effectiva [illegible] effectiva

[illegible] aliquid [illegible] totum [illegible] habet [illegible] forma [illegible] totum [illegible] [illegible] [illegible]

totum [illegible] forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] forma [illegible] effectiva [illegible]

[illegible] contra [illegible]

Obj. contra Aristot. [illegible] coeli et astra [illegible] causa aequivoca aliud [illegible] [illegible] ranarum [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible] causis [illegible]: quod [illegible] causa aequivoca [illegible]

Item species [illegible] causa intellectionis et [illegible] intellectio [illegible] vitalis [illegible] effectivo [illegible] quae [illegible] actus vitalis.

Obj. contra 4am conclusionem. Si omnis causa creata [illegible] ordine [illegible] ad [illegible] [illegible] causa [illegible] nempe Deus habet ordinem [illegible] creatas [illegible] hoc nequit admitti: quod [illegible] omnis causa creata talem ordinem [illegible] ad [illegible] [illegible] nec [illegible] nec [illegible]: [illegible] Deus qua creator [illegible] nec [illegible] nec [illegible]. quod [illegible]

Obj. idem [illegible] idem [illegible] [illegible] absolutum et respectivum [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] absolutum [illegible] [illegible] respectivum.

N. 124 [illegible] 1o [illegible] atqui [illegible] et forma [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] subjicit et recipit [illegible] [illegible] forma [illegible] [illegible] [illegible] esse [illegible] ad hoc [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] causantes, [illegible] [illegible]

[illegible] 2o [illegible] ad [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] solidarie [illegible] et extra totum [illegible] [illegible] [illegible] cum forma [illegible] totum [illegible] etc. [illegible] ad hoc [illegible] cum forma ex ipsa [illegible] aliquid [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ente [illegible] [illegible]

Ad 2dum [illegible] sol et astra ex [illegible] causas [illegible] aequivoce [illegible] Deo; [illegible] ubi [illegible], concedendum quod [illegible] causae cum [illegible] moventur [illegible] instrumenta, quod agit in virtute [illegible] agentis. Declaramus: causa [illegible] in [illegible] effectus, [illegible] sua effectu. Ad additum de [illegible] illis [illegible] [illegible] sola [illegible] cum intellectu [illegible] intellectione [illegible] ex parte et obiecto [illegible] [illegible] ut intellectio e[st] explicatio alterius effectus: quia [illegible] intellectus.

Obiicies: [illegible] Deus creator debet habere relationem [illegible] ad creaturas [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] plus [illegible] effecerunt [illegible] quod Deus [illegible] absolutum [illegible] attributa [illegible] [illegible] quaedam [illegible] ordine ad quidam obiectum [illegible] [illegible] conditionis [illegible] [illegible] omnes [illegible] [illegible] habere relationem [illegible] [illegible] [illegible] nullum modum.

[illegible] idem [illegible] idem [illegible] similiter [illegible] absolutum [illegible] respectivum [illegible] absolutum et [illegible] respectivum [illegible] ex [illegible]

Obiicies: [illegible] ex enumeratione [illegible] in certas [illegible] [illegible] genera causa [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] et [illegible] sustentat [illegible] [illegible] [illegible] receptivum [illegible] [illegible] causa intrinseca et extrinseca [illegible] [illegible] intrinseca vero in [illegible] quaerendo [illegible] [illegible] compositum.

Causa formalis [illegible] in in: et extrinsecam: intrinseca e[st], quae semper [illegible] [illegible] compositum, uti [illegible] [illegible]; causa vero extrinseca e[st], quem [illegible] [illegible] dat [illegible] [illegible] ut e[st] [illegible] obiectum [illegible].

Causa efficiens dividitur in [illegible], quae e[st] Deus, et in causam [illegible] creatam effectivam, et haec iterum in causas principales et instrumentales. Causa denique finalis dividitur in ultimam et proximam. de quibus [illegible] in suo loco.

N. 126[2o] Colliges 2o differentiam inter cāam et qdvo ēe hanc; qd cāa vere influat in effectum, qdvo vero n̄ influat in effectum, sed est requisitum aliqd, ut cāa influat. Sic finis movet ad sui amorem, n̄ tm fine sui gnōe; adeoqs gnōo finis ē qdvo nisi requisita. Sicut et ignis comburit, n̄ tn sine approximatione, hic approximatio ē qdvo requisita ad dignoscendum qd, qdv alqd sit qdvo vel cāa, attendi debet an id habeat vim, dicendi id [illegible] cāa. Si habeat ē cāa, si n̄, erit qdvo.

Articulus 3tius

an Detur causalitas mutua inter ipsas causas?

N. 127[ius] Dicendum 1o cum in duobus artibus procedentibus actum fit de forte ac etiam ipsae causam apartive tad sua effectus; in effecti agemus de forte et ipsae, qm cāa habent inter se mutuo cāa hunc inter se servant ordinem in ratione causandi: prima omnium ē cāa finalis. 2a cāa efficiens. 3tia cāa materialis. 4a cāa formalis. Ratio ē: qa cāa finalis agit ut motiva, hoc est impellet a motione aeterna cāa, hinc etiam dicitur cāa omnium aliarum causa, eo qd omnes ad causandum moveat, efficientem quidem mediate, alias vero mediante causa efficiente. Ut causa efficiens agat debet moveri a fine, qa nulla agens causa efficiens agit temere; qd caeteras finis praecedit caute eo efficiens. Deinde materia forma uniri n̄ potest, neqs forma materia, nisi adsit cāa efficiens, quae formam cum materia educat, et sic ratio utrasque uniat. Effectus caeteras efficientis eas praecedit materiam forma. Verbis forma n̄ fit habens ea materia nisi praesupposita materia qd caeteras materia praecedit formam. Tandem cum fine forma n̄ posit fieri compositum requisitum forma et eius caeteras: qd una cāa ē, idea altera in ratione causandi.

N. 128[ius] Dicendum 2o Quantum vero ad ipsas causam habent inter se [illegible] ordinem nempe caeteras formalis ē materiali nobilior; efficiens nobilior materiali et formali; finalis vero primum obtinet locum nobilior. Materia vero qd forma nobilior sit materia est: qa forma ē actus et ipsius materiae

subsqq. D. Thoma q. 5. 3 de potent. sic e nobilior qm potentia, quod eaa efficiens raoe qa mata illi subjicit, formalis e eius de flunq. De finali quod dt nobilitate patet ex hoc, tum qa eius modus caandi e spiritualior, hic em primo et praecipue proprie competit entibus intellectualibus, tum qa in caando e independens ab alijs caais, hoc em movet ut mota. quare ea D. Th. 1o Sentent. vocat caa omni alicuius caand.

Pro Decisione Quoad statum quaestionis, qui duplex e, ut recte N. 129 [n]
Illgr. sciendum est: caas ee v eiusdem v diversi generis. eiusdem generis sunt quae eundem modum influendi habent, ut v.g. duae caae efficientes. Diversi generis sunt, quae diversum influendi modum habent ut eg caa efficiens et caa finalis. item aliae caae st eiusdem ordinis, v universales v particulares, aliae diversi, ut univlis et partlis. Status quaestionis qui oritur ex hoc duplici axiomate 1o caae sibi mutuo possunt ee caae. 2o idem non pt esse eodem esse prius et posterius. ex hoc ordinate solvenda.

Dico 1o Inter caas diversi generis datur mutua caaetas:
Probo 1o ex Arist. lib. 5. 30: Sunt praeterea quae sunt sibi mutuo caae N. 130 [n]
ut exercitium bonae habitudinis eg valetudinis, et hoc exercitij v.g. deambulationis; at n eodem modo, sed hoc ut finis, illud ut principium motus. Item S. Doct. in eundem locum ait: forma et mata sunt sibi invicem caae, quoad esse, forma quidem mata e caa, in quantum dat ee actu, mata vero formae, in quantum sustentat formam. Probo 2o rae S. Doctoris. ubi datur mutua dependa datur etiam mutua caaetas, sed inter 2as caas diversi generis datur mutua depa, ergo et mutua caaetas. min. patet. na qd ab alio suum influxum accipit, aliquo modo dependet etiam caatur ab illo. probo mm Inter caam finalem et efficientem, sicut et matam et formalem datur mutua dependa. sed hae sunt caae diversi generis ergo inter caas diversi generis datur mutua dependa. min. probatur finis in intentione e vera caa efficientis caae, non quidem quoad eius esse, sed quoad caaetatem eius, et similiter ipsa caa efficiens ut accepit ee caaetis exercitae a fine caat ipsum finem, quoad eius esse reale et existentiae. finis em ut motus movet caaetatem caae efficientis, et ut obtentus mata ab ipso agente, seu caa efficiente. Item mata sustentat formam, et forma actuat matam

q̄d inter has caās dari mutua caātas. Observandum tu hic glāe esse n̄ extendere ad om̄ caām q̄m dōe, nāa sm̄ et caā efficiens. fōa et fmis nēcsse n̄ exercent mutuam caātem, quvis sint caā diversi generis.

N. 131ma Duplō duæ caā, eodem instanti r[ne] idem ēe, et n̄ eodem genere, infimo n̄ possunt sibi ēe mutuæ caā. ita S. Doct. 5 Met. l. 2. dicens: r[ne] idem genus caæ alqd ēe caā et caātum est impossibile. Sicut etm̄ caāe sibi idem n̄ pt caare se ipsū, sed si duæ caā in eodem genere, v.g. duæ efficitivæ possent caare se mutuo, tunc idem dōēt, dicere se ipsū. q̄d 2 caæ in eodem genere n̄ possunt sibi ēe mutuo caā. ptur m. mixta quæ ariore; sic ē caā caā, ipsm̄ caā caāt, sed si v.g. ignis A ēet caā ignis B. et simul efficitus ignis B tunc ignis A ēet caā effectu q̄d ēt m̄ ēet caā caāti ejus ipsius. deinde q̄tur: g̃ ild r[ne] idem ēet dēpendens, et n̄ ēet dēpens, nam in q̄tum ēet caā ēet independens, in q̄tu ā ut effectus à suo ipso effectu caāretur ēet dēpens, sed hæc oia involvunt aperta insupradicta q̄.

N. 132ma Nota bene. pt dari tam caātas in eodem genere caā v.g. efficientis in ordine ad diversos terminos vel effectus ipse aut ipso sed v.g. ferrū candens aquā immersum ex sua quidem parte frigescit, vicissim tm̄ aquam calefacit. sic vinū vicissim calefacit stomachum, sicut et spei, et vicissim frigescit calesit à stomacho &c. sed utrobiqs producunt diversi tmi.

Solvuntr obiōe

N. 133ma Obj. 1º q̄tra N. 127. caā efficiens nū ex ente caās supponit māā, q̄d māā ē ior caēte caā efficte à ptur. tale efficiens supponit id ex quo alqd efficit ex agit, atqui ex māā alqd efficit et agit, ex illa em̄ educit fōa, ĝ caā efficiens supponit māā, et sic hæc ē ior altera.

2º q̄tra N. 129[m]. Caā, quæ caāt ut existens à parte rei et extra intellū ē nobilior illa, quæ solum caāt ut ē in intellū, sed caā efficiens caāt ut existit à parte rei et extra intellū, finalis verò tamu caāt ut habet ēe in intellu. ĝ caā efficiens ē nobilior caā finali. n̄ ptur. nodo

caũandi proportionats caã in modo eẽndi, qõ caã quæ cõfeõr in raẽe eẽndi, erit etiã cõfeõr in raẽe caũandi.

Obiicitur 1º contra qlãoẽ Mãa nequit dependere à fõa in genere caũ fõalis, neq; fõa à mãa in genere caũ mãalis: qõ inter mãa et fõa n̄ datr mutua caũaltas. a, ptia. Licet mãa requirat fõã, et licet fõa exiqat mãa, mãam n̄ habet caũ fõale, neq; fõa mãale: qõ nec mãa ẽ caã fõæ, nec fõa mãæ.

2º Idẽ n̄ pt ẽẽ caã sui ipsius, sed si caũæ etiam diversi generis ẽent sibi mutuo caũæ, idem ẽẽt caã sui ipsius: qõ etiam caũæ diversi generis n̄ possunt sibi mutuo ẽẽ caũæ. Mi, ptur: qõ ẽ caã sui ipsius, ẽ caũa sui ipsius: sed si caũæ diversi generis ẽent mutuo caũæ, tunc eadẽ caã ẽẽt caã sui ipsius: qõ. Mi, ptur, qõ ẽ caã caũæ, ẽ etiam caã caũati: atqui in hac dictio mãa ẽ caã fõæ, quæ sua caũa; qõ etiam ẽ caã caũati sui ipsius.

Ad 1ᵘᵐ D. ma. caã efficiens p̄supponibiliter cõtr ad suũ effectum. ca. cõtr ad suũ caũalitatem ra. et C. entitas qõd mãa supponit ad actũ caũæ efficientis, nego tn̄ illa entitas sit exercitẽ caũans, nisi cũ caã efficiens eam disponat, et à ptiã ad actũ reducat.

Ad 2ᵘᵐ D. mi. caã, quæ caũans existens à parte rei, et tantum mediatẽ cõfeõr in raẽe entis, qm̃ illa, quæ sola caũat in intellectu. C. mi. ẽ cõfeõr illa in raẽe caũæ, seu in modo caũandi n̄ n̄ et C. ca. subaudem distõe et n̄: C. ẽ qõ efficiens caã cõfeõr finali in raẽe entis, utpote vere habens cõplementum entis, qm̃ existens à parte rei: in modo tn̄ caũandi de quo solo quærimus, caã finalis, utpote indepẽ à motione alterius caũæ et primo caũans excedit in cõfeõe caã efficẽ dependentem in raẽe caũandi ab ipso fine. Modus igitur caũandi n̄ debet proportionari caũæ naturæ et in raẽe entis, sed ptur secundum raẽe cõtng caũæ ẽ, ẽ dependẽ, ẽ independẽ.

Ad 1ᵘᵐ ad 2ᵘᵐ ra. ad 1. ca. et D. C. qõ nec mãa ẽ caã cõfeõa fõæ, nec fõa cõfeõa mãæ CC. qõ nec mãa ẽ caã sustentativa fõæ, qõ fõa ẽ caã informativa mãæ n. C. V: N: 130.

Ad secundum dicendum idem respectu ejus sub eadem ratione idem esse causam et aliud per diversum esse non est idem dicere. unde etiam ad axioma respondeo: quod causa causae est idem effectui, quod causatum causatur etiam causa causati etc. quod causa causae est aliud esse, quam quod causatum inde acquirit est etiam causa causati nego. unde in mutua causatione diversi generis una est causa sub eo causa non est aliud, sed est aliud. hinc quod axioma: quod causa causae est causa causati verificatur, quando causae sunt ejusdem generis, non vero si sint diversi generis. unde plus non sequitur, quam quod materia, quae in suo genere materiali est causa, in alio nempe formali posset esse etiam effectus sui, eam hic nulla intercedit quaestio.

Dices quoad 2am plures duo agentia, ut vinum et stomachus se mutuo calefaciunt; plures carbones simul juncti calorem diutius conservant. apertio fenestrae est causa ingredientis venti, et ventus est causa apertionis fenestrae, sed datur in eodem genere mutua causatio.

Respondeo ad 1um caloris augmentum in stomacho non provenire a vino, sed id praeexistere; calor nimirum formalis in stomacho praeexistens excitat effective calorem virtualem vini, a quo deinde calor in stomacho magis intenditur, unde calor virtualis in vino non producit eundem calorem in stomacho, sed illum magis intendit, et sic hac causatione non datur ad idem, sed ad diversum. Quoad 2um plures carbones non denominative sunt removentes impedimentum se mutuo calefaciunt, quia sibi invicem formant inclusi aerem ne sua humiditate calorem extinguat. Quoad apertionem fenestrae et ingressum venti dico non esse effectus mutuos, sed simul utrosque ejusdem causae nempe venti, qui fenestras aperit, et simul ingressum sibi parat.

Articulus 4us

an idem numero effectus possit habere duplicem causam totalem?

N: 133tius. Notandum 1o quaestionem in hoc proponi versari, utrum idem numero effectus a duabus vel pluribus causis ejusdem generis et ordinis simul totaliter etiam totalibus vel simul et semel vel diversimode produci possit; in ea...

novum ignis, q. potest produci ab igne A. et B. tamquam causis in actu 2o totalibus et simul concurrentibus, quod simul et semel: deinde novum ignis supposito quod sic productus ab igne A., potuisset etiam idem in individuo produci ab igne B., si ignis B. in eisdem circumstantiis loci, temporis, fuisset aplicatus ad combustibile, in quibus aplicatus fuit ignis A., quod dicebimus produci.

Notandum 1o causa alia est totalis, alia partialis: Totalis est, quae se sola non potest, in actu producere effectum sine concursu alterius causae. Si vel potest, id est si habeat quidem sufficientem virtutem sine concursu alterius causae producendi effectum, sed nunc non in actu 2o ex conjunctione alterius causae, ut sic dicitur totalis ita ... ut totum exercere non possit dicitur causa totalis in actu 1o. talis est equus A. qui quidem se solo potest trahere currum, cui tamen adjungatur equus B. causa partialis est, quae se sola non habet virtutem sufficientem producendi effectum, ut est equus A. respectu currus valde onusti.

Notandum 2o certum est eundem novum effectum posse produci a pluribus causis N. 133
diversi generis, sic enim effectus omnes a tota ad ... ... causarum genera ... certum est, quod ... effectus possit produci a duabus causis, si sint diversi ordinis. Sic Deus tamquam causa prima et creatura tamquam causa secunda tamquam causae partiales ... concurrunt eundem novum effectum concursu totali in eodem genere. quaeritur quod ... 2 causis totalibus ejusdem generis et ordinis, ut unum ... sit possibile saltem per absolutam Dei potentiam.

Dico 1o fieri non potest etiam per absolutam Dei potentiam ut 2 causae N. 134
totales ejusdem generis et ordinis simul et semel eundem novum effectum totaliter producant. ita communiter Th: et Scot. contra ...
Probatur 1o ex S. Doct: in C. 2:92. A:2 in Oriente impossibile est, quod duae causae completae sint immediatae unius et ejusdem ... C.

Probatur 2o hac ratione. Si idem novus effectus posset produci a 2 causis in actu 2o totalibus ejusdem generis et ordinis, tunc aeque utra esset totalis et non esset totalis: sed hoc implicat, quod ... unde ... ... causa totalis et ... non esset totalis ... causa totalis in actu 2o illa est, quae se sola influit ... omne id, quod est possibile et ... in effectu

in eodem genere et ordine, seu quae exhaurit totam effectus causabilitatem, seu nentra producere tm modo effectum: ergo neutra erit causa totalis. min. est clara ex ipsa terminis ratione adaequationis. Sic obiter dicit adaequatio alicuius productionis v. libri: quod illa potest sub una ratione attingit id omne quod est in illo obiecto, ergo si in proposito illa causa non producit omne id quod est producibile in effectu, seu non exhaurit totam causabilitatem in eodem genere et ordine, quae alteri causae aliquid producendum relinquit: atqui una causa producit effectum, ut illud totum alteri causae in eodem genere et ordine relinquens producendum, ergo neutra exhaurit totam causabilitatem et sic neutra erit causa totalis.

N. 138 Dico 10. etiam implicat eundem numero effectum dividi produci posse a pluribus causis totalibus eiusdem generis et ordinis. sic communiter Thom: cum ipso S. Doct: qui quodlibeto 5. art. dicit impossibile esse eundem filium nasci sive fieri alicui sive alia Mater. Ratio etiam ratione, ut idem numero effectus produci possit ab alia causa, debet haec libera virtute producenti talem effectum, ubi impediretur a causa, nisi quod continet in eius virtute dictum: sed illud numero effectum huius numero causae non est contineri in virtute distinctae alterius causae eiusdem ordinis et generis, ergo idem effectus non potest produci ab alia numero causa totali. minor probatur quia individualiter distincta non se mutuo continent, sed virtus individualiter distincta quae est v.g. in Petro et individualiter distincta a virtute distincta quae est v.g. in Paulo, ergo non se mutuo continent. maior certa Petrus enim certe non se continet virtute distincta Pauli, licet Petrus enim certe in se non continet virtutem distinctam Pauli, licet hoc specie causa non possit producere effectum alterius speciei. vg. leo non potest producere lapidem, hoc ergo quia numerum eiusdem causae est limitata ad producendum, hoc est causa limitata producere non virtute huius speciei effectum, sed etiam hae non causa limitata producere non virtute ad non effectum producendum, ergo.

N. 139 Solvuntur obiectiones.

Obiicies 1o contra 1am conclusionem. Si plures ignes seu duae causae continent adaequatam et totalem virtutem in actu primo respectu caloris ignis, alterius ignis potest absolute produci non ab uno vel ab alio igne, sed ius est verum: ergo et posterius. min. est clara. maior probatur quodcumque in igni huiusmodi totalis virtus supponitur, illa quodcumque alter datus, alias careret statu completo: sed in nostra conclusione hoc supponitur, alias negari posset suppositum, quod dari ignes

cum duplici virtute totali dicta: quod possunt dari ignes
in ōo plures, qui virtutem adaequatam contineant respectu
effectus ignis.

2do Si quae ratio obstaret esset haec, quod in una causa univoca
non sit eadem numero virtus quae est in altera, a qua hic et
nunc effectus producitur. Sed si haec ratio obstaret, nimium probaret,
quod non obstat. Minor probatur, tunc enim id probaret, quod ex eadem inferto
quod 2 causae totales ac quidem totaliter effectus nec totaliter
actus primi, nec et causae partiales aut attemperatione virium
eundem numero effectum producere possent: sed haec omnia ex illa ratione
inferuntur: quod falsum. Minor probatur ad hoc, ut 2 causae totales totaliter
effectus sive virtutis et actus primi, et etiam ut causae partiales
eundem numero effectum producere possint, requiritur etiam ob paritatem
rationis identitas virtutis et actionis in utraque, sed hanc
identitatem sive numericam unitatem non habent: quod neque sic eundem
numero effectum producere possunt.

3tio Tametsi una causa totalis diversi ordinis exhauriat
totam causabilitatem effectus, tamen admittit causam totalem alterius ordinis,
quod etiam admittere poterit causam totalem eiusdem ordinis.

4to Contra 2am conclusionem causa aequivoca potest producere effectus alterius
speciei, sic enim ignis et calor possunt produci a Deo et a Sole,
quod etiam hae non causae eiusdem speciei possunt producere effectum alterius
causae non obstante. Concedo antecedens, nego consequentiam. Licet in causa aequivoca non contineatur
virtus alterius speciei, tamen potest effectus alterius speciei producere,
quod etiam licet eadem numero virtus non contineatur in alia non
obstante causa tamen poterit producere eundem numero effectum.

5to Ignis A habet eandem virtutem productivam, quam habet
ignis B. quod possunt eundem numero effectum producere v:g: igne B.
... virtus productiva orbem habet a sua essentia, sed
ignis A et ignis B. habent eandem suam essentiam, quod etiam
eandem virtutem productivam producendi effectum mere eandem
speciem.

6to Idem effectus non ab una causa productus potest ab alia conservari,
patet in igne B, qui calorem in igne A potest conservare
calorem in aqua, ab igne A productum, quod etiam illud effectus sic
...ens produci. Concedo, patet quod conservatio est continuata productio.

N. 14j^{us} Objicies j^{mo} contra: si sub totali et adaequata virtute concurr-
ant ad effectum. contra et r. n. n. em superiorita sed requiritur an 2
agentes producant eandem virtute adaequata etiam numericam respectu
ejusdem agentis: quia suppositum in hac quaestione non negatur. Sic ideo
quia radicem hujus inquirimus. Licet nattem numericam [illegible]
eorum non deprehendimus in negamus suppositum, sed agitur de adaequata
quaestione respondeo. Quare si dicant Adversarii quod 2 agentes debite
approximati unum agens producant, 2 equi unum plaustrum
trahant, respondeo quod unumquodque agens ex recensitis pollent
quidem sufficienti virtute ad dandum totaliter effectum
effectui seorsim, neutrum tamen dat esse totaliter effectui in
actu 1°. sed quilibet partialiter tantum, et 2do vires attemperant
nam si in actu 2do attemperant vires suas, ut ambo
simul unum agens totale constituant.

Objicies 2do contra: r. n. ad hoc, s. n. scilicet adhaerentiam, ut
2 causae producant eundem non effectum, requiritur identitas
sed sufficit unitas subordinationis, ut in Deo et creatura,
vel unitas virtutis derivatae à causa principali, vel unitas
attemperatae virtutis, quatenus per hanc attemperationem
virium suarum ad unam tantum causam totalem confluunt,
sive quod idem est, unam tantum causam totalem efficiunt. declaratur
exemplo: quiditas juxta Thom: recipiuntur in toto, et una
non quidem ens non potest recipi in duplici toto: toto enim
toto composito tantum dicit unitate compositionis, quae unitas
distinctionem realem relinquit inter ipsas partes unitas,
unde et unum non quidem ens posset recipi in toto composito
non requiritur unitas identitatis integralis; sed sufficit compositio
quae est entitas distincta unio. quod etiam ad hoc, ut unus non
effectus possit dici à pluribus causis totalibus subordinatis
vel partialibus non requiritur unitas entitativa inter ipsas causas,
sed sufficit unitas subordinationis vel derivationis vel
attemperationis. Sive quaelibet causa totum eundemque effectum
dicit totalitate effectus. quia effectus pendens ab una causa
dependet adhuc ab altera; tamen ab utraque per modum
totalis et adaequatae actionis: non obstante distinctione entitativa inter
ipsas causas.

Resp. ad 3tium. ca. et n. c. et par. disparitas est, qd causae diversi ordinis et subord. se habeant. Deus enim tamquam causa 1ma continet formaliter et emmenter effectus causae 2ae generis, unde si causa 2a sit causa totalis respectu alicujus effectus eo ipso quod haec causa actione ipsa actio causae 2ae subordinatur, causa 1ma non excludit illam, sed exigit potius ut cum illa causa actualiter operetur. contra causae totales 2ae ejusdem ordinis non habet tale subordinationem et consequenter tales sunt se mutuo excludunt.

Resp. ad 4tum da. causa aequivoca potest producere effectus aeterius speciei, ut se emmenter continens. ca. nisi emmenter non continens haec nulla enim causa univoca continet effectus emmenter aeterius causae quoad rationem individualem et numericam, sed solum quoad rationem specificam, unde una potest producere plures effectus quoad speciem similes, non vero non eosdem. causa enim aequivoca ideo potest producere effectus aeterius speciei, quia virtute specificam aeterius causae emmenter continet. contra causa univoca ejusdem generis et ordinis effectus aeterius speciei, formaliter non emmenter quoad rationem numericam et individualem non continet. ergo neque potest producere eundem non effectum aeterius causae.

Resp. ad 5tum da. ignis A habet eandem virtutem, contra quam habet ignis B eandem quoad speciem. ca. eandem quoad numerum adesse. nec a B destruitur, quod eundem effectum specie non a non potest producere.

Resp. ad 6tum. duplicem esse conservationem, unam per se, et aeteram per accidens, conservatio per se est, quae dicitur continuata rei ductio. conservatio per accidens est, qua non conservat nisi removendo obstruens, et inducendo gestes rei conservandae continuas, et haec conservatio potest etiam dari in alia causa, ut patet in exemplo allato de igne B.

Quaestio 3tia

De Causis in specie et quidem imo

De Causis intrinsecis materiali et formali.

Postquam de causis in genere egimus, restat ut etiam aliquid dicamus de qualibet causa in specie, et quia aliae sunt intrinsecae, aliae vero extrinsecae, imo de intrinsecis, scilicet materia et forma hic agemus; postea vero etiam de extrinsecis causis scilicet efficienti et finali. Licet a

maā et fōa dum quoad existentiam, dignitate et specie extrinsecis causis postponantur, prius tamen de illis agendum est, quia sunt partes corporis naturalis caeteri et intrinsece constituentes. Et haec.

Articulus 2dus

Per quid causa materialis et formalis in artibus, imo et 2o causandi constituuntur, et ad quod genus causae Idea sit referenda?

N: 142um: Dicendum 1o causalitatem de qua hic principaliter quaerimus aliud nihil esse, quam actum, quo causa constituitur actu causans, sive a concursus actualis, quo omnis causa in suo genere debet exerceri, ad effectum producendum seu aliquid extra causas ponendum; ad quem requiruntur conditiones: 1a Ipsa entitas causae seu causa ipsa, prout est in se v.g. entitas ignis; 2a praerequisita causandi, sive quibus causa redditur potens ut in effectum influere possit, talis est calor in igne, qui facit, ut ignis possit producere aliud ignem. 3a sunt conditiones et adiones aliquae, ut approximatio ligni ad ignem &c. quae a ipsa causalitas seu ipsa actualis influentia, per quam causa ab actu 1mo reducitur ad actum 2um.

N. 143um: Dicendum 2o Idea a S. Doct. Q. 3. de Ver. a. 1. dicitur: forma, quam imitatur effectus ex intentione agentis determinantis sibi finem. Dicitur 1o forma loco generis, e quam convenit Ideae cum forma substantiali; quae tamen Idea dici non potest. 2o quam imitatur effectus, quod ponitur loco differentiae, hoc enim differt ab aliis formis, Idea enim non est qualiscunque forma, sed extrinseca, et quasi extrinsece informans, in quam ad illam respiciens artifex suum opus ad instar eius efficit. unde si quis diceret exemplar extrinsecum v.g. imaginem Caroli VI posse dici Ideam respectu hoc exemplar ex natura rei non est intrinsecum, sed pendens liberi, maxime a Tironibus, qui exteriori exemplaribus opus habent, ut animo suo interna operum conficiendorum exemplaria efformare valeant. hinc a exemplaria nomine Ideae conveniunt, aliud autem est exemplar internum, et est magis idea interna, quam artifex format in mente, ad quam respiciens operatur et opus externum producit. et hoc exemplar

solet Deus noē nuncupari. dicitr 2do ex intentione agentis q̄ excludit fōa sūs, cui aliqd casualiter assimilatr, dicitr vltimo determinantis sibi finem. q has particulas excluduntr caūæ n̄ales, q̄a hquandi caūæ sibi assimilant effctū, ut ā n̄ā dbā, sicut v.g. ignis producens aliud ignē.

Quo 2do Idea n̄ ē spēs impressa, sed expressa, N. 144 [illegible]
ē spēs impressa quæ datur alqbs intellectui, q̄a obtu in intellectu, spēs verò expressa ē imago altera, q̄m ex sēti exprimit intellectus in qua obtum externū cōtemplatr. rō q̄a Idea n̄ ē spēs impressa, sed expressa, maxime habet ex hoc, q̄a Idea ē id, q arteex intuetr in mente, ut ipse intuetr & sibi alqd ā cōnficit, spēs vero impressa n̄ ē id q intelligitur, sed id, quo intelligit. Idea igitur ē spēs expressa n̄ quidem obtum praecise cōnsidū exprimens, sed opsad extra faciendū repraesentans: Dr Doctor q̄, cum excludit spēs ilgblem ā rōne Ideæ ilqd ē, sc spēs impressa n̄ expressa. his praenotatis.

Quo 1o Fōa m̄alis et fōalis cōstituūt in actu 1o caūandi cōnnex entitates, ita cōtra RR: Scotistas et aliquos Thomistas, qui N. 145 [illegible]
tali caūalitē unione modalē dstām ā m̄ā et fōā assignant. Ratio cōclūs Idea ē caūalitas in actu 1o m̄æ et fōæ. q qm reddit proxime potens caūare, atqui m̄ nihil aliud ē, q̄m ipsa p̄tēa: sed m̄ā et fōā reddit proxime potens caūare q ipsa sua entitatem, q̄ q hæc cōstituit in actu 1o caūandi. m pbur. M̄ā reddit potens caūare hoc, q̄ reddit potens recipere fōā, et vicissim fōā hoc, q̄ reddit potens actuare et informare m̄ā. sed hoc fit p sua sdas entitates: q̄ p sua entitates cōstituū in actu 1o caūandi. m pbur. Ideo m̄ā ē potens recipere fōā, q̄a ē pura p̄tēa et 1ū subtm, ē ā pura p̄tēa p se, et p sua sua entitatem: et ideo fōā ē actuare m̄ā, q̄a ē actus, ē ā actus p se et p sua sua entitatem. De intrinsēca rōne spēa ipsius fōæ ē, q sit actus: q̄ m̄ā et fōā reddunt proxime potentes caūare p suas sdas entitates.

Quo 2o m̄ā et fōā positis ceteris requisitis et cōnditibs in N. 146 [illegible]
actu 2o caūandi et in recto cōstituū p suas entitates. ita Ellia Salis 6: cu quinon Thom:

Prius brevius hac ratione. Materia possetis debitis quo [illegible]
periudentem actibus requisit et sustentat forma
[illegible] [illegible] tamen pars substantialis constituit totum et sic
[illegible] formam informat materiam, sed hic est causa in actu 2°
quod in recto et in actu 1° causandi materia et forma substantiis
[illegible] entibus. Dixi autem in recto; nam in obliquo ad
[illegible], ut materia et forma in actu 2° causent, multa requiruntur
ut sit dispositio debita, deinde etiam Dei concursus etc.

N: 147 Dico 2do Idea proprie et stricte pertinet ad genus causae
formalis, ratione tamen etiam reduci se etiam ad causam efficientem
et finalem. ita Arl: 5: Meth: 8: 2. Probatur 1a pars. Idea
est causa formalis extrinseca, quae suo modo dat effectui suam speciem
sed ita facit causa idealis; quod pertinet ad genus causae formalis,
non patet, solum enim formae officium est specificare. minor probatur
quod sibi assimilat aliud, dat ei speciem, sed idealis
causa assimilat sibi effectum, quod probatur. minor [illegible] patet, nam
id, quod effectum [illegible] ab alio dat ei speciem, sed id, quod sibi
assimilat effectum [illegible] ab alio [illegible]. probatur. minor est etiam
clara ex ipso conceptu causae idealis, quae in intellectu existens
[illegible] agentem ad producendum simile opus ad extra.
Probatur etiam quoad ceteras partes, licet quod reductive
etiam pertineat ad causam efficientem et finalem, nam, quia requiritur
ad operandum efficienter, illud saltem reductive pertinet ad causam
efficientem, sed talis est causa idealis: quod probatur. minor patet, sicut
enim idea praescribit effectum, ita artifex ponit illud ad
extra. quod autem non [illegible] possit dici causa efficiens est haec ratio,
quia causa efficiens debet realiter existere, idea autem [illegible]
existit intentionaliter, nempe in intellectu. quoad causam finalem
patet ex hoc, quia causa finalis dicitur illa, propter quam aliquid
fit, sed propter causam idealem fit effectus, nam artifex
producit effectum, ut illud assimilet causae ideali; deinde
[illegible] [illegible] [illegible], quo [illegible] assimilatur Ideae.

Solvuntur objectiones.

N: 148 Obj. 1° contra 1am conclusionem, oculus videns realiter distinguitur a materia,
quae est [illegible]. sed [illegible] materia est videns, audit enim materia
[illegible] hic non [illegible], quod [illegible] ipsa, [illegible] [illegible] pura entitas.

Vel si maa et fõa caans, fuas enttes; sortus deis-spes caans, sed hoc e falsum: quia idem ... Sola m ptus ex quiniaxiomate: Idem manens idem; sem facit idem, sed enttas maa spes manet eadem, fõe sit unita fõa, fõe n, gd sit caahans.

Prõgtra 2ª gluoe. Caaetas caa e actg. quo caa gstus actu agens, sed actg n pt idstri cum maa, quia e mera ptea: gõ maa in actu 1º nõ actu agens ppria entem.

3ª gtra 3iu gluoe. Caa fõalis debet infõare et actuare caa Idealis a n infõat artefactum, gõ n ptinet ad genus caa fõalis.

4to Deus n potest supplere genus caa fõalis, sed Deus habet caae Idea suae Itrem possibilem, gõ Idea n e caa fõalis.

5to Arles 10 Meth: inquit: dicere exemplaria ee, id ē Ideas, ē vani loquium, et Poetica metaphora. gõ 1ᵘ Aelicus oõ n daus Ideae.

6to Idea ē finis idearati: gõ pertinet ad caa finalem ptus a ee S: doct: 1º gtra gentes c: 19 ubi ait: spes ideae, ut finis sua Idea assequatur, gõ Idea ē finis idealis.

Rsp ad 1ᵘᵐ adsid: Dm caaetas audit maa 2ᵘ id, q̃d dicit in recto n: 2ᵘ id, qdm obliquo connotat nempe quoad gdẽs praerequisitas sic gredo q̃d audat: caaetas in recto, ē ipsa enttas maa, et hac spes manet invariata, et idea cum maa. N. 149ᵘˢ

Rsp ad 2ᵘᵐ. n: sola m, ad cuius bace Dm idea manens idem tam in recto qm obliquo spes facit idem cm, manens idem solum in recto, n ā obliquo spes facit idem n m et sic dsta m n: c. nam in recto maa n spes caat, sed requirus et caeteras gdẽs ad fint, adeoque sh una gdõ desit, n pt caaetas fua traõe tribuere maa ut denominaret actu caans

Rsp ad 3iu Dm caaetas caa ē actg prie dictg et physica, actg impprie dictg et logica cm et sic D: m n: c. caaetas em causa distinguit ab hac, an sit actg informans, n ptea receptiva, est vero talis actg. quā posita caalitas veri fuatr efficatia, ē subsistea actu caare.

Resp. ad 4tum. d. m. Caã formalis debet informare subiectum in ipsa, cum sit solum extrinseca, qualis a caã idealis n. m. eodem modo dist. c: n: c. nos enim n. dicimus, qd idea sit forma ex qua proximè fieri debeat, sed qd sit forma, ad qm, seu ad cuius imitaõe effectus producitur, et ab artifice producitur.

Resp. ad 5tum d: m Deus n. pt supplere genus caæ formalis intrinsecæ rebus eius scilicet simplicitate et partialitate c. m. n. pt supplere absque ei absurdo caã formalem extrinsecam et n. m. eo modo dist. c. n: c.

Resp. ad 6tum. cum: S. Doct: in 1a. dist. 36. q. 2. a: 1. Aristoteles ibi solum reijcere Ideas Platonicas, quæ scilicet erant substantiæ separatæ extra res ipsas.

Resp. ad decimum. na. adequatè prob: ea e n: c. ad hoc enim ut artifex ideati sit in eo posita, ut similitudinem suæ ideæ repræsentat, satis ē, ut Idea sit id, ad cuius imitaõe ideatum debet fieri.

Ex his

N: 150[m] Colliges. Effectum materiæ ut quo et intermedium ē forma naturalis qm in fieri et esse recipit et sustentat, et vicissim effectum formæ ut quo et intermedium ē materia, quatenus scilicet recipit esse actuale et distinctum à forma, effectum vero qui et ultimatè ē utrumque compositum. raõ prima ē, qa forma naturalis in fieri, esse et conservari dependet à materia, cui et illa adhæret et vicissim materia quoad esse actuale et distinctionem dependet à forma. raõ 2da ē. qa materia ideo recipit et sustentat formam, et formaliter constituit materiam, ut altera quasi pars substantialis; hæc ē quasi pars substantia constituunt et causant totum.

Articulus 2us

de Caã efficienti, quid et Quotuplex sit et Quo principio agat?

N: 151[m] ante quod notandum 1o certum ē tum ex S: Scriptura, tum ab experientia quotidiana, tum ex ipsa raõe dari caãs verè effectivas et activas. Distinctum à caã efficienti ...

Sophorum c. 3. cāa efficiens ē principium extrinsecum, à quo primo in-
cipit motus. dicitur principium in quo convenit cum aliis
causis, extrinsecum in quo differt à cāa materiali et formali, quæ
sunt principia intrinseca. dicitur à quo incipit primo motus. in quo
differt à cāa finali; cāa enim finalis non ē à quo, sed propter
quod fit motus. incipit à motu, quia cāa efficiens non in intentione
sed in executione, hoc ē cāa efficiens primo disponit,
preparatque materiam, et materia sic disposita recipit formam, hanc
tandem refrenat totum. non ē necesse, ut motus incipiat à
cāa efficiente primo preparatione facta ad cāa dependentes, materiam,
sed solum preparatione facta ad cāa moralem, formalem, finalem etc.

Dividitur 10 cāa efficiens dividitur ulterius in cāam per se, et per accidens. V. 145[us]
per se ē, quæ ex se tendit in effectum, sic vinitor
effodiens terram ad propagandum vitem ē cāa per se propaginis terræ
..., ex qua ut tali, seu per se, influit effectus, sic vinitor
effodiens terram ad propagandam vitem et inveniens thesaurum
non ē cāa per se inventionis thesauri. cāa efficiens per se alia
iterum ē proxima alia remota, proxima est, quæ immediate
influit in effectum, remota, quæ solum mediate, seu
mediante alio influit, sic in exemplo, si Petrus Paulum
fuste percutiat, percussio Pauli proxime ē à fuste,
et remote à manu Petri. dividitur cāa efficiens 2o
in principalem et instrumentalem, principalis ē, quæ virtute propria
influit effectum, instrumentalis, quæ virtute aliena effectum
producit. instrumentalis cāa, seu instrumentum duplex ē, coniunctum
ut manus cum homine, et separatum ut penicillus in
pictore. cāa principalis alia ē prima, ut Deus, et
alia 2a, ut ē agens creatum. dividitur ulterius cāa
principalis in univocam seu æquivocam et in ... seu
univocam, ... ē, quæ una tantum specie producere potest,
sic homo generat hominem, leo leonem etc. ... ē, à qua
exeunt variæ effectuum species, sic à Sole ... plantæ,
metalla etc. cāa univoca ideo vocatur æquivoca, quia
æquivoce se habet ad effectum, id ē, per operationem ad effectum
diversæ sunt species, ut habet in Sole per operationem ad animantia
plantas etc: partialis vocatur univoca, quia univoce cum
effectu in specie convenit. ut videre ē in homine hominem generante

Caā efficiens dividitur rursus in liberam et necessariam; liberā ē
quae agit ex electione et consilio, unde definitur, quod sit
ea, quae positis omnibus ad agendum requisitis potest agere aut non
agere. Necessaria ē quae fertur ex instinctu naturae in
actionem, nec illam differre requit: hinc definitur, quod sit
illa, quae positis omnibus ad agendum requisitis non potest non agere.
Dividitur iterum in totalem et partialem. Totalis ē, quae absque
concursu alterius causae ejusdem generis et ordinis suum producit
effectum, sic ignis igne efficit; partialis ē, quae caret alterius
caūae ejusdem generis et ordinis societate, seu auxilio,
ut sunt plures equi trahentes eundem currum. Iterum
dividitur in caām physicam et moralem, physica ē, quae per se producit
effectum, moralis ē, quae proprie effectum non facit. Sic e.g. Petrus
occidens Paulum ē caā physica hujus occisionis; qui vero persuadet
Petro hanc occisionem ē caā moralis. Dividitur denique
in essentialiter et accidentaliter subordinatam. essentialiter subordinata ē,
quae actuali concursu superioris caūae in suo indiget, ita dependent omnes causae a causa prima. accidentaliter subordinata ē, quae esse
quidem ab alia accepit, sine tamen hujus actuali concursu
operari potest. Sic filius subordinatur patri, potest aliud
filium educare sine concursu patris.

N. 153. Unde 3tio duplex distinguitur principium in caūa efficiente, aliud enim ē
principium quod agit, et aliud ē principium, quo agit, sive virtus
quo operatur. principium quod agit ē totum ex natura et subsistentia consti-
tutum sive ens alii [illegible] ē suppositum; quod v: g: Petrus operatur,
hinc actiones dicuntur esse suppositorum. principium ut quo dicitur illud
quo agens seu totum suppositum agit, sic mediante intellectu
homo intelligit, adeoque principium quo homo intelligit ē intellectus: et hoc principium
quo aliud ē radicale et remotum, a quo nimirum ipsum
subsistens seu agens imo habet, quo operetur, et aliud ē
principium quo immediatum et proximum seu formale, a quo semper
ipsum subsistens proxime habet quo operetur. ad certum
[illegible] ima non habet principium ut quo, nec proximum nec remotum,
cum sit pura potentia omnis activitatis expers. Confer quod dictum pro-
pe [illegible] [illegible]; ex hoc resolutione

Dico 1° Principium quo radicale et principale intelligendi effectus tam spiritualis quam intellectualis est sola forma spiritualis ita S. Th: p. 1. q. 77. ar: 1 ad 4um dicens: hoc ipsum quod forma intellectualis est actus principium habet a forma spirituali et ideo forma spiritualis est primum activum principium. Probatur etiam ratione: eum operari competit ad ea, quae primum principium essendi, et etiam primum est radicale principium operandi, sed forma in toto spirituali ex materia et forma composito est primum principium essendi ergo etiam operandi. [illegible] patet forma enim est ipsa ratio et quidditas quae [illegible] suum esse [illegible] habet, [illegible] est quasi [illegible]. Deinde [illegible] apud philosophos primum est radicale operandi principium quod est prima radix potentiarum operativarum, sed haec est forma spiritualis in toto composito, sic v. g. in homine forma seu anima intellectiva est prima intellectus et voluntatis radix, et in bruto forma sensitiva est prima omnium potentiarum sensitivarum radix et sic de aliis. N. 134 us.

ergo C. Iterum principium activum, quale debet suum effectum [illegible] eminenter [illegible] [illegible] aequivoce [illegible] formaliter [illegible] continere, sed haec sola forma spiritualis respectu aliorum spiritualium praestat. ergo C. Materia enim [illegible] est tale principium, quia [illegible] est actus, sed pura potentia; nam iuxta S. Thom: [illegible] aliquid agit, in quantum est in actu: neque accidentia possunt esse tale principium respectu spiritualis, cum sint omnino imperfectiora spiritualis, ergo tale principium erit sola forma. Et licet accidentia [illegible] contineant suas formas accidentales, nihilominus tamen, quia ipsa accidentia supponunt formam spiritualem, quam [illegible] veluti [illegible] proxima agendi: ideo accidentia neque respectu formarum accidentalium possunt esse primum radicale et [illegible] principium agendi, sed tantum principium proximum [illegible].

Quare

Dico 2° forma accidentalis est principium quo agendi [illegible] et proximum in [illegible] accidentalis. Probatur hac ratione quod in virtute propria attingit effectum est principium [illegible], sed forma accidentalis attingit in virtute propria effectum, nempe aliud accidens, quod est principium principale, [illegible] certa, [illegible] vero patet ex eo, [illegible] accidens continet aliud in virtute propria N. 165 us.

ē eminenter, ut Lux Solis calorem, v. formaliter, ut calor ignis calorem, sed n. ē primum remotum et radicale; ergo in prop. gluoe demonstr. dtum ē, tale principium ē sola forma substantialis; qd erat prox. mum.

Cfirmatur Calor in pductione alterius caloris n. agit, ut principium instrumentale, sed ut principale. a. prior principium instrumentale ē illud, qd elevatur ad effectum producendum, ita hic virtutem propriam eius excedit; sed calor n. elevatur ita; dum producit alium calorem, cum alterius sit eiusdem speciei, neque calor producens excedat intensione producentis ut supponitur, ergo sufficit suae virtutem alterius; qd n. erit principium instrumentale sed principale.

N. 156 Dico 3tio in productione substantia forma accidentalis ē principium instrumentale proximum. Iam virtus instrumentalis ē haec, quae excedentem dignitatis effectum; sed forma substantialis ab accidentibus producta longe antecedit; ergo in productione substantia forma accidentalis ē sola virtus instrumentalis proxima.

Solvuntur objectiones

N. 157 Obj. 1o contra 1a et 3 conclusionem. accidentia sine substantia ponuntur, producere substantiam; sic accidentia vini possunt consecrata ponuntur guttam aquae in vinum convertere. Item calor in ferro candenti residens potest producere alium ignem; ergo accidentia sine substantia possunt producere substantiam.

2o iuxta Philosophum Libro de sensu ignis n. agit ut ignis; sed ut calidus, sed ignis. Sed Solum calor ē calidus; ergo sola calor erit ratio et principium quo agendi.

3tio contra 2a conclusionem. Calor calefacit ut virtus ignis; ergo n. ut principium principale, sed ut virtus instrumentaria se habet; a. probatur. Totum esse accidentis, cuiusmodi ē calor, in ratione entis ē esse ens entis id ē substantiae; ergo etiam totum esse illius ut operativi ē esse in virtute substantiae. Ita probatur. ratio virtutis operativae sequitur ad esse, ergo sicut totum esse accidentis in ratione entis ē esse ens substantiae, ita etiam totum esse operationum accidentis in ratione operativi ē esse virtute substantiae, ergo forma accidentalis n. ē principium quo et principale in productione alterius accidentis, sed instrumentale.

go ch accidens e prius ppter et actio propria aeterni q accidentis, neque unde no calorem posse produci a duplici causa totali, sed hoc n admittimus, quod nec tunc sequitur solutum, nam praeter calorem A, quem nos volumus esse causam calor. calor B. etiam ignis est causa caloris B. ... a hac causa sunt totales, quod idem non calor tamen effectus procederet a 2 causa totali.

2o ignis calore continet eminenter, quod sit idem ut causa solis producere, ad quid quod inferior e causa partis solis ff

Resp. ad 1um D. accidens semel producunt sunt in virtute tamen sua virtuti adhuc praesentis C. prius n. a. etc. ad exempla nego: et quid enim ad 1um illas species ... quatenus convertunt aqua in sua ... agere in virtute sua, sed praestare ... ut virtutes ... relictae a ... ad alterum. Nego. calorem in ferro residentem tamen virtutem ... ignis producere alium ignem, ... potius ... ignis in poris ferri latens ... alium ignem producat.

Ad 2um Nego ignis n agit ut proxime et mediate ut ignis, sed ut calidus et n agit remote et radicaliter ... sed ignis e calidus per solum calore tamen virtute inferiori C. ff solum calorem e calidus remote et tamen per virtute ...

... enim, quia calor tamen ... radicatur in forma substantiali, ignis ideo etiam ... forma substantialis ... esse in se radicaliter calidus.

Resp. ad obiectionem. D. calor calefacit ut virtus ignis adaequans ... effectus C. non adaequans n. a. etc. non enim e ... ... principii activi esse virtutem alterius ... alterius virtutem alterius in ordine ad effectum se ... ... atque ... ... instrumenti convenit. Unde etiam ad ... d: c. quod totum esse accidentis et operativi e virtus substantiae ... in ordine ad effectum excedentem, a n excedentem accidentis ... C. ... excedentem n: c. etc.

Resp. ad ... n. m. ad cuius probationem dico: principium radicale et formale proximum causa et eius virtute proximam n esse duas causas sed computari ab una adaequata ... ordinis, nam constituunt unum agens ut quod.

Ad 3^{tium} dico: Ignis continet eminenter calorem; continet radicaliter et remote, non continet proxime: ad est c... ignis quod tertio indiget calore aut virtute proxime ad aliud calorem producendum. ex his.

N. 159us Colliges 1° causam efficientem in actu primo constitui causantem remote et radicaliter per suam formam substantialem, proxime vero et formaliter per potentiam seu virtutem accidentalem, ... potens ad causandum, quod per hanc constituitur causans in actu primo, a constat ex dictis, et ... quae est potens ad causandum est esse actus primus.

N. 160us Colliges 2° ... causam efficientem in actu 2° constitui causantem per ipsam actionem in concreto et exercite positam; seu ... agere. ratio est, quia sicut causa est in actu 1° causans, ... actu operans et apta, quae causalitate actu causat, ... quod ... operare, seu donec exercite posita sit in actu 2° causans, per hanc enim actionem constituitur actu operans.

N. 161us Colliges 3^{tio} actionem causatam seu causaliter in actu 2° esse realiter distinctam a causa efficiente creata, quod patet tum ex ... cap. ... et multis alijs in locis, in quibus ... deo esse ... operatio seu actio cum ipso ... realiter identificatur. Tum etiam ratione, quia ... aliquid posse ab illo debet actus 2us ... et completus ... aliquis talis actus ... actus ... purus, qualis est solus deus, sed omnis causa efficiens ... quod sit creata ... causa effectiva ... quod ab omni causa efficiente debet ... actus ... completus. subsumo, atqui talis actus est causalitas actionis ... seu ... causa effectiva. quod ... actus ... completus, quia actus ... in completus, qualis est unio ... materia et forma ... producibilis cum materia et forma.

Assertio 3us

Actio creata sit mediate actum operativa et quidem causa emanet suaptente?

Prob. 1° Qstio hic n. ē de prio, utq; modo agendi, seu operandi N. 163.
nam hi principium dicit totū compositū: ita totus v.g. hō
dicitur prie videre, audire, juxta axioma Phil. actiones sunt suppositorum
qtum qd sintaxas de prio usq; quo, sive partiali operandi; quo
mediante compositum efficiat oēs actus, quoad eandem, hoc primū
q. in artio praecedenti remotum esse ī ordine ad sīas potentiale,
ac audītas diximus fuisse ipsa potentiale. audtas verò
diximus ēe prīa proxīma et inslia respectu prioris actionis
potentiae, quia verò ī ordine ad dictos audtos. remanet ergo
quaestio, an potentia ipsa potentialis suas operationes mediate
educat, an verò mediis audtibg, & ptibus accidentalibg
operativis ex ea natis. celebris est inter Thomistas et Scotistas
controversia: nam docens Scotistae quidem agentis in dictā
sīa potentialis nihil mediate agere, praeter nā dispōe, afferunt
sīa potentiale agentis dispōe posita, se ipsa mediate potentiale
sīo gentis, sicut dicunt, ex libera hac sīorum mediate
se ipsam videre, audire &c. n. ē mediis sīoris ptibus realiter
ab ipsa dstis: dicuntur etiā in genere potentias animae
anglos et aēs raōles mediate se exercere suas operaōes
intellēōe nempe et volitionem. Thomistae contra cum
suo S. Doct: 1a p: q: 54. arlō: 3. et q: 59. a: 2. et q: 77
artio 1° ac aliis innumeris in locis docente soli deo quemadmodum
est eius potentia increata sit mediate operativa ipsi, necessario
nulla potentia creata ēe mediate operativa et quidem
ex hac raōe, nimirū ideo in Deo operaō n. ē accidens
potentiā Dei mediate ē operativā: quo à contrario quia
operaō in creatis ē accidens, potentia creata n. erit mediate
operativa. asserunt ergo Thomistae potentias creatas quaslibet
cunque demum illae sint ēe operativas mediis ptibus sive
virtutibus accidentalibg activis.

Prob. 2° cum juxta axioma Phil. actus et pōa sint in
eodem genere, quod actus, ius se sibi invicem respiciunt, pōa N. 164.
ac se ordinatā ad talem actum debeant ēe simul in eodem
genere potentiae habere sit pōa se, imo respiciens talem
actum sit potentia, hinc actus ipse cum potentia se, in respiciens
ergo suum effectivum, ipsius debet ēe potentialis, tali à actus,

foro abstractis, p se primo respectus e existentiae; ratio est, dum quia abstracta, abstrahens in ordine ad existentiam, i.e. cum ens p se existens, dum etiam quia abstracta est ens in se et ad se debet sumi ab eo, quod est intra pertinens abstracto; dum etiam quia actus existentiae erat p se in entis a natura et actus vero respectus assignanda illi erat, postea porro quem abstrae, ad hoc a se non p se quam ipsa abstracta.

N. 164[m] Probatur 3tio Omnem potentiam proxime et mediate operativam adaequate et p se primo sumi ab operatione, quam eius actu. ratio est, dum axioma philosophorum potentiae sumuntur ab actibus, et actus ab objectis, dum tamen quia potentia in tantum sit diversae speciei distincta, in quantum respiciunt immediate operationes diversas sub diversa ratione, quod si diversae operationes sub diversa ratione, p se primo respiciunt a potentia determinatur ipsae potentiae erunt diversae; consequenter specificativum sunt ipsae operationes.

N. 165[m] Probatur 4to Quod sit, caeteris paribus, potentes producti a generante p vera actione, nam iuxta quinque rationes philosophorum quod dat actionem, dat etiam consequentia ad esse; cum ergo generans p vera actione producat etiam, etiam p eandem actionem producet potentes resultantes et consequentes ad formam, seu essentiam. Caeterum controversia sunt an potentes dici ab ea saltem aliquo modo effective; ratio est, quia iuxta S. Doct: 1a p: q: 77 a: 6. potentes non fluunt p se primo, sed fluunt simul cum essentia vel ea pater naturali concretione; et ideo velut optime explicat: S. Th: quod plura ordine quodam procedunt ab una causa, illud quod ratio procedit e causa aliorum, quo ratio procedunt in eodem genere causa, hac ratione essentia producta a generante quatenus ens in actu completum, defert realiter causa effectiva etiam ad potentes, et quod eliciat nova actione realiter distincta ab actione causa effectiva, sed quia causa efficiens p suam causalitatem non potest attingere effective rationes nisi per attingat essentiam, et essentia, quae deinde eandem actionem in ratione medii deferens ad potentes producit, potentes aliquo modo effective fide non quidem proprie et stricte sed reductive saltem. his praemissis

Dico 1o Nulla Substantia creata est per se immediate operativa. N. 16m.

Contra glus recentiores, qua contra D. Th. Concl. est thesis:

Si aliqua Substantia creata, per se foret immediate operativa, per se immediate ad operationem exercendam ordinaretur. Sed nulla Substantia per se immediate ordinatur ad operationem exercendam. Ergo Cons.

Ma est clara. Min probatur. Principium activum per se immediate ad illum transeuntem exercendum ordinatur, ad quem per se immediate tendit, nam per se ad aliquid immediate ordinari est per se immediate ad illud tendere idem significat; sed nulla Substantia creata per se immediate ad operationem exercendam tendit. Ergo Cons.

Min probatur. Principium activum per se immediate ad illum solum actum tendit exercendum, ad quem ratione tendit, si enim ad duos actus exercendos tendat, ad unum ratione, ad alterum a ratione istius, ad primum per se immediate tendit, et ad alterum non nisi per accidens et mediante primo. Sed nulla Substantia creata ratione ad operationem exercendam tendit. Ergo Cons.

Min probatur ex axiomate Philosophico: principium activum completur ab actu, ad quem ratione tendit; atqui nulla creata Substantia completur ab operatione sua exercenda: ergo nulla ad illam ratione tendit. Probatur min. Nulla Substantia potest ab accidente compleri, nam est contra perfectionem cuiusque Substantiae, ut in sua specie et esse naturali ab accidente dependeat; sed operatio a Substantia creata exercenda est accidens, ergo nulla Substantia ab operatione sua exercenda potest compleri. Deinde quod realiter a Substantia distinguitur, non est Substantia sed accidens; operatio a Substantia creata quaevis, secundum omnes doctrina realiter ab illa distinguitur, cum secundum illorum doctrinam operatio Substantiae creatae realiter, immediate ab ipsa oriantur.

Adverte Substantiam creatam ratione ordinari ad esse, et ratione ad operationem, nam operari supponit esse, sed non hoc mutuo implicatur. Ergo Cons. verum.

Contrarium quod hac ratione non careat argumento, si enim quod si Substantia creata esset immediate operativa, per se immediate et proinde ratione deberet ordinari ad operationem quod non potest esse, ergo nec illud unde concluditur.

Ostur mā glūo. nonunqm Substāa corporea operatr ubi n̄ adē, vi sua Substāalem fōam, sed p̄ quam Sublunidtlem virtutem a se emissam: sic v:g Sol in ipsis terrae visceribus aurum efficit, ~~hac eadem ratione~~: qd signū ē manifestum Substāa corporeā p suam Substāalem fōā n̄ ēe mediate operatiua.

Obiens Arista 1° hic argum̄ : Sīt quidem Substāa corporeā p suam Substantialem fōā mediate n̄ operari, sed ēē a passo seperata, non tm̄ qdo ipsi coniuncta ē. Verum

Contra ē qd Substāa corpa a passo ē seperata: tunc media virtute aliqua actiuā suum producit effectum, qd etm̄ qdo ipsi coniuncta ē. nam qdo virtus illa contraagit cum Substāa corpea deterioris n̄ ē qdo qd etm̄ tunc ē Substāalis fōā actiua.

Obiens 2° poē dari āoē in distans: hic ē Substāale fōām alicuius agentis poē aliam Substāale fōā producere in eo loco, in quo n̄ ē nec formaliter in se ipsa, nec virtualiter in virtute ā se emissa.

Contra ā ē. Operari supponit ad ēē, qd ubi agens nullo modo ē nec formaliter nec virtualiter ibi nullo operatur modo.

Obiens 3io Dr aliquis effectus Substāalis producit, cuius sufficientia Substāalis particularis n̄ ade, ēē recurrendum ad aliquam univlem caām l nempe Deum v ad solum. ast

Contra ē si equus ā asinus emisso ac relicto in asina v equa semine miserijs, et si tunc ad solum Deum v calum ē recurrendum, sequitur qd equus ā asino tunc genitus n̄ sit filius equi v asini v filius Dei ā coeli; sed quid hoc absurdius excogitari pt?

Sl. 163 Dico 2° proprietates emanantes ab eā n̄ p̄ medium ab illa p veram et strictam āoē, sed posita subiecto simpliciter et naturaliter emanat. Probatur hac caoē: Si proprietates producerentur ab eā p vera aoēm strictam ab ea aliqua producitur subiecto sequitur Substāa fōē mediate operatiua, sed hoc ē

atra jord gluoe. qo ea. n sola ptur. n ptea Substa sen
fva Substalis a ppria sua essntia, n mltg adjectu aeu
sed si illa ja ptam pduceret, creren adem, aet mediate
operatra. qo ea. n ptur extra dubium e, ab ptea
n pduci jam ptam mediante alia, alias em haec n eet
fna, qo pduceret mediate, qo aet mediate optra, q
mplicat.

Aftur Quod dat fma, dat etm ostria ad fma, generans en
n mittendis vnda ptea pducere, sed tale quae sit instructa
debitis et naalibg instris, alias em naa deficeret in
nfijs, sed fva Substale dat generans, qo etm ea quae
ostur ad fva sllat ptes seu eadtia proxima, fine qbg
Substa nequit exstere qo. eandem aee. f. qng fluuts fva
Substalis pducunts etm ptes.

Solvunts obioes.

Obj. qtra ja gluoem aus: D: Th: 7 Metaph: c: 9. 2.07. L: B.
ubi dit: principium actionis Substae, n fit ea nisi Substa, R. ibet[n]
sed ppiud actionis accidentium, qd ea n accidens sllat Substa.

2do Duo actg subordti possunt mediate pvenire ex eode
ppio, fic amor dei et dilectio proximi ex eadem charitate
descendunt, sed ae Substalis fva et eius opdes sint actg
subordti; qo ex eode ppio possunt pvenire; qfater Substa
potest ae mediate operatva.

3tio Principium mediatum eendi e mediatum ppium operandi,
operad em sequtur adae, sed vnata quaem Thomistarum
Substalis fva e ppium mediatum eendi: qo et operandi.

4to Fvae accidtes vnata nos mediate pse qslas operantes
qo et fva Substalis, cta patet, nam quod pfectoe exprimit
n debet denegari pfectiori et conven omnis pfecto.

5to ai fva Substalis n eet mediate operatva, id pseret
vex pfectoe, vt impfectoe, n ex pfectoe, inam etm Substa digna
quae fime pfita, dari eme mediate optva; neque etm ex impfectoe
nalfae accidtes longe st impfectiores fmis Substalibg, et
tamen st mediate optva.

2do Quod calor ignis ab eius substantia oriatur, vel aliquid superaddit calori vel nihil. Si nihil, ergo sunt calor ipse seipso nequit substantiam ignis producere, ita neque poterit quoque oriatur ab igne, cum naturalis eius virtus. Si aliquid addit, quid ergo aliud inesse calori superadditur, non enim est substantia, nam quod accidenti inesse superadditur accidentale debet, vel etiam accidens, qua hoc iterum indigeret alio accidente, et sic fieret processus in infinitum, ergo substantia per se sola seu mediate est operativa.

3o Aqua ebulliens remoto igne redeuit se ad antiquum frigus, sed ipse effectus procedit mediate a substantia, cum nullum frigus in tali aqua remaneat. ergo ...

Aqua 2a glossa. Quod dat esse alteri est prior causa, sed essentia dat se esse potentiis, ergo est illa causa.

N. 169 Responsio ad 1ma. S. Doctorem non loqui de principio seu virtute instrumentaria mediate activa, sed loqui de principio seu activo seu proactivo substantia, quod utique altera debet esse substantia.

Responsio ad 2um. D. in duo actus subordinati. C. si sunt eiusdem generis, ita actu ambo sint substantiales, vel ambo accidentales, ponit viri ex eodem principio cum; si sint diversi generis, ita ut unus sit substantialis, alter accidentalis, non et cum sub eadem ... c. n. o. esse enim substantialis forma est actus substantialis, operatio vero est actus accidentalis, unde non sequitur in eodem genere ... ad illud de amore Dei, et proximi, ... esse eiusdem generis, uterque enim accidentalis est.

Responsio ad 3um non esse enim et operari sunt actus omnino diversi generis, ergo nequit eorum esse idem immediate principium.

Responsio ad 4um. ca. et: ac. nam licet mediate operari operatione entitative substantiali maxime conformat perfectionem, soli Deo, ut ipsius divinitate est convenientem, attamen operari operatione accidentali valde modicam supplet perfectionem, ut tamen cum ... perfectione substantiali repugnante, nimirum eum dependentia et operatione accidentali.

Ad 2dum Resp. ad omni ex parte abstractis sola media parte sumam divina substantia, et extremam audiri imperfecte; nam Deus operatur mediate per suam abstractionem, quia eius operatio est abstractionis operatio e contra creatorum abstractio est quidditatis, et tunc abstractio creata non potest mediate operativa, alias enim specie suarum abundante, quod repugnat.

Resp. ad 3tium. ex divo Th: opusc: qu. 4: 1. C. 6. calori ignis q: eo quod oriatur ex abstractione ignis cum qualis omnis oritur, nihil realiter ab ipso abstractione superadditur nec cum exinde inferri potest, quod calor ut se potest abstractionem ignis producere, nam ut calor producat igni abstractio est informis, sed cum potestas, sed naturalis oritur ex ipsa igni substantia emanato.

Resp. ad 4tum cum ord: de Aquino cum nam et dico, quod intercedat quidem formata actio, qua tamen non producta abstractionem aquae neque per se agente, prout quaeritur voluntas quod aqua educit proinde quia aqua est calida, tamen retinet suam potentiam naturalem, subiret aliquos frigoris gradus, alias enim si hac potestas destruceretur, penitus et ipsa aqua deberet destrui. Verificatur frigiditas, quod praesenti aque erat valde remissior, ac remoto paulatim intenditur per actionem aliorum agentium circumstantium, ut sunt terra, aer &c. et sic admittendo etiam tale frutto actionem [illegible] aquae sit mediate operativa.

Resp. ad 5tum cum nam, quia causa dans effectum est producta per generationem, non est effectum sed generans, quod ratio effectivae et ratio potestas *structura interim effectiva dici potest causa effectivus reductivae, non quae differt ratio agentis ad potestatem; neque dicens sic effectivam causam per vera actione, sequitur ita eidem subordinari, nam effectum illum illi subordinatur, quod illud activae elevat. Adeo enim, licet producta sunt potentia non subordinantur effectivae sicut effectus suae causae, subordinantis tamen sunt effectus emanantes et oritur initialis.

N. 170^m Colliges. 2 ex his requisi q[uo]d [omn]es ad hoc ut cāa efficiens agat, 1mo existeā cāæ effectis, altera ē debita approximatio de qua alibi: quoad existeam certū ē, raōe huius ēm aões dicunt eē suppositū seu existentiā, deinde cāa efficiens dat eē seu existere effectui; nemo a dat q n hbet, gō et ipsa debet existere.

Artlus 4tus
Quid et Quotuplex sit cāa instrlis, et an instrum seu cāa instrlis indigeat motiōe cāæ pplis;

N. 171^m Pndū 1o postqm egimus de cāa efficienti pplī ac etiā de virtute illius proxime operativa, agitur iam in præsenti aliqua disseramus de cāa pprie instrli, seu instro ut quod. Agitur hac à Thomistis quaritur, id quod sit cāa agens in virtute alterius nempe cāæ pplis: cāa agens ē genus, differentia ā in virtute alterius, pplis ēm cāa agit in virtute pprīa. Observandū tn hic ē bene, q[uo]d aliud sit instrum, et aliud virtus instrlis; instrumenta illa sunt, quæ a pplī agente assumuntur ad actionem ejus productionem. Virtutes ā instrles nihil aliud sunt, qm ipsæ potentiæ et raōes agendi velut calor in igne. in præsenti nō controversia de virtutibus instrlis, quæ extra controversiam stat, eas nō recipere motionem ab agente pplī sibi superadditam, sed sufficere in illis solam subordinaōem ad agens pplē.

N. 172^m Pndū 1o cāa instrlis seu instrum dividitur 1o in morale et physicum: morale ē, q[uo]d à pplī agente solum movetur moraliter scilicet ex alieno imperaō, consilio aut promisso. physicum verò q[uo]d movetur physice seu vim physicam agendi à cāa pplī acquirit. 2o dividitur in instrum ut quod, et ut quo. instrum ut quod ē totum aliquod suppositum assumptum à cāa pplī ad effectum proprias talis instrumenti vires excedentem ut sunt v. g. penicillus respectu pingentis, calamus respectu scribentis.

instrum̄ ut quo ē ipsa virtg instrum̄ria, ipsa a hac virtg fit motio vi aliꝰ simili instant̄o transeunter impressa, dicitur instrum̄ actuale ut quo: seu vero instru̅mā pure dicta: si vero non fit modo quadam vitalis, sed adtens quodam continuitas exercentur vd alicq aspectu, dum peragat sua effecta, ut vg. calor igni dicitur virtg instrum̄ria impressa dicitum, seu instrum̄tum habile ignis.

Dividitur instrum̄ physicum seu ut quod dividitur in naturale, artificiale et supernaturale. naturalia sunt, quibus utitur agens naturale ad producendum effectum naturalem, sic planta utitur semine ad producendam aliam plantam. artificialia sunt, quibus utitur artifex ad producendum opus artificiale, quemadmodum pictor utitur penicillo ad producendam imaginem. supernaturalia sunt, quae à Deo elevantur ad producendum effectum supernaturalem, ut aqua vg: et verba in baptismo ad delendum peccatum originale, et conferendam gratiam. Ex hoc instrumentum iterum dividitur in conjunctum et separatum, conjunctum est quod non agit, nisi ut unitum sua causa principali, ut se habet penicillus, movens et. Separatum est quod operari potest ac solet in absentia causae principalis, uti semen decisum à flore quod generat alium florem. N. 173.m

Dividuntur duas in hac materia esse sententias, una est aliorum qui volunt, quod instrum ut quod non elevetur per virtutem aliquam superadditam /: licet hoc alibi instrumentis artis concedant et aliis dum instrumentis negant: / sed illud sufficienter elevari et reddi potens ad producendum effectum excedentem per solam assistentiam extrinsecam causae principalis, seu per solam subordinationem, qua eius movetur causa principalis una cum instrumento concurrit ad effectum. altera est sententia e contrario, qui volunt esse instrumentum ut quod sive naturale sive artificiale, sive supernaturale elevari per virtute superaddita ad producendum effectum se excedentem. Quare N. 174.m

Dico ad hoc ut instrumentum ut quod producat effectum se in perfectione excedentem indiget virtute superaddita sibi a principali agenti et in se recepta: nec sufficit sola existentia extrinseca principalis agentis. N. 175.m

Pbatur 1° Auth: D. Angeli. qui d. l. 2. 62. a. 1° ait: causa
vero instrumentalis non agit per virtutem suae formae, sed solum
per motum, quo movetur à principali agenti, unde effectus non
assimilatur instrumento, sed principali agenti. ratio à priori. Instrumentum
est de se, et ab intrinseco impotens ad effectum principalis causae
producendum, causa enim, quae de se ad effectum aliquem producendum
potens est, principalis causa vocatur. ergo instrumentum debet recipere
à principali causa virtutem aliquam, per quam intrinsecè elevetur, et fiat
potens ad effectum causae principalis producendum, alias intrinsecè impotens
semper maneret.

Obiiciens adversarius 1° Instrumentum fieri intrinsecè potens ad producendum
causae principalis effectum per solum simultaneum concursum causae principalis
concursum. Sed contra est, quod una causa efficiens simultaneè
cum alia concurrens per simultaneum concursum suum nihil in ea
intrinsecè ponit, sed solum extrinsecè ipsi cooperatur, ut patet in
2 equis trahentibus eundem currum, neque enim unus alteri eis
in alio aliquid intrinsecè efficit, sed duntaxat unus alteri extrinsecè
cooperatur.

Obiiciens Adversarius 2°. Virtus instrumentalia iuxta nos ea sola sub-
ordinatione ad agens principale absque ulla virtute superaddita
producere effectum supra se potest, ergo etiam instrumenta physica cum
sola subordinatione poterunt producere effectum se superiorem.
Contra est, quia virtus instrumentalia eo ipso quod sit potestas principalis
agentis sit sufficienter elevata ad producenda supernaturalia,
cum sit ipsa virtus obstetrica à natura ad hoc ordinata,
instrumenta physica autem non possunt dici ipsa virtus, ut patet, producendi
effectum supra perfectionem, adeoque novam virtutem debent sibi
superadditam. Deinde vero, illa extrinseca assistentia, subordinationem
et coniunctionem alia virtus instrumento intrinsecè superadditur
vel non, si primum habemus intentum, si non tale instrumentum
semper erit intrinsecè impotens ad effectum producendum.

Obiiciens Adversarius 3tio. Dari potentiam obedientialem mediatam
activam in quolibet instrumento ad obediendum principali agenti
in operando. Sed contra est primo. quod talis potentia obedientialis
mediatè activa mediatè implicet, ut patebit infra dicendis.

2o virtus conferens instrumento potens non est instrumentum conveniens sed potentia obedientialis est instrumentis iuxta alios conveniens. ergo
in potentia sed virtus quae reddit instrumentum potens est illi conveniens,
Nunc instrumentum est causa principalis; causa principalis enim est illa, quae per
propriam virtutem et sibi convenientem producit effectum. Ad
instrumentum causa principalis non est: ergo haec virtus ipsi non est conveniens.

Solvuntur Objectiones

Ob. 1o Si instrumentum deberet recipere in se aliquam virtutem
seu motionem vitalem esset ratio, quia agitur motum; sed
haec ratio est nulla. ergo consequens. minor probatur. etiam causae principales agunt ...   N. 176

ut moto, ut patet in ignis, quod non calefacit formaliter, nisi
ut a lingua vel stomacho calefactum; item in orbibus agentibus
et caeteris causis principalibus, quae moventur ab ipso Deo. ergo haec ratio
est nulla. Alias enim etiam causa principalis indigeret motione recepta
in se.

2o Si haec virtus in se instrumento impressa daretur, esset ideo,
ut causa instrumentalis suo effectui esset proportionata; sed est
quia ratione instrumenti suo effectui proportionari, cum hoc soli
causae principali conveniat. ergo consequens.

3tio Licet virtus ad visionem ministrandam Dei elevetur per
lumen gloriae, tamen agit ut causa principalis, ergo etiam instrumenta
per virtutem superadditam foret causa principalis.

4to Virtus quam instrumentum recipit a causa principali vel est maioris
perfectionis, quam effectus, vel aequalis, vel minoris; non est maioris,
ut patet, non est etiam aequalis, quia alioquin esset virtus principalis,
non etiam minoris, quia alioquin ad effectum illum producendum non
sufficeret.

5to Si de essentia instrumenti ut sic esset in se recipere
virtutem vitalem, tunc etiam ista virtus deberet instrumentis
supernaturalibus imprimi, utpote aquae Baptismali et verbis ... prolatis; sed eiusmodi instrumentis non potest imprimi aliqua virtus,
ergo consequens. minor probatur. vel esset virtus tali gratiae vel effectus, ... dici; ergo consequens. non gratiae, quia virtus debet esse proportionata effectui; sed effectus qui est
spiritualis, neque gratiae, ergo consequens. ... spiritualis, ... virtus debet ...

subito, in quo recipitur, sed obitum in quo illa virtus
reciperet̃ aliquid corporeum, neque ligna et verba orē
tenus plata. q̃o K. C.

N. 177 Respondetur ad 1mum. Dum agis ut motum nõe elevativa
et communicativa dicta virtutis vialis cum nõe solum
applicativa virtutis iam supposito et ad agendum se sid
sufficientis, anm et sic dm n: cia; unde sicut iam ante
actionem suam operationem calefactivam v. lingua stomachi
in se exponet sufficientem etiam actu primo saltem remoto
completam virtute calefaciendi; sunt et ois cāa 2da
in ordine ad actionem supponitur exponere pream obiectum
agendum etiam in actu suo proximo requi sitis instructa,
econtra instantum sua dali; nõe elevativa nõ est in actu suo
proximo effectum ad producendum effectum cāa partio, sed sic illi
impotens. q̃o necessarium est ad hoc ut fiat in se potens, ut
elevetur virtute aliqua superaddita.

Resoad 2um dm dareturideo, ut cāa suo effectui proportio
sed proportione solum cāa instr. cum proportione cāa plura
et sic d: m n: c, proinde cāa partio cum suo effectu efficit
virtute propria et quasi sua stabili et permanente; solito
eadem instrumentalis v. efficit in virtute fluida transeunte
ab alio communicata. Si cui instrumentum efficitur in nil quasi ad
in tendo cum effectum sua cāa principali producendo.

Respondetur ad 3tium n: c e paritate. Disparitas ē, q̃d intelligentia
Beatorum lumine gloriae sibi instar formae fixae permanenter
communicatum efficitur in virtute propria a se ipso appropriato
est principaliter illa ipsa visionis beatificae, et eadem ratione
q̃a intellectus lumine gloriae elevatur ad tale obiectum et actum
quo intra hunc obitum adaequatum neque primum aliquid gloriae.
econtra illa mõo virtutem elevat instrumentum ad effectum
extra propriam ipsius virtutem obiecta, ac insuper illo mõo
ē transiens solum et vialiter communicatum.

Resp. ad 2um. cum distinctione dicendo: virtute illa entitative sumptam esse minoris perfectionis quam sit effectus ad quem elevatur, intentionaliter vero instrumentaliter considerata esse aequalis cum illo effectu perfectionis; hoc ipso enim quod est instrumentum, virtus ejus applicat, et virtus instrumentalis considerata effectus tantae perfectionis quantae perfectionis est effectus ad quem elevatur, potest vero virtute instrumentali non continere eandem perfectionem sed instrumentalem.

Resp. ad 3um. C. A. et D. C. quod natura dum operatur non movetur a causa prima, actu C.C. non movetur.

Resp. ad 4um. omnia ad [illegible] dico: quod modo illa sit perfectionis ad exteriorem operationem, tunc virtus debet proportionari objecto in quo recipitur permanenter, etiam in quo recipitur solum transeunter, non est cum [illegible] d. c. quod non sit in illo recipi per modum permanentis et completi, audbis c. per modum transeuntis et incompleti n. c. etc. accidens enim completum ordinatur ad perficiendum subjectum, ideoque debet illi commensurari ac proportionari, accidens enim e contra transiens, quale est illa virtus instrumentalis, ordinatur ad perficiendum objectum in se, sed ordinatur tantum quantum via et tendentia ad terminum, ideo non est inde subjecto proportionetur, sed tantum contra [illegible] dicere

Dices 1o quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur, sed virtus instrumentalis etiam per modum audbis transeuntis in subjectis recepta non potest recipi ad modum recipientis, eo quod recipiens semper maneat corpus, virtus ergo instrumentalis: quod [illegible].

Resp. dico quidquid completum et permanens recipitur ad modum recipientis recipitur, tunc quidquid incompletum, transiens et viale recipitur ad modum recipientis recipitur, n. a. [illegible] d. n. n. c. [illegible] transeat, nam etiam aqua realis [illegible] instrumentalis. Dices [illegible] accidens tunc connaturaliter recipitur in aqua; [illegible] ergo transiens non debet recipi in subjecto juxta modum subjecti, quia non [illegible], qui [illegible], sed potius [illegible] a quo egreditur [illegible] Deo specialis virtute instrumentali elevanti [illegible] ad producendum [illegible] [illegible] reapse gratiam.

Dices: Si quidens [illegible] rigplet[illegible] sit recipim [illegible] [illegible], tunc etiam quidens [illegible] [illegible] potenti recipi in [illegible] [illegible]; sed hoc est falsum. ergo et [illegible].

Resp: [illegible] quia illud, quod recipitur in [illegible] debet esse [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] a [illegible] nullo modo [illegible] rei actitor [illegible] [illegible] plene [illegible], hinc nec transfunditur in [illegible] recipi [illegible], e contra [illegible] [illegible] [illegible] ex qua eadem [illegible] actualiter a [illegible] [illegible], adeoque transfunditur in illo recipi poterit.

Articulus 3tius.

an
Omne Instrumentum habeat aliquem sibi propriam previam ad effectus agentis?

N. 178 Nondum certum est ex dictis omne instrumentum ad hoc ut agat recipere aliquam virtutem à causa principali: deinde [illegible] [illegible] procedere de instrumento ut quo [illegible] ut quod, et quidem tum de naturalibus instrumentis, ut est semen, quam artificialibus, ut [illegible] serra, penicillus [illegible] etiam supernaturalibus ut [illegible] [illegible], de his omnibus quaeritur an praeter virtutem quam receperunt [illegible] instrumenta à causa principali transeunter impressam, insuper debeant habere aliquam propriam aut previam virtutem; et cum cuique virtuti proxime sua correspondeat actio, quaeritur etiam an actionem propriam previam habeat. in exemplo an serra praeter motum virtutem sibi à fabro [illegible] impressam, cuius ad artificiosam sectionem concurrit, an [illegible] in se habeat aliquam actionem propriam, cui respondeat actio propria sectiva non qua artificiosa sed qua simpliciter sectio. [illegible] non est necesse, ut haec actio realiter distinguatur ab actione causae principalis, sed sufficit, quod virtualiter distinguatur: sic quando faber [illegible] serram [illegible] artificiose scindit, illa sectio quatenus simplex est previa et propria serrae, quatenus vero artificialis virtualiter distinguitur à se ipsa, et tum est propria artificis. Jam

N. 179 Dico 1o omne instrumentum debet habere virtutem propriam et previam ita contra Scotum eiusque asseclas ac [illegible] Suarez [illegible] plerosque [illegible] Thomistas quamvis cum suo Doctore [illegible]

quos ja N. 2: 45. A: 5 ita habet: caa 2a instrumentalis n participat actionem caae superioris, nisi in qtū q aliq sibi propria s: idē p actua virtute sibi propria disponitur operatus ad effectum plis agentis; sicum nihil ibi ageret hu illud qd e sibi propriu frustra adhiberetur ad agendum, nec oporteret ee dtā instrumenta determinatarum actionum.

Probatur 1o ratione Oē instrumentu ē in genere agentium absoluti, qd debet habere aliqm propriam virtutem. Cū patet, in qtū aliqd dicitur agens absolute in qtū hēt virtutem agendi a priori, tunc instrumentum ē in genere agentium absolute qdo elevatio illa a caa plis tradita ennes constituit in ratione agentis spēi et absolute, sed ptū in generatione talis agentis, atqui ita se habet. Pb. In parte eo ev, elevatio enim n dat agere spēr sed spēm supponit, et dat ptū pōe agere taliter ac taliter quā alias si caa plis suam elevationem instrumento dare agere spēr spēm, qd caa plis quocunqs instrumento pōt uti, ad quemcunqs eum, et sic scriba ad scribendum pōt uti malleo, faber ad fabricandum calamo etc. et flos n suo semine, sed solis v.g. pōt producere aliu florem et sic de caeteris, sed hoc fieri n pōe clare videmus, qa elevatio caae plis n constituit instrumentu in ratione agentis spēr, et solum talis et talis agentis: adeoqs oē instrumentum debet habere virtutem propriam. Deinde si instrumentum n eet spēr et absolute agens n differet a puro medio qd ptū defert actionem, et virtute agentis et nihil ex se agit, nam sol per aer v.g. deferat virtutes et influxus solis ad producendos effectus sublunares, et canalis aquas ad irrigandum hortum. nec aer nec canalis ē instrumentum active influens ad effectus solis, et aquae, sed purum medium deferens: qa contrario cum de ratione instrumenti sit active et vere, vere phice influere debet in se genere virtute propria:

Probatur 2o Oē instrumentum ut quod habē quoqs debet actionem propriam propriam. Probatur Oīs virtus proxima, p qm constituitur agens, operatum requirit sibi propriam actionem, atqui virtus proxima instrumenti ut quod ē virtus proxima constituens ipsum agens, qa instrumentum ut qd n ptū in ratione entis, sed etiam in ratione

agentis distinguitur a causa principali: quod requirit actionem propriam, hae non actio est brevia, finis enim 2us rationem est potestas finidere propriam artifice finidere.

Solvuntur objectiones

A. 101m Obj. 1o S. Doct. o. B. 2. ij. A. 1o ad 2um dicentem, quod actio instrumenti quatenus est instrumenti non est alia ab actione principalis agentis.

2o Si instrumentum habet brevia et propria virtute non est causa instrumentalis sed principalis, hoc non potest dici, quod nec ejus etiam patet, causa enim principalis est illa, quae propria virtute effectum producit effectum similemque elicit actionem.

3tio Vel illa actio est distincta ab actione principalis agentis vel non, neutrum potest dici: quod est non est eadem: una enim et eadem actio non potest esse brevia ad se ipsa, neque est distincta, quia omnis actio instrumenti procedit a motione principalis agentis, quod nullam elicit distinctam actionem ab ea, quam producit virtute causae principalis.

4to Plura sunt instrumenta, quae propria non habent actionem distinctam ab actione principalis agentis, quod instrumentum non debet semper habere propriam actionem. Sic tunc v. g. dum monetarius typo quando aut argento imprimit, typus non habet aliam actionem praeter monetationem, quae est actio causae principalis scilicet monetarij, et sic de alijs.

5to Motio ad actionem causae principalis antecedit propriam actionem instrumenti, nec enim agit instrumentum ante propriam nisi prius a causa principali moveatur, quod actio propria instrumenti non est brevia ad actionem causae principalis, sed potius actio principalis causae brevia dicenda esset.

6to Ignis infernalis est instrumentum Dei ad torquendos daemones et tamen non habet actionem propriam, nec enim ex se requisitam habere virtutem et actionem propriam in ad. quod est spiritus et incorruptibilis sunt daemones, quod necessarium non est, ut instrumentum habeat propriam actionem facere si sit supernaturale. Idem argumentum fieri potest de sacramentis, quae tamen sunt instrumenta Dei ad producendam gratiam nostram.

A. 102m Resolutio S. Doct. Loquitur de instrumentis perfectis, in quo instrumento est, sub qua ratione propria non habet actionem quae perfectae in instrumento est ex parte non agit virtute sed ex sola virtute principalis agentis. Motum ... fieri verae, instrumentum aut ... et

caā da se /: imperfectè solūm:/ activa ꝗꝗ ꝑpria sibi vendicet
aōem.

Obs. ad 1um dn̄ s. libet. licet causa instrūti (?) sit ꝑpria virtute alterius virtuti
et aōi subordta in ordine ad effectū ablūe ē caā ꝑlis eam si-
licet aōem et virtute[m] brevial. ideoqʒ subordtam ē caā ꝑlis
nō est cm sub eadem dstōe c. v. n. c. Ad 2um instrūtum verum
ꝑpriam aōem ut caā ꝑlem, licet em sit contra naā instrūti
ut agat aōe instrūtali ut caā ꝑlis, minime tn̄ repugnat ꝗ aōe
ꝑpria agat ut ꝑlis caā.

Obs. ad 3um requiritur tn̄ ꝑpria aōem instrūti dstqui intende
realiter entitate ab aōe ꝑlis agentis. ubi qmqʒ in Nobis
ab[?] om̄ caeteris, qua ē ꝑpria aō Nāti Baptismatis realiter
entitate dstguitur a Deōe gratiae in aīa. aliquo ā ꝑpria aō instrūti
ꝑꝑtū virtualiter dstguitur ab aō ꝑlis agentis. unde ad rationem
ꝑpriam resolutim dstōe. Non requiritur sibi ipsi ēē brevia[?] sub eadem
raōe c. sub diversa n: sicut em virtus in instrūto ē brevia,
sic etiam actio ejusqʒ aliquatus ab ea virtualiter procedere brevia
sibi vindicat aliquatus, ꝑtin. ā caā ꝑl. ius em ā ioritate rais
et 2 nostrū concipiendi modo duplex ratio qua actio spirit[?]
sit eadem aō, quatenus tn̄ e: et ꝗꝗ hic ut simplex ꝑlis virtual.
dstgtur a se. prout ꝯsiderata tm̄ ratione ꝑlis.

Obs. ad 4um. n. a. ad exemplum adductum Dico: Typus mone-
talis n̄ habet quidem ꝑpria actione, ā qua aō caā ꝑlis i. aquae
ꝗꝗ monetae realiter entitate dstguitur, habet nihilominus ꝑpria aōem
ā qua monetae virtualis deciratur, eam nempe, qua
monetarius typus dividit et comprimit aurum. Idem dic de
sigillo cerae impresso et aliis ejusdē exemplis.

Obs. ad 5um dstgui duplicem aōem caā ꝑlis, alia em ē, qua
ab ipsa caā ꝑli immediatē provenit, qua movet et applicat
instrūtum ad agendum; alia ꝗꝗ qua ā caā ꝑli mediatē n̄ oritur
sed mediante instrumentaria virtute ab ipsa ꝑli caā in
instrūto impressa exercetur. ad negamus caā ꝑlis aōem
brevia ē in genere caē moralis dispositivae ꝑpriā instrūti
actio, qā licet instrūtum ad utramqʒ alia aōem dstinguit,
jam caā ꝑlis ad iorē ꝗꝗ antecedens in genere caē
efficientis ꝗā efficacia instrūtum ad agendum movet et applicat.

Resp. ad 6tum N. a. naturalem distantiam causarum creatarum
requirunt, sed etiam infinita Dei habent propriam actionem distanti
tali modo: cum enim virtus cuiuslibet causae creatae requiris finita
sit, de se non est ubique praesens, aut immensa, hinc ex se non est
praesens in subiecto, in quo effectus suus est producendus; ideoque eius
infinitum tangere debet subiectum ipsum, ut ad ipsum deferat
virtutem suam causae creatae. Dei virtus est autem infinita
et immensa ubique est praesens, et idcirco necessarium, ut infinitum
deferat eius virtutem ad effectum producendum. Unde de
igne infernali respondeo ad hoc ut ignis infernalis [illegible]
infinitum Dei ad torquendos daemones non est necesse, ut immediate
circa daemones suam exerceat propriam actionem scilicet calefaciendi
vel combustionem, sed sufficit, ut [illegible] exerceat actionem,
circa materiam, in qua est; et in qua alias quae propria est
corruptibilis est. Sicut etiam ut [illegible] in nobis causetur
gratia non est necesse, ut recipiatur illorum actionem propriam in nostra
anima, sed sufficit, ut illa actio suscipiatur in corpore eius,
qui suscipit sacramentum. Quare ad probationem C: Resp. concedo
res creata nequit sua virtute et actionem propriam in substantia
[illegible] et immediate C: nequit sua virtute vi cuius +
supernaturale est elevabilis N: hoc est utcumque sit capax actioni
[illegible] infinitum debet absolute esse in genere agentium, et sic
aqua v: g: Baptismalis est in genere agentium ex eo: quod
habet virtutem propriam abluendi; [illegible] virtuti + elevationem
superadditur virtus supernaturalis, quam animam interne abluit et gratiam
producit. Neque dicas: si infinitum Dei suam actionem propriam
circa unum subiectum exercendo in alio distanti subiecto produceret
effectum Dei, daretur actio in distans; sed hoc est contra [illegible] q.3 C:
Resp. Dico dari actionem in distans [illegible] et inter
quascunque [illegible] ignis inferni, vel alia virtus entitas
praesens non est, sed sola qualitas, quam Deus + actionem infinitam
efficit in daemone ipsi contrariam enim daretur actio [illegible]
[illegible] cooperatione [illegible] illa virtus Dei, quae produceret
daemoni contrariam est eadem [illegible] praesens etiam in subiecto circa
ignis v: g: inferni suam propriam exercet actionem, et sic [illegible]
[illegible] cooperari divinae virtutis ad efficiendum in daemone [illegible]
[illegible]

Articulus 6^tus

De potentia an obedientialis mediate activa et an creatura possit assumi ad creandum.

Sciendum 1° potentiam obedientialem dici, quod sit virtus, vi cuius creatura extraordinarie Dei potentiae obedit in ordine ad causandum vel recipiendum effectum viribus naturae indebitum, seu easdem naturae vires excedentem. Dividitur autem haec potentia in passivam et activam; passiva est activa capacitas recipiendi a subsistentia effectum naturae indebitum a Superiorem. Sic anima rationalis habet potentiam obedientialem passivam recipiendi gratiam sanctificantem, habitusque fidei, vel habitum charitatis. Activa est virtus producendi effectum viribus creatis indebitum à Superiore: talis est in intellectu ad actus supernaturales fidei in via et ad visionem beatificam in patria eliciendam, et in voluntate ad actus supernaturales charitatis eliciendos. N. 1013us

Hac potentia ab omnibus fere recepta, controvertitur igitur scholasticos, an sicut potentia obedientialis passiva nulla mediante virtute superaddita possit recipere effectus supernaturales, ita etiam detur potentia obedientialis activa, quae nulla virtute supernaturali superaddita possit efficere effectus naturae vires excedentes, velut aqua baptismi gratiam infusam.

Sciendum 2° pro altera quaestionis parte instrumentum esse triplex, N. 1014us morale, naturale, et obedientiale: primum est, quod influit tantum moraliter v:g orando, consulendo, suadendo &c. velut si Deus ad preces Sancti mortuum resuscitat. naturale est, quod ex sua natura ordinatur ad effectum producendum, sic calor ad ignem: obedientiale vero est, quod ex sua natura non ordinatur ad effectum, sed tantum a Deo assumitur ad effectum aliquem producendum: et de hoc quaeritur utrum creatura ob suam potentiam obedientialem à Deo possit assumi ad creandum. His breviter praemissis.

Dico 1° Implicat potentia obedientialis immediate activa, ita cum Thomistis cum suo S. Doctore 1ª 2ae q: 109. a: 1° in O contra Scotistas N. 1015us ais: respectu eorum quae facultatem naturae non excedunt habet homo à natura suam propriam receptivam, sed etiam activa, respectu eorum à quae facultatem naturae excedunt habet homo aptitudinem ad recipiendum quo mediante S. Doct: indicat omnem esse potentiam obedientialem immediate activam.

Pbtur 2do etiam ratione: n datur potentia, quae sit in se et entitative naturalis, et simul sit supernaturalis; sed talis esset potentia obedientialis immediate activa, ergo etc. Minor probatur: esset naturalis, quia iuxta Adversarios cuilibet naturae creatae connaturalis, esset supernaturalis, quia ordinat potentia specificatur ab actu; sed actus sunt supernaturales, ergo etiam talis erit potentia. Consequenter esset supernaturalis et esset naturalis, quod est implicatorium.

Dicunt Adversarij tamen potentia in ratione entis esse naturalem, etiam in ratione solum potentiae esse supernaturalem, quod nullam involvit contradictionem. Sed

Contra: activitas seu potentia operandi sumitur essentialiter ex ejus natura; nam iuxta commune axioma operari sequitur ad esse; sed potentia obedientialis in ratione entis seu essentia est naturalis, ergo etiam in ratione potentiae erit naturalis, atqui subsumo: in ratione potentiae iuxta Adversarios esset etiam supernaturalis, ergo in ratione potentiae esset naturalis et supernaturalis, quod implicat. Confirmatur: quia causa effectum debet continere vel eminenter vel formaliter saltem virtualiter; sed potentia obedientialis activa entitas naturalis nullo modo ex his continet effectum supernaturalem, ergo non poterit eundem producere absque virtute superaddita et realiter distincta.

Dicunt Adversarij: potentia obedientialis esse solum causa instrumentalis, quae effectum non debet praecontinere. Sed

Contra: instrumentum ex se nequam est sufficiens ad producendum effectum, nisi superaddatur eidem virtus realiter distincta, sed potentia obedientialis esset iuxta Adversarios instrumentum, ergo debet illi superaddi aliqua virtus, subsumo atqui si superaddatur ei aliqua virtus non amplius erit immediate activa, ergo etc.

Dicunt Adversarij: instrumentum non elevari ad agendum, sed solum ad operandum, adeoque virtus elevativa facile potest esse ipsa actio instrumenti, consequenter per concursum Dei simultaneum comportatur ad effectum supernaturalem producendum. Sed

Contra: implicat aliquam causam elevari ad operandum, et non etiam ad essendum, nam ut causa dicatur elevata ad operandum debet in constitui in actu primo antequam exeat in actum secundum, sed hoc modo etiam elevatur ad essendum. Hinc ille concursus Dei simultaneus

n̄ sufficit ad actea obiectiva; hic etiam tenet ex parte utriusque
actea a obiectivis, antequam creatio actu 2do habet, juxta modum actu
supra esse questa.

Dico 2o nulla creatura neque ut causa principalis neque ut causa instrumentalis N. 1016
potest assumi ad creandum: conclusio est bimembris, probatur quoad
1am auth: S. Augustini L. 3 de Trini: c. 8 ubi ait: neque Angeli
boni neque mali possunt esse creatores alicujus rei, ratio autem est
ad creationem requiritur virtus activa infinita, sed hac non datur in
creatura, ergo etiam. probatur minor. Virtus debet esse eo major quo magis
distat terminus a quo a termino ad quem, sed terminus a quo infinite
distat a termino ad quem, quia non ens infinite distat ab ente:
ergo etc. deinde modus operandi sequitur modum essendi; sed omnis
substantia habet modum essendi dependentem a subiecto veluti forma
materialis ab ipsa materia, aliqui a substantia, ergo etiam habent modum
operandi dependentem a subiecto seu materia: atqui quod operatur dependenter
a materia et subiecto non potest ullo modo creare, quia creatio est
productio rei ex nihilo sui et subiecti: ergo nulla creatura potest
creare perfecte.

Dicitur etiam conclusio quoad 2am partem. Instrumentum ut creationis potens
producere effectum, debet in se recipere virtuosam motionem
ab agente principali derivatam, sed nulla creatura potest talem motionem a
Deo recipere, ut possit creare, quia virtus creativa est infinita
quae in agente finito recipi nequit, ergo creatura neque ut causa
instrumentalis potest assumi ad creandum. deinde S. Doct: 1a p.
q. 45. a: 4. ex instituto quaerit: utrum soli Dei sit creare,
et resolvit affirmative addens rationem: quia creatio non supponit
producit ens determinatum in certa specie, sed ens absolute sub ratione
ratione entis, quod est effectus universalissimus et ultimae causae, quae est
Deus: ergo juxta S. Doct: creatura nullo modo potest creare.

Solvuntur objectiones.

Obj. contra 1am conclusionem. Datur potentia immediate passiva, ergo etiam
datur potentia obedientialis immediate activa. Consequentia patet ex eo, quia N. 1017
cuilibet potentiae passivae correspondet potentia activa.
2o creatura habet potentiam obedientialem ad aliquid supernaturale immediate recipiendum,
ergo etiam ad aliquid supernaturale producendum.

3tio tanto plus pt instrumentum, quo cum pfecoris agenti
pli coniungitur, ut patet in penicillo, calamo
quo pfecõr em artifex ... effectus opus ex-
-imde pt, quo cum Deus pt agens potentmum instrumentum
de se nãale cum illo tam agente pli et finãal:
coniunctum supra vires suas poterit pducere effectum supernãale
deinde licet hõ se solo currum vehementer onustum
ñ poss trahere, pt tñ ut coniunctus cum equis, quo
etiam licet instrumentum nãale se solo ñ poss pducere effectum
supernãale poterit tñ ut coniunctum cum Deo.

4to contra 2da probãe: ad effectum finitum ñ requiritur virtus
infinita, sed effectus creatõis ẽ finitus, nã tm vg: nãalis
ñ ẽ quid infinitum, quo creãa ad creandum pt assumi.

5to conferare gratiam Xri, pducere grãa sctificantem ẽ longe
quid maius qm creare mundum, sed creãa pt conferare
gratiam Xri, pducere grãa sctificantem, quo etiam pt creare.

6to creãa pt anihilare formã nãale vg: ignis p aquã
quo etiam poterit creare, cum creãõ pt directe opposita
anihilatõi: pt sicut anihilatõ destruit formã, utrimque
terminum videat, sic creãõ ex illo fui et forti ad pducit.

7imo coelum modo creatum ñ distat infinitè à nihilo
sed ut ente, quo potuit creari ab Anglo. A. prit in
tantum distat à nihilo, in quantum participat de esse,
sed tantum finitè participat rãõe entis, quo ñ distat infinitè
ñ à nihilo

R. iens Adversarij cum ... disparitas ẽ, quod creãa mediata
passiva ñ debeat eẽ entoè specialis, hoc ẽ obstat
si daretur immediatè activã, ut ex probãe patet: deinde
creãa obediens passiva correspondet aliquã activã felices
increata Dei: dẽtur creãa activã creata sed solum
mediatè activã.

Adversarium ca: n: c. disparitas ẽ, quia recipere exaãre
... alicuius mora, adesse, ut in illo ñ fuit
consentum, contra agerẽ efficere alqd ẽ illud entre

se effluere, qd debet in illogtmeri ex quo effluit, sed entitas
nãalis in sua virtute nãali ñ pt effectu supernaalem
ptinere, qz nec effluere vl mediate efficere illud.

Resp. ad 3iũ Da. Ho plus pt instmto, qto cũ ipse cõi agente
coniunctũ instrũe elevative et aplicative simul c̃ ce-
ferens n: a etc. Sic etm calamus, penicillus ñ aliter poñt
ã effectus plus vl minq nisi in qtũ a pri agente instrũe
recipiunt superiore ã inferiore motum, sibi ab eodẽ agente
pp priori natã transeunter impressam. Sicut etm instrũ
ex coniunctione cum Deo instrũe elevativa et aplicativa
pt effectu spnaale, ducere, hoc ã modo ñ ã mediate effectu
sed solũ mediate recipe, virtute a Deo instrũe sibi impressa
ad reterẽ ex Deo hac ñ ca iña instmtalem sed solam partiale,
unde ẽo et equus in trahe eiusdẽ currq ñ influunt in se
mutuo, sed solũ in effectu: instmtũ ã naale agit ut cã
instmtalis, qd certe in sua virtute ppria ratione entitatis nãalis
ñ potest effectũ spnaale, qs neqz illũ mediate potest
ducere.

Resp. ad 4tũ. Dm alq finitũ tam quoad entem qm
quoad modũ ñ requirit virtutem infinitam, cm alq finitũ
solũ quoad entem, infinitũ ã quoad modũ ñ requirit virtute
infinita n: m et sic d: n n:c. Sensq dictois patet ex glũ
sibere insiciatis.

Resp. ad 5tũ. Dm consecrato cpq Xti exducere qm ipse
ẽ manus qm creare quoad entem, c m quoad modũ n m
etc n sub eadẽ dictõe cet n:c. consecrão cpris Xti ẽ
solũ qua substitis sit ex presupposito subiecto, creaõ sit
ex nihilo, qui modq dicit ordinẽ ã infinitq.

Resp. ad 6tũ. n a. creaã atm igne extinguitur ñ annihilatur ignis; forma enim redit in ptiam mã, in qua ante adeoem virtualiter ptinebatur.

Resp. ad 7um Da. Coelũ ñ distat infinite a nobis ex parte sui
seu quoad sua entem etc. ex parte cpris nri: n:a etc.
nihilũ om̃ [illegible] ã ex parte sua habitudine ad empyreum
ex parte sui ẽ infinitũ, ideoqz licet coelum sit solũ infinitũ

N. 189us. Pro coronide hujus qstonis nota n. dari ptta obedientiam
quodlibeticam tam activam quam passivam, talis enim foret
ad oes fmas recipiendas, cum pqtur qd oculus poet audire
auditus poet videre. hac a videntr repugnare quia
deinde si Deus pt elevare quodlibet ad quodlibet, n videtur
cur n posset elevare crea ad creandum se ipsa, vel forsan
ad infirmanda se ipsa. ratio e manifesta, si enim Deus pt
cream elevare ad qdbet, debet etiam poe elevare ad
hac jam dicta. atqui hac manifeste implicant, ergo Deus
n pt elevare crea ad qdbet, cnsqter n datur ptta obedia
quodlibetica.

Articulus 7^mus

Utrum causa 1^a immediate concurrat cum causis 2^is ad earum operationes.

N. 190us Praemittendum. Postquam hactenus [illegible] fuimus de causis
2^is tum physicis tum moralibus quando operentur, sequitur nunc
ut indagamus etiam de causa 1^a, quaeritur scilicet qua ratione [illegible]
ad operationes [illegible] causarum 2^arum. et quidem certum e de
fide causas 2as aliquid agere et n solum Deum omnia agere
in causis 2^is ex quodam pacto cum ijs inito, veluti aliqui
volebant haeretici, hic autem oritur illa sublimis qstio,
utrum causa 2^a agat sine concursu immediato Dei: con-
cursus vero Dei duplex datur. naturalis et supernaturalis
naturalis e, quo Deus tamquam auctor naturae concurrit cum
causis 2^is ad earum effectus, v. g. cum Sole ad illuminandum,
cum homine ad ambulandum &c. supernaturalis e, quo Deus tamquam auctor
gratiae concurrit ad actus supernaturales, v.g. cum virtute charitatis
ad dilectionem supernaturalem, cum virtute fidei ad credendum in
Deum &c. in hac qstione n agimus de concursu supernaturali sed
naturali, qui duplex [illegible] simultaneum et praevium
de praevio, qua [illegible] tractabimus [illegible] agemus postea,
simultaneo agimus, de quo [illegible] sententiae. Dicitur. qd sit verg ac

realis influxus, quo Deus agentibus 2^is cooperatur, simulque cum illis eundem nro effectum producit, hic concursus non datur nisi cum causa 2^a producit effectum, seu quando causa 1^a facit ut causa 2^a faciat, sed Deus facit et operatur cum causa 2^a. Causarum efficientium subordinatio alia mediata alia immediata, immediata quae producit effectum cum causa immediata, sic Avus est causa mediata nepotis producendo filium patrem nepotis, immediata est, quae influit in effectum proxime vel mediatione suppositi, ut ignis approximatus alteri arbori comburit, vel mediatione virtutis, ut sol lucem in terra emittat, eoque producat mediate calorem his praemissis

Dico: Deus concurrit cum causis 2^is ad earum operationem non igitur concursu simultaneo immediato - est propositio contra Durandum docentem Deum concurrere tantum mediate cum creando illi virtutem producendi alios effectus.

Probatur 1° auct: S. Scrips: nam Psal. 145 dicitur qui fecit coelum et terram, mare et omnia quae in eis sunt. et Is: 26. omnia opera nostra operatus es in nobis Domine. et Joa: 1° omnia per ipsum facta sunt. et sine ipso factum est nihil. Similiter S. Thom. L: 2 phe: C: 3 3: 3 esse hic habet oportet a specie quaerere causam summam, quemadmodum et in caeteris.

Probatur 2° ratione. Omne quod in rerum natura existit, dependet mediate in suo esse et operari ab influxu et operatione primae causae, sed tam causa 2^a quam eius operatio et effectus in rerum natura existunt, ergo tam causa 2^a quam eius operatio et effectus dependet mediate ab influxu causae primae. Ma est in forma et constat ex terminis, nam quae ab aliis agunt ita petitur. Ma, quod in rerum natura existit est ens per participationem a 1^a causa, in hoc enim consistit eius essentia, sed hoc ens per participationem a 1^a causa dependet mediate ab illa in esse et operari ergo quod in rerum natura existit, in suo esse et operari dependet ab influxu causae 1^ae

Idem astrq: ut ōis creā sit ens participaōe, i.e. Idea habes delter à 1a caā sufficere ideā adhoc ut sit mediatā mediante scilicet alia caā 2da, quæ mediate à caā 1a, quæ fit vera.

Eadem ea raōe, qua alqd ē eas participaōe Idæ sub ente imparticipato seu caā 1a; sed ōis creā existens ē ens q participaōe, et ipsa mediate et n̄ mediante alio, cum aliud entis participati mediate imbibat, in negmis desitus coirunt creā: qd ōis creā sit ipsa mediate et n̄ mediante alio Idēs à 1a caā; sed qd mediate dpt ab aliqua caā, tenus eius influxu mediato qd erat.

N. 192[ua] Astur glus 1o Deus conservat mediate ōe entem in rerū naā existentem, qd et potuit illam mediate ... concurrit mediate cum caā 2a ad eius operaōem. ... ea patet: conservaōe enim nihil aliud ē, qm ... Ideo qd sit conservat mediate ōe entem in rerū naā existente: etenim illa mediate ... creata in rerū naā existens n̄ habet permaneā à se ... sit ens solum q participaōem permaneat, qd non habet permaneā ex participaōe Dei mediatā, consequenter ex eius influxu mediato nam repugnat in terminis participaōe aliqui ... à Deo absque illius influxu.

N. 195[ua] Astur 3o Deus mediata sit annihilare ōem creā qd et ... producendo mediate concurrere, ea ptur ... nihil aliud dicit qm subtraōem concursus mediati. Nam triplicter enim solum cogitari pt Deum annihilare creā mediate 1o p aōe ... 2o p ... oposita. 3tio denique p subtraōe concursus mediati. ... Deus n̄ pt annihilare entem creata p aōem ... repugnat enim ... ens, actio ... alqd positivum, n̄ ens ā ē nihil: neque etenim sufficit ... oposita. qā plura entia sunt, qua nulla ... oposita habent ut ... et ... qd n̄ sit annihilare nisi p subtraōe mediati concursus: absque sublimis Deus

non posset subtrahere suo concursu mediato nisi etiam immediate concursus. quod erat.

Solvuntur objectiones   Obj. 194.

Obj. 1o Si Deus concurreret simul mediate cum causa 2a ad effectum producendum concurreret per eandem actionem cum creatura vel diversa. Neutrum potest dici. quod erat. Minor probatur non per diversam, nam alias idem numero effectus posset esse a duplici actione, neque per eandem, nam Deus agentia totalia, quia si Deus et causa 2a non possunt abstrahere [illegible] actione. quod erat.

2o Si Deus concurrit ad effectum causae 2ae vel concurrit totaliter vel non. Si totaliter, ergo causa 2a nihil agit, si non, ergo Deus non concurrit ad effectum.

3o Causa perfectior non indiget influxu actuali superioris causae in actu [illegible] immediate, sed inter causas [illegible] simpliciter, ergo saltem ista non indiget influxu causae 1ae.

4o Si aliqua causa omnis operatio causae 2ae deberet pendere immediate a Deo, maxime esset, quia est ens per participationem, sed stat optime esse ens per participationem quin pendeat mediate a Deo. ergo [illegible] probatur [illegible] quae probat tale influxum immediatum [illegible] non probatur a pari. causae materiales et formales sunt entia per participationem et ab alio, nec tamen pendent immediate a Deo, nam Deus [illegible] et recipiendi et informandi, ergo stat optime aliquid esse ens per participationem, et tamen non pendere immediate a Deo.

5o Plures sunt actiones causarum 2arum, quae non possunt immediate pendere a Deo, ergo saltem respectu illarum Deus non concurrit immediate. Antecedens probatur 1o in operationibus vitalibus causae 2ae, quae ex natura exigunt oriri ab principio intrinseco se movente, ergo nequeunt immediate pendere a Deo, quia Deus qua agens est principium extrinsecum alicujus operationis creatae [illegible] ens [illegible]. 2o inter actiones causarum 2arum sunt peccata, sed in peccatum Deus influere non potest mediate. quod erat.

Resp. ad 1um [illegible] nam ad ob[illegible] [illegible] 2am partem. Deus agens totalis sive [illegible] causa ordinis eiusdem non potest habere eandem actionem cum [illegible] sive causa diversi ordinis [illegible]. ut [illegible] Deus et creatura   Obj. 195.

possunt habere eandem nō actionem, qā sic caā diversiformis. Ngem ē caā vitalis, crea vero partialis et aliunde Deo exprimet oē virtute etm mōd...ea universē, qd etm poterit ponere eandē aoē qm ponet crea.

Adeo ad 2dm. Deū concurrere totaliter qm caā vitalē nec n crea concurrere totaliter qm caā partialem, et ideo qualibet crea ē totalis totalitate effcūs, vero totalitate caā, qā crea dependet a Deo tm quoad se, qm quoad effctum.

Adeo ad 3um dm caā pplis n indiget influxu actuali inferioris caā ut elevantis ēm n indiget influxu alterius caā superioris ut simul concurrentis, cui ... subordinatur, et qua ... in operari dependet subd. n indiget si sit caā pplis ja em si sit caā pplis 2a n m et cm dstgvis C. data dsoē. Ideo patet.

Adeo ad 4tum. cm n: n ad ... ca. et n: c et paritate disparitas ē clara. Deus em n ē maā n foa, ima cui foā n maā creata ut 2a subordinetur, adeoqe minime ..., si maā et foa sive caā maālis et foālis caent in suo genere indiget a Deo: at econtra Deus ē caā efficiens 1a, cui ois caā efficiens creata ut 2a effecter subordinatur, adeoqe caā 2a efficiens effctum producere nequit nisi Deus effter cum illa concurrat. Adeo 2o da. Deum ... cum maā et foā in genere caā maālis et foālis ca. munera em caā maālis et foālis Deo repugnant eo qd ipsae caā sint partes, Deus a pars esse n pōt: n concurrit cum maā et foā in genere caā effcis ne. etc. Deus em ut ja caā efficiens media simul cum caā effti 2a effter unit maā cum foā, et foā cum maā, sicqe effter praestat, ut maā et foā suis in generibus caent.

Adeo ad 5tum na. ad ... ja dstquo a. actio vitalis ... exigit oriri a ppio ... elicitivo sui qm intra et se movente p illā, ita dm ut n excludat Deū ut ppium extra etn se movens, sd immotum ca.

231

secus n: a. etc. quando enim eadem actio vitalis indivisibiliter procedit a potentia ut a principio intrinseco se movente et a specie impressa ut principio extrinseco et active concurrente cum eo objecti, sic etiam eadem indivisibilis actio vitalis sit procedere a causa 2a ut principio intrinseco se movente, et simul a causa 1ma ut a principio extrinseco et mediate activo. Ad caeterum probatur Deum in peccata influere non sit necesse sumpta, etiamsi entitas quaedam positive a Deo participata n: in peccato formaliter accepta id est ut sit actus malus ab(s)tracte moraliter convenire. nam Deus quidem concurrit ad actum pravum quo(d) ingenuitatem vera et positiva, quae ratione nihil imperfecti importat et solum perfectionem creatam exprimit: non vero concurrit ad actum eundem ut pravum sive malum moraliter, quia sub hac consideratione nihil positivum importat, sed privationem solam rectitudinis debitae in esse alterj; quae sunt nullam entitatem includit, sic est nulla idea a Deo positive influente, sed solum permittente. Verum plura de hoc in mox sequentibus.

Articulus 3us.
Quid sit Praemotio Physica seu Praedeterminatio et an detur.

A. 196us.

Dico 1o a concursu Dei simultaneo cum causis 2is ad earum actiones, quae in actu procedenti consistit vere gradu facere ad ipsam motionem physicam, quae non sit data ad actiones earum 2arum, tamen ad ipsas causas 2as, ut numerum actu agant, distinguitur a hac motione, quod sit vera physica et realis motio a solo Deo procedens causae 2ae transeunter impressa, prioritate naturae praecedens ipsius operationem, eandemque causae creatae jam in potentia operandi consistens in ratione principii actualis et efficaciter exteriore applicans ad operandum, modo suae naturae conformi. Dicitur 1o motio praevia, quia distinguitur a concursu simultaneo, Deus enim per motionem praeviam physicam agit nempe in causa 2am eandemque ad operandum movendo, applicando et in 2

pellendo, et concursu vero simultaneo, quo immediate
influit non in caam 2am, sed in eius effectum, quem simul cum
illa producit. Dicitur 2o physica et realis in quo distinguitur
à motione moralj; quia moraliter movens non movet
effective physice caam, sed obiective tantum aliquid alliciendo
suadendo, praecipiendo, deprecando etc. Dequa effective
physice caas 2as ad agendum movet, applicat, impellit
atque determinat. 3tio à solo Deo procedens, quia haec motio
non procedit effective à caa 2a, quae se habet mere passive,
utpote in qua ipsa motio recipitur. 4to caae 2ae
transeunter impressa, eo quod non recipiatur in caa 2a
per modum qualitatis completae et per se permanentis, quod se tenet
ex parte actus primi, ut calor in igne, et virtus elevativa
in instrumento, sed ut aliquid viale et incompletum per
modum virtutis nostrae motionis, per quod immediate determinetur re-
spicientis ipsam operationem et terminatis ad actum 2um.
Dicitur 5to sortitè praecedens ipsius operationem, quia licet ipsa
sit simul cum ipsa actione creae, cum tamen actione
eius physice caet, est prior natura seu causalitate. 6to eandem
caam ad prius potentem operari constituens in ratione
principii actualis. ex quibus indicatur, quod praemotio non det posse seu
potentiam operandi sed ipsum operari, hoc est, quod non detur
ad potentiam seu actum primum, sed adipiscitur actum 2um.
Dicitur denique modo suae naturae conformi. Deus enim
movet caas 2as iuxta illarum exigentiam, ita
ut caas liberas modo libero, caas necessarias modo necessario
moveat.

St. 197 Dubium 2o. Explicata iam doctrina praemotionis nostrae cum propria
dubitatis huius quaestionis nostri Th: est iam supposita quod
sit operans et hanc praemotionem actum esse de libertate
nostra naturae. Thomistae vero firmiter asserentes praemotionem
non solum non tolli humanam libertatem sed etiam in hac

quasi in sede unico et basi radicari ac oriri, necesse est etiam quam maxime ut sciamus in quo consistat essentia Libertatis humanae et quaenam sint conditiones ad eam requisitae. certum itaque est, hoc esse in Deo facultatem activam cum ratione et vetitum, seu liberum arbitrium, definitur a Theologis, quod sit dominium sui actus ad opposita, sive facultas quae positis omnibus ad agendum requisitis potest agere et non agere: hoc autem explicatur in sensu diviso non in sensu composito, alias enim veritas libertatis posse non actum ponere cum actu et vicissim v.g. cum sedes actu, ut actu possis non sedere, quod utique repugnat.

Dividitur autem Libertas in Libertatem specificationis seu contrarietatis v.g. igni et in Libertatem exercitij seu contradictionis. prior est, facultas ad contrarie opposita et specie diversa, v.g: ad amorem et odium bonum et malum, posterior autem est facultas ad disparata vel contradictorie opposita v.g. ad agendum et non agendum, ad studendum et non studendum, ad actum et omissionem actus. requiritur quoque ad essentiam Libertatis aliqua indifferentia. haec autem duplex est, una potentialis suspensiva, altera actualis et positiva: potentialis seu suspensiva est privatio et suspensio actus cum potentia [illegible] ad utrumlibet, hoc modo otiosus aliquis et deliberans est indifferens, verum autem haec indifferentia quam [illegible] veritas [illegible] in actu, tunc enim non amplius est suspensio actus neque etiam haec indifferentia est de essentia Libertatis. nam talis, utpote [illegible] in Deo non reperitur, in quo Libertas [illegible] insuper per quemlibet actum exercitum tolleretur libertas arbitrij, quia per hoc tolleretur indifferentia potentialis et suspensiva. indifferentia actualis et positiva est positio unius actus cum facultate potentiae ad oppositum v.g. positio amoris cum potestate ad non amandum et haec indifferentia stat cum actu libero, quia permanet potentia ad oppositum. deinde radix et causa nostrae Libertatis [illegible] duplex est extrinseca et intrinseca: extrinseca est solus Deus ob infinitam virtutis suae efficaciam non solum ad substantiam et actum sed etiam ad bonum libertatis se extendentem, intrinseca est in-

efficax indigeret virtutes intrinsece vere et practice indicat
idea omnia ex parte actus, in etiam proximi re=
quisita ad agendum et agendo. necessitas opposita
mediate libertati etiam duplex: alia absoluta, alia
solum conditionata. absoluta ac simpliciter talis est, quae
oritur ex necessaria habitudine subjecti ad invicem, tali
modo necessarium est hoc esse animal rationale: conditionata, et
secundum quid talis est, qui oritur ex suppositione alterius contrarii
sic necessarium est, me moveri ex supposito quod curram.
haec non simpliciter praejudicat libertati, sicut vero absoluta.

<u>Prodigtio</u> Thomistas in aliquibus convenire cum antiquioribus
in aliis vero disconvenire cum recentioribus quoniam
1o quod ad quodlibet creaturae debeat aliquid non ipse esse causa
2o quod Deus concurrat physice cum causa 2a ad agendum conjunctio
simultaneo, 3tio quod Deus etiam concurrat solvere ad
actus moraliter bonos. 4to quod voluntas creata, dum egit libere
se ipsa determinet ad agendum.
Discrepant autem, quod Thomistae contendant concursum Dei, actum
quo indigent omnis causa 2a ad agendum, non esse solum influxum
immediatum cum causa 2da in eius effectus voluntarios, sed esse
influxum mediatum in ipsamet causam 2am, ac physice receptum
in illa. 2do quod nata voluntas ad creata objicere proxime
physica ita determinat, ut infallibiliter ut physica effectus emitterentur
ab ea: Alter autem voluntati Deum in hoc physice concurrere, in quo
decreto aliquid offerat suum concursum in actu, ideo eius
liberis praeparatum indifferentem de se et intrinsece inefficacem
quem Deus ponit sua ope quasi in manus agentis
liberi 2di creati, ita ut se determinet tam ad bonum quam ad
malum, determinet quoque ipsum concursum Dei, illumque in
actu 1o reddat efficacem. Verum Thomistae talem concursum
tamquam Deo indignum omnino rejiciunt. Jam ut ex prorogationibus
deveniamus. Tria sic formamus in hac famosissima controversia,

circa quæ nobis cum AA. S. J. præcipua est pugna,
et quidem primo dicunt falsum esse, quod præmotio physica
sit legitima S. D. partus et fœtus. 2o quod libertatem
vere creatæ omnino auferat: 3tio quod Deum autorem peccati
constituat. hæc sunt quæ ab Adversariis nobis objiciuntur quam
falso sint, ut luculentius pateat. Dicimus igitur demonstrative
sit, in 1o dabimus dari præmotionem physicam, idque non tantum
probabiliter, sed evidenter desumptam ex S. doct. in 2o eam
non solum non tollere libertatem creatam, sed insuper illam causare
et efficere. in 3tio denique quod Deum omnino non constituat
autorem peccati. Sit igitur

§ Ius.

Dico 1o. Datur præmotio physica, ita contra Vasquez, Suarez, V. 200[us]
Valentiam et alios AA. es quiriter Thomistæ communiter:
cum quibus sentiunt præcipue multi academiæ Salmaticensis,
Novariensis et dualensis, quibus etiam adhærent Salmeron,
Toletus, Bellarminus, Lessius, Azorius, Henriquez et
alii plures ex primatibus S. J.

Probatur conclusio authoritate Scripturæ: Isaiæ c. 10 ubi asserit Deus
se non esse cor et vestem Sennacherib regis Assyriorum
ut artifex suam securim et manus virgam. Verba Dei
sunt hæc: Numquid gloriabitur securis contra eum, qui secat in ea,
aut exaltabitur serra contra eum a quo trahitur, quomodo si elevetur
virga contra elevantem se, et exaltetur baculus, qui utique
lignum est. sed quis negabit securim a artifice, et virga
et baculum a manu non physice præmoveri, id est physice ad agendum
non applicari et impelli. Verba autem Scripturæ non sunt alia quasi
velut cent juxta Dei intenta, sed paritas in eo posita
est posita, quod sicut artifex et manus hominis motione physica
et ab intrinseco efficaci securim, virgam et baculum ad operandum
movent, applicant et impellunt, ita et Deus creaturas.

Iterum d. Paulus ad Philipp. 2do ait: Deus est, qui operatur
in nobis et velle et perficere pro bona voluntate; hæc autem necessario
sunt de concursu simultaneo, siquidem Deus per concursum talem non operatur
in nobis sed nobiscum; neque etiam de motione morali; eo quod ista
motio nihil pene et physice in se operetur, sed duntaxat agens
ad operandum invitet, quod illo sensu D. J. de præmotione physica

Ctur 2° auth: Catechismi ex decreto Concilii Tridentini
B: Pij 5ti P: M. jussu habiti; ubi, a[?] Num: 2d fic
= loquitur: non solum a Deo universa quae sunt providentia
= sua tuetur atque administrat, verum etiam quae moventur
= atque aliquid agunt, intima sua virtute ad motum atque actionem
= ita impellit, ut quamvis causarum 2darum efficientiam non
= impediat, praeveniat tamen, cum eius occultissima vis
= ad omnia pertingat etc. Virtus a Dei causis 2dis intima
illas ad motum et actionem impellens, atque earum
efficientiam praeveniens non est nisi ipsa Thomistica
praemotio, cum revera hoc hujus nihil aliud significans
Thomistae. Neque dicant Adversarii Cathecismum illum de
esse auctoritatis, utpote quem posuerunt ipsi Patres
Ordinis praedicatorum. nam ipso impudens loca
mendacium, quod scilicet Cathecismus sit positus a solis
Patribus O. Praedicatorum: nam etiam circa eius collabora-
=runt Card: Seribandus Ordinis Eremitarum S. Augustini
Michaelis Ordinis fratrum minorum. Petrus Galesinus
et alii plures Theologi celebres, ut refertur prologo
2do eiusdem Cathecismi. Praeterea Cathecismus hic non
solum approbatus est a Pio 5to, qui dictus Sommarius
sed etiam a Gregorio 13tio anno 1583. approbatus quoque
est in Synodo Mediolanensi prima. 2da. 3tia. 4ta et
5ta. in Synodo Beneventana anno 1567. in Synodo
Salisburgensi anno 1567. in Synodo Genuensi anno
1547. in Synodo Tolosana anno 1590. et pluribus
aliis, quos ob brevitatem omittimus. Consideret
Adversarius: num sit parvi pendendum testimonium
hoc a duobus Pontificibus et tot Synodorum aucto-
=ritate firmatum.

Arg^tio auth: D: Augtni, qui L: de grã c: 21 ait: Deus de vells hom: qd vult, cum vult facit, habet enim contin melioandorum omnipotentissimam potestatem; magisque habet in potestate sua velles hom, quam ipsi suas. Si a Deo physice pdeterminat voluntates hom, sed easdem pdeterminare ad consensum v dissensum excitare debet; ut docent Altrij, quid dicijs Deum habere vellea humanarum melioandarum omnipotentissimã potestate.

Arg^r 2o auth: D: Th: et ut brevitatis gratiã plura eius mo innumera omittam testimonia illud aliquia sed potentissima adducimus. Primum ẽ ex L: 3 de pcã artlo 7 ubi sic habet: quomodo licits una res ẽ caa actionis alterius: in quod moves ad agendum, in quo n̄ sequitur creão, ã conservão virtuti, activã sed applicão virtutis ad actionem sicut hõ ẽ caa incisionis cultelli, ex hoc ipso qd applicat acumen cultelli ad incidendum movendo ipsum, sic qo Deus ẽ caa actionis alterius in quod dat virtutem agendi in quod conservat eam et in quod applicat ad actionem, et in quod eius virtute oĩs alia virtus agit &c. Item Q: 22 de veritate ar: 8 ad 9 ait: Deus transfert velle ab uno actu ad aliud eam mutando, et in illa pmodum directe agentis. Hoc ã n̄ potuit alqi de quacunque sive creatura, Deus enim directe agit, illud in caa prima, sed in eius effectu: nec enim de mõe morali; qa movens moraliter eaa efficienter directe in illa n̄ agit sed solum mediate et obiective, nempe p ppoẽ obiecti. qo S: Doct: loquitur de mõe physico.

Arg^r etiam ex ipso Philo. qui L: 8 Physicorum c. 5. T: 33 inquit: utrumque igitur movere dicimus primum et ultimum movens, sed magis primum. Illud enim movet ultimum sed n̄ hoc primum, et sine primo ultimum n̄ movebit, illud ã sine hoc; ut baculus n̄ movebit movente hoẽ. quibus verbis pmoẽ praedeterminatam exprimit dicens namque primum motorem movere 2^dam, id est ã a caa movere 2^am eo simili modo, quo hõ manum movet baculum: hoẽ vero physice n̄ pmovere, applicare et impellere baculum nemo nisi imprudens negat.

Prob̃r necessitas h̃uius hac ratione: ad hoc ut causa 2ª operetur debet ab actu 1º reduci ad actum 2ᵘᵐ, quia unumquodque agit in quantum ē in actu, sed n̄ pōt reduci nisi p̃ praemotionem physicam quae datur praemotio physica. m̄ ē certa, m̄ probatur causa 2ª reducitur in actum a solo Deo, sed hoc fit solum p̃ praemotionem physicam, quod m̄ constat causa etiam 2ª n̄ pōt reduci in actum, nisi p̃ aliquid receptum in causa, nam alias causa 2ª maneret in statu potentiae in quo nondum supponitur agere sed sola praemotio physica recipitur in causa, concursus etiam simultaneus recipitur in effectu quod ē in potentia. Assumptum probatur: omne quod reducitur in actum, debet reduci ab illo ente, quod ē in actu, sed solus Deus semper ē in actu, aliquin ne fiat processus in infinitum debet fieri ad ipsum Deum, quod Deus reducit creaturam seu causam 2ᵃᵐ ab actu 1ᵐᵒ ad 2ᵘᵐ p̃ solam praemotionem physicam.

Confirmatur: Implicat causa 2ª reduci in actum p̃ concursum simultaneum quod debet reduci p̃ concursum prioriam. Contrarium: illud causa 2ª reducitur in actum, a quo dependet in operando, sed causa 2ª in operando n̄ dependet a concursu simultaneo, nam ille ē ille cum operatione seu actione, et n̄ datur nisi ipsum ad effectum idem ē a se ipso realiter distinctum n̄ pōt, quod reducitur in actum causa 2ª p̃ solam operationem.

Probatur 2º alia ratione satis efficaci: ens creatum n̄ tantum quoad esse, sed etiam quoad operationem essentialiter subordinatur enti increato, sed ad hoc, ut ens creatum subordinetur essentialiter increato, sed ad hoc ut ens creatum subordinetur essentialiter causae increatae quoad operationem n̄ sufficit quaelibet causa, neque etiam motio moralis, quod sola praemotio simultaneus, neque etiam motio moralis, quod sola praemotio physica, consequenter talis debet dari. m̄ ē certa, m̄ probatur quoad p. id. sic ad hoc, ut una causa alteri essentialiter subordinaretur, sufficeret solus concursus simultaneus, sequitur, quod cum duo trahentes portant idem pondus, neuter tamen se solo ad portandum sufficeret, unus alteri quoad portationem essentialiter subordinatus quia ad portandum pondus indigeret alterius concursu simultaneo, sed hoc est contra omnes, quod inter equales trahentes detur

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

subordinatio, cum uterq sit caa totalis sed partialis, nec unus sit superior et alter inferior, qd tn ad subordinatm reqtur: qd concursu sim necessarius ad hoc n sufficit. nego suffic motio moralis. nam id quo qd caa 2a alteri subordinetur caa 1a, debet ee quae oibq cais 2is, motio a moralis cais r[illegible] ratioe carentibq n convenit, et si ista caa caa 1a mereatr n subordinarentr, qd prorsq absurdum e, qd nec sufficit motio moralis. deinde si caa 2a n promoveretr sqtur illa caa est, ad, et principium .j.mum st sed hodiei n pr nisi adhaereti, qd. sqla n ptur. illa e caa 1a, quae in operando n dpdet ab alia, sed caa 2a n promota n dpdet ab alia, qd. m ptur. qd operatr sine influxu alterius n dpdet ab alio in operand sed qd n promovetr operatr sine influxu alterius caa, nam sb simul concurrit, n pt dici influere. qd.

Arguitur Apostolus tenentr credere in Deum Patrem oipotentem, qd etm in pmoe physicam. a. e certu. ptur. cta. si n datr pdetio physica Deus n e oipotens, qd si teneretr credere in Deum oipotentem ex cseqti tenentr etm credere in pmoe physicam. a. ptur. tunc Deus n ees oipotens, qd n posset concurrere ad entitem realem de novo ponendam, sed iuxta Apos n concurreret ad entitem realem, qd n ees oipotens. m ptur. actio caae 2dae e entitas realis de novo ponenda a caa posita, sed ad hanc Deus n concurreret, concursu etm sim necessaries datur ad effectu et n actione, qd Deus n concurreret ad oe entem realem, et sic n ees oipotens. porro si Deus sim nl concurreret sim necessarie, sm tunc caeco modo ageret cum creaturis, sed hoc e absurdum. qd. p. m. tunc Deus caeco modo ageret cum creatis, qd n sciret, an hic concursus suus asequatr suum finem v n, sed hoc n sciret, qa dpdet primu ex potestate determinatione a crea an hac velit agere v n, crea enim iuxta Apos e prima agens et primu se ipsum determinans: qd Deus caeco modo ageret cum creatis p suum concursum sim necessarium, quod utq absurdum e ac negare pmoem physicam.

Solvuntur objectiones.

N. 202do. Obj. 1o caã 2a plis ñ indiget pmoẽ phã ad operandũ, igr̃
ñ datur. R. ptur. caã pfecta et q̃ plẽta in suo genere ñ
indiget ad operaõe aliquo superaddito, sed caã plis ẽ
cpleta in suo genere; q̃ ñ indiget alio superaddito nimirũ
pmõe phã.
2do Pmoẽ phã ẽ inutilis, aliunde em caæ 2dæ satis sũt dtæ
ad agendũ, q̃ ñ dato. a.p: caæ 2dæ nesæ sũt ex sua naã
dtã ad speciẽ certæ actitudinis, velut ignis ad calefaciendũ
aqua ad refrigerandum; caæ vero libera vi sua libertatis
se ipsas dterminare possunt, q̃ pmõe ẽ inutilis.
3tio Si datr pmõe phã v ẽ qetas v motio, neutrũ pt
dici. q̃ ∴. ñ qetas, q̃a habet ẽẽ verũ fluidũ et
transiens, quod in actione creaẽ desinit, qetas ẽ q̃
pmanens, neq. etiã pt dici q̃ sit motio, nam oĩs motio
sive motus debet hbẽ tmũ, sed pmõe ñ habet tmũ,
q̃. m ptur. si pmõe hbet tmũ, v ille ẽẽ actio caæ 2æ
v ẽẽt alqd aliud, ñ hoc, q̃a nihil pt assignari, nec pmũ
qd motio et actio reaeter identitas, ñ em datr actio ad aoẽ
sicut nec motus ad motũ. q̃.
4to oẽ accidens debet recipi in aliquo subto. sed: sed hoc subtũ
v ẽ caã 2da v aliud, ñ aliud ut p se patet, nec etiã caã
2da, videm plura accidtia solo numero diversa ñ possunt
ẽ in unico subto. sed hoc incita nos ptur. q̃. m poste-
dot so pmoẽs, quot sũt actiones, sed plures sũt aoẽs caæ 2dæ
v g. in igne actio calefactivã, generativã, transmutativã
naã. q̃. q̃ etiã deberent ẽẽ plures pmoẽs.
5to Eccles: 15 dicitur. Deus ab initio cstituit hoĩẽ et reliquit eũ
in manu csilij sui; adjecit mandata et pcepta sua; si
volueris mandata servare, cservabunt te. et Jos: 24to
optio vobis datr, eligite q̃ vobis placet. rursũ poẽs
reliquis ita ad Deum dicite: tu nobis pmisis accipe. In pramia
amanti promittis; et ad cterarium ne dtermines; et quando
datr nobis optio ã eligendi potestas, si aliunde creaẽ vel
pmotio accedat.

6to aut: N: 26. S. Hiei: Epla 146 ad Damasu ait: hoc
ita ee liberum, ut vivas n ex imperio Dei, sed ex obsequio
suo. et D: Aug: L: de gra: et grãa. ex n. 15. et lib: 12 de
civ: c. 6 ait: quod si auxilium Dej aliqd e efficax, et aliqd
inefficax hoi in liberu arbitrium creato a redducendo, et
Lib 3tio de libro arbitrio. c. 1 ait hoc tenuie bene, quæ=
cunq caã e voltis, si n sit ei resistendi, sine peccato ei ceditur.

3tio aut: S. D: qui in 2da Dispõe. 3ma. L. 1. A. 1. inquit: ipsa
ptiã voltis qtm in se e, e indifferens ad plura, sed qd Dei
excedit in hunc actu et in illu n e ab alio Dtre, sed ab ipsa volte,
et L. 3. A. 3. ad 5t. de malo ait: voltas enim sua voluntate
p aliqd dterminatur ad unu sbet, p consilium ratis, nec oportet
tuam aliqd agens exterium.

Pro deniq Si dare sit ptiã pdtão neque eet actu 1mus neque
actu 2dus, qd foret actu 3tius, quod apud D: Thomam
prorsus inauditum. A. ex eo qtas pdtad etm ptiã iuxta
quend[?] explicandi modu realiter ab actu 1o et ab
actu 2do distinguitur, qd neque e actu 1us neque 2dus, consequenter actu
3tius.

Resbur ad 1mum dñi caã cpleta tam ex parte prij effectis
qm ex parte secij actus n indiget alio superaddito, c n
qua solu e cpleta ex parte prij effectis, n vero actus n
indiget alio superaddito ntm et sic D: n. n: c. dicimus qd caã
2da e cpleta solu in ratione ptiã, n a in ratione actus, hinc
ut actu operetur, indiget primo actu, p qd cpleatur, et
replicatur ad actum 2um. N: 203

Resbur ad 2um. pa. ad pb: item n: a et d. c. qtm ad caãs
2das necessarias ideo pmocõe phicã ee n eis necessaria, ut a caã
1a ad exercitium actionis dtur. unde dico: licet alij
caãs 2as necessarias ad exercitium actionis sufficienter ab
applicantibus dteri, inter aplicata illa debet etm numerari
1mum agens nempe Deus, qui caãs 2as nrenas p pmoem
phicam ad exercitium actionis aplicat. caã vero liberæ,
ut agentia 2a libera, vi suæ libertatis se quidem determinans

ad agendum, nec indigent alio Dante 2°, n. dm se Dterand ut prima agentia libera, et prima determinantia, ideoque indigent Deo ut primo agente libero primoque Dte cui in sua Dtrade debent subordinari.

Respondeo ad 3tium n. m. et dico promoem esse motum seu motionem per quam causa 2da potens agere fiat actu operans. Quamquam promotio [illegible] sive ut alij dicunt tamquam mediatus in actio causae 2dae, et tamquam remotus in efficacia causae 2dae; ideo non requiritur ut ad promoem detur alia promotio, etsi sit aliquo creatum quo promotio in ipsa ratio formalis promovendi, veluti relatio in ratio formalis referendi, et albedo ratio formalis dealbandi. [illegible] unio in ratio formalis uniendi; sicut ergo ad unionem non datur alia unio, ita nec ad promoem alia promotio.

Respondeo ad 4tam. [illegible] totum ad subsequentem dico quod sit causa 2da ad sui productionem quam plura quidem causa non diversa sibi similia permanentia non possunt esse in uno spatio cum sic sint [illegible] et [illegible] n. m. et sic [illegible] n. c. verum quidem est quod [illegible] a spatio quaenam individualia dicantur; ideoque plura [illegible] non diversa non possunt stare in uno eodemque spatio; hoc tamen non est [illegible] de quidditatibus transeuntibus, quae non acquirunt suam individuationem a spatio, et sic plura eiusdem stare poterunt in uno eodemque spatio. alij respondent ad omnes illas dationes utique subordinatas unicam promoem requiri.

Respondeo ad 5tum. ad textus ex S. Scriptura desumptos, ex illis plus non probari, quam quod Deus ab initio constituerit hominem et reliquerit illum in manu consilij sui; cum subordinatione tamen ad Deum ipsum. haec vero subordinatio petit, ut licet homo ex consilio et deliberatione eligat, quod ipsi placuerit, id tamen eligat ut superius Dtus, et primum liberum, sed ut 2dus Dtus et 2um liberum ex influxu Dei ipsum ad auxilium, deliberationem et electionem [illegible] applicantis, et Dtantis. neque potest quis [illegible] ita [illegible] cogitare, tum mihi [illegible] ambire [illegible]. tum quoad gravium ad odium Dei et proximi quoad formale sive quoad malitiam moralem Deus non determinat

seddum pagas quoad morale, ut postea dicetur; cum etiam opus ad morale odij Dei sit, etiam proxima ad amorem aliquis ratione auxilij sufficientia in vere existentis.

Solvitur ad 6.tum et quidem 1mo ad anth: D: Hier: Deo texto sto liber non vivit ex Dei imperio nec essitante c: Homo vivit ex Dei imperio liberum totis arbitrium sine ad actum 2um applicante et movente. r: et hoc solum volunt D: Hier: scilicet Deum non tollere indifferentiam liberi arbitrij per suum imperium efficax.

Ex dictis idem colligendum. Ad 1mum D: August: testimonium Adeo auxilium Dei dici efficax ex consensu liberi arbitrij creati, eo modo quo creatura dicitur efficax ex effectu, quem sua efficacia producit, ex eo enim, quod auxilium Dei in nobis consensum efficiat, recte dicitur illud esse efficax a posteriori; nego autem, quod dicatur efficax ex liberi arbitrij consensu a priori, hoc est, ut suam efficaciam a consensu liberi arbitrij accipiat et illam ab ipso non habeat. ad alterum Adeo cum Deo non possumus resistere in sensu composito, ponendo resistentiam cum ipsa motione ad actum peccati; c: non possumus resistere in sensu diviso, idem, quod non possimus ponere resistentiam peccati divisive et separata r:

Solvitur ad 7um. c[oncedo] ant d: non quod Deus exigit actionem vel illam non esse ab alio determinante Deo recepte, idem postea velis ad agendum ex impetu naturae impellente c[oncedo] non ab alio Deo determinante libertatem nostram sub medio indifferentem, applicante nos etc.

ad alterum D: Th: testimonium Adeo S: D: loqui de Deo ad malum morale, fatemur, Deum non determinare ad malum morale, sed quoad ad formale, sed voluntate creata a se ipsa sola ad malum morale determinari.

Solvitur ad ultimum. da. non esse actio 1us neque 2dus hinc ea, non actus 2dus neque 1us redditur nec est. nam cum sit ipsa motio fit quasi actus 1mi et 2di neque (: nectit scilicet illum actum 1mum cum actu 2do applicando actum 1um ad actum 2dum :) reddit ad utrumque pertinens et nec est actus 2tius.

§ 2dus

N. 204um Dico: praemotio physica non solum non aufert libertatem
actui creato, sed eam insuper causat et infert, ita ut nihil
conveniat cum suo doct. Angelico: qui 1a p. q. 105. a. 4. ad 1um
ita habet: Deus igitur est prima causa movens et naturales causas
et voluntarias, et sicut naturalibus causis movendo eas non aufert
quin actus earum sint naturales, ita movendo causas voluntarias
non aufert, quin actiones earum sint voluntariae, sed
potius hoc in eis facit, operatur enim in unoquoque secundum
eius proprietatem.

Prob. ratione. Ideo est Deus causa, quod mediate
ab ipso dependeat, et ei essentialiter subordinatur, sed omnis actio libera
actus creata secundum omnem perfectionem, formaliter et modum dependet a
Deo eique essentialiter subordinatur, quod non est certe non potius
ex eo, quia Deus est causa cuiusque entis et perfectionis creatae, sed
omnis actio libera humana, imo etiam ipsa determinatio libera creata est
aliqua entitas et perfectio creata ut patet, quia Deus est causa ipsius.
Deinde. quod est primum liberum est causa 2di liberi, sed Deus est
primum liberum, a quo 2dum liberum essentialiter dependet, quod est causa ipsius.

N. 205um Obiicitur 1o. quod reliquit indifferentiam ad operandum illud non laedit libertatem,
sed Deus determinans relinquit indifferentiam, quia hic tollit libertatem, probatur
quod agendo unum adhuc possit facere oppositum habet indifferentiam
ad operandum, sed homo praemotus physice ad unum adhuc habet indifferentiam
seu potest facere oppositum quia hic non probatur. ipse hic sic determinatus unum
non ponit ipse potentiam oppositum volens dicere liberum, quia nec
Deus hoc determinando tollit ab eo potentiam ad oppositum. Contra probatur. Deus
hic sic determinans ad unum et simul potentiam ad oppositum, quia determinans sic
contrarie separantur, sed etiam Deus dat hoc contrarie simul,
auctor enim naturae certe naturam non destruit, nec auctor libertatis
libertatem laedit, quia nec Deus hoc determinans aber tollit potentiam ad
oppositum.

Cfirmatur 4° Deo quod phā judicares libertati creatae, quae ref
ra. Stante enim adesse in omni sensu composito ex parte
capere, sed tantum ad quam est indifferens, ergo non est opposita
in e adversum m ptur, licet voluntas creata stante gratia
sufficienti, tantum ad amorem ipse qui sensu composito eius non possit non
non esset amare, hic tamen gratia non praejudicat libertati creatae
ergo etiam a parte praemotiva non praejudicat libertati.

Ad hoc distinguendo sensu composito et divisio esse sic [illegible] in ea
libertas Dei ad amorem Dei, est in sensu diviso Deum odisse, hoc est
servat absolute potentiam Deum odio habendi, licet non retineat
potentiam conjungendi actum odii cum actu amoris, adaequate
ergo Dei: Sicut etiam alij volunt, voluntas ad amandum Deum praedeterminata
servat potentiam, idem voluntas praemota ad amorem, licet
adhuc eidem praemotione ad actum oppositum potentiam, quamvis non retineat
potentiam facultatis idem facultatem conjungendi cum actu amoris
actum odii, nam sicut simultas conjungendi duorum oppositorum est ex
parte actuum et ex gratia, ita etiam potentia facultatis non est potentia.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1° Illud quod tollit indifferentiam tollit libertatem,
sed praemotio tollit indifferentiam, ergo et libertatem. Minor probatur
quod est determinatum ad unum nequit esse indifferens, sed praemotio
determinat ad unum ergo tollit indifferentiam.

2° ut voluntas libere agat debet se ipsa ad agendum determinare
sed si ad hoc actum requiritur praemotio physica voluntas se ipsa non determinat
ergo non agit libere. Minor probatur illud agens se ipsum non determinat,
quod quoties agit prius determinatur ab aliquo, sed ita fit
praemotione physica, ergo etc.

3tio ad hoc ut causa libere agat, necesse est, ut positis
omnibus ad agendum vel ad amandum requisitis habeat adhuc
potentiam proxime expeditam ad non agendum vel agendum oppositum,
sed posita praedeterminatione physica ad agendum causa non amplius habet
potentiam proxime expeditam ad non agendum vel ad agendum oppositum
ergo non agit libere. Minor probatur, quae caret aliquo debito requisito
ad agendum illud non habet potentiam proximam, sed voluntas positis
omnibus ad agendum requisitis si adveniat praedeterminatio physica caret aliquo
debito requisito ad non agendum, vel ad agendum oppositum, ergo

in actu voluntas positis omnibus caeteris requisitis pota
ad agendum v.g. amandum caret aliquo caeter requisito
ad eliciendum oppositum reapse odium: ergo admissa potestate
positis omnibus ad agendum requisitis caret adhuc voluntas
aliquo caeter requisito ad oppositum vel non agendum ergo
non habet potentiam proximam. dicitur voluntas posita pota ad amandum
caret potestate proxima ad eliciendum odium, sed potestas proxima
est aliquod caeter requisitum ad agendum: ergo nego quod voluntas
pota ad amandum caret caeter requisito ad oppositum.

4to quod infert necessitate antecedente tollit libertatem
sed potestas proxima infert necessitate antecedentem, ergo tollit
libertatem. dicitur quod ante omnem voluntatis actionem inimpedibiliter
debet ad actum inducit necessitate antecedente, sed ita potestas
proxima, ergo C. non est certa major, quod ita dicitur
ad actum eius sed non potest impedire dicitur inimpedibiliter, sed
premotione ita dicitur, ergo C. major probatur premotione efficacem,
cui nullus potest resistere, etiam nullus potest impedire; sed premotio
proxima est talis omnino efficax in se et in sensu composito; ergo C.

5to. In pedibus manibusque ligatus licet in sensu diviso
ambulare possit, si nunquam ab eo vincula dividantur
sive auferantur, tamen ad ambulandum non est liber; ergo pariter
premotio proxima premotus ad amorem in sensu diviso potest odisse
tamen non eris liber.

6to voluntas proxime pota non est pota sui actus, ergo non est libera.
Consequentia patet. Antecedens probatur. voluntas non est pota potestatis, ergo nec est
pota sui actus, ad quem est pota. antecedens patet, cum est in voluntatis
potestate habere vel non habere talem potestatem. Consequentia probatur
patet, quia non est pota antecedentis vel etiam non est pota consequentis
quod infallibiliter sequitur ex antecedenti; sicut qui non est pota
interpositionis terrae inter solem et lunam, etiam non est pota eclipsis
quae ex tali interpositione infallibiliter sequitur: sed voluntas
non est pota antecedentis scilicet premotionis, ergo neque est pota consequentis
scilicet actus infallibiliter sequentis ex tali premotione: ergo non est
libera.

<u>Adeo ad 1um</u> c m̄ n m̄ ad 4: d: m̄ quod a dtur ad unu ita ptea d m̄ ad oppositu requit ee indifferens n: m̄ sola qualitate ptea c m̄ et sic dsta m̄ n: c. na jmo ptia dtur hoc mixta sua nãa libera, ut posita tali natũ. etm hoc se ipsu in agendo libere fcaliter dter. v: hoquod n aliter. quod dtur ad unu q modu nãa, quod vide e ac eum exclusione indiffea ipsius qmdm dtur hata. cali lapides a dlit indiffea d m̄ iqd in alliter dtat ad unu q modu liberi jm̄ illud dlit indiffea nãa et sic dsta m̄ n: c. N. 4. ocy

<u>Adeo ad 2um</u> c m̄ n: m̄ ad eius p bsõe d m̄ illud agens n dtat se ipsu, qd dtur per adagendidab aliq cãa jori, nisi dtur ideo, ut se ipsu dtes c m̄ si dtur ad hoc, ut se ipsu dtes subordqud n dtat se ipsu ad agendu jmo seu tamen dtans jmo c m̄ n dtat se ipsu ad seudtum dtans 2um n m̄ et sic dsta m̄ n: c. nam sicus de rãoe moventis n e excludere oe aliud movens, à quo moveatr vel moveat, qa oe movens alias eet motu adeoqs jmu movens: ita etm n e de rãoe dtis excludere oe aliud dtans à quo dtur ut se ipsu dtermmet, alias oe dtans se ipsu eet jmu dtans utpte independens à quovis alio jori dtante, quod tm cedere n ps in caas 2as et liberas nec affirmari citra preiudicium cãa jmae.

<u>Adeo ad 3tiu</u>. c m̄ n: m̄ ad hg. bsõe d m̄ quod caret aliquo celter requisito ad agendu ex parte actus jmi sive ut pois, id n habet ptea proxime expeditu ad oppositu c m̄ iqd caret aliquo celter requisito ex parte actus 2^i sive ut exercite agat, id n habeat n m̄ et sic dsta m̄ n: c. dtas ptia se tenes ex parte actus 2^i n a jmi: unde ad hoc ut aliquis libeas ptea proxime expedita sufficit, ut habeas oia requisita ad actu jmu nifeio. Verum qtra hanc respõe

Instans Adv[ersari]j 1°. quod antecedis actu 2um illud se tenet ex parte actus 1mi sed p[rae]dicta, [er]go antecedis actu 2um

Pro[bo] m[ino]r clare, nam inter actu 1mum et 2um non datur mediu[m] et nam [illegible] c[on]tra e[st] in [illegible].

Resp[on]deo D[istin]guo m[aio]r q[uo]d antecedis actu 2um t[antu]m causale q[uo]d formale, illud se tenet ex parte actus 1mi c[oncedo] m[aio]r quod antecedis actu 2um formale n[on] vero causale id [illegible] et si d[istin]cta m[ino]r n[ego] c[onsequentiam]. actus 2us formaliz ille dicitur, per quem agens t[antu]m ultima actualitate sua libera a se egrediente dicitur formaliter agens: actus 2us causalis dicitur, per quem agens creatu[m] 1us natura infallibiliter applicatus et dicitur ad actu 2um formale, adeoq[ue] de statu p[ri]mi actus transfertur ad statu[m] p[ri]mi actus, a quo alteter pendet actus 2us formalis.

Instans 2°. complementum et applicatio p[ri]mi operativi pertinet ad actu 1mum, sed p[rae]dicta, [er]go d[a]to e[st] c[om]plementu[m] et applicatio dalis [illegible] [illegible] [illegible], q[uo]d p[er]tinet ad actu 1mum

Resp[on]deo d[istin]g[uo] m[aio]r c[om]plementu[m] p[ri]mi operativi in e[ss]e p[ri]mi actus p[er]tinet ad actu 1mum c[oncedo] m[aio]r c[om]plementu[m] ipsius in e[ss]e p[ri]mi actus p[er]tinet n[ego] m[aio]r et si d[istin]cta m[ino]r n[ego] c[onsequentiam]. ratio ex n[ost]ris p[rae]d[ict]is e[st], q[uia] p[ositis] [omni]b[us], qua n[on] requiritur ad p[ot]e[ntiam] sufficientes [illegible] c[om]pleta p[ote]ntia in ratione potentiae, attamen merum exercitiu[m] causale et c[om]pletiv[um] in r[ati]one p[ri]mi actus, cujusmodi e[st] n[ost]ra, [er]go non requiritur ad p[ot]e[ntiam] operari: q[uo]d [erat demonstrandum].

Instans 3io Applicat[io] actu[alis] a vera fine, [er]go d[a]t[ur] q[uo]d vetat fine hac n[on] habet p[er]tinea ad actu[m].

Resp[on]deo ca. d[istin]g[uo] c. q[uo]d vetat fine hac n[on] habet p[er]tinea ad actu[m] p[ro]ponendu[m] fine p[rae]dicta formal ca. n[on] fine p[rae]dicta [er]go d[a]t[ur] n[ego] c[onsequentiam] et c[on]c[ed]o hoc argum[entu]m ite[ru]m quod retorqueri potest in concursu Dei sim[ul]taneo, q[uia] cum fine [illegible] [illegible] n[on] p[ot]est elicere actu[m], laborat fallacia [illegible] [illegible] fine p[rae]dicta [er]go d[a]t[ur] in antecedenti c[om]ponis cu[m] actu in c[onsequen]tia vero cu[m] p[ote]ntia.

Instabis 4to. ut veritas libertas prorsa ad actum ponendum
phica, debes posse removere a te carentiam huius potentiae
ambo enim huius carentia absolute requiritur ad possibilitatem actus;
sed hic non est veritas, quod non habes pro [illegible].

Resp. distinguo enim ut veritas libertas prorsa absoluta est independens
debes posse removere [illegible] cum ut libertas prorsa ordinis
2i subordinata est debes posse removere [illegible] n: m
et [illegible] subcadere distinctione c esn: c. Libertas enim humana, cognoscitur
ueliter [illegible], et subordinatur causa prime non habes nisi prorsa
ordinis 2i, ad quem non requiritur, ut possis removere carentiam
potentiae phicae.

Resp. ad 5tum. c m n: m ad probationem dico, quod immediate
[illegible] ad unum inducit necessitate antecedente nisi sit ipsa
causa libertatis cum si sit ipsa causa libertatis n m es-
se distinctam n: c. plus non requiritur, quam posita probatione vere
operari infallibiliter: aliud autem est operari infallibiliter,
aliud necessario necessitate nimirum absoluta et antecedenti.
ad ulteriorem probationem c m n: m ad cuius probationem d: m
[illegible] phica est talis, ut [illegible] possis resistere in
sensu composito transeat m n sensu diviso d: m esse
etsi enim homo non possit resistere [illegible] [illegible] non liber in sensu
composito, hoc est ut stante [illegible] ad actum ambulationis
simul cum actu ambulationis [illegible] actum sessionis, est
tamen liber in sensu composito [illegible] sensu diviso, id est ut stante
[illegible] ad ambulandum retineat prorsa ad sedendum.

Resp. ad 3tium c a. n: c. disparitas est, quod sensu diviso,
in quo homo [illegible] [illegible] ambulare [illegible] [illegible] sive
[illegible] [illegible] [illegible], ita ut [illegible] nequeat
ambulare; nisi [illegible] [illegible] [illegible]: econtra sensu
diviso in quo homo [illegible] amorem [illegible] [illegible] ab [illegible]
[illegible] non aufert, sed [illegible] [illegible] [illegible] a
phica [illegible] ad amorem, unde homo ad odium non amorem est
[illegible] liber: licet enim non amorem ponere possit, licet odium cum physica
[illegible] ad amorem non possit coniungere.

Deus alij dando bene [illegible] charitate, quã majori cause
creã agit in creãm: ex illa ā creã sit cã causa
libertatis respectu alterius creãe. Sim posteriori
ā Deus creã dat, qui solus sit sinibil efficaciter
et libere movere agm, imo liberrim.

Ad 6tum n: a. ad sq. probãe resp. de 1oca. n: c.
nam effectus n̄ debet dominari sua causa, ut ab
ipsa existat: cum go ptas sit cãa qua aliter vltas
sit dnã sui actus, n̄ debet, ut sit dnã sui actus etm
ēt dnã ptatis phicã. Resp. 2o. da. vltas n̄ ē dnã ptatis
originative sumpta, et ex parte agij sui etiã ā solo
Deo ca. terminative sumpta. [illegible] parte termi usus
et exercitij actus na: d. et c. quamvis etm ptas originative
n̄ sit ā vlte creata, nec in potestate illius, salitm,
ut actus, ad quem data sit, in eius potestate. unde ad
ulteriorem probãe dm̄ pcã quam n̄ ē dnã antecedentis
etm n̄ ē dnã qstis, nisi antecedens sit caã; quod ideo
sit dnã qstis ē n̄, si sit caã a: n̄ et sic dstã n: c.
hinc ad instantiam patet solutio, ita aã ngt [illegible]
[illegible] n̄ facit, ut quis sit dnũ eclipsis.

§ 3us.

D. 209us. Deus qtio d̄ agn̄ [illegible] n̄ concurrit, sed etm phice inmovet
ad mãale peccati n̄ ā ad formale, ita Thomistae cd. S. D.
qui ī na 2a D. 79. a: 1o et 2 ac prime in resp̃ē ad 2um ait:
= Dicendum, quod in hoē sicut in caã refluens n̄ solum
= actus sed et ipse defectus, et ideo hoē ē caã peccati;
= sed Deus hic ē caã actus, quod nullo modo sit caã
= defectus concomitantis actum; et ideo n̄ ē caã peccati.

Sitr etm qlũo ratõe quoad 1am parte. vltas creata in-
diget concursu dej simultaneo, et phicã pmõe divina ad
illu actum ponendũ, in quo celter subordinr Deo. atqui
creata vltas in mãali peccati sive in actu reali et
positivo peccati comissionis celter subordinr Deo: go
[illegible] m̄ utro conceduns [illegible] et bene. qã manifestae,

Et si quidem ens participatum realiter subordinetur enti per essentiam, quod Deus est; actus vero realis et positivus peccati commissionis est ens participatum, nam actus positivus commissionis peccati est ens, et a ens juxta philos[ophos] est ens per essentiam vel participatione; malitia vero peccati est privatio, et non ens, cum non sit primum ens, Deus, ergo est ens participatum. Minor est de qua tota est difficultas, nunc probatur: nequit causa 2a in operando realiter subordinari causae primae, nisi indigeat concursu physico, moveatur ad operationem, sicut in praecedentibus probatum est, quod creatura indigebat motione physica ad illam operationem ponendam, in qua realiter subordinatur et dependet a Deo, qui eius operationem immediate primo concurrit, tum malitiae peccati.

Probatur conclusio etiam quoad 2am partem. Formale peccati non subtrahitur natura sphaera divinae causalitatis, quod Deus illud non causat. Ita et evenit. Antecedens probatur: quod continetur intra sphaeram divinae causalitatis est ordinabile in Deum tamquam ultimum finem; sed formale peccati non est ordinabile in Deum tamquam ultimum finem, quod non continetur intra sphaeram divinae causalitatis; minor est certa: quia formale peccati est ipsa moralis aversio et deordinatio a Deo tamquam ultimo fine, et ex eo constat, quod Deus non immutet ultimum finem; quando tum ipse sui ipsius efficiendo, adeoque repugnat, quod aliquid possit ab ipso causari, et non etiam in ipsum ordinari tamquam ultimum finem.

Solvuntur objectiones.

Dices 1o qui positive causat materiale, positive causat formale; sed Deus physica motione positive movet nos causat materiale peccati, quod est formale. Non probatur, qui positive causat unum, ex quo aliud necessario resultat, utrumque positive causare censetur: sic, qui positive abscindit caput alicujus, positive causat eius mortem, qui positive oculos alicui effodit, positive in eo caecitatem causat Et. eo quod in his unum necessario sequitur ex alio, atqui formale peccati necessario ex materiali sequebatur, ergo Deus positive causans materiale, causat et formale peccati.

3º Si Deg pmoveret pmõe morali, ad maãle peuati, etm̃ sic pmoveret ad fõale; gõ dñs phiẽ pmovet ad maãle pmovebit etm̃ ad fõale a ptat. c. ta inde pater qã pmdõ phiã ẽ longe efficacior qm̃ sit pmoõ moralis.

2dó Deg pdñs phiẽ iuxta nos ñ [illegible] atnqis [illegible] actionis liberae, sed etm̃ ad modũ et fõalẽ, qã pmõd ñ pmdit ab alqa fõaete; et sic Deg etm̃ dtat ad fõale peuati.

4to Deo hõ ẽ caã peuati, qã libere ponit actũ peuati, sed etm̃ Deg libere ponit actũ peuati; gõ etm̃ erit caã peuati. 3to S: doctor ia 2ae

5to S: doct: ia 2ae q. 79. a. 1o ait: cum peuatũ actg quidam sit, quiã directe caã actus, ẽ directe caã peuati, et illud ẽ directe caã actus, qd pmũ illig actus movet ad agendũ, atqui Deg phiẽ pmovendo creaã ad maãle peuati ẽ caã actg peuati, gõ etm̃ peuati.

6to. qui sciens et volens impellit aliũ ad actionẽ, cum qua nexũ connexa ẽ moralis malitia, ẽ moralis malitiae caã, atqui cum Deg pmovet hoẽ ad actionẽ v. g: odij sciens et volens impellit hoẽ ad actionem, cum qua nexũ connexa ẽ moralis malitia, gõ etm̃ ẽ caã malitia.

7mo. Si Deg phibet actũ peuati quoad fõale, illud verò decernit et vult sequi wẽ quoad maãle, tunc creaã sã pisã dtans ad maãle peuati ñ peuat, eo quod licite poit velle, qd ipse Deg vult: atqui creaã peuat, gõ Deg ñ decernit.

8o Si Deg hoẽ ad maãle peuati phiẽ ñ pmoveret, ipse hõ se ad fõale peuati ñ dtabit, gõ qd hõ se ad fõale peuati dtet Deg ẽ caã.

Resp. ad 1. Dsquom qui positive caus maale peati N. 211
positive caus et fmale, si sit caa partialis dfiriens
ut ic pro peuans cm, si sit caa unlis pure efiens
ut ic Deus phie pmovens. n̄ est hic dsta n. c. ram
pates hoc exemplo aa phie noventis et impellentis
tibiam curvam ad ambulandum: aa in tibia curva
ambulante defectus claudicationis nsquā refuetar ex
motu ambulatoris, et dm aa, kume ptiba positive
n causas, sed ipse a sola tibia curva caats, aa em
movens et impellens eiusmodi tibiam ad ambulandu
se hbet ut caa unlis pure efiens, tibia vero curva
ut caa partlis dfiens. Sic etm qtumvis fmale
peati nsquā ex maali refuelbet, Deus dm phia
pmoe positive n caus maala peati, ut caa ptlis
defiens, sed sicut caa unlis efiiens, unde ad exempla
allata nego paritatem, nd hō, qui positive v. ab-
scindit caput alicuius, v alicui oculos efodit,
e ptlis caa defectblis, unde mirum n est, si de-
fectus, qui inde refuetant, illi ut caa positive
tribuantur. Poet etm retorqueri argum in quaestu
sincere aneum, cum et hic detur ad maale peati,
ex quo fmale infallblr sequitur.

Resp. ad 2um ca. n. c. disparitas est, quod pmoo moralis
nequeat pscindere a fmali malitia, et potm n
attingere ad, qd qtinetur intra genus moris: pmoo
a phia a fmali malitia pscindit, qu haec e extra lineā
entis phi. unde ad probat dsquo phia pmoo e efficacior
qm moralis, cta ut illa efficacia se extendat ad genq
morale n: ut maneat intra genq phum c. Etc.

Resp. ad 3ium da. attingit od modum et fmalem
phiam aois libera ca. moralem subdsquo dstinct
aa. n dstinctam ca: et dsquo c. qd n pscindit
ab alqua fmalie phia et n dstincta cc. morali et dista
n. c. etc.

Rndeo ad 4tum. d. m. Deo hō cum qā libere ponit actum peccati physicè ē cāa peccati c. m. qā ponit effectivè præcisè ē cāa peccati n: m̄ et sic dsta m̄ n: c.

Rndeo ad 5tum. 1o textum hunc quem Adversarij nobis objiciunt ex S. Doct: loco citato n̄ esse. Rndeo 2o cum dstōe qui ē directè cāa actus peccati formaliter et completivè sumpti, ē etiam cāa peccati c. qui ē cāa actus peccati solum materialiter et effectivè sumpti ē cāa peccati n: c. actus peccati duobus modis pōt considerari, uno modo formaliter et completivè, prout terminum fundat malitiam et deformitatem moralem peccati, alio modo materialiter et effectivè, prout ē præcisè actus realis et positivus, et ens quoddam à Deo participatum, et hoc modo à Deo causari nulla ē implicatio.

Rndeo ad 6tum. d. m. qui sciens et volens impellit alium ad actionem, cum qua necessario connexa est moralis malitia, est illius cāa si impellat ad eam actionem defectiver moraliter exercendam c. m. si solum impellat ad illam actionem effectiver eliciendam n: m̄ et sic dsta m̄ n: c. nam moralis malitia n̄ connectitur necessario cum actione qua effectiver elicitur, sed quatenus defectiver exercetur: sicut ut in exemplo jam dato manifestum, anima rationalis sciens et volens impellit tibiam curvam ad claudicationis motum, nec tamen ē cāa claudicationis, quia n̄ impellit tibiam curvam ad motum claudicationis defectiver exercendum, sed tantum effectiver eliciendum. Sic etiam Deus sciens et volens impellit hominem ad actiones cum quibus necessario connexa ē moralis malitia, at n̄ impellit hominem ad illos actus deficienter sed effectiver eliciendos.

Rndeo ad 7um. n: sequela m̄. cujus probatio dsquo. creatura licitè vult quæ Deus vult velle præcisè à voluntate consequenti et præcepti c. qua Deus vult velle

generat; ut caā 1a et uūlis. r. verum de his plura in Theologia.

Ad 1um. ca. n.c. nam in Deo hoc phie ad maale peccati movet, ponit quidē praevia qdā ut hō sit dtus ad fmale ex hoc tamen n sequitur, qd Deus sit caā ipsius malitiae seu fmalis peccati, sicut nē caā claudicaōis applicando baculum curvum ad ambulandum, dicta em claudicatio, qā curva est, sic hō ad maale phie à Deo ductus dtus sit ad fmale qā defbilis ē, et vult defbiliter operari.

Dices: in quo consistat praemotio phica? N. X. 17 R. praemotio phica consistit in decreto Dei, formaliter immanenter et virtualiter transeunte. Probatur: praemotio phica nunc quidem constituta supponit actum 1um in caā 2da completū, qui consistit in decreto Dei. p. c. si praemotio phica supponeret actum 1um non adeptē cpletum, tunc ut requireret qualitatem praeviam, qui caam 2am pro ipso actu 1o in actu 1o proximo cpletam ad suam operaōem infallibiliter applicaret, sed talis qualitas praevia ē decretum Dei formaliter immanens et virtualiter transiens. Ergo. Et patet decretum enim Dei nihil aliud est, quam actus Dei, immanens praedeterminans in actu 1o cpleto applicans infallibiliter ad actum 2um in priori a Deo priori sitate inter actum 1um cpletum et 2um cplemend, qui enim actus 1us non adeptē ē cpletus v. g. in ordine ad operandum supernaturaliter, requirit quidem praeviam, qui praeam prius prioritate naturae in actu 1mo operandi supernaturaliter cpletam, et pro posteriori naturae ad ipsam operationem supernaturalem infallibiliter applicet; cum quod sit contrario in ordine ad agendum naturaliter sit praeā operativa supponatur in actu 1o proximo iā adeptē cpleta, non indigebit, nisi influxu quodam praevio causaliter efficaci ad actum 2um seu formali operaōis applicativo, quod ē decretum Dei.

qtbur si eet aliqua rāo, qdmod gsisteret in gēte
ĉeet hac; qā impsible ē in aātā; sentea alq
immutari intrsē, nisi p alqm fōa intrsē receptam
ipsa ā creā p pmōe intrsē mutatr transeundo
ffliēt de ptea ad actū: sed hoc ē prorsg falsū; qd nghbit
in gēte intrsē recepta. in ptur ei magis cāā creata
intrsē phiē immutatr, si reducatr ab actu 1o ad actū
2um, qm res pbilis, si reducatr ad statū pbiliz ad
statū reali exiſtēā, sed res pbilis phiē intrsē mutatr
si reducatr à statu pbilis ad statū exiſtēā sine
aliqua gēte intrsē recepta, qd etm cāā creata p
pmōe reducta ab actu 1mo ad actū 2um intrsē mutatr,
tesi pmod ñ gsistat in eidi gēte. Deinde ñ
video, si divina actio de se sufficiens est ad extrahendū
talē gēte; cur ñ etm sufficiens sit se ipsa ad extrahendū
actū de ptea nrā vetis.

Dices: Dō vi decreti ñ efficr et infallibr dtur
vetās nrā, tunc pmōd ñ gsistit in decreto Dej
atqui sic ē; ergo ⊕ ñ ē certa; idesem datr pmod
ut vetās nrā efficr dtur ad actū: in ptur vetās
ex intrsē indifferenti ñ ps fieri intrsē dta p alqd
extrīsecum; sed decretū Dej ē alqd extrīsecum, ergo ñ
gsistit in decreto Dej.

Resp: n:m ad pb: d:m. Vetās intrsē indifferens ñ
pt fieri dta intrsē formalr p alqd extrīsecum c:m
ñ pt fieri efficr intrsē dta n:m. et c:m. eodē
modo dsto c:de cetr: c:iam cāā enim efficiens talis
qlis ē quursq illa graviq petit ex nāā sua eē extsa
Dej; cuius est cāā; unde vetās nrā formalr intrsē
dtur p prima dtāōem, quae ab ipsa oritr et efficr
applicata p cursū pvium, et sic actio illa Dej; sed
decretū extrinsecis vetem ex statu indifferenti ad
statū dtum; quamvis sit ibi extsa.

Colliges ergo pleraque, quae ad Adversariis nobis objiciuntur N. 213us
esse detorqueri in eorum concursu simultaneum,
non enim videtur maior ratio, quare Deus physice determinet
voluntatem creatam dicatur causa peccati, quam simultaneum illa concurrendo. Dicunt quidem disparitatem esse hanc, quod
Deus simul concurrendo voluntatem nec ad speciem, nec ad
exercitium actus determinet, sed solum ad individuationem, ipsa autem
voluntas se ipsa ad speciem, ac exercitium actus determinet;
per physicam vero promotionem Deus non tantum ad individuationem
sed etiam ad speciem et exercitium actionis peccaminosae
voluntatem determinat; et sic in ipso Deum causam reducitur species
et exercitium peccati. Sed contra. Licet concursus
simultaneus sit in actu 1° utique indifferens in ordine
ad speciem et exercitium actus peccati, tamen sic debet esse
in actu 2°, cum Deus nequit per hunc concursum actum determinare
se in actu 2° ad speciem et exercitium actus peccaminosi,
adeoque sequitur etiam in sententia contraria Deum esse auctorem
peccati, ratione concursus simultanei; non sequitur Deum non esse
auctorem peccati ratione concursus praevii Thomisticis, verum
de hoc plura in Theologia.

Quaestio quarta
de
Causa finali et causis pro-
cedens.

Articulus primus
Quid et quotuplex sit causa finalis,
utrum sit causa vere physica, et quando
ipsius causalitas in actu primo?

Dico 1°. Finis ab Aristotele 2° Phys: c: 3. definitur quod sit id N. 214us
cuius gratia aliquid fit: particula id est genus definitionis, et
supponit pro causa, quia idem non est, si strictiusque loquamur finis
et causa finalis; punctum enim est finis lineae et tamen non
est causa finalis. Reliqua particula sit differentia, quia solus
finis habet, quod illius gratia aliquid fiat, et finis movet
voluntatem ad electionem et executionem mediorum,

sic sanitas movet hoc ad sumenda medicina.

Dividitur 1º. Datur finis 1º in fine cui, et in fine cuius gratia, 1us ē illud subiectum, in cuius comodum cedit finis cuius, alter vero ē illud bonum, quod obtinendum nobis eligimus: in exemplo sanitas ē finis cuius gratia relate ad aegrotum, finis vero cui ē aegrotus, qui ē illud subiectum, cui sanitas operatur.

Datur 2º in fine qui, et quo, sive in obiectivum et formale, 1us ē ipsum bonum quod absens quaerimus et appetimus, ac coincidit cum fine cuius gratia. 2us ē huius boni adeptio et consecutio.

Datur 3io in fine operis, et in fine operantis, prior est, ad quem res ex sua natura ordinatur, ut studia ad acquirendam eruditionem. posterior est illud bonum, ad quod operans ordinat eam, quam facit, tale ē gloria Dei, si ad hanc studia tua ordines.

Datur 4º in fine producendo, et in fine obtinendo: hic est ille, qui supponit 1us existens, quem agens operatur, ut sit pecunia respectu avari; alter vero est, qui non existit ante agentis operationem, sed primum fit per eius operationem, ut domus respectu architecti, sanitas respectu aegroti.

Datur 5to in fine ultimo, intermedio, et proximo. intermedius est, qui quidem ratione sui appetitur cum respectu tamen et subordinatione ad finem ulteriorem, sic sublevatio pauperis respectu dantis eleemosinam ē finis intermedius, si datio eleemosinae ulterius ordinetur ad gloriam Dei. ultimus est, qui non ad ulteriorem finem, sed ad ipsum omnia ordinantur, et si in omni genere omnia ad ipsum referantur, dicitur finis simpliciter ultimus, talis ē Deus: si vero in certo tantum genere aliqua ad ipsum ordinantur, et finis ultimus secundum quid. proximus est, ad quem ordinantur ea media, quae nullo modo ulterius se aperiunt, si ad recuperandam sanitatem ordinatur sectio venae, haec sectio medium est.

Notandum 6to. in parium et 2 arium: parium est, qui per se primo intenditur. 2arius est ille, qui movet, quatenus connexus cum fine per se primo movente, adeoque illius suppositus.

Conclusio 2tio. finis est vere et proprie causa, et quidem physica aut realem: probatur quoad 1am partem: id, a quo effectus vere et proprie pendet, e vere ac proprie causa; causa namque est id, a quo dependet effectus: sed effectus vere et proprie dependet a fine, nisi enim temere agat agens vere et proprie agit gratia finis, quod suum producit effectum, ergo finis est vera et propria causa. quoad 2dam finis sit physica ac realis causa sic declaratur: ea causa est physica ac realis, quae in effectum physice ac realiter influit; sed finis physice et realiter influit in effectum, ergo Consequentia est clara. minor probatur: finis ut postea patebit influit in effectum movendo et alliciendo agens ad sui consecutionem, atqui finis realiter movet et allicit ad sui consecutionem physice v. g. sanitas realiter movet et allicit aegrotum ad sui consecutionem, ut perspicuum est, ergo finis est causa physica et realis. N. 215

Quaeritur 4to. praesentis quaestionis difficultatem moventia duo: 1mo quaeritur utrum an per solam bonitatem veram vel apparentem constituatur finis actu causa finalis, 1mo potens, seu in actu 1mo ad finalizandum, adeo, ut solum bonum verum vel apparens possit appeti, amari et desiderari. 2o quia solum bonum cognitum vel apprehensum appetitur, amatur, et desideratur quaerunt quonam modo cognitio vel apprehensio finis ad finalizandum concurrat, et ut quod tandem, an ratio formalis constitutiva finis in actu possibilis. ad quae resolvenda N. 216

Dico 1o. Sola Bonitas in objecto repraesentata est causa finis in actu 1o seu ratio formalis finalizandi; nequaquam vero malum qua tale. ita Philosophus 5. Metaph. c. 2. t. 3. ubi ait: caetera ad id genus causae videlicet finalis spectantia oportere esse bona bonitate vel vera vel apparente. Probatur etiam ratione, illa est virtus constituens finem potentem causare finaliter, qua constituitur finis potens allicere et attrahere ad sui amorem N. 217

et prosecutione, sed sola bonitas à vera à falso
apparens ē talis; n̄ vero malū cōgnitus tale, q̃ ꝯ̃
mī patet. m̄ pbur: qd ā potens movere et alicere volū
debet ēē appetibile, sicut potens movere intellū
debet ēē intelligibile, sed sola bonitas ē appetibilis; quia ut ait
S. Dyonisius c. 4. de divinis nominibus nemo intendens
malum operatur; cum hic sit prōg causa aut vetas
aversetur et odio illud habeat, eo qd sit disconveniens
ac nocivū appetitui; ergo sola bonitas ē appetibilis,
consequenter et ipsa sola erit causitas in actu 1mo.

N. 2 101 Dico 2o Apprehēo seu gnōo finis n̄ ē rāo formalis
finalizandi, sed solū qdō nessio requisita, et
applicans ipsa bonitatem tanquam causam formalem.
Probatur quoad 1am partem: rāo formalis final-
zandi ē id, qd movet et allicit appetitū ad sui
amore et prosecuone; sed sola cāo boni; n̄ vero
eius gnōo et apprēo allicit et movet appetitum
seu volūtatem ad sui amore et prosecuoem; qd ē.
m̄ ē certa in prioribus exemplo: apprēo em̄ divitiarū
n̄ movet avarum ad quaerendas divitias, sicut nec
apprēo medicinae sanitatis movet aegrotū ad sumen-
dam medicinā; sed ipsa bonitas divitiarum relucens
in obiecto movet avarum; et ipsa sanitas qua bona
n̄ qua gnita allicit aegrotum ad illius prosecuoem,
q̃ apprēo seu gnōo finis n̄ ē cāa formalis finalizandi
in actu 1mo, sed sola bonitas quae apprehenditur.
Probatur etiam quoad 2am partem: illa ē qdō sine
qua n̄, qdō cāa sine illa n̄ causaret, sed finis n̄
causaret, n̄ moveret volūtatem sine apprēoe; q̃ apprēo
ē qdō sine qua n̄. m̄ ē certa. m̄ patet ex eo,
quia nihil volitum nisi praecognitum. deinde ut
cāa causet debet existere vel in intentione, vel realiter
à parte rei ut cāa efficiens; atqui finis ut cāa
n̄ existit ante sui apprehēm, q̃ ē. m̄ pbur: quod
in ēē intelli. id n̄ existit ante apprēoē seu gnōem, sed
finis causat in ēē intentiali; q̃ ē.

Solvuntur Objectiones.

Ob. 1o contra Conclu: 2am. Ois causa realis causat realiter, sed finis non causat realiter, ergo non est causa realis. M. est certa, m. probatur. id illud causat realiter quod movendo [illegible] seu [illegible] ... ergo [illegible] probatur non movet. N: 219.
nam em causa requirit, ut saltem sit quomodocumque non num quando dum est sive obtinetur respectu actus agentis.

Resp. Ois causa realis constituitur per entitatem realem, sed finis saepe non constituitur per entitatem realem, quia saepe est aliquid realiter [illegible], ergo finis saepe non est causa realis.

Resp. Talis est causa, qualis causalitas, sed finis causalitas est solum intentionalis et metaphorica, utpote consistens in motione solum metaphorica, velut testatur ipse Philosophus 1o de gener: 2: 55, ergo et finis est causa solum intentionalis.

Arg. contra 2dam conclusionem. qui ex odio vult malum alicujus, vult malum ut malum est, ergo malum ut malum potest appeti. a. constat ex D. Thom: qu. 2: 12 de malo Ar: 3tio ait: qui odit contrariatur malo proximi sub ratione mali; invidia vero contrariatur bono proximi sub ratione boni.

Resp. detestatur odio libere bonum ut bonum est, quaerentem potest velle malum ut malum est, contrariorum enim eadem est ratio. A probatur detestatus damnatorum odio libere Deum qui est summum et maximum bonum, ergo [illegible].

3tio voluntas est libera circa bonum et malum, ergo utrumque potest appetere, cum probatur: voluntas justi abstinet ab amore et affectione mali ut mali justus meretur, ac subinde libere abstinet ab amore et affectione mali ut mali, eo quod ad meritum requiritur libertas, ergo etiam potest non abstinere ab amore et affectione mali ut mali, et consequenter potest amare malum ut malum.

3tio contra 2am conclusionem. Illa ratio, quae afficit aliquid alicujus, est ratio formalis sub qua; sed appetitus ut quod finis afficit aliquid ut quod, ergo est ratio formalis sub qua finalizandi. m. probatur appetitus seu quod finis diversificat

actus: qd etm specificat. a qstat, nam finis in se honestus
si apprehendatur ut turpis facit etiam actum turpem
et si sit in se malus apprehendatur autem ut bonus facit etiam
actum bonum: qd apprehensio diversificat actus, consequenter
specificat.

3o Ptr a Deo suppleri posse cognitionem; potest enim absoluta
sua potentia facere, ut causa agat nullis praesuppositis cognitionibus
sicut ignis non approximatus comburat, sed Deus non
potest facere, ut finis non apprehensus seu non cognitus finalizet,
qd quod apprehensio non est causa cognitionis.

3o finis 2um esse reale consideratur non ut causa, sed ut
conditio a causa efficiente praerequisita, qd non causat, seu ut non
finalizat finis 2um esse reale, sed solum 2um esse intentionale
et apprehensum, et sic apprehensio erit ratio formalis finali-
zandi.

N. 220.[us] Ad 1um. cum n: m, ad cuius probationem dico finem aliquod
causare dum est seu existit et aliquod dum non est.
primum patet in fine obtinendo, qui semper supponitur
existere, antequam operetur agens: item in fine possidendo
qui ut productus est, et actualiter possidetur, causat gaudium
et quietem. 2um vero constat iterum in fine nondum
producto sed producendo: ad quem, ut causat, sufficit, qd habeat
existentiam intentionalem in apprehensione, quam etiam habet.

Ad 2um. cum n m finis enim per se consideratur per bonitatem
realem: quae reipsa ei convenit et ponitur a quo
appetitur; ut si convenit de ipsa applicatur tamen eidem
a quo: unde nullum impossibile movet finaliter
appetitum quia impossibile est, qa sic nullam habet
bonitatem sed ratio bonitatis realiter possibilis
intentionaliter ei applicata.

Ad 3tium. cum n: m aliud enim est esse [illegible]
[illegible] et aliud esse [illegible] intentionale, [illegible]
[illegible] causalitas finis est metaphorica comparative
[illegible] causam efficientem: etiam causa finalis consistit
[illegible] obiective allic[i]endo, et invitando [illegible]

n obstat, quo minus ipsa caeltas [illegible] sit vera ac
realis, sicut [illegible] libera videat, licet eorum ipsi
sit [illegible] n dm [illegible] ipsa amoenitate ee in [illegible]
et n vere reale et proprie [illegible]itam.

Resp. ad 4tum da. qui ex odio vult malum cuidam,
vult malum ut malum [illegible] inimici ca. vult malum
ut absolute malum n a etc. quia enim ex odio vult
malum inimico in hoc [illegible] quaerit bonum falso apparens,
et quod hoc ipsi serviat ad vindictam.

Resp. ad 5tum na ad cuius probaoem dico: vetem damnatorum
odio [illegible] Deum n ut bonum, sed ut apparenter
malum, nempe ut severiorem iudicem ac vindicem
unde licet in Deo ut [illegible] eo infinito bono
nulla mali rao ee possit, in eo tamen ee pt apparenter
quaedam rao mali [illegible] damnatorum, quod [illegible]
e [illegible]

Resp. ad 6tum ca dc. quod utrumque appetere [illegible]
[illegible] modo; bonum rao[illegible] et malum rao[illegible] boni,
falso apparenter talis etc. eodem modo, et utrumque
raoe [illegible] n: c. ad probaoem [illegible] d: a. [illegible]
iusti abstinet ab amore et [illegible] mali, ut mali
moralis [illegible] aliqm apparentis boni raoe iustus
meretur ca. dum abstrahit a [illegible] mali [illegible] ut ab-
solute mali, iustus meretur n desc.

Resp. ad 7mum n n ad cuius probaoem da. [illegible]
diversificat [illegible] [illegible] opponunt formale [illegible]
ca. diversificat [illegible] quasi ipsa [illegible] formale
[illegible] neque a etc. [illegible] honestum [illegible]
[illegible] ut honesta, tunc ipsa rao honestatis [illegible]
[illegible] opponitur [illegible] ipsa honestas
aut bonitas [illegible] rao formalis, quo [illegible] [illegible].

Resp. ad 8um. [illegible] Deo [illegible] ad [illegible]
[illegible] [illegible] gloriae
[illegible] ad [illegible]
[illegible] ab intrinseco et ex [illegible]

ut ſi ē exiſtēa in cāa efficīte, ac eſſe oppoſsi es quod finis n in es c in eodē modo d'ſtō c' n: c' am.

Adesar q'um da. finis 2um esse realitr exiſtēa qual' id ē realiter exiſtens n̄ ēſt cāa ſed v'ro efficit' ē cāa efficte p'ter ca. finis 2um ē reale p'ſsibil ex futuritionis ghb'g. id ē ut p'ſsibiles et futurg 2um eſse reale v'e cāa ſed v'ro efficit' c na etc.

Articulus 2us
Quænam sit cāalitas cāæ finalis in actu 2°.

N. 221. Prodd 1° oēs concedere cāalitē finis ē metaphoricā quandam motionē. h'e ē, q'parāoe ad cāalitem cāæ efficientis, quæ q'ſer alq'd reale imprimit effectui motio ā cāa finalis nihil imprimit volti nec voltas habet ſe paſsive ad motionem: hinc optime Aristes dicit: l. 1° de gener: c. 7. fined ſolū movere 2um metaphoram. in quo ā hac motio metaphorica quſistas variæ ſt ſentēæ: 1ma docet cāa finalē cāare p entem intlem tranſeunter et p'vie volti impreſſā qua deīn voltās actu movet ad finē amandum. ſed iſta ſentēa n̄ videt ē vera ex eo, q'a tunc entitis intlis nulla cāa efficiens ſit aſsignari pter iſſam cāa finalē, quæ hoc ipſo, q'a finalis eſt, n̄ ſit ē efficiens. deinde cāalitas finis in actu 2° ē id, quo actu finalizat, ſed hoc n̄ ē entitas tranſeunter appetitui impreſſa qd. in pter nā eid finis rāoe bonitatis ſuæ ſit mediate amabilis: hoc ipſo, q'd p ſenſū ſ intlem ē appreheniſg et appetitu poſitg immediate p bonitatem ſuam actu movet to alijcit appetitu ad ſui amorē, atqui hoc ē cāare in actu 2°, q'ō n̄ cāat p entē tranſeunter im: preſſam. 2^a Sentēa ē eorū, qui volunt motionē metaphoricā finis nihil aliud ē q'm iſta āoē voltis q'uo ē ā fine et ſui intra ſtandiu tg

Sententia actio agentis pt spectari dupliciter, 1mo quatenus procedit à fine, et sic est causatas finis ne prior, jor oi alia causete. 2o quatenus procedit à volte et sic est posterior ac nihil aliud qm causatas causa efficiis. Verum haec sententia videtur n placet quia oes actus voltis praesupponit causete finis: actiq. tm voltis à effectu finis qa supponit fine: q3 supponit causete finis adeoqz n pt ee ipsius causetas. Vera denique sententia ē, quae docet, causete finis ee ipsa bonitate illius, pus in obliquo importat certa connotata et requisita: ita frequentius Thomistae, praeprimis Salisburgenses

Dicdo 2do. cum quis fine algm obtinere conatur, varios actus voltis partim elicitos partim imperatos tum circa ultimi bonitate, qm circa media versari. [Nus 232]
et quidem 1mo finis gratiae, 2am qstui simplex volitio et amor inefficax, pronunciavitur voltas amat fine eius m. bonum est fine ordine ad media.
3o sequitur amor efficax qui vocatur intento finis, qua mira voltas tendit in fine, ut assequibile, media 4to sequitur consilium seu discursus practicus, quo quaeritur quibus mediis sit finis assequibilis. 5to post consilium eligunt media ex quibus voltas unu, aliud magis aptum acceptat. 5to. facta electione mediorum subseq. elicitur actus imperii: quo percipit efficaciter executio mediorum, qui actus p verba fac hoc exprimi ptes.
6to voltas, actum quidem usq ptens executivas noves ad executione mediorum. 7mo fit executio mediorum. 8o posita executione sequitur consecutio finis ex consecutione vero gaudium et fruitio. hi praecipui.

Dico Causetas finis in actu 2o est motio metaphorica, quae consistit in actuali ostensione finis facta volti sub ratione boni et simul in iudicio intimativo practico intellus. [Nus 233]

Prur. Ita ē dicenda causalitas finis in actu 2o, quam causa efficiens in actu 1o efficaciter movetur ad agendum propter finem iudicatam efficiendi: sed hoc contingit motione consistente in actu, ostensione finis et simul in iudicio intimativo practico intellectus, quod ... patet ex eo, quia causalitas involvit aliquam actionem finis, nimirum motionem. in cuius confirmationem, nam hoc aeger apprehendit sanitatem esse bonam ex imperio voluntatis intellectus iudicat practice /: quod iudicium solitum intellectus non sufficit ad causalitatem finis :/ sanitatem esse bonam, et hoc iudicium intimat seu insinuat voluntati, ex quo deinde sequitur in voluntate amor, intentio finis, electio, consensus et usus mediorum in ordine ad finem obtinendum. confirmatur

Confirmatur. Illa ē causalitas in actu 2o quam ... causandi completa bonitas reducitur in ipso actu finalizandi sed hoc fit per motionem metaphoricam mediante iudicio intimativo intellectus, siquidem intellectus bonitatem finis voluntati induat, ideoque voluntas amat et finis amatur, quod haec motio ē causalitas finis in actu 2o, ita tamen ut in recto nihil aliud sit quam ipsa bonitas finis prout aliqua connotatione iudicium intimativum factum intellectus in obliquo importat.

Solvuntur objectiones.

113

A. 223. Ob. 1o. Non est causalitas finis, quo posito finis formaliter dicitur actu finalizare, sed posita actione agentis finis formaliter actu finalizat, ergo actio agentis est causalitas. Confirmatur. per illud aliquis finis actu formaliter finalizare, quo aliquid petit aliquid seu gratia cuius fit, sed unum fit gratia alterius propter actionem causae efficientis.

2o Illa ē causalitas finis, qua mediante finis movet ad aliquid gratia sui faciendum, sed hoc facit amor, si enim aegrotus non amaret sanitatem non sumeret medicinam, ergo solus amor ē causalitas finis.

3tiò Obitd ptēo intleo movet intlum mittendo in eum spalem inclinationē ad agendū, ergò etiā ostensio ptēo boni voluntati movet volūtatem imprimendo ei bonitatem aliqm intentionalem. ptur cōa. Ideo obitū movet intellm imprimendo ei speciem, quae eum deferminat ad aliquid, ergò etiā finis movet volūtatem imprimendo ei qualitatem intentionalē quae determinat ad amandū.

4tò. Vltas nō movet fine nisi ut mota, quae motio depend ā quodō fine qua ā; ū vero caūltas finis tunc ū obtinet nisi approximatè; approximatio tamen nō ē caūltas, sed pura cōditio.

5tò Illa dicitur caūlitas finis in actu 2º, qua finis actualr causat, sed facta ostensione bonitatis ū causat actualiter, ergò cōa. m ptur, nā posito qd aliquis aegrotus optimè sciat sanitatem ē bonā, nihilominus tamen pōt procrastinare motū; ergò ostensio bonitatis ū causat in actu 2º.

6tò. ū tantū hō, sed etiā agentia irrationalia agunt propter finē, atqui ibi ū adest ostensio bonitatis actualis, cum bruta careant ratione, ergò ostensio bonitatis ū ē caūltas finis in actu 2º.

7mo. vel ista motio, qua voltas movetur à fine ē in fine vel in volte; ū in fine, quia hic modò ū fine existente voltas ū movetur; neque etiā in volte, quia actio voltis est posterior motione finis. Voltas enim antequam actionē elicerat debebat mota à fine.

Ideo adjiciū cōa n: m adeoque probatio d: m vnius. finis quatenus aeterique propter actionē causa efficientis ita, ut hac sciat ut quod cōm, utque n: m etc. actio enim causa finalis nō ē id, quo finis praebet excitatur causam efficientem ad agendū, sed potius actiō ē aliqd cōsequens ad actualē excitatione voltis, et supponit finem iā exercuisse suā causalitatem per aliquo sic ori. in exemplo. Aeger sumit medicinā propter sanitatem, actio et sumptio ipse ipse usus medicinae, etsi sciat propter sanitatē ū tamen ē causa, quo alqd sit propter sanitatem,

N. 2. 2. 5.

us.

Et potiq habet ratem effectus qm causativ. Similiter
sistur ancta Adrios, qd idē ee caūtas et effectus
finis, nam eadē ambulāo qtenq exeqet. potest dici
ē caūtas finis, qtenq verò praedita vere ut motaā
fine ē effectus finis, sed in talias cadere dem̃ ī im
diversas virtualitatē ee simul causa et effectū
qā effectq et caūtas sibi realiter dstqui debent.

Resad 2um. Dn illaē caūtas finis, quamediante
finis movet 2qm ā fori advertse cū sens + n. et
sic dsta n n:c. amor eīus ā algd solū qsquāns ipsam
finis motione.

Resad 3um ca: n:c. ad sq: rh: da. Ideo obiectū movet
intllū & qā eundē trū sibi ad algd ra. qā eundē
dbat actione effectivā, et quidē ad repraesentandum
obiectū ca: n:c. bonitas finis n movet motione
effectiva et plā desem ad amandū, sed solū motione
metaphorica. Insuper obiectū ita dbet mta, ut re-
praesentet, qd fieri n pt, nisi p spēs impressas
unias obiectū: econtra bonitas n ita dbat p tēas
effectivas, ut repraesentet obiectū, sed facit solū
pnaāl pondere suo bonitatē ostensā saranz et
inclinatas in fine, qd fieri pt sine qtā vet
impressa.

Resad 4tum ca: n: c et rar: Differentias est, quod
approximas in effectū n influas, sed solū applicet
virtute influentē, motio ā vere influit in effectū
et reducit eā in actū 2um.

Resad 5tum cū dn sed facta ostensione bonitatis
obiectiva finis n caūat actualiter d: n facta ostensione
bonitatis actualis n caūat actualiter n: m etc. caūtas
finis nos n qstituimq in sola ostensione obiectiva, n in
alijs rentia obiectiva, quae ē caūtas in actu, quoniam tenens
se ex parte obiti, sed qstituimq in ostensione actualis, cedē
mediante undicia intimatoria practica intellus.

Ad 6tum agere propter finem potest contingere tripliciter modo: 1o agit propter finem formaliter quatenus, intellecto finem et proportione mediorum ad finem, ordinate movet seipsum in finem. Bruta cognoscunt finem materialiter, id est non cognoscunt proportionem mediorum ad finem, sed solum feruntur in finem per phantasiam apprehensum, et haec est imperfecta cognitio finis. Alia entia inanimata non cognoscunt finem, sed feruntur in finem quatenus ab auctore naturae per inclinationem naturalem illis impressam, et haec dicitur imperfectissima finis cognitio. Ex quibus ad rationes solutis ad argumentum, inanima bruta non agere formaliter propter finem sed materialiter tantum, nos autem loquimur de agentibus propter finem formaliter.

Ad 7mum. Motionem qua voluntas movetur a fine esse in fine; quare ad illud quod affertur in contrarium respondeo distinguendo: per motionem in fine existentem voluntas non movetur physice et effective, concedo; objective et affective, nego: nam cum ea motio finis sit actio solum metaphorica et objectiva, non debet existere in eo, quod per illam movetur, sicut motio qualibet physica, quae realiter ab intrinseco immutativa passi. Sed satis est, quod objective se teneat ex parte moventis, eo ipso quod objective solum sit immutativa voluntatis.

Ex dictis Colliges 1o effectum finis esse omne id, ad quod movet motione metaphorica, ratio est: quia illud omne fit propter finem vel incoative et solum imperfecte movente, ut amor simplex, vel perfecte moventem, ut intentio, vel perfectissime moventem, ut electio mediorum, et caeteri actus, qui circa media in ordine ad finem obtinendum versantur. N. 726

Colliges 2o. bonitatem ut moveat ad simplicem amorem sui importare in obliquo tantum solum sufficientem sui propositionem, ut vero moveat ad intentionem importare in obliquo praeter eam cognitionem etiam amorem simplicem, et ut moveat ad electionem importare in obliquo cognitionem, amorem simplicem, et intentionem. Licet etiam propterea praedictis talibus obliquis non sequantur memorati

artus: hoc stud fit per accidens, per se primario quantum ex parte voluntatis, abiectis speciebus.

Articulus 3ius

De Agentibus propter finem, et causis per accidens.

N. 227. Suppono 1º. aliquos actus, atque alios elicitos, alios imperatos; eliciti sunt, qui a voluntate tanquam principio vitali immediate procedunt, ac in ea recipiuntur: imperati sunt, qui ab aliis potentiis voluntati subiectis v.g. sensibus, intellectu et caeteris procedunt, et ab iisdem ad imperium voluntatis propter finem eliciuntur.

N. 228. Suppono 2º. dupliciter aliquid posse aliquod agere propter finem: primo quod se ipsum ordinet, ac dirigat in bonum seu finem praecognitum, ita ut cognoscat et finem ipsum, et media, quae ad finem conducunt, ac insuper perspiciat mutuam proportionem inter finem et media, et hoc est agere formaliter propter finem. 2º modo aliquid agit propter finem, cum se ipsum non ordinat et dirigit in finem, et quod illum nullo modo cognoscat, nec materialiter solum hunc finem proportione quatenus inter ipsum finem et media. Sed agit tantum, ut ordinatum et directum in finem ab alio agente superiore cognoscente finem, et dictam proportionem: hoc autem est agere propter finem non formaliter sed materialiter. Cum iam tria sint propter finem agentium genera 1º pure materialia, quae omni prorsus cognitione carent, ut sunt omnia inanimata v.g. ignis accendens stuppam et omnia pure vegetativa, ut plantae, arbores, flores etc. 2º quae aliquali cognitione gaudent, sed inter tamen stud materiali similiter et sensitiva, ut sunt omnia bruta etc. 3tio quae perfecte cognoscunt, quid agunt: atque ad operandum dirigendo et moventur a voluntate, quod solum homini et Angelis ac eminenter ipsi Deo convenit. Circa hoc magna quaestio oritur

quoniam ex his praedictis duobus modis eiusmodi agentia
agant propter finem. igitur

Quaeres 1o quomodo agant agentia intellectualia? Resp. N. 229.
agentia intellectualia agunt propter finem primo modo
quod perficiunt: patet hoc inductione. Deus ipse
et producentes operatur omnia propter se ipsum tamquam ultimum
finem, omnia propter semetipsum operatus est Deus testatur
Script. Prov. 16. Angelos vero formaliter agere propter
finem nemo potest dubitare, cum perfectissime cognoscant
finem, et convenientem proportionem inter ipsum et media, de
hominibus docet nos quotidiana experientia. quid enim non
agit avarus ut fiat dives, quid non agit aegrotus, ut
sanitatem possit recuperare et quidem per media proportionata
grata ut talia.

Quaeres 2o quo modo agant agentia insensata, quae omni
omni sensu cognoscitivo carent, ut sunt plantae arbores
flores etc.? Resp. eiusmodi agentia agere tantum N. 230.
materialiter propter finem non a se, sed ab alio agente cognoscente
cognitum et intentum. ratio est: quia haec agentia omnino
non cognoscunt finem ut inanimata aut etiam animata
tantum vegetativa tantum, quod tantum agunt materialiter propter
finem, ad hoc enim ut aliquid agat formaliter propter finem
debet cognoscere finem et insuper proportionem mediorum
ad finem obtinendum convenientium etc.

Quaeres 3tio. Quid sentiendum de agentibus sensitivis N. 231.
id est de brutis et praecipue de animantibus
perfectis ut Elephantis, canibus, simiis etc.
quorum prudentiam ut imitemur ipse Deus Matth.
10 nos adhortatur. utrum nempe non agant formaliter
propter finem? Resp. neque haec agere formaliter propter
finem; quia cognoscunt quidem rem, quae est finis, item
etiam cognoscunt res, quae sunt media, non autem cognoscunt
finem formaliter ut aptabilem per media, ita ut possint
convenientia proportione videre videns finem posse obtineri
per haec media; quia haec media est apta ad hunc finem
obtinendum, ad hoc enim requiritur cognitio de mediis,

et consequenter desumptae ex usu rationis, quo bruta destituuntur
[illegible] omnis actionum perfectio [illegible]: Ratio ergo
quod si verò aliqua bruta videantur agere propter
finem, quemadmodum ex nidificatione avium, quod laudatur,
formicarum cura aviumque à Sacra Scriptura, ubi
aedificare, et laborem addiscere: Ratio, quod eiusmodi
modi bruta eo mirabili modo operari soleant, ut ex
instinctu naturali ab ipso auctore naturae, in generatione
instanti ipsis indito, id quod per artem ita docentur
homines. Quemadmodum fit in canibus [illegible] ut videantur
agere propter finem, in quibus formaliter desunt, quod
reflexa unius ex alio secundum virtutem analogiae consequentiae
in effectu à parte rei, ex instinctu naturae idem fit ad quasi
eodem modo, quo atque quomodo fieret ex ipsa reflexione rationis
homini, etsi aliud volunt S. Doct. de [illegible] a. 2. qo
dicit: avis colligit paleam, non quia delectat sensum,
sed quia est utilis ad aedificandum.

N. 232. Quoad alteram articuli partem: Dicitur de causa
per accidens, nempe casu et fortuna, antequam
contra Stoicos concludamus, verè dari in rerum
natura casum et fortunam, sciendum, quid est quid
sit utrumque. Incipimus quidem à fortuna, quae ab
Aristotele hoc libro c. 5to definitur, quod sit causa efficiens
per accidens ex electione in his, quae sunt propter finem,
et raro contingunt. Dicitur causa efficiens, et quidem
contra persuasionem vulgi, quod nomine fortunae intelligit
ipsum effectum fortuitum, cum tamen philosophice loquendo
intelligi debeat causa effectus fortuiti: efficiens verò dicitur,
quia fortuna non reducitur ad aliud genus causae quam
efficientis, cum sit causa agens aliquid propter finem. Dicitur
per accidens, quia nempe fortuna est causa effectus non
intenti, coniuncti tamen cum alio per se intento, sicut
in effossione terrae contingit inventio thesauri,
unde [illegible] per accidens non [illegible] aliter conveniens
causa per se [illegible] sicut ex musica convenit architectanti

domũ, sed assecũ effectũ audiendi, seu praeter intentũ
quinstiid effectui, sed sensi invento. Dicitur ex electione
in his, quae sunt propter finem: ut denotetur, causam,
quae creatur fortuna, debere esse agens liberum, seu
ipsum movens ac dirigens in finem. Dicitur denique
quae raro contingunt: constat enim respectu illorum effectuum,
qui semper vel frequenter fieri solent, non potest dari
fortuna.

<u>Casus</u> definitur, quod sit <u>causa per accidens horum,</u>
<u>quae raro fiunt in agentibus sine electione:</u>
unde quae praecise requiruntur ad casum, sunt; primo ut effectus
raro eveniat, 2° ut praeter intentionem operantis
eveniat. Differunt ergo in eo solum fortuna et casus,
quod illa reperiatur in solis agentibus intellectualibus,
seu ipsa se in finem dirigentibus; casus e contra
proprie habeat locum in agentibus, quae careant intellectu,
et solummodo materialiter propter finem operantur. Ita quod

<u>Dico 1°</u> datur casus et fortuna in rerum natura: A. 233us.
Probatur. dantur in rerum natura multi effectus casuales
fortuiti; ergo datur in rerum natura casus et fortuna:
consequentia constat, casus enim et fortuna sunt causae talium effectuum
datis a effectibus, dantur etiam causae. a ante [illegible]
constat dum ex quo, omni sensu et experientia; quis
enim ex mortalibus est adeo providus et circumspectus,
ut ei non aliquoties quidpiam eveniat, de quo nec
cogitaverit quidem: deinde etiam ipsa agentia naturalia
non agunt usque adeo perfecte, ut non quandoque praeter
eorum intentionem [illegible] eorundem impedimentis
[illegible] in effectu sequatur aliqua misceo extraordinaria
ut patet in monstris, sed per illos [illegible] effectus
fortuitos, per posteriores vero effectus casuales,
ergo dantur in rerum natura effectus casuales et fortuiti,
consequenter et casus et fortuna.

N. 234 Dico 2°. Etiam Cœli sunt causae per accidens. ita
D: Th: 1a P. Q. 115. art. 6 et ibi contra gentes c. 96
Ratio est. effectus casualis est, qui fit praeter intentionem
seu naturalem inclinationem ipsius causae, atqui in sublunaribus
saepius sunt effectus, qui sunt contra intentionem corporum
caelestium: nam saepius fieri potest, ut corpus caeleste suis
influentiis intendat aliquem effectum v.g. humiditatem
aëris, fertilitatem segetum, et tamen ob activitatem
causae fortioris vel indispositionem aut contrariam dispositionem
eveniat aliquis effectus non intentus ab illo: ergo ipsa
caelestia etiam sunt causae per accidens. Nec dicas, ex
hoc plus non probari, quam quod effectus casuales respectu
solius vel alterius cœli aut sphaerae fieri possint, non tamen
respectu omnium collective. contra enim est, quod caeli
quamvis sint agentia necessaria se solis non producant
effectus sublunares, sed concurrentibus causis
inferioribus: quae in agendo sunt valde fallibiles ac
defectibiles: insuper non agunt in his inferioribus
nisi in determinata ac debite disposita materia,
cum nullum ex nihilo producant effectum: hinc
fieri potest, ut ex defectu agentium inferiorum
simul concurrentium, vel ex defectu materiae non dispositae
aut contrarie dispositae etiam quoque collectio
caelorum frustretur effectu intento, et sortiatur
non intentum.

N. 235 Dico 3tio. respectu Dei non datur casus vel fortuna
ita D: Thom: 1a P: Q. 116 art. 1° et 3tio contra gentes
c. 74. ratio est, omnes effectus creati essentialiter dependent a Deo
ceu causa 1a, sed quod dependet essentialiter non fit per accidens
respectu eius, a quo sic dependet, quod in Deo non
habet locum casus et fortuna. quoad vero ad Angelos
quidem casus, sed non fortuna locum habet: quoad
1um patet ex hoc, quia naturaliter agunt sine electione,
adeoque casus respectu ipsorum non datur, 2um vero sic ostenditur,
quia multi effectus fieri possunt, qui respectu ipsorum sunt
fortuiti: sic bono Angelo, dum clienti suggerit ...

cogitaverit, fortuitus est praeter causae intentionem, quia provenit
ex parte alterius: sic etiam daemoni fortuitus est
effectus ejus tentationem, quas homo (?) imitatur, quod respectu
Agentium fortuna locum habet.

Solvuntur objectiones.

Objectio 1a. ex ipsius glossa. Omne ens per se ac determinatum A. 2. 30[us]
procedit a causa per se et determinata; sed omnis effectus agentis
causalis, ut est thesaurus inventus, est ens per se ac determinatum,
ergo omnis effectus procedit a causa per se et determinata, consequenter
nullus effectus provenit a causa per accidens.

2o. Omnis actio cujuscunque creaturae sive rationalis sive irrationalis
fit propter aliquem finem, sed nulla actio casualis aut
fortuita fit propter aliquem finem, ergo nulla actio creaturae
potest esse casualis aut fortuita: atqui si nulla actio est
casualis aut fortuita, etiam nullus effectus erit casualis
aut fortuitus.

3tio. Omne quod est tale per accidens reducitur ad aliquam causam
per se talem, ut arguunt [illegible]; ergo omnis effectus
quem nos vocamus per accidens talem procedit ab aliqua
causa per se.

Respondeo ad 1um concedo majorem, distinguo minorem: sed omnis effectus v.g. thesaurus inventus
est ens per se, si consideretur in se et secundum se abstrahendo ab
inventione, concedo; si consideretur quatenus inventus, nego etc.
ratio: cum neque ex natura fossionis neque ex natura
thesauri proveniat, quod fodiens inveniat thesaurum,
cum ambo per se non conjungantur, imo quamvis non conjungantur,
unde fit per accidens est, quod hic et nunc conjungatur
fossio cum thesauro, ita et inventio; ergo per se etiam
thesaurus prout inventus non habet rationem entis
per se, adeoque nec causam per se.

Respondeo ad 2dum. duplicem in praesenti finem distinguo,
alter finis per se intentus ab agente, et finis non intentus
ab agente; propter priorem finem est omnis actio cujusque
creaturae, modo per se consideratae, propter posteriorem causam
prout casualis aut fortuita; quo modo non semper est
per se, sed tantum ut per accidens consideratur. ex quibus facile
solvi tertia potest [illegible] argumentum solutione constare.

Ad 3tium: nc. nã aliud quæ dictũ cum sententia: distinguendũ in textu; qd ois cãa quæ est per accidens respectu uni⁹ effect⁹ sit simul cãa per se respectu alteri⁹; et sic ois quoqz effect⁹ per accidens proveniens ab aliqua cãa reducitur ad aliũ effectũ per se productum ab eadem cãa, nã qt ipse fuerit productus per se ab alia cãa. nempe fodiens terrã ē cãa per accidens respectu thesauri inventi; et cãa per se respectu fossionis: inventio ū thesauri reducitur tanquam effect⁹ per accidens ad fossionē terræ tanquam effectum per se ejusdē cãæ nempe fodientis.

N. 231 Quæres quid sit monstrum? Rndeo monstrum ad mentē Philosophorum, qd sit effect⁹ nãalis aberrans à debita dispōe vel figura generantis. ut cum homo nascitur cum unico pede aut unico brachio, aut sine biceps, aut capite à mvuelsu inverso, recta cũ ex debita dispōe, qua hōi debetur vel figura spēci, ē, qd habeat 2 pedes, unicum caput &c. Cãa ū hujusmodi effectuum ē aut plurimũ defect⁹ aut superabundantia nãæ, vel aliqua ejus indispōo; quamvis ad id defect⁹ alicujus virtutis activæ sive efformativæ satis sæpi⁹ concurrat: et generaliter esse possunt cãæ monstrorum, quot sunt principia ad effectũ nãalẽ concurrentia, quæ deficere possunt. Hoc posito indubitatum ē monstra per se intendi à 1ma cãa, cujus ordini et dispōi non solum subsunt effect⁹ per se intenti à cãis 2is, sed etiam fortuiti et casuales seu singularis, de quorum numero sunt monstra. Dubium ē, quando ipsa nãa intendat monstra.

N. 239 Rndeo 1mo nãam non intendi per se 1mo monstra. probatur cãæ enim tam universales quam particulares, quæ sunt nãæ naturales per se 1mo intendunt perfectam assimilatiōem effectus cum cãa proxima: sed monstrum [illegible]

254

ut tale deficit ab illa perfecta assimilatione, quod ut
facit non intendit per se 1mo a natura sumpta sive
pro causis univ[ersalibus] sive particularibus. nihilominus. A. 240us.

Dicendum 2o natura per se 2o intendere monstra: patet
1. ex dictis. natura influens in effectum omnis intendit
per se 1mo et 2o totam perfectionem intra tale speciei
debitam, sed quia ob defectum alicujus principii non potest
tamen ad totam perfectionem pertingere, ideo ex suppositione de
defectu intendit suum effectum eo modo, quo illud
potest: et sic dicitur per se 1mo tamen per se 2o
intendit effectum monstrosum, cum nequeat totam
perfectionem producere. qua ratione in animalium generatione
natura intendit per se 1mo masculum, cum tamen ad
eum non possit pertingere intendit per se 2o faemellam.
nec tamen inde aut ex superius dictis inferas
faeminas esse monstra, quae quamvis deficiant a
recta et debita dispositione non tamen a debito, quod ad rationem
monstri est necessarium, et ob eandem rationem si in aliqua
mundi plaga ita coadjuvante regionis illius
faecunditatis nascantur homines procerae staturae ut
gigantes vel exiguae admodum ut pigmaei non censentur
tamen esse monstra, facto respectu illius regionis
quia non fiunt praeter leges a natura regulariter in effectuum
productione servari solitas.

Quaeres denique quid sentiendum de fato? Dico: A. 241us.
breviter contra haereticos praecipue Priscillianistas
qui aiebant fatum consistere in certa causarum id est
siderum dispositione, sub quibus unusquisque natus est,
prorsus immutabili et impedibili, nec suum effectum
frustrari, et ideo vocabant fatum inevitabile,
ineluctabile etc. contra hos magnus Boëtius cum Boetio
L. 4. de consolatione vere ostendere, quod sit inhaerens
rebus mobilibus indispositio immobilis, vel quam perfectam
divina, sunt quoque nectis ordinibus, hoc dico
ut fiat clarior sequentia ex Divo Th: 1a p. q. 116.
ar: 2. sunt observanda: Prius Dei providentiam, res

quae in mundo accidunt, exequi per causas earum intermedias, quaeque ab ipso dispositae et ordinatae sunt ad producendos effectus. Et hic ordinatio seu dispositio causarum dupliciter considerari: 1mo active prout quod est in ipso Deo ordinante ac disponente, et hoc modo accepta est ipsa Dei providentia; 2o passive quatenus nempe se habet ex parte ipsarum causarum dispositarum et ad effectus ordinatarum, atque fatum ut paucis dicam consistit in ipsis causis 2is ut ordinatae atque dispositae ad talem vel talem effectum à divina providentia: licet enim illae ex se variabiles sint atque fallibiles in causando, quatenus tamen subsunt ordinationi divinae providentiae, infallibiliter sortiuntur suos effectus citra omne tamen praejudicium libertatis creatae. ex quibus patet in fato 2 involvi: unum quasi materiale, id est ipsae causae 2ae, alterum quasi formale, quod est ipsa dispositio et ordinatio passiva earum descendens à Dei providentia; quae ut sapiens ait: attingit à fine usque ad finem, et disponit omnia suaviter. porro providentia divina quatenus ordinans et disponens causas 2as ad quaelibet effectum subordinatum est fatum causaliter. et haec de causis per accidens dicta sufficiant.

Disputatio 3tia

In Librum 3tium et 5tum Physicorum.

Post absolutas praecipuas de causis controversias recte gradum facimus ad librum 3tium Physicorum, in cuius primis 3. capitibus agit Philosophus de motu seu prima et praecipua passione entis mobilis, quod est obiectum physicae: sequentibus vero 5 capitibus tractat de infinito: cum enim motus sit de genere continuorum, in cuius definitione iuxta Philosophum infinitum ponitur, recte sine notitia infiniti sciri non potest. Quare infinitum pariter in consequentiam disputabimus. et quia Philosophus

L. 5to per 6 capita definit motum quotuplex sit, quas species habeat, adquem praedicamenta spectet, unde unitas et distinctio, unde contrarietas motuum desumenda sit; etiam L. 5 hic annectimus. Sit ergo

Quaestio 1ma
de
Motu, actione et passione.

Motus simul cum actione et passione, non habent per se distinctionem realem connexionem, ut plures existimant, sed potius realem identitatem inter se, sicut nobis in sequentibus videbimus.

Articulus 1mus
Quid sit motus, et an realiter distinguatur a termino ad quem.

Dico 1o motum in rerum natura existere negavit Zeno Eleates, quem impugnat Aristoteles infra L. 6to textu. Hanc autem sententiam esse absurdam patet ex sensu; si enim non credis dari motum, ambula ut te pedes doceant quod ratio non persuadet. quare relicta quaestione an est, ex supposita existentia motus, definiendum est quid sit motus. ideoque N. 242us

Dico 2o. motum Aristoteles hic c. 1o t. 6. definit, quod sit actus entis in potentia prout in potentia, ante explicatione observa, rem aliquam sub fieri mutationis in triplici statu posse considerari, imo ut est in potentia tantum, 2o ut est in actu tantum. 3tio ut partim est in actu partim in potentia; sive ut est in via et tendentia ad actum; sic aqua frigida est in potentia tantum ad esse calidam in excellenti, et in actu tantum respectu caloris dum actu calefit partim est in actu partim in potentia, in actu scilicet calefactionis, et in potentia ad calorem in excellenti. dum autem actu est in potentia tantum tunc nondum movetur, quod est in actu tantum tunc non amplius movetur, sed iam est motum et quiescit, quod vero est partim in actu partim in potentia tunc movetur. N. 243us

unde patet in Ahto, quod nondum movetur ad dispositionem una ad fieri potest seu terminum alteram dispositionem.

Jam explicatur Aristoteles. Dicitur primo actus, quae vox opponitur potentiae generis, quia in eo, quod sit actus, convenit cum aliis actibus, quibus fit motus. Dicitur etiam actus, quia suo modo actuat mobile, et opponitur potentiae, quae illud habet ad motum antequam moveatur. Dicitur 2o entis in potentia, id est alicujus subjecti, quod est in potentia passiva ad aliud et ulteriorem actum diversum a motu. Dicitur 3tio prout in potentia, id est actuans subjectum quatenus tendit ad aliud actum, quem nondum habet. Hoc modo calefactio tribuit aquae aliquem actum et propterea tendat ad calorem, sive constituit aquam in actu tendente ad calorem.

N. 244. Nota 3tio. Sicut mutatio duplex est, una instantanea, altera successiva, ita et motus aliquis est instantaneus, successivus alius. Mutatio instantanea est, quae in instanti seu in momento contingit, ita, ut mutari et mutatum esse sint tempore simul, qualis est in Deo creatio, in angelis vero et hominibus intellectio, volitio, et omnes aliae actiones quae se mixtae sunt animae. Successiva est quae fit secundum partes priores et posteriores, ita ut subjectum mutari seu moveri sit tempore, ut quam motum seu mutatum esse, ut fit in calefactione, in qua non totus calor simul, sed successive in subjectum introducitur. Motus instantaneus est mutatio seu transitus de non esse ad esse absque intermedia temporis successione, ubi nimirum mutari et mutatum esse sunt simul. Successivus est ille motus, quem, ut Aristoteles.

N. 245. Nota 4to. Aristoteles motus communiter mutationibus instantaneis, quales sunt actus intellectivi, puta, generatio et corruptio substantiali, ita plane cum aliis eius interpres d: M.

na explicans data à Phlō Defōe ait: cuivis hu=
motu generiter pro mutaōe n͂ā scribit, 2ᵈᵒ qd Defini=
tio generaōe et corruptōe, vult qd S: Doct:
in isthc motus etm̄ comprehendi generaōē et corruptiōē
abstractē, quæ st mutaōes instantaneæ distinctæ
realiter ab alteraōe prævia, pvt suo loco probavimus.
Status iam controv̄ii in eo est, an motus Nᵖ successivus
realiter distinguatur a termino ad quem, strictè intra vel extra
motu tendit. quare

Dico Motus distinguitur realiter à termino ad quem. ita N. 246.
Phlus 3° Phe: L. 3ᵃ sub L: Th. in quo loco S: Th: ait;
cum em albedo sit terminus qui ē motus, si albedo
sit motus, sequitur qd motus sit terminus motus, qd ampl est
ut infra probabitur; qd ea per dicat veritatem et
dicit, qd albedo n̄ ē motus, sed albaō. et raō est
qa illa, quorum unum realiter ab alio pt separari
distinguitur realiter entitative, sed motus realiter pt
separari à termino ad quem mediate qd (ex). Suppositio,
ea quorum unum ante operaōē intus perit altero
permanente possunt realiter ab ipso separari.
sed ita se habet motus et terminus mediatus; qa acquisito
calore ut et cessat motus calefactionis. qd (ex).

Obstur 1° acquisito termino perit motus etm̄ quoad
suā entitatē; qa implicat entitatē rei ee sine sua
essentia, sed acquisito termino perit essentia
motus: qd (ex). m probatur essentia motus consistit in
tendentia et fluxu ad terminum; ideo em̄ a reliquis actus
entis in pote distinguitur, sed acquisito termino
perit illa tendentia, sicut em̄ ens permanens et successivum
ceans simul qd implicat qd (ex).

Obstur 2°. de essentia motus successivi est habere partes
post partes, sive unam post aliam, de essentia
termini tamen entis permanentis est habere oēs partes simul
sed implicat ut una eademque entitas habeat

ceteras partes post partes, et tum scias alias partes simul, quod defin. insinuat; ut motus successive sentitur idem dicimus.

Solvuntur objectiones.

m. N. 297. Ob: 1º contra N. 293. mutationes instantaneae non constituunt statum partim in actu partim in potentia ad ulteriorem actum seu terminum; quia non participant de ratione motus ab Aristotele tradita contra constat, qua hic est de ratione motus, constituere sive statum sive partim in actu partim in potentia. Probatur: quod constituit statum in actu perfecto non constituit illud partim in actu, et partim in potentia ad ulteriorem actum; sed mutationes instantaneae constituunt statum in actu perfecto; ergo non constituunt partim in actu et partim in potentia ad ulteriorem actum. m videtur certa, quia ultra actum perfectum nihil restat amplius ad quod status possit esse in potentia. m etiam constat, nam posita mutatione instantanea quacunque statum realiter est sub ipso termino sive actu perfecto; quia in hac mutatione realiter simul est et esse et fieri, et mutari et mutatum esse. etc.

2º. Motus hic definitus debet esse continuus et sic componi ex partibus successione prioribus et posterioribus, sed mutatio instantanea non est motus continuus, nec componitur ex partibus, cum sit indivisibilis quoad etc.

3º. Si vera est nostra assertio sequitur etiam creationem huic statui definito ab Aristotele, sed consequens est contra S. Thomam 1a p. q. 45. a. 2 ad 2um imo et contra mentem Aristotelis qui creationis nequaquam meminit. m probatur nam creatio est mutatio instantanea de non esse ad esse, cum per eam res creata vere transeat de non esse ad esse, quod etc.

Contra glucoe. Forma in fieri est realiter eadem seu forma in facto esse; alias nequaquam verum esset, quod res, quae nunc perfecta est, aliquando fuerit inchoata, et in fieri:

sic calor est in fieri manet etiam est in facto esse,
atqui calor est in fieri est motus ergo motus est idem cum
suo termino.

Ad 6.um Imperfectum et perfectum in una eademque re
non distinguuntur realiter; sed terminus se habet ut perfectum
motus autem ut imperfectum in una eademque re, ergo non distinguuntur
realiter. Minor patet nam homo, qui antea erat puer,
modo est vir, cum tamen puer sit homo imperfectus. Dices hoc ipsum
non [illegible] in calore, quinimo [illegible] et [illegible] in [illegible]
habet esse imperfectum et dicitur motus, ut vero absolutus
et perfectus dicitur terminus.

Ad 7. Si motus distinguitur a termino [illegible] differret ab eo genere
vel specie, vel solo numero: non solo numero, alias duo accidentia
solo numero distincta forent in eodem subiecto: non specie a genere,
quia motus in eodem genere praedicamenti ponitur, quo ipse
terminus.

Respondeo ad 1.um nego antecedens. ad probationem dico: [illegible] constituit [illegible] in actu
perfecto formaliter, non constituit illud ex eo quod constituit N. 2ᵃᵉ ᵖ[illegible]
[illegible] in actu perfecto realiter seu realis transitus est
via ad actum perfectum sic [illegible] et eodem modo [illegible]
[illegible] est [illegible] eodem instanti [illegible] reali, quo
datur mutatio instantanea id est sub ipso termino a
actu perfecto: intra [illegible] instans [illegible] reale [illegible]
realiter transire quod esse in via ad terminum. [illegible]
[illegible] [illegible] constitutum in transitu ac statu viali
ad terminum, [illegible] constitutum sub termino. atque
mutatio v. g. generatio [illegible] [illegible] necessario
constituit [illegible] in statu viali ac transitu ad terminum
illud vere realiter constituit partim in actu partim
in [illegible] in actu quidem imperfecto, quia [illegible]
[illegible] [illegible] vero ad actum perfectum [illegible]
posteriori necessario recipiendum.

Respondeo ad 2.um nego [illegible] [illegible] [illegible] est motus generaliter
[illegible] a motu tam [illegible] non [illegible], quod
[illegible] hoc libro c. 10 [illegible] dicit motum esse de genere

quoniam n̄ loquitur de oī motu, cuj gvenit
tradita dfōo; sed de motu stricte dicto.

Ad 3um n: cglam m. raō est: qa creaō n̄ ē actus
imperfecti, sed perfecti; imo ē actio Dei dimanans
adeoqȝ 2m entitem realiter indistam, atqȝ n̄e capa-
citi, qd gstituit partim in actu partim in ptea,
Digem mutationg ab eē in ptea; Licaā est in
mutaōbg instantaneis, quæ sr actg imfecti, ut
v: g: in generaōe Substāæ.

Ad 4tum n: m motg emne fōa, a illa dpis, sed
est ipsu fieri; sic calefaō n̄ a calor qui fit, sed
ē illa motg, quo fit calor; hic atqȝ ex eēt forma
raōe n̄ ē actio eandeā sed tātū raōe calefaōis ad-
=juncta sub qua ē calor.

Ad 5tum. Dm quæ se hbent ut pfectu et imfectu
ut quo, id est sicut successive fit pfectu in imfecto
n̄ distgt realiter cm, quæ se hbent ut pfectu et
imfectu ut quo, id est ligmid, quo res fit alter ē
sub pfeōe ē impfeōe gi: ta et dico; qd motg n̄ fit
actg imfectg hoc modo, quasi eadē res, ius subacta
imfecto tād sit sub actu pfecto, sicut idē ē hō senex
qui 1us erat puer; sed motg ē id, quo res fit alter
ē imfecta, seu quo mobile gstituir in actu imfecto

Ad 6tum motu dfere a suo tmīo plus quam ab
atquodamodo spēa, quavis n̄ pfecta, cum motg n̄
fit verum ens pdmtle. nam qd oī eadē spēa pdmtl ponit
in qua est tmīg, hoc fit reductivē ptlē; qa ob suā
impfeōe n̄ hbet pprium geng et spēē pprio jacte pfecta

Articulus X^us
an
Motus distinguatur realiter ab actione et passione,
et
an passio actio et motus subiectentur in agente an in passo?

Suppono 1°. duplicem esse actionem scilicet immanentem et N. 249us.
transeuntem. immanens est, quae manet in subiecto
a quo procedit, ut intellectio, volitio, sensatio et in-
genium externae. transiens est, quae transit in aliud subiectum
et non manet in eo, a quo procedit. tales actiones sunt
calefactio, generatio etc. actio immanens non est coniuncta
cum motu physico, quemadmodum actio transiens. Dum agitur
in praesenti quaestione an actio distinguatur realiter a
passione et motu, de actione solum transeunte et
coniuncta motui physico quaestio est. Dicitur actio quod sit
actus agentis ut ab hoc, passio vero actus agentis
ut in hoc. Triplex est sententia. una docet motum actionem
et passionem realiter distingui inter se. hanc tenet
Philosophia S. Thomae cum pluribus aliis Thomistis quia actionem
transeuntem subiective in agente existimant. 2^a contendit
illa esse realiter unum ac idem et sola ratione ratiocinata
distingui. habent enim diversum modum concipiendi et diversas
sortiuntur saltem mandata definitiones, motus namque
respicit subiectum mobile qua tale, actio agens ut ab
hoc, et passio patiens ut in hoc, et quo utique
diversa habitudo eligitur. 3^a sententia est Scotistarum:
de Requirre, qui docet motum realiter distingui ab
actione et passione, actionem tamen et passionem esse eandem
entitatem realem, et utramque sola ratione distingui.
Suppono 2°. quod omne accidens, quia est entis ens, semper N. 250us.
petat alicui subiecto inhaerere, unde etiam actus
quemcumque reale accidens subiectum aliquod habere debet, cui inhaereat.

ita ē eadem ſbta in ſubſtis et egreſsionem à ſubto ingredis n̄e id: in quo alqd recipitur ſed ſtlee principium dicitur: à quo alqd procedit; cum à inata Cornestas quidens illd no ar pord onigrare de ſubto ſs: inhaſiois in aliud; ideo motg actio et paſsio eqm una eademqs realiter entitas nisi in aliud ſbtu inhaſion ſbre debet: et quia de motu et paſsione, verò oēs gredunt utrumqs recipi in mobili ſeu paſso. Conſtat ergo pnimu ē circa eod ſubiecti tranſeuntē: in quo nimirū illa recipitur

N. 251. Dico 1°. Motus non diſtinguitur realiter ab actione et paſsione; ita Arist. lib. 3 Phyſ. L: 5. tit. 3. Explicat hoc S. doctor dicens: ex manifeſtum ex supra determinatis: quod actio et paſsio non ſunt duo motus, ſed unus et idem motus. hoc enim quod ē ab agente dicitur actio; prout quod ē in patiente dicitur paſsio. Ratio eſt: unā eademqs entitas pt omnia illa praeſtare; quod alias innata Adrios praeſtarent actio et paſsio eqm 3 entitates realiter diſtinctae, quae fiunt ob hanc cauſam in ſubſto humano una ſtd admittitur naturalis, quia haec pt praeſtare effectum trium formarum realiter diſtinctarum; ita etiam hic admittenda eſt una ſolum entitas. a. pter. una eademqs in recto entitas vg: calefactionis quatenus procedit ab igne ē actio ab illo ſeu actio, quatenus recipitur in aqua ē actio in illo ſeu paſsio, et quatenus conſtituit aquam in via et tendentem ad calorem ē actus entis in potentia prout in potentia ſeu motus. Ergo una eademqs entitas pt praeſtare, quod iuxta Adrios praeſtarent 3 realiter diſtinctae entitates, ſicut eadem viſione, qua video. Petrum, Petrus videtur: ita eadem calefactione qua ignis calefacit, aqua patitur: movetur et calefit.

Dico 1º. oẽs motus seu essg: ite actio et passio sistun in mobili seu in passo. Ptur 1º Authoritte Aristotelis qm d: Thomæ. Philus 9: Meth: t. 16. ita ait: ædificatio namque in ædificato simul et fit et est cum domo. S: Doct: verò 9. Met: L: 9. inquit: qdo p actõe pducitur alqd operatum, illa actio perficit operatum et n operantem, unde ẽ in operato, sicut actio et pfectio eius, n ẽ in agente. Ptur etm ratõe. N. 252.

actio passio et motus iuxta jus dicta sunt realiter idem: qs etm sunt in eodem subo: atqui motus sistitur in mobili seu passo, qs etm actio et passio. Pr. cstat ex cluoe, ipa subsumptum ptur in illo sensu ẽ motus, cui tribuit suum effectum fõale nempe movere seu motum ẽẽ: sed hunc tribuit mobili seu passo. qo C.

Petur. Actio fõaliter transiens, de qua nobis sermo est, dsstguitur ab aõe fõaliter manente, sed n dstgueretur, nisi actio transiens sisteretur in passo, qs C. m ptur. Ideo actio dicitur manens, quia manet in agente, à quo elicitur velut intellectio in intellectu, volitio in voluntate. sed iuxta Adversarios etm actio transiens maneret in agente, à quo elicitur, qs n dstgueretur ab actione manente.

Solvuntur objectiones.

Ob: 1º quia, ja cluoe, ens cpletum n ẽ realiter idem cum ente incpleto. sed actio et passio sunt entia cpleta, motus ẽ incpletum: actio enim et passio sunt entia pdicamentalia, motus autem reducitur ad pdicta pertinet qo. N. 253.

2º quæ possunt realiter separari, realiter dsstguuntur sed motus realiter pt separari à passione et actione, qs realiter dsstgui ab illa. M. ẽ certa m ptur cessante motu calefactionis adhuc remanet in aqua receptio caloris, in qua csistit fõaliter passio: qo C.

3tio Si actio eēt eadē cū passione et motu, sequeretur patiens ageret, et agens pateretur, qā illud patitur, cuiq actioq ē passio: et illud agit, cuiq actiq ē actio, atq ā agentis eēt passio, et actio patientis actio, qd agens pateretur, et patiens ageret.

4to. Una et eadē entitas n̄ pt tribuere diversos et oppositos effectq formales; sed opposita sunt subiecto hoc sequitur: scilicet eē formaliter agens, et eē formaliter patiens qd ☉. mi ē nota nam eadē forma n̄ pt tribuere effectū formalē albi et simul effectū formalē nigri.

5to Contra 2d conclusioē. Philus l: 3 de aa. t. 24. et Div. Thomas 2o contra gentes c. 9 docent, actioē eē in eo, cuiq ē actq; actio ā ē actq agentis ut docet eodē libro cuiq Philus: qd actio n̄ recipitur in patiente seu passo.

6to. Forma ē in eo, quod denominat ac perficit, sed actio denominat ac perficit agens et quidē intrinsece. alias n̄ constitueret peculiare praedicamentū, cuius proprietas est inesse subiecto. ut quantitas de quanto, et qualitas de quali ☉, qd actio ē in agente.

7mo. Si actio egrederetur ab agente et reciperetur in patiente sequitur accidens idem numero migrare de subiecto in subiectū. sed hoc ē contra philosophum, qd ☉.

8vo. in eo subiecto in quo est proxima actua ē etiam actio sed hāc est in agente, qd et actio.

N. 2. 34. Rdeo ad 1mum dm̄ ens completū n̄ ē realiter idem cum ente incompleto sub oi ratioe c.m̄ cū ente incompleto solū sub aliqua ratioe n.m̄ et sic dista m. In: C. Licet enim motq quatenq consideratur 2do ratioē fluens, et tendens ad terminū sit aliqd incompletū, quatenq tm̄ ē egressio ab agente et receptio in patiente dicitur ens completū.

Rdeo ad 2um. c.m̄ n.m̄; ad cuiq probatioē dico actionem receptio caloris terminative, c.a. formaliter n.a: etc.

id est, remanet denique calefactio, licet calor receptus maneat, et hinc unio cum alio, quae est receptio ab entis extra in recto indicta.

Adeo ad 3tium n: Ista m; cuius probatio distinguo. illud patitur cuius actus est passio sub formalitate passionis c. sub formalitate actionis n. ita illud agit, cuius actus est actio sub formalitate actionis c. sub formalitate passionis n. et tamen quae est actio et passio non tribuit aequalem denominationem omnis principio, a quo dicitur principium a quo egreditur ut actus ab hoc denominatur agens, illud vero in quo recipitur, ut actus in hoc denominatur patiens.

Adeo ad 4tum: o esse formaliter agens et esse formaliter patiens licet sint effectus formales suo modo diversi, non tamen sunt oppositi, sed potius disparati, cum neque contrarie, nec privative sese opponant. Adeo 2o d: m si illi effectus formales nullam habent connexionem a subordinatione inter se cum si habeant connexionem a subordinatione inter se non et sic dist. m n: c. dum enim effectus formales diversi habent connexionem inter se et subordinationem, ab eadem forma non entitate seu forma praestari possunt: sic esse formaliter patiens; et esse formaliter genitum sunt effectus formales diversi relationem generationis, et sic in pluribus aliis.

Adeo ad 5tum Arg. et 6: R: de esse idem de actione immanente, quod licet agens et passum simul sint distinguo statum. actio est actus agentis ut in quo n. ut a quo c. actio tamen procedit ab agente, sed non est in ipso agente.

Adeo ad 6tum forma duplicem esse extrinsecam licet ut visio parieti et intrinsecam ut eadem visio videnti, primum non est, quod forma non ipsa sit et inhaereat in eo subjecto quod denominat. Sunt in forma distinguo in actio denominat agens per denominationem intrinsecam n: m extrinsecam c m et n: c. denominatio extrinseca non involvunt necessario statum inhaesionis, ut ex ipso exemplo de visione liquet, sed statum emanationis, seu ductionis: adeoque hoc agere sunt effectus formalis actionis in ipso agente denominative, ex quo tamen non sequitur passum dici agere, quod denominatur ab actione non sub formalitate actionis, sed passionis.

Rdes ad 2um dum. Agitur accidens migrare de subjecto emanationis ad aliud inhaesionis c. ubi subjecto inhaesionis ad aliud subjectum inhaesionis n. m. esse dicta n. ne. unde etiam accidens n. pt inhaerere alteri subjecto ob resolutionem usque ad modalia jam, bene a pt accidens ab uno subjecto emanare et inhaerere alteri.

Rdes ad 3um. dum in quo e. pte a ad recipiendum c. n. a ad eliciendum @ n: m. pte a recipiendi actionem in passo; qd. etiam actio debet ee in passo.

Articulus 3tius

unde desumatur unitas tam generica, specifica, quam numerica motus?

N. 255 Nandum est 1mo dupliciter ad qualibet ee una genere sumi. specie et nd. genere unum sit, quae pertinent ad idem praedicamentum, quod a genere supremum; unde aliqua differunt genere subalterno, n. dum absolute dici pount differre si in genere supremo conveniant; hinc agitur ee motus ejusdem generis ee, qui ad idem praedicamentum, e contra ee diversos genere, qui ad diversa praedicamenta sese terminant.

N. 256 Nandum 2do quinque intervenire in dis motus: 1mum est mobile sive agens sive movens a quo egreditur. 2dum est mobile sive passum, in quo recipitur; 3tium est terminus a quo incipit, 4tum terminus ad quem tendit; 5tum distantia sive medium per quod transit mobile. itaque supposita unitate generica quaeritur, a quonam ex enumeratis principiis desumatur unitas motus tam specifica tum numerica, nec etiam quaestio procedit de unitate specie ac stricte tali; motus enim tamquam ens incompletum n. est in specie specie, sed tantum reductive. iis positis.

N. 257 Dico 1mo unitas specifica motus desumitur a termino ad quem, n. vero a termino a quo. Ita Philosophus L: 5 Physicorum c. 4. et D: Th: 1a p. 2: q. 3. a: 1o ad 1mum; ubi magnus motus n. accipit speciem a termino a quo, sed ab termino ad quem.

[illegible] est: unitas essentialis vis via inter 2 terminos desumitur ab illo, quem per se primo respicit: sed motus, ut ex eius definitione constat, est quaedam via inter hos terminos, nempe a quo, et ad quem; ergo unitas essentialis motus desumitur a termino quem per se primo respicit. atqui per se primo respicit terminum ad quem, non vero terminum a quo, hunc enim respicit ratione alicuius, quatenus recedat ab isto, ut accedat ad illum, ergo unitas essentialis motus desumitur a termino ad quem, non vero a termino a quo. neque tamen hoc ita accipi debet, quod motus constituatur a termino ad quem considerato materialiter et in esse entis, sed formaliter et in esse termini, quatenus videlicet exprimit modum, ac medium attingibilitatis, illamque rationem formalem, sub qua terminat motum. seu clarius in exemplis: motus intensionis, quo calor ut 2 intenditur ut 6, et motus remissionis, quo calor ut 6 remittitur in calorem ut 2 sunt specie distincti motus, et tamen respiciunt eundem entitative terminum scilicet calorem, sed non formaliter, quia unus intenditur ut 6 et alter remittitur ut 2.

Dico 2°. Unitas numerica motus desumitur ex unitate numerica mobilis, temporis, et termini ad quem. ita Aristoteles hic d: 94. et d: Th: l. 7 et 9. quod motus sit unus per [illegible], ergo ab illis recte desumitur eius unitas numerica, quae requiruntur et sufficiunt ad illius constitutionem, sed ad illam requiritur et sufficit unitas mobilis, temporis et termini ad quem, ergo ab his recte desumitur unitas numerica motus. subsumptum probatur, et in primis quidem, quia non fit in eodem subiecto, quod receptum motus est mobile, adsumtum possit esse contiguum, non continuum. deinde ut motus sit unus continuus non debet interrumpi eius tempore per quietem, quod tamen fieret, si deficeret unitas numerica temporis, hoc est, si non consideretur ex parte primi mobilis [illegible] continuo mensurantis illum; unde unitas haec temporis extrinseci requiritur [illegible] ut signum, quatenus ex eius diversitate velut a posteriori colligitur diversitas motus. denique constat, quod motus sit tendentia et via ad terminum, ut sit haec una tendentia requiritur hic unus terminus, sicut requiritur [illegible] terminus exacte idem, ut sit eadem specie tendentia: ergo unitas numerica motus desumitur ex unitate numerica [illegible] temporis et termini ad quem.

N. 25

Solvuntur objectiones.

R. 259 Ob: 1º ctra 1am cluam ad eundem spem terminum dari possunt
motus spe diversi; ergo unitas essentialis motus non recte
desumitur ab unitate essentiali termini ad quem. a. probatur
ad eandem spem quantitatis potest dari motus augmentationis
ut si ex palmari crescat in bipalmare, et motus
diminutionis, ut si ex tripalmari decrescat in
bipalmare. Sicut et ad eundem caloris gradum
ut quatuor potest fieri intensio et remissio. ergo C.

2º unitas et diversitas essentialis motus oritur etiam à
termino à quo; ergo male desumitur à solo termino ad quem.
a. probatur quod eidem termino naturaliter sit diversus contrarius,
provenit à diversitate terminorum à quibus; ergo diversitas
essentialis oritur à termino à quo. a. probatur in primis quia
bipalmaris ergo non habet rationem maioris nisi in ordine
ad minorem, nec rationem minoris nisi in ordine ad
maiorem ergo C. 3º motus naturalis et violentus specie
differunt, et nihilominus possunt habere eundem spe
terminum formalem ad quem: ut si terra trahatur sursum
ad sphaeram ignis, et similiter ignis è terra ascendat
ad suam sphaeram, ergo signum est, diversitatem essentialem
horum motuum non in terminis ad quos, sed in terminis à
quibus esse refundendam. 4to. Si Deus sive in
tempore produceret per creationem sive per generationem, species formae
una eiusdem speciei actio produceret per terminum tam
spe quam non eundem.

Ob: 2to. ad unitatem et diversitatem essentialem motus exigitur
unitas à diversitas medii, quod sit fere distantia
quam pertransit, ergo non sumitur à solo termino ad quem.
a. probatur, nam dum igratio alicuius sorti, quae fit
medio colore rubro, videtur spe differre ab ea,
quae procedit per colorem viridem, atque ibi est idem
terminus ad quem, nempe nigredo, et sola diversitas
medii. ergo C.

qtv qtra 2a gluod. Mutato Arto n Tollit unitas numerica motg: qd et fit cing no motg n regstinno no ftito seu mble. a. ftur perpatets canis ex altma turri, ita, ut in medio spatio aeris, per quod decurs, suffocatg moriats: in hoc casu te idem no motg à culmine usqs ad basim turris, at tm n a idem no mble, qd aliud è canis, et aliud cadaver can mud.

qtv. Dd equus currit qtnuo p integra leuca, tunc est ung no motg, et tm fs plures tmi ad quos, qd pluralitas horu tmio n tollit unitate numerica motg. 2a pars atis pbut. equg in illo cursu relinquit et acquirit successive plura loca et spatia terra, sed ista plures tmi ad quos, qd acquirat plures tmos ad quos.

Rdeo ad 1mu dftquo a. ad eunde spee tmu spa N. 260us. maali pount dari motg spee diversi ca. ad eunde spee tmu spee foali, sive in raoe terminandi na et c. sensus dftois patet ex N. 257.

Rdeo ad 2ad na. ad cuig iam pbaoe da. pvenit à tmo à quo foali na. conolatue tqm ab aliquo conobato et acquisito ad tmo ad que foaeter spfante ca n:c. quare diversitas spra motg orit potu à tmo à quo tqm qnotato quoppe tmg ad que, n a tqm foaeter spfitvo, qd è ftg tmg ad que.

ad 2a pbaoe spes motu violentu et naale ut tales n dftrue spee ceterum, sed audeli tatu, et hanc horu dftuce audento aliunde dsumi, quam à tmg ad que, nempe à pris à quo peedunt. ad pbaoe 3tia reples, qd quidé aet idé hoc quoad ad pluta, n à aet idé qtu ad modu fluendi, seu qd idé aet idé maaeter, n a foaeter, qd ung fieret ex nihilo pter utrpe p creaoe, et aeter ex pfupposito subto utrpe p generaoe.

Ad 3tium ca. nc. ad quig. probae Dico langui motus denigrationis esse eiusdem plane speciei, qua medii illi colores quamvis multiplices sint specie diversi ab invicem; quod aliter dicendum est in ratione medii decrescentis ad nigredinem, qui est color extremus sub eiusdem ratione, quia est sic summitas, nec participans aliquid illius extremi: cum enim medium participet extremi conditionem comparatum ad alterum extremum summitas est, participans de illo, subindeque censetur esse eiusdem rationis cum eo, esse conversio quod ad aliud extremum comparatur.

Ad 4tum. n a. ad probae nego esse eundem numero motum, in medio enim spatio aëris desinit cum carne motus canis, et incipit motus cadaveris. unde falsum est eundem motum esse continuum, licet enim non interveniat interruptione more cuiusdam temporaria intercedit tamen interruptione subiecti, cum non maneat idem subiectum, a cuius identitate numerica indivisibilis dependet identitas numerica accidentium, inter quae est etiam motus. et licet non intercedat quies privativa quasi corpus in medio aëris quiesciat ... intercedit tamen quies negativa, quatenus tunc verum est dicere, nunc non est motus canis, et immediate antea fuit, et nunc non est motus cadaveris immediate tamen postea erit.

Ad 5tum n: 2a parte antis ad quig. probae distinguo m sed ista sunt plures termini ad quos, qui simul sunt termini quos etc. nego qui solum sint termini ad quos nm et eodem modo distinguo c. nc. ad unitatem numericam motus requiritur et sufficit, ut terminus ad quem, qui non sit simul terminus a quo sit unus, nam ille, qui est simul terminus a quo, potest esse multiplex, loquendo quod ordinatur ad terminum ad quem ultimatum, e quo distinguitur dissimiliter motus, terminus a ultimatus est ad ubi, in quo quiescit equus, ita ut ... spatia, quae equus currendo

eminentius est, sunt termini ad quos, et simul termini
partiales ad quos.

Articulus 4tus

Quid et quotuplex sit quies? Unde desumatur contrarietas motuum, et qualibus motibus idem mobile moveri possit.

Dico 1mo certum esse dari quietem, qua scilicet aliqua res tendens in aliquem terminum illo obtento quiescit. Estque N. 261us
haec quies, quod sit permanentia in termino consecuto: sive per [illegible] possessio, dupliciter spectari potest haec quies, privative et negative, privative tenet sese ex parte termini a quo, non ex alia ratione, quam quia terminus a quo mobile [illegible] debet moveri, negative tenet se ex parte termini ad quem, nam ibi advenit mobile ad suum terminum, adeoque non debet amplius moveri, sola quies privativa contrariatur motui in [illegible], nimirum quia illud contrariatur motui, quod carentia est privatio motus, eo quod talis carentia sit quies privativa, ideo directe motui contraria dicitur: quia motus per se primo tendit ad quietem negativam, imo quies negativa [illegible] contrarium non intendit, sed [illegible] aliud contrarium [illegible] quae negativa motui non contrariatur.

Dico 2do quoad contrarietatem duo sunt examinanda: primum est: unde sumatur contrarietas motuum, alterum N. 262us
vero an idem mobile possit moveri motibus contrariis, circa quae observandum est primo, impossibile non esse idem mobile in diversas partes, nam certum est, posse se moveri motibus contrariis: patet hoc in homine, si una ex eius manibus calefiat, et altera frigefiat. 2do neque esse impossibile, an idem in eandem partem [illegible] possit moveri motibus contrariis, id patet [illegible] in manu hominis quae [illegible] collidat, et

pro posteriori frigida. 3tio circa motus contrales hic
solet dubitari, an aliqd existens in altero medio extremorum
praesens in utroque possit moveri motibus contrarijs
contrarijs: quia ad actualis ad motum unius brachij
movetur sursum, ad motum vero alterius deorsum movetur
deorsum, ergo simul et semel sive eodem tempore.
Quaeritur 2do de mobili, quod divisibiliter seu modo
extenso est praesens in loco. Quare.

N. 263. Dico 1o. contrarietas motuum desumitur per se 1mo ex
terminis ad quos, ita Aristoteles in praesenti l. 5. et 5. phys.
t. c. 51. Ratio: Inde desumitur contrarietas motuum,
unde desumitur ratio specifica, sed ratio specifica motuum desumitur
à terminis ad quos, ut supponimus ex supra dictis, ergo et
contrarietas. Minor constat, quia cum minus oppositio quam unitas
et distinctio motuum consistat velut affectio specifica rationem
specificam eorundem, ergo non minus quam illa inde desumitur
unde desumitur ratio specifica. Itaque calefactio et
frigefactio desumunt suam contrarietatem à calore et
frigore inter se oppositis. Dixi à per se 1mo nam
termini à quibus non sunt omnino excludendi, cum valde
conducant imo exigantur ad contrarietatem adaequatam
motuum, motus namque est quaedam via, constituta inter
terminum à quo et ad quem, utrumque respiciens, hinc
perfectius contrariabitur alteri motui, si eius oppositio
pendet ab utroque termino perfecte.

N. 264. Dico 2o. idem numero idem, per eodem tempore non potest moveri
motibus contrarijs, ita Aristoteles l. 5. phys. t. c. 4. 5. 6.
Ratio est: moveri motibus contrarijs est accedere ad eundem
terminum, et simul ab eo recedere, sed non potest idem
mobile numero idem simul accedere ad eundem terminum, et simul
ab eo recedere, quod cum non videtur certa. Minor probatur
nam calefieri v.g. est accedere ad calorem, frigefieri
est recedere à calore, augmentari est accedere ad

maiorē q̄tte; diminui ē recedere a maiori q̄tte, q̄o calefieri et frigefieri augmentari et diminui ē accedere ad eundē t̄mū, et simul ab eodē recedere atqui calefieri et frigefieri ꝗ ē moveri motibꝰ q̄trarijs; q̄o moveri motibꝰ q̄trarijs ē accedere ad eundē t̄mū, et simul ab eodē recedere. subsistit ratio, a q̄ dtur in ipsa naā motuū q̄trariorū, quorū ūd unus facit subiectū accedere ad t̄mū, alter facit ab eodē accedere, cum alioquin n̄ essent motꝰ oppositi, sed disparati potiꝰ.

Solvuntur objoēs.

Obi° q̄tra ja q̄luōe. generaō et corruptio sunt motꝰ q̄trarij; sed illorū q̄trarietas n̄ desumitur a t̄mo ad quē; q̄o ꝗ. q̄ dtur, nullꝰ motꝰ desumit q̄tte a t̄mo a quo n̄ eē, sed t̄mꝰ ad quē corruptionis ē ipsum n̄ eē, ergo ꝗ. — N. 2. 65.um

2° q̄tra 2i q̄luōe. possunt 2 agēa q̄traria sua attingere sua activitate in idē passū, ut q̄ē ex. g. frigidū unū agens abijciat, inducendo calorē, iterū ūpsum caloris abijciat alterū agens, inducendo frigꝰ, et hoc quidē simul; q̄o idē simul 2a ide pot moveri motibꝰ q̄trarijs.

3tio. Nauta in navi currente versꝰ orientē currit a prora ad puppim versꝰ occidentē movetur simul versꝰ occidentē et orientē; q̄o movetur simul 2 motibꝰ q̄trarijs localibꝰ.

4to. Possunt in eodē parte subiecti simul eē calor ut quatuor, et frigꝰ ut quatuor; q̄o etiā possunt simul fieri in illo, q̄sequenter pot moveri aliquod subiectū motibꝰ q̄trarijs quod q̄tra.

Addendū imo n: m ad ob: d̄m nullꝰ motꝰ positivꝰ ꝗ c m̄, nullꝰ motꝰ privativꝰ c m̄ et c m̄ eodē ipso c. n: cād. in hac q̄luōe n̄ loquimur de motionibꝰ instantaneis, ubi sunt generaō et corruptio, sed solū de motibꝰ successivis. — N. 266.um

Contradictoriae n: Aspectu quod eiusdem agere potest agere,
nam si agens calidum perfecte habere vim abs-
à contrario frigoris, contrario deinde agens frigidi
et vicissim: etiam habebit vim impediendi quod actione
agentis frigidi et e contra. quo fiet, ut talia 2
agentia se se mutuo in agendo impediant et neutrum
eorum agat: atque adeo passum tamen moveatur simul
motibus contrariis.

Ad 2dum ad 3tium. Iuxta plerosque Thomistas non esse absurdum
videtur mobile moveri duplici motu locali opposito, quod
unus ei conveniat per se, et alter per accidens, idque in hoc
exemplo contingit: nauta quippe motu proprio et per se
movetur in occidentem, et simul per accidens seu ratione
navis movetur in orientem; omissa tamen hac resolutione quae
patitur alias instantias eiusdem [illegible] aliis in dubio et similibus
casibus mobile nullatenus moveri duplici motu sed
unico tantum aut per se aut per accidens: si enim nauta celerius
currit versus occidentem quam navis versus orientem, aut
tardius vel aequaliter; si celerius tunc nauta motu
proprio per se movetur tantum versus occidentem: si tardius
tunc movetur per accidens motu navis tantum in orientem
si aequaliter tunc consistit in eodem loco adaequato,
et nullo modo progreditur aut fertur ulterius, sed
talis nauta comparative ad locum fixum talem
durante etiam suo motu manet immobilis et tunc
nec magis ad unum, quam ad alterum locum appropinquat.

Ad 3tium ad 4tum. Conc. ant. n: cons. utramque, quamvis enim in facto
esse possint simul stare, non tamen in fieri, quia fieri
illarum simultaneum /: aliquem nam alter et contrarium motum/
importat augmentum et decrementum respective eiusdem,
quod fieri non potest.

Quaestio 2a.
De Infinito Actu, ius
An Infinitum actu sit possibile naturaliter vel Supernaturaliter.

Infinitum in sensu lato vocatur illud, quod non habet finem, et dividitur in privativum et negativum; 1mus est, quod non habet finem, quem tamen habere posset, veluti si daretur linea infinita, quae posset habere terminum sicut punctum. posterius est, quod non habet finem, nec potest habere finem. hocque duplici modo fieri potest, 1mo ob summam perfectionem, quae excludit omnes imperfectiones in quocunque genere, et sic modo solus Deus est infinitus negative. 2o potest id fieri ob summam imperfectionem, sic minimum dicitur infinitum negativum, eo quod sit indivisibile initio et fine caret. in praesenti quaestione infinitum aliud est actu, et potentia, aliud in perfectione et solum 2um. quod infinitum actu illud est, quod 2do id, quod actu habet nullis finitis terminis, quemadmodum est Deus, qui tota eadem plenitudine nullis coarctatam terminis in se actu comprehendit. infinitum vero in potentia est id, quod 2um illud quod actu habet, aliquo quidem fines claudit terminos, et tamen terminos et quovis alio successive et potentia deficit in infinitum carere potest, quemadmodum sunt potentiae continui, licet enim hae sint fines in certo aliquo et determinato, nihilominus nec tamen in infinitum fieri potest alia continui divisionis. Infinitum actu vocatur categorematicum, infinitum vero potentia syncategorematicum; quae sunt solum categorematicum et [illegible] est potentiae [illegible]. N. 264 us.

Syncategorematicq vero syncategorematiq ex ois, nulq
q qd solid et ead additio sqflant addendo solas
categorematicam, sic atm solid infinitid actu, est
sp[illegible] et sine additio infinitid.

N. 2.68us Quaeri 1o. An necessaria dari infinitid in ptea, nam
infinitis divisiones gtinui, quae necessario sierj
possunt, sit in ptea infinitae, ptaer hunc, dilectio
Sglorid per totid aeternitatem erunt infinitae
in ptea, qa nqm ad ultimid devenietur, sed
erunt aliae et aliae futurae, et sic erunt semper
et in ptea infinitae.

N. 269us Quaeri 3tio. dupliciter Deus ad extra agere potest,
primo ex ptea et lege ordinaria, 2o. ex ptea
et lege extraordinaria, sive ex ptea absoluta.
ex ptea ordinaria agit, id est natura solitid et quod
secundum ordinem agit, ex ptea vero extraordinaria
qd est praeter vel gtra vel supra solitid rerum ordinem
operatur, et sic utitur sua ptea absoluta. qui
hoc modo maxime agitur omnipotens, et absolutus
rerum Dominus, hinc Deus sua ptea absoluta oia potest,
quae non involvunt gtradict. iam qt cum supponamus
tqm necessario lumine nostro dari ens increatum
actu infinitid revera Deum optimum M. dubitatur tantum
de ente creato, utrum scilicet necessario detur, vel
dari possit creatum aliquod actu et simpliciter infinitum,
vel utrum saltem talis ex Dei ptea extraordinaria
et absoluta dari non possit? pro cuius resolutione

N. 2.70us Dico 1o nec datur nec dari potest necessario infinitid
actu, utraque pars gtrovers. est gtra antiquiores philosophos
nominatim Anaxagoram, Xenophanem etc. probatur
ex ratione [illegible], qm habet S. Thom. 1a parte q. 7 dicendo
ois creatura necessario est finita a quocunque, sive in abstracto creata

vel accidens, sed nulla datur vel dari potest naturaliter substantia
creata, actu et substantialiter infinita, neque accidens actu
et essentialiter infinitum quod erat demonstrandum. Probatur si naturaliter daretur
vel dari posset substantia creata actu infinita, vel esset actu
infinita in sua essentia vel in suis accidentibus? neutrum potest dici,
quod erat demonstrandum. Patet ex partibus. Imprimis nulla substantia creata
naturaliter datur vel dari potest, quae in sua essentia sit actu
infinita, omnis enim substantia creata, quae in sua essentia
naturaliter infinita diceretur, ratione essentiae suae in praedicamento
substantiae collocaretur, et ita constaret genere et differentia
velut in homine, ex communi Philosophorum doctrina dicitur, ut
aliquid in praedicamento aliquo directe ponatur, genere constare
debet et differentia, nisi sit supremum praedicamenti genus: quod
ratione essentiae infinitae esse non potest. Genus autem et differentia
sunt essentiae fines et limites, quod si omnis substantia creata,
quae naturaliter datur vel dari potest, ratione suae essentiae constat
genere et differentia, etiam ratione essentiae finita erit. Et
patet exemplo hominis, quippe per animal homo tamquam genus ad
entis modum in ipso animali inclusum limitatur, unde
ad modum entis, qui et in planta et in lapide continetur,
se non extendit, omnino rationale tamquam differentia prohibet, quo
minus homo totum entis modum in animali inclusum complectatur,
sed ad illum solum, quem humana natura participat,
contrahatur, adeoque eum non includit, qui et in leone,
et in bove requiritur: patet quod genus et differentia
limitari naturam sive essentiam quam componunt. Nulla
itaque naturaliter datur vel etiam dari potest substantia
creata, quae in sua essentia sit actu infinita.
Ex quo evidenter infertur nullum dari de facto vel etiam
dari posse accidens actu infinitum, quia omne accidens, quod
vel naturaliter datur vel dari potest, debet substantiae creatae in
qua recipitur proportionari et commensurari, proindeque
si omnis substantia creata quae datur vel dari potest actu finita
est, etiam omne accidens actu finitum erit.

N. 271 Dico 2o. Nulla creã 2m essẽã actu infinita etiam ex Dei extraordinaria et absoluta ptẽã dari pt, ita cum S. Doct: 1a P. q. 7 A. 2. Ratio rãõe S. Th: quod actu in aliquo genere infinitũ est, debet eẽ eo in genere actu infinite pfectũ; sed nulla creã etiam ex Dei ptẽã absoluta dari pt, quæ in genere, seu in rãõe essẽtiæ sit actu infinite pfecta: ergo &c. m. ê clara pbãõe, cum pfẽo in actualitate cstitur, qd infinite pfectũ est, sit infinite actle necessũ est; sed nulla creã etiam ex Dei extrãa ptẽã dari pt, quæ in essẽã sit actu et cstes infinite actlis: ergo &c. Ptur m. sicut qd admiscetur frigori nequit eẽ infinite callidũ, ita qd admiscetur ptẽæ nequit eẽ infinite actle: sed nulla creã etiam ex Dei extraordinaria et absoluta Dei ptẽã dari pt, cuius essẽã ptẽæ n admisceatur, siquidẽ proprium ê solius Dei, ut eius essẽã sit actus purus nulli admixtus ptẽæ. ergo &c.

Cfr. essẽã, quæ genere cstat et differẽã nõ ê actu infinita, sed potius actu finita, ut in præcedenti cluõe fuit ostensũ: atqui nulla creã etiam ex Dei extraordinaria et absoluta ptẽã dari pt, cuius essẽã n cstet genere et differẽã, sic v. g. nulla nãa seu eẽã humana dari pt, quæ n cstet aãli et rãli; nulla nãa seu essentia bruti dari pt, quæ n cstet aãli et irrãli, et ita de cæteris: ergo &c.

Solvuntur objoẽs.

N. 272 Obj. ctra 1am cluõẽ. S. Doct: 1a P. q. 1a dicit qd si daretur cps 2m magnitudinem infinitũ, et sic 2m alqd accidens infinitũ, n ideo eet 2m essẽã infinitũ: ergo ex mente S. Doct: pt substãa alqua creata eẽ 2m alqd accidens infinita, licet sit finita 2m suã essẽã.

2o. Aristoteles 3 Phys: cap. 9. 29 docet: finitum et infinitum esse contraria; ergo sicut naturaliter dari potest contrarium finita, ita etiam infinita naturaliter dari poterit.

3tio. Datur naturaliter infinitum in potentia vel ut constat ex dictis; ergo infinitum actu naturaliter dabitur, quia frustra est potentia, quae non potest reduci ad actum.

4to. Deus cum causis 2dis naturalibus concurrendo agit virtute actu infinita; ergo producit naturaliter effectum actu infinitum, virtus quippe infinita ad actum reducta, effectum praestat infinitum.

5to. Dantur naturaliter in continuo partes proportionales actu infinitae; ergo infinitum actu naturaliter dari potest.

Probatur 2da conclusio. Quod non involvit contradictionem fieri potest saltem ab absoluta Dei potentia, sed creatura actu infinita contradictionem non involvit, ut docet D. Th. Quodlibeto 12 a. 2. ergo etc.

1mo. Potentia actu infinita potest producere effectum actu infinitum, nam quo maior est potentia, eo maiorem producit effectum, atqui potentia Dei est actu infinita, ut constat, ergo etc.

2do. Potest Deus producere perfectissimam illam creaturam, quam potest producere, sed illa creatura esset actu infinita, ergo. Probatur minor: videtur clara, nam probatur: si creatura illa non esset actu infinita, et actu infinite perfecta, possibilis daretur perfectior, quinde ergo non esset perfectissima: ergo cum Deus possit producere perfectissimam creaturam poterit producere actu infinitam.

3o. Tametsi Deus produceret creaturam actu infinitam, potentia tamen omnipotentia divina non exhauriretur: ergo nihil impedit, ne Deus possit creaturam actu infinitam producere. Antecedens probatur, quamvis Deus infinitos actu Angelos hucusque produxisset, posset tamen infinitos actu homines infinitos producere etc. ergo Dei omnipotentia non exhaurietur.

1° mo. Si Deus ad extra ageret neſſrio effectum produceret
infinitum, tunc enim ageret ex toto virtutis suæ
conatu, quod et liberè agendo sit eundem. Deceret ergo
Dejem libertas potestatem neſſrio non præjudicat.

R. 1° m. Rñdeo ad 1m. S. Doctorem ibi solum velle, quod sic ducens quia
2m magnitudinem infinitam ex eo a priori inferri non posse,
quia illud fore infinitum 2m suam essentiam, quia major
Deum maxima magnitudo quis non est de essentia ejus, sed
solum aliquid aiudens: neque tamen id negat S. Doctor, quod a
posteriori tunc recte colligeretur quia illud fore
2m essentiam infinitum; quoniam sicut accidentia finita
ex essentia finita oriuntur, ita accidentia infinita
si darentur, deberent ex infinita essentia oriri, adeoque si
aliquid aiudens quis v: g: magnitudo esset infinita, etiam
ipsa quis essentia infinita esset.

Rñdeo ad 2m. S. Doctorem loqui de finito actu, et infinito
in potentia, non de infinito actu 2m quod, nimirum 2m
partes proportionales: unde syllogismus est. Dist.
in aliquas partes infinitas actu potentia quis conc.

Rñdeo ad 3tium 1mo. Distinguo A: datur aliquid infinitum
in potentia, quæ ordinatur ad carentiam omnis termini distributive
et successive assignabilis, ita tamen, ut actu semper
aliquis terminus includatur, quod est infinitum syncategorematicum
in potentia, quæ ordinatur ad carendum actu omni
termino collective et simul sumpto, quod est infinitum actuale
tale ... etc. Distinguo patet ex dictis.

Rñdeo 2do ad quinc illud, verum quidem est istam potentiam
esse frustraneam, quæ nequit reduci ad actum, ad
quem ordinatur, non a ad actum, ad quem ipsa non ordinatur.
In eo vero, quod infinitum in potentia appellatur non datur
potentia ad carendum actu omni termino collective et simul sumpto,
sed solum ad carendum omni termino distributive et successive assign.

Adeoq nec esse n est, ut qd in sbca infinitud c. pōis ōis tomis simul et obtue carere, et fieri actu sbae infinitud; sufficit em ius pōis carere ōi tmo distve et successive in infinitum assignabili.

Resp ad 4tum. ca. N. C. Neg cons cum caus naalbg gen... accomodas sua virtute infinitud finito ... virtuti; adeoq cum ipsis effectu finitud pduet. Qd a Deus virtute infinitud ... reductud n pōt n pducere effectu actu infinitud, hi solud veu est, si virtus infinita finita sit n accomodet.

Ad 5tum. Partes portionales continud c... sōlud infinitas actu qd, sed infstas. Si partes portionales contini ōi ... actu sibes infinitae, ... rao, qa sit actu unita, et existunt p unica, eandemq contini existea, sed hac rao n tenet, qd ... patet in atomi; si ... in continuo partes aliquae actu infinitae ... actu unitae, et existerent p unica, eandemq contini existea, nihilominus continerent infinitud actu ... qd ... licet partes portionales in continuo sint actu unitae et p unica contini existea existant, tn hoc nihil phibebit, quo minq sint actu infinitae. Adeo partes portionales in continuo ex duplici rao n pōt ... actu infinitas: 1a rao e, qa n habent extensiones ... et adeqte ... 2a e, qa n sint actu ... actu separatae et existunt simul p unica eandemq contini existea: licet a si in continuo partes aliquae ... actu infinitae, etsi ... actu unitae, ac ... una eandemq existea contini existerent, tn haberent extensiones ... adeqte ... qrud unam includeret in alia; Hinc qa ... extensionem infinitud multiplicarent, constituerent magnitudinem actu et ... infinitam.

Solvo ad 6.tum C. M. n. n. licet enim creatio ex parte omnipotentiae divinae nullam involvat contradictionem, quia divina potentia est actu simpliciter infinita, attamen creatio ex parte sui manifestam contradictionem importat, quia illa creatio debet constare genere et differentia ut probatum est, supra loquimur de simpliciter libere dicendo. quoad autem S. Bonaventuram, S. Antoninum ibi et alios in locis existimasse probabilem esse sententiam afferentem Deum posse infinitum actu producere; sententiam oppositam omnino certam et absolute dicendam non fuisse ||: at [illegible] ... c. 2. et 3. tenere ultimam sententiam indubitabiliter certam, et eandem variis rationibus ostendit.

Solvo ad 7.mum n. n. licet enim licet potentia Dei sit infinita et independens, nequit tamen producere effectum non finitum et independentem, ita etiam licet sit actu infinita, ideo tamen effectum actu infinitum producere non potest, quia infinitas actualis et completa sunt perfectiones soli Deo convenientes: ut quod potentia Dei sit actu infinita sufficit, quod possit effectum infinitum syncategorematice producere id est, ut possit effectus perfectiores et perfectiores in infinitum producere, ita, ut eius potentia numquam possit exhauriri. adeo quod loco prioris addito semper ad perfectionem et ratione: quod quo maior est potentia agentis, eo maiorem effectum possibilem debet posse producere; non tamen impossibilem et repugnantem, qualis est effectus actu infinitus.

Solvo ad 8.um nego suppositum argumenti; supponit quippe inter creaturas a Deo producibiles esse aliquam perfectissimam, quo perfectiorem Deus producere non possit, et qua facta exhauriretur omnipotentia divina, quod omnino repugnat. Nec dicas: Deus potest libere sibi imperium, fiat perfectissima creatura, quam possibile est producere; respondeo enim nego quod Deus possit libere sibi [illegible] quia quod fieret simpliciter, Deo quippe sic imperanti nulla obediens creatura; cum inter creaturas a Deo producibiles nulla sit perfectissima

ēē posuit, productiones et productiones in infinitum ab illo prodeuntes

Ad 9um. na. Si enim potest Deus infinitos actu Angelos creare, potest etiam collective et simul infinitos actu homines, infinitos actu Leones et generaliter omne infinitum actu in omni genere et in omni specie producere, quo facto nihil potest ulterius divina omnipotentia, quae proinde exhaurietur. Nec dicas etsi producta semel creatura Angelica non posset reducere, tamen non exhaurietur proterea divina omnipotentia, quia pariter quoniam producti essent omnes possibiles, Deus nihil posset ulterius, non tamen exhaurietur divina omnipotentia. Nam nego paritatem, quamdiu enim divina potentia non minuitur, quamdiu potest creaturas in infinitum efficere, unde licet Deus producta semel creatura illa non posset reproducere, potest tamen alias et alias in infinitum efficere, e contra productis omnibus possibilibus nullam amplius posset producere, et sic exhaurietur divina potentia.

Ad 10mum. 1o ex quo in axiomate dato uno impossibili et absurdo, sequitur aliud impossibile et absurdum, impossibile autem est et absurdum Deum ad extra seu circa creaturas necessario agere, alias à creaturis necessitaretur.

Ad 2o. na. Si enim Deus ad extra ageret necessario et ex toto virtutis suae conatu effectum quidem involventem omnem produceret, ut constat, effectus actu infinitus quidem involvit, ut ex dictis patet. In illa quod hypothesi Deus non produceret effectum actu infinitum. Sed effectus productiones et productiones in infinitum continuo et sine interruptione semper produceret.

Ex dictis colliges. Implicare creaturam perfectissimam, nam haec si daretur esset perfectissima et non esset, quod implicat. Antecedens ut[?] esset perfectissima ex hypothesi; et non esset quia inter Deum et eius participabilitatem, ac creaturam illam perfectissimam adhuc esset infinita distantia, quod inter eiusmodi creaturam et Deum possent mediare creaturae aliae non tot quin plures magis ac magis participantes divinas perfectiones, quod creatura illa perfectissima non esset perfectissima. Antecedens ostenditur, nam inter finitum et infinitum | N. 274.

e infinita distantia, sed creatura etiam perfectissima esset finita et limitata per essentiam, ut constat ex dictis; Deus ergo essentia semper maneret ens infinitum et illimitatum, sicut et ejus participabilitas semper maneret infinita et illimitata, quod inter Deum et quamlibet participabilem creaturamque perfectissimam esset infinita distantia. Confirmatur a simili: quia inter extrema finite distantia mediare possunt finita, quod inter duo extrema infinite distantia possunt mediare infinita, sive non tot quin plura, manet quod semper inter creaturam quamcunque ac Deum et ejus participabilitatem possunt mediare creaturae aliae et aliae in infinitum, magis ac magis perfectionem ipsius participantes: quod si enim perfectior et virtus infinite superior nulla excogitari posset, cujus perfectio et limitatio finita, quae non possit dari major ac major sine fine.

Articulus 2us

Utrum de absoluta Dei potentia detur infinitum actu quoad quantitatem, numerum, et qualitatem?

N. 275us Notandum aliquos cum Epicuro sensisse dari actu magnitudinem infinitam dicentes, spatia ista, quae extra istum mundum concipimus esse in immensum et infinitum diffusa, et plena infinitis aliis mundis modo pereuntibus et modo renascentibus ex varia nimirum atomorum dispositione, quas in vacuo immenso et infinito volitare putabant. Aliud fere sensit Cartesius, dum dicit mundum immense et infinite esse extensum, ratione ipsius: quia omne spatium a nobis conceptum est aliquo corpore repletum, nam id omne, quod nos concipimus, revera ipsa est, inquit: ideoque spatium a nobis conceptum reale est; omne autem spatium reale aliquo repletur corpore. Sed praeclara sane Cartesii sententia, si enim omne id, quod intellectu concipimus reale debet a parte rei existere, cur non etiam sentit Cartesius sufficienter ditari, si sibi divitias immensas imaginetur.

numerum eē infinitum Sltū in mensura aliena sltēs
eteriāte Dēi in ā̄ ppria; nec dcās. qdqd alias
semel gvenit, illud sēp gvenit, sed hō semel gvenit
eē mensuratum, qd sēp eidē gvenit eē mensuratū
etm in acte. ord. Aplēs dm̄ qdqd alicui semel gvenit
in mensura ppriā illud sēp gvenit in mensura
ppria c m̄; etm m mensura aliena n: m̄ ralat eternitas
ē mensura eminentioris et altioris ordinis, quæ sibi
exiget actum, adeqs etm eminentiori modo poterit
mensurare.

Rdeo ad 5tūd argtū ex hypotesi impossibili n̄ valere,
hypotesis vero illa si daretr ignis actu in calore
infinitg ē impossibilis, certe si fact argtū valeret,
illud quoqs valeret, si daretr hō irrationalis, poēt
aliū hōē raale pducere, qd etiā sit Deg; Deus
namqs id pt, quod posset hōs rationalis si daretr.
quid absurdiq dici pt.

Rdeo ad 6tūd dr. pt Deg in Aglis hora instaīs dtis
et designablbg unū creare Aglū, ī una pcreare
ad raale ca. pt Deg in Aglis hora instantibg indtis
et indesignablbg, unū creare Aglū ī una pcreare
ad raale n̄ a etc. etenim creaō rei dtæ, qlis ē
Aglus ī aō raalis ut fiat in instanti dto et
designabli, ouplē est.

Rdeo ad 7mūd dm̄ n participat naā divinā modo finito
ē m̄ modo infinito n m̄ etc. raō namqs n̄ participat
Dtā naā divinæ eo modo quo in Deo sit, sltēs modo
infinito, sed modo finito, ut fusig explicant Theologi.
nec dcās. Sed graā Xri fuit infinita, qa cāavit
operaōes infiniti valoris, qd ngri n̄ pt, dari infinitū
actu; non. Sicquo a. fuit infinita in ēsse entis ca.
m̄ eē gratiæ ca et nc. nam graā Xri n̄ fuit in=
finita entitative, qa Deg potuisset maiorē et maiorē
in infinitū pducere; sed graā Xri fuit infinita Itd
pptr pſonā divinā, cum qua naa humana Xri fuit

unita, qa graa Xri fuit infinita hoc ee gratia hoc
est fuit in summo et potuit in se augeri, v n fuit
sufficiens ad iustificandos infinitos hoes ob unione
cum verbo seu supposito Homo.

Ades ad qd 1o utique argtu visio e infinita, qa
obtum est infinitum, qd etm si obtum sit nigru, albu
etm visio erit alba v nigra, quis hoc sibi persuaserit
suaderi? Ades 2o na. ad sq probo Deo,
versats circa obtum infinitum sed solum modo
finito credo, modo infinito nego. nec dicas. si
visio beatifica n e infinita saltus ob implicare
visione Dei, na finiti ad infinitum nulla e proportio,
sed iuxta nos visio erit finita, neg a infinitus qd si
nam Ades dm finiti ad infinitum nulla e proportio
in linea quantitatis cm in linea spiritalitatis et supernaturalis
n m, 3 utique aliter, n e proportio arithmetica et
qu totum cm. geometrica et qu quid n m. aliqui
cu S. Doctore dicunt, inter visione beatifica
et Deum n ee quide proportione reale ee tm proportione
intentionalem, sicut etm aa rationalis aliquo sensu fieri
via, id e, qd praeter ee reale percipit etm acquirat
novum esse intentionale, ita visio beatifica praeter
ee obtum finitum, habet aliud ee infinitum obtum
hoc continuum. in quantum per obtum et continuum habet
Deum infinitum. in hoc sensu dicitur etm peccatum
mortale ee infinite malitia n extive, qa potest
magis et magis fieri in infinitum, sed intentive, qa
offendit Deum infinitum.

Ades ad 9um n: c supernat: disparite, qa nulla e repugnantia
ut accidens in subiecto 2o potentia obedientiali receptum
perseveret supernaturale, id e supra naturale eius exigentia
v etm capacitatem elevatum. at repugnat ut
ut accidens sit infinite intensum et infinite perfectum
et tm sit in subiecto finito susceptum.

Articulus 3tius

Utrum detur infinitum unum maius altero.

Addo 1mo. Sane posse procedere ex hypothesi impossibili, R. 2. c. 1. ins-
si nimirum daretur infinitum categorematicum, an
~~unum~~ infinitum posset esse maius altero v.g. si darentur
infiniti homines, et quilibet haberet binos oculos, an numerus
digitorum esset maior numero hominum, et licet per se
in sententia Thomistica impossibiles hypotheses benigna [illegible]
non mereantur, attamen dico illas hypotheses impossibiles
nonnunquam esse recipiendas, quae sunt per se aptae ad aliquam
veritatem positivam probandam, in qua solvitur in
veritate positiva, qualis hypothesis impossibilis continetur
etiam in ista quaestione theologica, an si Spiritus Sanctus per impossibile
non procederet a patre et Filio, adhuc distingueretur ab illis,
qua hypothesi solvitur in hoc realiter, nihil est procedere
ab ipso, quod si Spiritus Sanctus procedit a patre et Filio debet
necessario distingui ab illis, et si non procederet, et tamen daretur
etiam ipse pater a Filio, et sic non distingueretur ab illis, talem
hypothesim involvit praesens Articulus, quae impossibile est
propter maioritatem infinitam, nihil in infinito actu propter
demonstratur alia veritas, quod infinitum etiam centies
millies multiplicatum nunquam exhauriatur, ut partim
iam dictum partim ex dicendis patebit.

Addo 2o Infinitum 2plex [illegible], materialiter et formaliter, R. 2. c. 1.
primo modo sumitur pro ipsis rebus, quae dicuntur infinitae
v.g. pro infinitis digitis vel hominibus infinitis. formaliter sumitur
pro [illegible] consistit in hoc, quatenus non habeat finem,
nec [illegible] sit aliquid extra accipere. hoc supposito certum esse
unum infinitum formaliter sumptum non esse maius altero, ratio
etiam esse est, quia infinitum formaliter sumptum consistit in
indivisibili, nec suscipit magis aut minus, si autem minimum
aliquid tolleretur, iam non esset [illegible] aliquid extra accipere, consistit
[illegible] diceretur infinitum, quod nec excessum nec defectum admittit.
Dico igitur quod an saltem infinitum materialiter sumptum unum
possit esse maius altero, et quo

N. 213[m] Dico unum infinitum non posse maius altero esse, etiam inaequaliter participatum. Probatur ratione. Si unum infinitum foret maius vel minus altero, eo ipso non amplius esset infinitum, quod implicat. Antecedens probatur. Ponamus infinitas pixides, et in qualibet 10 uncias tabaci. Vel cuilibet unciae possum assignare suam pixidem aut non; si dicatur 1um, quod numerus unciarum tabaci non erit maior; si dicatur 2um, quod tandem devenio ad illam unciam, cui non amplius possum dare et assignare suam pixidem, hinc numerus pixidum esset finitus. Quod si dicas nequeam me posse devenire ad ultimam unciam tabaci, quod numerus pixidum et unciarum erit aequalis, quia 10 ad ultimum non datur infinitum unum maius altero.

Solvuntur objectiones

N. 214[m] Objicies 1o Potest infinito aliquid addi vel auferri, v.g. infinitis hominibus actu existentibus possunt superaddi cuilibet ex illis 2 oculi, vel cuilibet ex infinitis aranei 8 pedes, sed hoc modo infinitum fiet maius altero saltem inaequaliter. Ergo.

2o. Ponamus infinitos dari homines, et quilibet habere annulum, postea infinitos homines ponere omnes annulos proiicere in cumulum unicum, vel quilibet ex illis infinitis possit ex illo cumulo reassumere decem annulos vel non; si non, quod in illo cumulo non sunt infiniti annuli; si vero possit assumere, quod unum infinitum erit maius altero saltem inaequaliter.

N. 215[m] Respondeo ad 1um. Distinguo maiorem: infinitum fiet majus inaequaliter in aliquibus finitis concedo, in aliquibus infinitis nego etc. Infinitum enim in infinitate infinitum est et dicitur, adeoque etiam uno sublato infinitum adhuc manet infinitum. Sicut Deus, si infinitas gratias et beatitudines conferret, adhuc restaret infinita gratia! Ex quo patet a beatis per totam aeternitatem quam exhauriri Deum tamquam summum bonum.

m. 272

N. 276

Dico 3o etiam per absolutam Dei ptem implicat
infinitum actu in magnitudine seu extensione. Ostu
raoe S. Doct: sumpta ex 1ma parte. q. 7. a. 3 in C.
magnitudo seu qtas est Abstracta qntitas, requiritur
dorentis [illegible], sed qntas Abstracta qntitas etm ex Dei
absoluta ptea nequit actu esse infinita, qd C. sm
qntitas Abstracta qntitas potest ee actu infinita, etm
qntas Abstracta qntitas potest ee actu infinita, qntas
quippe debet proportionari qntitati, cuius est qntas, qd vice
versa quertitur: sed qntas Abstracta qntitas, aut
cuiuscunqs alterius creata ex Dei absoluta ptea nequit
ee actu infinita, ut in praecedentibus vidimus, qd C.

Ostur. Si posset dari magnitudo actu infinita, posset
dari corpus infinite magnum ut patet, sed dari nequit
ex absoluta Dei ptea corpus infinite magnum, qd C. quia
si daretur corpus infinite magnum, corpus infinite magnum
sed hoc involvit contradictionem qd C. sm. esset infinitum
magnum ut supponitur, et non esset, quod probatur: quod aliquo
clauditur termino non est infinitum, infinitum quippe iuxta
Philosophos est, quod nullis clauditur terminis, sed si daretur corpus infinitum
in sua magnitudine aliquo clauderetur termino quod probatur: nam tale
corpus haberet aliquam figuram, non datur nec dari potest corpus
nullius figurae, qd in sua magnitudine aliquo clauderetur
termino, neque figura, figura quippe terminat sive claudit
magnitudinem in qua est, sed ratio vg. circuli, hinc figura definitur
figura est, quae aliquo termino, vel aliquibus terminis
comprehenditur.

Quoad numerum seu multitudinem.

Dico 4o Implicat per absolutam Dei ptem infinitum actu, N. 277
Ostur 1o. si posset dari multitudo actu infinita, posset utique
dari numerus infinitus, quia numerus pertinet ad multitudinem,
sed implicat dari numerum actu infinitum, qd C. m probatur
implicat dari numerum cum opposito suae essentiae,
sed numerus infinitus esset oppositus suae essentiae, qd n datur

p. m de essentia numeri est, esse mensuratum, sed quaevis infinitus non esset mensuratus, quod C. m. probat, quod non ... sit multitudo mensurata per unum, m. ergo probat, nam quia infinitum non est pertransibile, etiam non est mensurabile. probatur de essentia numeri est, quod eius unitates habeant inter se aliquem ordinem, sed unitas ordinis non potest esse infinita, quod C. m. probatur, quia ratione infiniti est, libere ... posset; sed unitas ordinis habet prius et posterius, ut patet: quod requirit esse infinita. hac ratione pariter probat implicare numerum transcendentalem infinitum, quia licet non constituat unum per se, habet tamen aliquam unitatem ordinis, quod nec numerus transitus potest esse infinitus.

N. 3. res. Dico 3tio implicat per absoluta Dei potentiam infinitum actu, quoad qualitatem, sive eius intensionem, probatur ... conveniens soli quanti, sed implicat qualitas infinite intensa, quod C. m. probatur implicat aliquid subiectum infinite improportionatum, sed tale subiectum in qualitate infinite intensa, quod C. m. probat, nam inter recipiens et receptum debet esse proportio inter subiectum et quale, quidquid recipitur ad modum recipientis recipitur; m. etiam patet, quia ista qualitas supponeret infinite intensa, et subiectum qualitas habet substantiam esse finita. nec dicas posse tale quale infinite intensam conservari divinitus absque omni subiecto, ubi tum non erit improportionatum subiecto ipsi, quod habet subiectum. nam contra est, etsi qualitas divinitus conservatur non recipiat subiectum actualiter, recipiunt tamen aptitudinaliter subiectum ..., sed implicat qualitas infinite intensam respicere aptitudinaliter subiectum ..., quia huic esset improportionata, quod C.

Solvuntur objectiones

Obj. 1° contra 1am conclusionem. Si implicaret creaturam in certo genere, numerum quantitate saltem ostendi Deus non esse infinitum, N. 279, cum non possit esse dari creaturam hoc solum a repugnat fidei orthodoxae; quod probo.

1° Deus potest producere majorem et majorem quantitatem in infinitum, ergo potest producere actu infinitam: consequentia probatur, nam tunc operatur Deus libere, in quantum operaretur, ut rationis, si ageret ex necessitate, sed si ageret ex necessitate produceret quantitatem actu infinitam, quod etiam dum agit libere.

2° Sicut finitas non est de essentia seu quantitate cujuscunque quantitatis aut magnitudinis, possumus siquidem concipere quantitatem magnitudinem etiamsi non concipiamus finitatem, quod Deus potest quantitatem magnitudinem sine finitate producere, et adeo potest producere infinitam.

Obj. contra 2am conclusionem. Si ad rationem numeri requiritur esse mensuratum, etiam in aeternitate non posset dari numerus infinitus, sed hoc est contra S. Doct. 2. 1. p. 9. A. 130 [illegible]. in ratione aeternitatis, omnia quae in tempore sunt futura, dantur esse praesentia in aeternitate, consequenter infinita actu sunt in aeternitate [illegible]. non probatur, nihil mensuratum potest esse infinitum, sed numerus est mensuratus, quod non potest esse infinitus etiam in aeternitate.

3° Si daretur ignis actu infinitus in calore, posset calorem actu infinitum in ligno producere, quod est ad potest Deus, quia Deus potest ad esse, quod posset ignis actu in calore infinitus.

4° Si Deus singulis horae instantibus unum creare angelum, ... unum creare et animam rationalem, quod cum in hora sint infinita instantia, Deus potest infinitos creare angelos, vel infinitas animas rationales creare.

Obj. contra 3am conclusionem. Intensio gratiae est intensio qualitatis, sed gratia potest in infinitum intendi; quod probo: non probatur, quod gratia participatio est infinita, potest intendi in infinitum, sed gratia participatio est infinitae naturae divinae, ostendam, consequenter etiam quod sit participatio naturae divinae, ut nos ostendam, quod probo.

1º Visio beatifica Dei ē infinita, quā aequivalet
infinitis visionibus; et versatur circa obiectum infinitum
scilicet essentiam divinam, quod datur infinitum actu et integre
creā patet, nam ubi obiectum ē infinitum, etiam visio
ē infinita, quā specificatur ab obiecto.
2º est in Ente potentia obedientialis ad actum supernaturale
recipiendum, quod etiam ad actum infinite intensum recipiendum.

Ad 2 gº. Resp. ad 1mum: Cum scientia Dei non sit ideo infinita, quod
effectum actu infinitum deberet producere, sed ideo, quia
ē identificata cum essentia Dei infinita; et quia
habet modum sciendi infinitum scilicet ex rationibus suis et
totis, ē tamen ideo, ut in praecedentibus diximus, quia potest
infinitas creaturas successive producere.

Resp. ad 2um. n. m. nam licet Deus ex nihilo ageret, tamen
non posset producere quantitatem actu infinitam, quod ista implicat
ut iam sufficienter ostendimus.

Resp. ad 3tium. d. a. finitas non ē de essentia seu conceptu entis
quantitativi magnitudinis modo particularis explicite in
tali conceptu expressa c. a. | finitas non de essentia est
ut modum quodvis generalis cuiusvis creati: et ab ente
increato distincta | ab ipsa non inseparabilis n. a. etc.
unde quamvis possim concipere quantitatem magnitudine, et non
explicate in propria finitatem, attamen necesse est ut
hunc implicite saltem propria finitatem, quoniam
implicite debet concipi quantitas ut creata, et ab ente in-
creato et infinito distincta.

Resp. ad 4tum. dm omnis numerus ē mensuratus in se ipso,
sive in propria mensura c. a. in aeternitate Dei, sive
in mensura aliena n. a. n. etc. quantitates infinitae aequales
in se ipsis sunt distinctae, quia ebm. (?) tales habent modum essendi
terminatum et distinctum: in aeternitate autem existunt per
modum essendi Dei, qui cum sit infinitus, ideo etiam quantitates
aequales hoc modo sunt infinitae; et hoc videtur: Intra

Ad 3tium dico In tali casu quilibet ex infinitis hominibus existentibus posse acquirere 10 annulos, imo mille et millies mille, ratio est quia in illud cumulum jacere in illud infinitos sed infinities infinitos annulos. adeoque mirum non est quilibet posse acquirere 10 annulos.

Disputatio Quarta
in
Librum Quartum Physicorum
de
Loco et Tempore.

Agit hic in libro Philosophus de duplici mensura, una quidem entis mobilis, et haec est locus, altera permanentis et haec est tempus. nomine loci autem non intelligit aliud, quam quod aliquo repletum est, sed etiam aliud, quod vacuum est, in 5 primis capitibus huius libri agit Philosophus de loco, in 4 proximis de vacuo et in 5 postremis de tempore. Sit ergo.

Quaestio 1ma
de
Loco.
Articulus 1mus
Quid et quotuplex sit Locus, et an Locus physicus sit conservativus locati, item an Deus, Angeli, coelum Empireum sint in loco physico et quomodo Elementa, quam mixta, omnia 1ma forma essentiali, et quidlibet sint in loco?

Dico 1mo. aliud locum esse quem, aliud particularem communis est, qui plura continet, quorum nulli aequalis, velut aula respectu plurium locorum particularis est, qui illud unum continet. Superficies quae a Philosophis 5 physicis: 13 Est quod sit quantitas extensa in longitudine et latitudine profunditate carens: alia dicitur concava, alia convexa, 1o est interna N. 2

Superficies, qua corpus continens tangit contentum, posterior est superficies externa, quæ non tangit locatum, sed potius ab alio corpore circumscribitur. Dari locum probo sive spatium, quod stat extra controversiam, quod videmus corpora acquirere diversas distantias et approximationes ad alia corpora, item aliqua corpora ferri sursum ut ignem, alia deorsum ut lapidem, quæ omnia explicari non possent nisi locus admitteretur. Definitur locus sic: est: quod sit superficies corporis continentis prima et immobilis. Dicitur prima superficies hæc particula ponitur loco generis, desumitur tamen superficies concava non convexa, nam locus debet esse æqualis locato, sed sola superficies concava est æqualis, quod sed. Dicitur. ulterius prima, id est, immota, quia locus debet proxime tangere locatum, et quod excludit locum quem, appellatur enim locus modo superficies prima modo ultima, sed diverso respectu, nam si comparetur ad me, dicitur prima, si comparetur ad corpus locant. dicitur ultima. ulterius dicitur immobilis, si tamen locus esset mobilis, tunc etiam deberet esse in loco, quia omne quod movetur ab uno loco in alium movetur, et sic excluditur locus a vase, quod movetur cum suo contento, veluti vitrum cum vino, locus autem cum suo contento nequaquam movetur. Ex his deduces, quatuor dari proprietates loci. Prima est, ut locus sit æqualis locato, id est, neque maior neque minor locato, 2a est, quod locus possit separari a locato, id est, ut recedente uno corpore possit aliud corpus in eundem locum succedere. 3tia est, quod ipse locus non sit in loco, quia alias fieret processus in infinitum, ratio assignatur, quia locus est ipsa ratio formalis locandi, quod non debet esse in loco. 4ta est, ut locus sit conservativus locati, velut in prima [illegible] probatur.

N. xcvii^m. Notandum 2o. Dictum duplicem in se involvere extensionem, unam in ordine ad se, aliam in ordine ad locum: prior extensio est ratio formalis conservativa quantitatis, ad quam veluti

cstq, cq continetur exted in ordine ad locu. Ac hac exterio quqs dicitur circumscriptive in loco: locu quaq locatu debet comensurari corpori locanti, ut totu quqs locatu sit in tota superficie quis locantis, et pars locati in parte superficiei locantis.

Quaeritur. Ab qua ratione locus sive ubi extrinsecum constituat speciale praedicamentu distinctu a praedicamento quantitatis. Locus dupliciter sumi potest, 1mo materialiter, prout addest ac superficies alicuius corporis. 2o formaliter prout non solum involvit superficiem, sed talem potius quam aliam, quae proxime ambit et continet quodlibet locatum tamquam mensura quaedam extrinseca locati. Hinc si locus materialiter spectetur non est speciale praedicamentum, sed pertinet ad species quantitatis: si vero sumatur formaliter in ratione superficiei ambientis tunc constituit speciale praedicamentum ubi: et sicut locus ita etiam superficies duplici modo consideranda est, nempe materialiter et formaliter, priori modo considerata prout est mensura ipsius corporis locanti, et in hoc sensu dicitur superficies continua, et pertinens ad speciem quantitatis: posteriori modo considerata, prout est mensura extrinseca locati. Atque dicitur superficies localis et proprie locus, hinc quantitas et locus non distinguuntur realiter, sed solum per diversas rationes formales. His praemissis. N. 2.917us

Dico 1o. Locus physicus sive est conservativus locati. Contra N. 2.919us ratio. quaelibet res tendit ad sui conservationem, quod cum tendat ad locum proprium, locus physicus debet esse conservativus locati. Probatur: ita illud est conservativum, quod est bonum proprium rei, sed tale bonum est locus physicus, quod est. non constat ab inductione siquidem serenis extra aquam aquis oppressus, evertit montes, aer visceribus terrae inclusus excitat terrae motus, quae omnia non faciunt in loco suo naturali, quod signum est omnia corpora tendere ad locum tamquam bonum suum naturale. Nec dicas. haec omnia fieri propter bonum universi, nam inde sequitur motum corporis deorsum, et motum eiusdem sursum ad replendum vacuum eodem modo se habere

sa etiam antipodis deorsum et super totum Universi.

N. 290. **Dictio 2°.** Deus non est in loco physice circumscriptivè nec definitivè. **Probatur.** Ille qui est ubique nec circumscriptivè nec definitivè in loco esse potest, sed Deus est ubique, quia à nullo loco ita circumscribi potest, ut non sit extra illud locum. Deinde Deus non ita operatur in uno loco, quin simul omnia operetur in aliis locis; ergo non est in loco nec circumscriptivè nec definitivè. Sentiunt tamen aliqui Deum esse in loco repletivè, quia omnia replet et conservat etiam ipsum locum et quidem intimè omnia appositè, cum Deus sit rebus intime ~~rebus intimè~~ praesens, adeoque sibi ipsi suus locus.

N. 291. **Dictio 3tio** Angeli non sunt in loco circumscriptivè, sed definitivè. **Probatur.** Ratio primae partis est, quia aliud dicitur esse in loco circumscriptivè, quod habet quantitatem commensurationem cum loco; sed Angeli utpote entia immaterialia et spiritualia carent quantitate, ergo eandem non habent, ergo etc. Ratio 2dae partis: Angeli sunt in loco ut patet ex Scriptura dicente: Angelum descendisse in Nazaret, item in fornace Babilonis, sed Angeli non sunt in loco circumscriptivè, quia non habent quantitatem molis, nec sunt in loco repletivè, quia hoc convenit soli Deo, ergo sunt in loco definitivè tantum. Adeoque veluti in substantiis corporeis ratio locandi in actu primo est quantitas molis, ratio locandi autem in actu 2do est contactus quantitativus, ita in Angelis ratio locandi in actu primo est quantitas virtualis, in actu 2do autem est contactus quantitatis virtualis, sive ipsa operatio transiens ab Angelo in loco exercita, siquidem angeli aliter quam non possunt esse in loco, nisi per suas operationes transeuntes: et quia nulla substantia creata est immediatè operativa, ut iam diximus, ideo Angeli debent esse in loco mediatè, operativo mediante quantitate virtuali: sicut enim in corporibus datur magnitudo et extenditur ad locum per molem, ita in Angelis reperitur extensio ad locum per quoad virtute operativa, quam nos appellamus quantitatem virtutis.

Dico 4to. Caelum Empyreum non est actu in loco. Haec conclusio N. 293us est contra Authores, qui dicunt caelum Empyreum esse in loco per ipsam ubicationem modalem. Probatur conclusio ratione, quia caelum Empyreum actu non est in loco, quod non datur superficies concava aliud caelum affectum contra circumscribens; sed non datur talis superficies, ergo caelum empyreum actu non est in loco, est tamen in loco saltem aptitudinaliter, in quantum potest creari aliud superius corpus ipsum caelum Empyreum circumscribens: vel est aptitudinaliter in loco ratione suarum partium in quantum pars caeli superior hic et nunc contigua potest fieri contigua, seque circumscribere orbitum et licet illa pars caeli Empyrei, quae est in Oriente non sit in occidente, ex hoc tamen non sequitur, caelum Empyreum esse actu in loco saltem 2dum suas partes: nam ut sit actu in loco, quoad partes deberent partes caeli actu esse a se invicem divisae, aut physice divisibiles: partes autem caeli solum indefinite seu per intellectum sunt divisibiles adeoque in nullo casu partes caeli actu sunt in loco. Nec dicas: corpori nobilissimo debet competere perfectissimus modus essendi in loco, sed caelum Empyreum est corpus nobilissimum, ergo debet illi competere perfectissimus modus essendi in loco: sed perfectior modus essendi in loco est esse actu in loco, quam aptitudinaliter tantum, ergo etc. Respondeo: Nego subsumptum: quia esse in loco est dependentia a loco, maior autem perfectio est posse dependere quam actu dependere a loco, ideo caelo Empyreo debet magis competere esse in loco aptitudinaliter, quam actu. Quantum ad alios caelos dico illos non esse in loco physico, sed mathematico id est a loco mathematico qui juxta communem designationem in plus sensu latum ambit et continet: ratio est: quia locabile tendit ad locum physicum tamquam ad suam perfectionem extra existentem conservativum, quia caeli sunt perfecti et incorruptibiles nec moventur ad perfectionem sibi acquirendam, sed potius moventur propter diversas influentias in sublunaria, ergo non sunt in loco physico, sed loco mathematico, in quantum nempe ab alio caelo superiori circumscribuntur.

N. 293 Dico 4to. Quodlibet Elementum est per se primo in loco suo, quia mixta sunt quiete in loco suo, sed tantum per se 2do sive 2dario, nam ita est cum Scholasticis et auctoribus est in loco suo solum per accidens. Ratio 1ae partis et 2o hac assignatur: Illud per se est in loco suo, quod habet omnes partes et qualitates necessarias ad locum suum requisitas, quibus movetur motu recto ad locum, tamquam ad terminum ab auctore naturae sibi praefixum suique conservativum, sed quodlibet Elementum ita movetur: sic ignis naturaliter tendit ad locum supremum, terra ad locum infimum, econtra quia mixta tendunt ad locum sursum et deorsum non ex se, sed ratione Elementi praedominantis virtualiter in mixtis contenti, quod Elementa sunt in loco per se primo, mixta autem per se 2do. Ratio 3tiae partis est: Illud est in loco per se, cui per se convenit quantitas, sed quantitas per se convenit soli subjecto, nam est, Scholasticis et auctoribus tantum convenit ratione subjecti, quod non sunt in loco per se, sed tantum per accidens, nempe ratione subjecti.

Solvuntur objectiones.

N. 294 Obj. 1o contra definitionem loci. Locus debet esse aequalis locato ut ibi dictum est, sed superficies grava non est aequalis locato, quod Ergo. Minor probatur omne continens est majus suo contento, sed superficies grava est continens, et locatum est contentum, quod Ergo.

2do Superficies corporis continentis est locus, sed illa non est immobilis, quod. Minor probatur aer turrim circumscribens est locus ejus, 2do ultimam superficiem, qua turrim tangit, sed aer movetur, quod Ergo.

3tio. Si superficies localiter separata a suo loco posset aliquis moveri, et tamen non mutare locum, sed hoc est falsum quod Ergo. Sequela probatur: ille qui movetur per lineam aequatoris proprie movetur, sed taliter non mutat distantiam ad centrum terrae et polos, quod Ergo.

qto qtra 3^a gluod. Quod habet vicinum conservativum conservat
eum, sed locus non conservat, vicinum conservativum, conser-
vat eum ipsum locatum, quod Cl. m. constat, quia efficit formalis
locati, ubi dato fore.

qto: Ignis est locus naturalis aeris, sed ignis non habet
vicinum conservativum aeris quod Cl. m. patet. Ignis in
propria sphaera est activior quam apud nos, sed apud nos
non conservat, sed potius corrumpit, quod etiam in propria sphaera
propter non conservatur.

Contra gluod qtam. Quod naturaliter in loco, id actu est perfecte
in loco, sed coelum supremum est maxime in loco, probatur
ex libro c. q. & 23. ubi ait: ob hoc enim maxime est coelum
esse in loco putamus, quia semper motu cietur.

qmo. Quod movetur localiter secundum se totum, est actu
in loco, adhuc totum, sed coelum supremum movetur localiter
secundum se totum, quod est actu in loco secundum se totum. Non simile
constat, quod mobile per motum localem acquirat praesentiam localem.
Minor est Arist. in cuius opinione coelum supremum est primum mobile
quod movetur localiter secundum se totum.

Respondeo ad 1^mum D. M. omne continens aut quod est majus suo N. 295
contento, C. M. omne continens aut quo n: m. Locus enim non est
major quam suum locatum, quia locus est ipsa ratio formalis
continendi, adeoque secundum longitudinem et latitudinem
adaequat locatum. Etiam superficies corporis locantis tangit
superficiem corporis locati secundum punctum, quae est
indivisibilis, indivisibile autem additum alteri indivisibili nunquam
facit majus.

Respondeo ad 2um D. m. superficies sumpta formaliter non est mobilis,
materialiter sumpta C. m. etenim superficies aeris formaliter
ambientis non movetur, quia retinet certam distantiam ad 4 mundi
partes, ad centrum terrae, ad 2 polos nimirum arcticum
et antarcticum, a qua distantia locus nunquam recedit.

Resp. ad 3tium. D. m. n̄ mutat distantiam nec respectu
ad oriente et occidentem n. m. n̄ mutat distantiam
mutat d. m. respectu c. m. n. c. respectu q̄ ad oriente
et occidente pariter acquirit ad sufficientiam formaliter
spectatum.

Resp. ad 4tum. D. m. quod habet virtutem conservandi activè
conservat per eam n. m.; q̄d habet virtutem conservandi formaliter
conservat per eam c. m. et sic distincta in n. c. locatum, q̄d
habet virtutem conservandi formaliter ejusdem formam in se receptam
conservat formaliter, n̄ a loco; quia eam virtutem habet
activè: sicut ignis, q̄ in se n̄ habet calefacere formaliter
n̄ calefit, sed lignum illud calefactibile in quo
calorem formaliter recipit.

Resp. ad 5tum. D. ignis sublunaris n̄ habeat tam
benignas influentias calorum, sicut ignis elementaris,
ratio ē ista, q̄ calor ē primum locans, sive primum continens,
ideoque omnia alia corpora inferiora participant rationem
loci à caelo, q̄ ergo elementum ignis, et prima regio
aëris maxime divina sit caelo tanquam primo locanti,
ideo prae alijs corporibus sublunaribus participat rationem
loci à caelo, et summam conservationem debet locati,
adeoque ignis n̄ tantum n̄ destruit aërem, sed magis
suum calorem adjuvat calorem aëris, et per suam
siccitatem temperat aëris humiditatem, ne per nimiam
humiditatem aquae aer nimis intendatur et pereat;
hoc ē discrimen inter locum Mathematicum et Physicum,
q̄ locus Physicus continet locatum simulque conservat per specialem
qualitatem, q̄d in Mathematicis n̄ fit.

Resp. ad 6tum. Philosophus ibi n̄ est sermonem de caelo supremo,
q̄d alibi tam frequenter et aperte asserit, n̄ est
dictum in loco 2. libro se totum, sed de ceteris caelis, sive de
sphaeris inferioribus.

Ad 2dum [illegible]. nam 1mum mobile supposito, quod sit caelum supremum, sicut non mutat locum quoad se totum, ita neque movetur localiter quoad se totum, sed solum quoad partes, sicut etiam quoad partes solum mutat locum in spatio et imaginarie, quo [illegible] v. g. pars quae nunc est in oriente deinde est in occidente, et econtra.

Articulus 2dus

Unde desumatur immobilitas loci? et an detur penetratio naturaliter vel supernaturaliter?

Dico 1mo: Locum [illegible] debere esse immobilem, quia locus appetitur a corpore naturaliter tamquam illud, in quo quiescat, non autem ita [illegible] appeti, nisi diceretur immobilis, alias si locus esset mobilis, corpus naturale quaereret quietem, ubi eam nunquam inveniret. praeterea locus non solum debet continere locatum sicut vasculum vinum, sed etiam ipsa superficies cum corpore locato non debet posse alio transferri, sed eandem semper distantiam servare ab illo, a quo immobilitas loci desumitur. unde a philosophia superficies localis desumat immobilitatem auctores non conveniunt, sed in varias sententias abeunt. Schola Subtilis cum suo Doctore constituit immobilitatem loci in activa [illegible] locato continentia, seu quadam aequivalentia, quatenus in corpore locato succedit alia et alia superficies iori aequalis succedens; sicut flumen idem semper manet, ac semper fluit atque succedit alia et alia aqua. sed haec sententia videtur non posse subsistere, quia quamvis [illegible] locum, semper enim non succedit eadem nova aqua, ita non succederet idem novus locus, quod est aperte falsum. Moderni immobilitatem loci constituunt in eo, quod semper gaudeat eadem ubicatione mobili. sed contra hanc opinionem sic argumentor: modi [illegible] celestes [illegible], ut iam [illegible] est, quod in [illegible] non potest

salvari imobilitas loci. deinde illa ubicatio mobilis,
ā loco modificato ipsa superficie ambiente, ejus hoc
potius quam aliud? si primum, tunc fuit superficies ē
mobilis, ita etiam modus erit mobilis, qd ē contra nostros,
si 2dum tunc assignetur aliud modificatum, qd loco illa
ubicatio mobilis. Alij ut Complutenses, Joannes
Mailhat, imobilitatem loci fundant in spatio
imaginario, qd negative ē imobile. contra hanc ē
opinione est: perfectas intrinseci debet desumi ab
aliquo physico, mobilitas loci intrinseci ē perfectas intrinseci
q. E. Deinde locus debet continere locatum, sed spatium
imaginarium non continet, quia hoc locatum contineri
dicitur, qd locet ens reale in ordine ad locum; hanc
autem non habet in ordine ad spatium imaginarium q. E.

N. 297. Nota 3°. Centrum mundi vocari illud punctum, qd
in medio terrae ē designabile: ad quod lineae a
circumferentia primi caeli ductae aequalem inter caelum et
terram distantiam afferunt, hoc ē centrum indubitanter
imobile est, et ipsum terrae globum imobilem constituit.
Sive Mathematici per centrum terrae ab una parte
caeli ad alteram ducunt axem, sive lineam aequinoctialem,
quae totum mundum dividit in 2 aequalia hemisphaeria,
ita ut sit eadem distantia ab utroque polo ad dictam
lineam: totus caeli movetur circulariter circa
hunc axem ab oriente in occidentem, axis autem et mundi
centrum sunt imobiles, poli vero nihil aliud sunt nisi 2
extremitates illius axis, et sicut axis est imobilis,
ita etiam 2 poli sunt imobiles, quorum unus dicitur
arcticus, alter antarcticus.

N. 298. Nota 4to. Superficies ut in priori articulo n: 299.
breviter distinguitur in summi materialem et formalem
superficies materialis talis est, haec ista, et illa, cujus

ibig; et iste nis qrius, quae toties mutari pt, qties una desidente superveniet alia. Superficies praeden talis est, qd sit certa rate nexus extrinsecus invariabile qrum entis superiorum, quemq talem sibi cum tali distantia à polis cali et centro terrae quotat.

Ordo 4to. Quoad alteram sententiam alii partem quae modo essendi in loco, imo, indefinite sive repletive, qui modus soli Deo ut dicimus convenit, alio cum est in loco, omni, ita tamen, ut à nullo circumscribatur. Ex Ipse potius oia loca circumscribat. 2do definitive, qd totum ē in toto loco, et totum in partibus loci, cum repugnantia simul existendi alibi: hic modus existendi proprius est spiritibus creatis, totalitas tamen hujus loci est proportionata virtuti intrinsecae operativae cujuslibet spiritus: sicut anima realis ∫ loco suo adæquatum respicit nisi unicum corpus organicum, angeli vero tam boni quam mali (: nisi mali in poenam peccati certo loco sint divinitus alligati :) quo magis spiritualiter et materialitate Deo sunt similiores, eo ad magis et magis loci spatium extendere se possunt. sed de hoc plura Theologi. 3tio Sacramentaliter, qui modus existendi in loco corpori Eucharistico convenit, qd ita ē in toto totum, et in toto in partibus loci, ut simul possit ee alibi in infinitum tamen locis et tot quam pluribus. 4to circumscriptive, qd totum corpus ē in toto loco, et partes corporis in partibus loci, et hic est ordinarius modus, quo corpora naturaliter existunt in loco.

Ordo 5to. Duplici ee est situs spatiale corporis quanti seu extensis; primum et 2um. primus est extensio partium in ordine ad se; 2us est extensio partium quoad locum, vi cujus habet quodlibet corpus, quod sit totum in toto loco, et partes eius extat in partibus loci: proinde situs 2us ...

quise contig. phig. loci et durati. servant asti effects
quis quando diximus inter se ad exteriorem namque partium quoad
se sistunt mediate extra quoad locum, hanc proxime
sistunt contig. phig. tamen superficiei, quia locanti, quod alterius
quinque quis: ex quo gravitur deinde. tamen effectus privatio
oritur expulsio alterius quis, quod mutando 2. aliqua
qua se invicem expellunt e loco: in quo sit mouere contingere
...dum extimas, extremasque superficies. Quaeritur iam, an
eiusmodo intra eandem superficiem, qua simile ambitu unum non
...simul contineri possit aliud, ut praemissis

N. 301. Dico 1o. Immobilitas loci sit sumata mathematice consistit
... in certa distantia ad polos caeli, centrum terrae
et 4. mundi partes orientem scilicet occidentem, meridiem
et septentrionem. Si vero physice sumatur mobilis ille
locus est, ad quem quaelibet corpora naturale ex innata sua
vi levitate vel gravitate tendunt, ut in eo quiescant,
in quo scilicet determinato quodam modo eiusmodi corpora
ambit, et circumscribit, aut saltem circumscribere potest.

Probatur 1a pars conclusionis 1o auth: S. Doct: qui in 4. Physicorum
L: 6. ita discurrit: ut locus similiter accipere debemus
quando inter extremitates corporum mobilium naturalium sit locus
et respectu ad totum corpus sphaericum caeli; quod habet fixionem
et immobilitatem propter immobilitatem centri et polorum.
et licet haec pars aquae, in quo est aqua effluat et
moveatur, manet tamen 2dum quod habet haec aqua ratione
loci, scilicet situs et ordinis ad totum sphaericum caeli.

Probatur etiam ratione: quia primum in unoque genere est causa caeterorum
illius generis iuxta axioma quinti, sed caelum supremum est
primus locus locorum ipso, quod supra se non habeat aliud superficie sui
circumscriptiva, quod in caelo debet esse proxime jam locans,
et mensura omnium caeterorum locorum. Ita, ut manente
eadem distantia ad polos caeli ac ad centrum terrae, et
alia puncta fixa, locus tamen simpliciter idem maneat. licet

una superficies contiguis succedens alteri naturaliter mutetur
seu mutari possit. 2a pars conclusionis probatur ex hac ratione:
quod eiusmodi locus, dum talia corpora in se continet proxime
motu recto nec sursum nec deorsum moveri potest, atta=
dores Aristotelis contextu 39. ubi ait: impossibile enim est, =
cuius neque est motus, neque sursum neque deorsum locum esse =
quare quaerendus in superioribus est locus. id ex hoc textu =
sic argumentor. Ita locus iuxta Aristotelem debet esse spatium fixum
immobilis, ad quem corpora gravia deorsum, et levia sursum
ex sua natura feruntur, ut in eodem quiescant; atqui hic
locus est ille ipse, in quo eiusmodi corpora suum proprium
certum ac determinatum situm ex motu sursum vel deorsum ac=
=cipiunt, ita, ut ipse locus sursum amplius non possit moveri;
ergo etc. minor alias, in probatur. si ipse locus ut continens
sua locata adhuc sursum vel deorsum moveri posset, non
amplius propria et connaturalis quietis sedes esset, sed
hoc contra suppositum; ergo etc. imparet quam ulteriori
adhuc motui subiaceret.

Dico 2do. Implicat naturaliter penetratio. Observatio.
tunc plura corpora non possunt simul esse in uno eodemque N. 302 m.
loco, quando ab illis nequit tolli impenetrabilitas, sed im=
penetrabilitas naturaliter tolli non potest, ergo etc. maior certa
minor probatur, effectus 2arius naturaliter consequens formam sequitur ab illa
naturaliter, sed impenetrabilitas est effectus 2arius naturaliter
consequens formam, scilicet exterioris partium in ordine ad se,
ergo etc. Confirmatur. Quotidiana experientia probatur ab
uno corpore naturaliter expelli et extrudi aliud ab uno loco,
quod certe tam frequenter non contingeret, si plura corpora
naturaliter possent simul et semel poni in uno eodemque
loco.

Dico 3tio. Possunt supernaturaliter 2 corpora simul et semel N. 303 m.
stare in uno eodemque loco, consequenter supernaturaliter datur
penetratio. Probatur 1o authoritate S. Scripturae, sic enim Christus
exivit clauso beatissimae Virginis utero in mundum clauso

sepulchro surrexit, clauso ostio intravit ad discipulos, quae omnia sine penetratione, et simultanea quorum corporis existentia in eodem loco cum aliis quibus explicari non posse fatentur unanimiter sacri quam scholastici doctores. Probatur secunda conclusio etiam ratione. Potuit gratia supernaturaliter ponere eo in uno eodemque loco simul; quod ab aliis potest tolli supernaturaliter impenetrabilitas; sed haec tolli potest quod probatur, ... potest tolli aliud supernaturaliter quod causat impenetrabilitatem, quod multo magis ipsa impenetrabilitas, ..., causa impenetrabilitatis est extensio partium in ordine ad locum, sed haec extensio potest tolli divinitus, ut patet in S. Eucharistia, ubi corpus Christi non habet actualem extensionem partium in ordine ad locum, quod erat.

N. 304 [n] Confirmatur. Si Deus supplere effectum causae remotae, sed impenetrabilitas sine expulsione alterius corporis est effectus causae remotae, consequens effectum causae proximam, scilicet extensionem partium in ordine ad locum, quod potest a Deo suppleri. Ex his facile deduces in hac conclusione 2 admitti, nimirum quod Deus salva quantitate possit tollere impenetrabilitatem, et extensionem ad locum, seu extensionem ad locum aliquam, et tollere solam impenetrabilitatem. De hoc ultimo specialiter nostra conclusio procedit.

Solvuntur objectiones.

N. 305 [n] Objicies primo contra primam conclusionem. Si corpus esset immobile, etiam ipso ratio formalis nulla desumitur immobilitas loci debet esse mobilis, sed haec non est immobilis, quod erat. Non constat, quia quamvis quod unum sit tale, aliud magis tale. Non potest, illa ratio formalis esse poli, sed poli, eo ipso quod aliquis sit immobilis, illo moto ipsi etiam moventur, quod ratio formalis non est immobilis, consequenter nec locus.

2do. Dari potest motus, quo aliquis neque accedat, nec recedat a polis et centro, quod poli et centrum non sit mensura cuiuscumque motus. Probatur. Si existeret aliquis in zona torrida, et in linea aequatoris moveretur, tali mutaret locum, et tamen non mutaret distantiam ad polos et centrum, quia esset in aequatore, qui semper in toto mundo aequaliter est medius. quod erat.

4to Supponamq mundũ à Deo destrui, et me existentẽ in spatio imaginario ambulare, in hoc eventu ego mutarẽ locũ, qa acquirerẽ aliã distãã sive respectu distãã ad polos, et centrũ terræ, utpote una cu toto universo destructos, ergo n oĩs mutatõ loci, desumitr à distããã ad polos et centrũ terræ.

Penetratio dimẽsionũ. Impossibile ẽ, ut 2 partes molis penetrent et simul existant in eodẽ tpre, ergo etm ẽ impossibile ut 2 partes qttis continuæ et permanentis penetrentur, et simul sint in eodẽ loco. Ptã probõ, sicut partes motq exigunt successionẽ unius post aliã, ita et partes qttis molis exigunt positionẽ unius localiter extra aliã; ergo sicut unũ fieri n pt, ita nec fieri poterit alterũ.

3to. Si 2 corpa possent se invicẽ penetrare, saltẽ etiã unã partẽ corporis posse aliã penetrare, sed hoc ẽ falsũ qa p hoc destrueretr essentia qttis, ẽ enim essentia qttis extensio partium in ordine ad se: ergo [illegible].

6to. repugnat effctq positivi qualiscunq formæ sine effectu privativo, qui sequitr ad effectũ positivũ, sed extensio localis ẽ effctq positivq qttis, et expulsio alterius ex loco ẽ effctq privativq qttis, seu corporis qti, ex eodẽ loco ẽ effctq privativq, ergo repugnat extensio localis sine expulsione alterius qttis ex loco, consequenter n datr penetratio.

7mo. Duæ formæ substantiales n possunt simul stare in una eademq matã, quin una expellat aliã, ergo pariter corpus n pt localiter extensũ ẽẽ, quin expellat aliud corpus etiã localiter extensũ ab eodẽ loco.

8vo. Si substantia admitteret penetratiõẽ, quandoq etiã impenetrabilitas separari à qttate, sed n pt separari à qttate, qa ẽ ipsa qttas et idẽ à se ipso neqt substantia separari, ergo [illegible].

9o. 2 qualitates contrariæ diversitq implicant, ergo etiã implicat penetratio corporum, ex penetratiõe corporum quæ contraria [illegible]. a posti. hæc adeptã

comensuratu loco esse ae sit quantitas. atqui hic sito
ex penetratioe quod sit qua vens in uno loco, utrumq
esset adaeque comensuratu loco. esset adaequatu, quod hic sit ex penetratioe
comensuratio adaequata consistit in exteriore locali, ita ut totu
toti loco correspondeat, et pars cuiusvis parti loci; sed sic
ibat utrumque corpus penetratu cum alio. quod obstat esse adaeque
comensuratum loco, et simul non esse, quia ille locus esset alteri
adaequat. quod (absurdum).

N. 305. Ad 1m. Resp. ad primum dico esse rationem formalis seu mensura a qua (illegible)
debet esse immobilis formaliter in ratione loci cum materialiter
et in ratione entis non (illegible) et sic dicta (illegible) n.c. quamvis enim (illegible)
mundi sphaer moveatur materialiter, atqui dicta moveatur formaliter
in esse loci. ratio est: quia primum mobile non movetur motu
recto, sed circulari seu circa locum: unde quodlibet movens
quantitas invicem quaevis sit aliquid ipsius; retinet dictum spaer
eundem situm, eandemque positionem in universo, cum eadem
perpetuo distantia a centro terrae.

Ad 2m. Resp. ad secundum neg. antec. cum dico non mutaret distantiam
materialiter, et quoad situm cum formaliter et quoad aliquem
situm n. m. etc. etsi enim existens in linea aequatoris non
posset mutare locum et distantiam motu sursum vel deorsum, posset
tamen declinando ad dextrum vel sinistrum latus, vel cum ad orientem
vel alias mundi plagas.

Ad 3m. Resp. ad tertium in tali hypothesi locum a me mutari non pro-
prie sed solum imaginarie, hoc est, quod non esset in loco proprio,
sed solum imaginario, hoc est tali, ubi sufficit circum-
dans esse quantitas possibilis, dictum dico nulla datur.

Ad 4m. Resp. ad quartum. con. n. c. et par. disparitas patet ex eo quod
ratio entis successivi, quale est motus, de essentia enim partium
illius est ordo prioris et posterioris, qui plane tolleretur,
si partes in una et eadem duratione existerent. de
essentia quantitatis permanentis non est, ut una sit actu localiter
extra aliam, sed ut quaelibet sit posita extra alteram
entitative et extensa in ordine ad se, quod totum dicit suppositam
penetratione.

Resp. ad 1mum dist. quoad m. probatae: distineretur essentia quantitatis. Si de essentia quantitatis est habere partes extra partes in ordine ad se, C. m. in ordine ad locum n: m. etc. quamvis extensio in ordine ad locum, tanquam effectus 2darius quantitatis, pereat in penetratione partium, tamen manet extensio partium in ordine ad se, quia non obstante penetratione caput non est pes, nec pes manus, nec manus venter etc. et haec sola extensio tanquam effectus primarius quantitatis est de eius essentia.

Resp. ad 2dum C. m. n: 2um memb: m. non enim alia expulsio est effectus privativus immediate consequens extensionem localem, sed quantitatem solam, licet quantitas ipsa quoque dicitur impedita in penetratione tanquam forma positiva, et effectus positivus 2darius quantitatis: itaque necessario tunc simul impeditur expulsio tanquam effectus privativus consequens quantitatem solam.

Resp. ad 3tium n: c. ad et paritatem, disparitas est, quod expulsio unius formae substantialis sit effectus privativus radicaliter fundatus in effectu formali primario alterius formae, et adeo nullius utilis impedita forma non potest tribuere effectum formalem primarium, ut satis ostensum est in 1o. sectione; ad vero expulsio quae ex locatione est effectus privativus immediate fundatus in effectu formali 2dario quantitatis, et adeo independenter ab illo exacte ut sine illo tribui non potest, sed tribuitur in quantitate solum, quia est effectus positivus 2darius quantitatis, et a Deo impeditur.

Resp. ad 4tum d. m. impenetrabilitas radicalis est ipsa quantitas, C. m. actualis n: m. etc. nam eam exigendo extensionem localem et expulsionem alterius corporis solum est ipsa quantitas.

Resp. ad 5tum n: c. ad prob: nam ad ulteriorem prob: n: m. ad cuius probationem nam denique distinctio omni adaequata commensuratio consistit in sola extensione locali, non in simul etiam in quantitate locali, C. m. esse distinctio m. n: c. ut quod aliqua dicatur circumscriptive in loco positum non sufficit sola extensio localis, sed requiritur etiam quantitas superficiei locantis cum qua locatur, ideo expulsio alterius corporis tanquam effectus privativus non solum immediate ad extensionem localem sed ad quantitatem sufficienter: quod a Deo quia supernaturaliter se

invicem penetrant. Aliud unum corpus immediate tangit locum, alterum vero mediate, siquidem unum est adaequate, alterum solum inadaequate loco commensuratur.

Articulus 3tius
an
Detur replicatio corporis facta supernaturaliter?

N. 307mus Notandum postquam articulo praecedenti dictum est: an 2 corpora quanta possint esse in uno eodemque loco, quaeritur iam an idem non corpus supernaturaliter facto non possit esse in duobus, pluribus locis adaequatis eodem tempore, ac simul et semel, id est: an idem corpus non possit simul existere hic in S. Blasio et simul Friburgi uno eodemque tempore. Certum est aliquid esse in loco circumscriptive ut iam dictum est, et definitive, hoc ultimo modo aliquid dicitur esse in loco ratione operationis in aliquo corpore, sic Angelus est in loco, nam quia Angelus est aliquid spirituale et indivisibile, sine non potest esse in loco definitive, sed solum per contactum virtualem, et hoc modo stat extra controversiam quod Angelus possit esse in pluribus locis simul definitive, ubi duplex locus est adaequatus, non tamen respectu Angeli, quam respectu corporum in quibus Angelus exercet suam operationem. Notandum. Dicitur aliquid esse in loco per conjunctionem cum aliquo, quod est in loco, sic Christus est in loco in S. Eucharistia, quia conjunctum est speciebus sacramentalibus quae sunt in loco, de quo etiam certum est, Christum posse esse simul et semel in pluribus locis sacramentaliter, ubi locus est adaequatus non tamen respectu Christi, quam accidentium Eucharisticorum. Status quaestionis: an aliquid non corpus possit esse in duplici loco circumscriptive, seu an detur replicatio unius, ejusdemque quantitatis.

N. 308 Dico: etiam supernaturaliter sive absoluta Dei potentia idem corpus non potest simul et semel esse in pluribus locis circumscriptive. Contra 1o auth: S. [illegible]: qui [illegible] habet ponere, quod unum corpus sit localiter in hoc loco, et tamen

sit in alio loco, et tamen contradictoria simul vera: unde cor-
pus missa vi a Deo fieri non potest. Antecedens probatur.
corpus comprehensivè existens simul in pluribus locis esset idem quod
circumscriptivè(?), et simul non esset, sed haec sunt contradictoria: quod probatur. Major
probatur. imprimis esset idem sive unum numero corpus ut supponitur,
et non esset quod patet, unum numero corpus habet unam numero quantitatem, sed
illud corpus non haberet unam numero quantitatem, quod non esset unum numero corpus.
Minor ex eo constat, quia ut in mystica corporibus unitas et
distinctio numerica substantiarum realium oritur ex earum a se radi-
cali distinctione materiae ad diversam vel eandem numero quantitatem:
deinde fieri non potest, ut plura eadem solo numero distincta,
quod dicens plures quantitates simul in existens eidem numero
subiecto, quod unum numero corpus non potest simul et semel plures habere
quantitates. idem patet etiam minor, quod habet plures extensiones locales
non habet unam numero quantitatem, sed corpus in replicatione habet
plures extensiones locales, quod non habet unam numero quantitatem,
minor certa supponitur enim tale corpus habere plures essentias
comprehensivas, ita ut modo extensivo totum sit in uno loco
[illegible]: hic in aula(?) Alasio(?) quam in alio v.g.: Friburgi, loca-
liter formaliter habere plures extensiones locales: quod [illegible] major quod
patet. extensio localis est effectus formalis quantitatis,
sed multiplicato effectu formali necessario multiplicatur etiam
multiplicabilis forma, a qua talis effectus provenit, quod et
multiplicato effectu formali quantitatis etiam multiplicatur
quantitas: quod est impossibile, ut sit una numero quantitas, et tamen duplex
extensio localis: adeoque a primo ad ultimum quod habet duas
vel plures extensiones locales non potest habere unam numero quantitatem.
Consequentia etiam est legitima: minor autem subsumi ex eo patet, quia
omnis effectus formalis necessario semper supponit effectivam primam
formam, quod omnis multiplicatio effectus necessario supponit
essentialem multiplicationem effectus formalis primi, ac proinde
ipsius formae, utpote in verbo indistinctae ab illo.

N. 309us qstitui ut eet eadē qtitas quis existentis simul
in duplici loco. ita deberet ēē qtinua et in-
divisa, atqui per replicaōē n̄ eet qtinua, loc qsto,
qd plurima alia loca, et locata intercederet, ac
deinde, qua realiter entitas caperant, realiter etiā
distincta; ergō qtitas quis me existentis hic et
simul alibi realiter entitas caperet etiā distincta,
quoniā maneret eadē nō qtitas, qd etiā n̄ maneret idē
nō corpus, qa quiā individuaōis numericæ ē inda signata
qtitate in utriq duplici sed una, ubi qd ē duplex qtitas
erit etiā duplex corpus; adeoq unū idemq nō corpus
in duplici loco simul et semel existere n̄ poterit.
qsiter n̄ dats replicaō.

Solvunts objeções

N. 310us Obj. 1° idē corpus ēē simul et semel circumscriptive in pluribus
locis, neq repugnat ex parte qtitatis, neq ex parte
modi, quo existit in loco; qd n̄ implicat replicaō.
sa. quoad 1a part: qtitas ēīt se nō petit unicā tm
praesēā localē nec plures, at ē indifferens ad oēs,
imo separari pōt ab oī, ut patet in qtitate quis Ḋni
in Eucharistia, qd signū ē qtiti pōē qpetere vel unicā
vel plures pñās locales. Ats ēē etiā quoad 2 part.
modus existendi in loco circumscriptive ē, ut si tota
in toto loco, et sui partes eius partibus corp.
fedita existeret in qlibet loco, si replicaretur, qd ē.
2°. Si idē ēē in pluribus locis definitive, et in uno
definitive, et in alio circumscriptive, qd etiā poterit
idē corpus ēē in pluribus locis qsitive. ergo etc. Dfficultas
n̄ ēē in duplici loco modo indebito, qui debito et
connaturali, sed ēē in uno loco definitive, et in alio circumscriptive
ē modus indebitus, econtra n̄ ēē in duplici loco
circumscriptive ē modus debitus et naturalis; qd ē.

3tio Idem unum qtq non pt ee in pluribus locis, quia ambiret adeq̃ eodem loco, et non circumscriberet, quod hic absurdum etiam restat Christis devorandum, ut dicit quidam Theologus, si Xtus esset circumscriptive in coelo, et sacramentaliter in Eucharistia quod est contra. non potest. nam tunc Xtus adeque circumscribitur a coelo, et simul non circumscribitur, quia utique illud non circumscribit adeque, quod reperitur extra coelum, a quo circumscribitur, sed Xtus in Eucharistia existens reperitur extra coelum quod est contra. Hic argumentum aliud clarum e contra Christianos, ut etiam concedi illud poteris apparere.

4to Datur supernaturaliter penetratio, quod etiam replicatio fieret, cum magis plura corpora exigunt plura loca adequata, quam unum corpus unum locum adequatum, sed non obstante hac exigentia possunt plura corpora ee in uno loco adequato, quod etiam unum corpus in 2 locis.

5to magis repugnat naturae qtitis suam extensionem, quam naturalis est ejus proprietas, deperderet, quam duplicem acquirere. fuit igitur magis violentum e calore debitum filius propriae deperdere quam duplicem locum, atque qtitas sic extensivam ubicationem deperdere, quam etiam duplicem acquirere.

6to Xtus apparuit post ascensionem S. Paulo, ut simul fuit circumscriptive in coelo et in terris, item S. Benedictus fuit in duplici loco simul in cella, et simul apud fratres absentes, quos docuit modum aedificandi etc.

Resolutio 1mo. na. ex utraque enim parte repugnat, ex parte qtitis quidem, quia ibi, si sit unica, gloriosa in statu supponimus non posse complere duplicem extensionem ejusdem speciei, scilicet duplex extensio localis. ex parte modi repugnat, quia sic exigit qtitati nostrae locum adequatum, ut non sit localiter extra ipsum, quod illi certe accideret si poneretur circumscriptive in duplici loco. N. 3ii us.

Resp. ad 2um C. a. N. C. aspar: disparitas est, cum ille quoque sit in pluribus locis glorificatus, quoad locum adaequate et non [illegible], quae omnia implicant: si vero sit in pluribus locis diffinitive et sacramentaliter, non sequitur haec conclusio, quia non est in loco per extensionem localem, ut supponitur [illegible], adeoque talia omnia non sunt in loco ratione sui, sed ratione quantitatis, in quibus exercet operationem, ut ratione speciei sacramentalis, in quibus continuantur.

Resp. ad 3tium dist. maj. reperitur extra caelum quantum aliquid circumscriptibile, id est sine extensione partium ad locum [illegible] aliquid incircumscriptibile, id est sine extensione partium ad se, n. maj. etc. Si enim Christus in Eucharistia est incircumscriptive potest inferri illum non adaequate circumscribi a caelo, hoc autem non contingit; ideo caeterum facile videbit, quod hoc argumentum omnino nihil probet. Sed tamen alios diceres: Christus est in Eucharistia sicut in caelo, in illo autem est circumscriptive quoad locum et quoad se, ergo et in Eucharistia. Tunc respondeo distinguo maj. Christus est in Eucharistia quoad substantiam sicut in caelo conc. quoad modum n. maj. et c. min. eodem modo distinguo c. n. c.

Resp. ad 4tum. C. a. N. C. ad probationem dist. maj. non unius sed solum [illegible] conc. maj. non unius et [illegible] n. maj. et suppositum argumenti, quod in penetratione utriusque corporis [illegible] adaequatam extensionem localem sicut posset esse in loco. ratio patet ex dictis alibi jam.

Resp. ad 5tum distinguo maj. magis repugnat ratio quantitatis [illegible] extensionem partium distinguo quoad se conc. quoad locum dependere cum extensione [illegible] quoad locum n. maj. et sic distincta min. n. c. et suppositum argumenti, quod extensio localis et extensio quoad se absolute [illegible] eodem modo se habeant in ordine ad quantitatem, nam extensio in ordine ad se distinguitur [illegible] et realiter distinguitur; extensio vero localis est effectus [illegible] realiter distinctus a [illegible], unde disparitas quoad [illegible] est [illegible]

qd ignis deperdens calorem, deperderet totam suam perfectionem sibi connaturaliter debitam, qd in qte n fit.

Objectio 6ta. Xtum dum apparuit S. Paulo y brevemorem reliquisse cælum et n fuisse circumscriptivè in cælo. qd a Deis S. Scriptura Xtum eo tpre, quo ascendit in cælum, n reliquisse cælum, tunc debet aliqui in cælo fieri debeat Xtum tam longo tpris, extra quem etm parvo tpre si maneat, cuilibet agitur absurdum. ad gerend de S. P. Benedicto videtur in tali casu Anglum supplevisse assumendo personam S. Patris. qua responsio data etm ad alia ejusdi exempla.

Quæstio 2da
De
Vacuo
Articulus unicus

an
Detur v. Dari possit vacuum in rerum natura?
et
Si detur an in eo ea possit motus localis?

Nota 1o. aliud vacuum dici mysticum aliud physicum, jus datur vg: in marsupio pecuniis destitutus, possessiones datur, qd alqd caret qn. hoc vacuum datur in negotio et privatorum, illud est, qd nullam hg nec pt de facto acquirere, et plerumqe appellatur spatium imaginarium. hoc etsi n debeat esse factum a aptitud repletiqe, velut si Deus in hac schola om ... annihilaret. N. 312.

Nota 1o. ex doctrina Aristotelis L. 2 de aa c. 9. t. 94. et Divi Th: eodem loco. Res naturales ex instinctu sua inclinatione totis viribus conitentur ad conservationem suorum, tum ad conservationem totius universi: jus facile constat, nam illæ vivens n tm, sed etm naturalia irrationalia sibi salutaria N. 313.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

atq utilia quærunt, noxia fugiunt, gignunt sibi simile &c. de posteriori quoq patet, cum enim quælibet res nãalis sit pars universi, pars a nãali inclinãõe ferat in cõservãõem totiq, etiam cum proprio detrimento manifestum est res nãales nihil magis cupere, qm cõservare totum hoc universum, [illegible] id, utrum nãaliter virtute facta agentia possit dari vacuum. si hoc non possit, utrum supernãali facta dari possit, et supposito, qd si hoc modo daretur vacuum, utrum in illo fieret motus localis.

N. 314. Dico 1º. Nulla virtute nãali, etiam Angelica potest dari vacuum. Prob. rõne: illud non potest fieri p agens nãale, quod aperte cedit in detrimentum totiq nãæ; sed est ita &c. minor prob. illud cedit in detrim. nãæ, quod influxum calorum [illegible] impedit; sed vacuum fluxum cæli impedit. prob. cæli influunt in hæc sublunaria mediante quiritate cõtigua; sed si daretur vacuum non foret cõtiguitas corporum &c. &c. qa interiacente vacuo daretur distantia inter corpora, atq adeo dissolutum haberet cõtiguitatem &c.

Consequentia: Idem non potest facere agens nãale, quod abhorret tota nãa; sed tota nãa abhorret vacuum &c. minor prob. experientia, si enim fistula mergatur aqua, et ex ea fistula aëris: si vas vitreum impleatur aqua et aqua gelata rumpetur ingenti [illegible] p[illegible] tale vas vitreum [illegible], u.

aër attrahatur, aqua ascendit contra suam nãam ad supplendum locum; condensatione ut aër intrare, et vacuum implere possit &c.

Nec dicas: Angeli obedire omnia corpora nãalia, qui annihilato aëre possunt Angeli facere, ne terra descenderet, et sic possit fieri vacuum. Respondeo Angelis omnia corpora nãalia obedire quoad motum localem, si sit bonum universi, etiam in malum alicuius rei particularis; si a sit in malum totius universi, tunc Angelis non obediunt talia corpora, qa omnes res gaudent duplici inclinatione, una ad bonum particulare,

et hanc habet ab authore nãæ, et hinc

et hanc habet a generante, altera a ad bonum universi, q. et replere vacuum pertinet ad bonum universi Angeli [illegible]

Dico 1º dari pt. Div. motus seu supernaturaliter vacuum N. 315
naturale; Deus pt. annihilare elementa, caelum
lunam et terram, qd pt. suspendere suum concursum conservativum
hic tunc daretur vacuum qd est. Quod si dicas Deum non
posse mutare rerum naturas, et vacuum mutaret
qd neque Deus pt. facere vacuum. Resp. Deus dum non pt. mutare
rerum naturas auferendo vel annihilando aliquid de rerum naturis
substantialibus non dum, destruendo essentias rerum est verum.
idest, Deus non pt. mutare rerum naturas ita, ut destruat
essentias rerum. hic autem daretur vacuum non destrueret essentias
rerum, qa maneret essentia vacui.

Dico 3tio. in vacuo posset dari motus gravium et levium N. 316
dummodo ex aliis non sequeretur novum vacuum. ita Ar. Ph.
lib. L. 12. Pr. in vacuo dari motum localem nec
repugnat ex parte mobilis, neque ex parte termini, neque
ex parte medii: qd est. c. 1us. non ex parte mobilis,
qa habet omnem virtutem motivam ad motum, quam habet extra
vacuum; non ex parte medii, ut patebit ex objectis. [illegible]
in auditorium, non ex parte termini sive a quo sive ad quem.
nam si in hoc auditorio destrueretur aer nullo alio
corpore succedente adhuc esset locus sursum et deorsum haberet
quis, adeoque si auditorium hoc esset vacuum, et Deus in
medio poneret lapidem lapis caderet deorsum, a si in
medio poneret ignem ignis moveretur sursum qd est.
Dixi dummodo non sequeretur novum vacuum, nam si per motum
in vacuo mobile deberet discontinuari ab aliquo
corpore, non posset moveri naturaliter propter naturalem repugnantiam
vacui, quam in prima quaestione adstruximus. hic tamen bene
observandum est, quod in vacuo non possent dari illi motus, ad
quos mobile indiget sustentari a medio, nec actiones
ad quas requiritur transfusio qualitatum per medium, ratio
qa in vacuo non esset aliquod medium, quod non mobile posset
sustentari ab illo, nec qualitates propagari per ipsum. qd nec fieri
motus aut actiones, quae dicto modo dependent a medio.

hinc avis &c. in vacuo non posset volare, nec pisces natare, quia non sustentarentur à medio. 2do si esset vacuum non posset videri altaria, neque audiri conciones, quia species impressae colorum, soni non possent transfundi per medium ad organa sensuum visus auditus &c.

Solvuntur objectiones

N. 317 [11] Objectio 1ma physica. Si non daretur vacuum, deberet ad motum volantis muscae totum aërem moveri, qui est in mundo, sed hoc est absurdum, ergo &c. Probatur maior. Musca enim incipiens volare movet partem aëris sibi obviam à fronte, haec pars aliam, et haec aeterum aërem per omnes regiones aëris, tale autem quod non fieret, si moveretur per spatia vacua, ergo &c.

2do. ab experientia constat dari vacuum, ergo &c. probatur. Sume tubum vitreum tenuem circiter pedum, eiusque 2dum unum orificium claude sigillo hermetico, ut non possit intrare vel levus aër, imple deinde per alterum orificium mercurio idest argento vivo, ita ut nihil amplius capere possit, deinde super imposito digito in aliud vas similiter plenum mercurio immerge, et suspenso perpendiculariter digito subtrahe digitum, ut sit libera facultas egrediendi mercurio. Quo facto tamen mercurius subito descendet, ut non remaneat nisi ad altitudinem 2. circiter pedum, relicta parte superiori vacua, cum nihil sit assignabile quo repleatur. Ita arguunt Valerian. Magni contra Arist.

3tio Quando ictu mallei marmor salnare dividitur in duos semipalmos, totus semipalmus divellitur ab altero in uno instanti, et nunc una pars, nunc alia altera. Ergo in eo instanti, quo dissilit marmor in duas medietates, datur in his vacuum. Etiam probatur. nam spatium illis medietatibus interiectum non potest in illo instanti occupari ab alio corpore, ergo est vacuum.

Objectio 2da physica. Si corpus aliquod moveretur in vacuo seu in ... seu agitato, tunc moveretur localiter et non moveretur, sed hoc implicat, ergo &c. Nam quia moveretur ut supponitur, et non moveretur, probatur: ut quia localiter moveatur

debet successive tendere ab una superficie ad aliam, sed
in vacuo non esset talis successiva tendentia, cum hae superficies
sint quantitates dimensivae et mobilis circumscriptivae, quas tu
ipse, cum ponis vacuum, aufers. q. e. d.

Octavo. ubi non est distantia mobilis ad terminum, ibi etiam non potest sequi
motus localis, sed in vacuo nulla est distantia mobilis a termino,
cum inter illa non sit aliud quam medium. q. e. d.

Nono. non datur motus localis sine termino, sed in vacuo non potest
acquiri terminus, ergo implicat in illo motus localis. Minor probatur
si posset in vacuo acquiri terminus, vel illa esset ubi intrinsecum
vel superficies continens seu corpus extrinsecum vel spatium imaginarium
penitus [illegible] nullum; non ubi intrinsecum, quia tale non datur,
non corpus extrinsecum, quia in vacuo non datur talis, nec etiam spatium
imaginarium, quia aliud nihil est, adeoque non potest acquiri, seu
terminare motum, cum res non censetur mutata ex additione
nihili; ergo per motum in vacuo non potest acquiri terminus.

Respondeo ad 1um n: [illegible] ad hoc, ratio est quia a musca volante <u>N. 314</u>
moveri quidem aerem anteriorem illi obvium, ita tamen facile
cedat muscae, et quia est quasi liquidum facile condensatur, et
iterum dilatatur, unde dum incipit motus muscae aer
anterior non nihil condensatur, sed mox divisus locum anteriorem
in quo fuerat, dat muscae, eodemque tempore, succedit
musca in locum aeris lateralis, et sic quadam circumitione
aeris circa muscam absolvitur motus, unde minime debet
totum aerem moveri; sicut ob eandem rationem, non debet moveri
totum oceanum, dum pisces in eo natant.

Respondeo ad 2um. Sic argute confirmari mea sententia, si enim
mercurius non tolleret vacuum, cur solum ad certum spatium
tubi et non totus descenderet, nec priorem partem illam tubi ex
vacuam debet, nam si in ibi suspensa fuerit vesicula
carpionis v.g. intumesceret, adeoque dari debet aliquid in illo
spatio, a quo causetur hic tumor.

Ad 3tium n: Semipalmum marmoris in ea divisione divelli ab altero semipalmo in instanti; dividitur enim marmor successive, ita ut una pars divellatur post aliam, et non simul omnes: et quo modo sufficiens datur tempus ut per motum localem sese insinuat aer eadem videlicet celeritate, qua partes ipsa motu disrumpuntur.

Ad 4tum. n. m. ad cuius probationem n. iterum m., nam ad motum localem non requiritur ut mobile transeat successive de una superficie ad aliam, ratio enim essentialis motus localis non consistit in successivo contactu superficierum aliarum, sed contactus iste est aliquid consequens tantum ad motum localem. sufficit autem ad motum localem, ut acquirat diversam situationem et distantiam ad centrum terrae et polos caeli; si enim ratio requireret, ut mobile successive tenderet ab una superficie ad aliam, tunc posset contingere, ut quis diu se moveret, tamen non moveretur, quamvis eandem semper superficiem tangeret.

Ad 5tum dist. m. ubi nulla est distantia mobilis ad terminum nec positiva nec negativa, ibi nullus fieri potest motus localis c. m., ubi nulla est distantia positiva, est tamen negativa, n. m. et sic dist. m. a:c. distantia positiva dicitur, quando inter terminos actu existentes intercedit corpus aliquod reale v.g. aer, per quod mobile movetur: distantia vero negativa est, quando nihil quidem reale intercedit, posset tamen intercedere et si intercedit inter eos, ratione quantitatis. Ergo a talis distantia in vacuo datur pares ex eo, nam si Deus annihilaret aerem adhuc caelum et terra se non tangerent.

Ad 6tum. n. m. ad probationem dico terminum illum non esse ~~[illegible]~~situm, nec spatium imaginarium sed locum corporeum non quidem positivum, sed quendam, si vacuum sit privativum si vero sit negativum, tunc est nova distantia, a propinquitate ad centrum terrae et polos caeli: si enim quis ambularet supra caelos mutaret distantiam ad centrum terrae et polos caeli: atqui in tali distantia longum faceret progressum

ē ex supradictis patet. q[uo]d e[rat] d[emonstrandum].

Quaestio 3tia
de
Tempore
Artic. 1us

an Tempus detur à parte rei? Quid sit Tempus? an et quomodo distinguatur ab aeternitate et aevo?

Quaer. Quid sit difficillima quaestio teste S. Aug: L. 10 Confess: c. 14 dicente: si quis ex me non quaerat quid sit tempus, scio, si quaerenti explicare velim, nescio. quia tamen haec nostri notitia ad quantitatem continuam valde est necessaria, tamen per terminos omnis illud explicabimus: quod autem tempus sit mensura durationis motus nemo dubitat. durant enim quaeque, quaedam in aeternitate, aevo et tempore. his praemissis — N. 319us.

Dico 1o. Tempus datur à parte rei, et est verum ens reale: — N. 320us.
Prob. omnis proprietas entis realis est ens reale, tempus est proprietas entis realis scilicet motus realis, q[uo]d e[rat] d[emonstrandum]. deinde ens rationis cessat cessante operatione intellectus, tempus non cessat cessante operatione intellectus, quamdiu enim est motus, tamdiu est tempus, quia quamdiu durat mensuratum, tamdiu etiam manet mensura; sed tempus est mensura motus sublunaris q[uo]d e[rat] d[emonstrandum].

Dico 2o. Tempus bene definitur quod sit numerus motus secundum prius et posterius, ita S. Doct: 1a p: L. 10. Art: 1o. Dicitur — N. 321us.
1o numerus et opponitur numero numerato vel per re numerata, aut per numero numerante, sive per mente numerante: nam hic est quantitas discreta, tempus autem pertinet ad quantitatem continuam. deinde non de essentia temporis, quod sit numerus numeratus actualis sive formalis, sed sufficit quod sit aptitudinalis, nimirum quod partes numeri numerari possint ab mente. Dicitur 2o motus, per quem intelligitur motus primi mobilis, qui absolvit spatium 24 horarum,

et q[uo]m[od]o distinguatur tempus ab aeternitate et aevo. Dicitur 3tio successivum juxta prius et posterius, id est secundum partes priores et posteriores inmobilis, nam etsi primum mobile non habeat extensionem partium in ordine ad locum, habet tamen extensionem partium quoad successionem, in quantum una pars succedit alteri.

N. 322 Dico 3tio. Tempus distinguitur essentialiter ab aeternitate et aevo. Probatur triplici modo dicitur res durare 1mo ut aliquid sit immutabile secundum suam essentiam et operationem, huic modo durandi correspondet mensura aeternitatis. 2do ut aliquid sit immutabile secundum essentiam, sed non secundum operationem et accidentia, huic correspondet mensura aevi, in quo durant Angeli et substantiae incorruptibiles. 3tio dum aliquid est mutabile secundum substantiam et accidentia, huic correspondet mensura temporis superius explicati: sed istae tres mensurae distinguuntur essentialiter, ergo tempus essentialiter distinguitur ab aeternitate et aevo. Sive distinguitur aeternitas a Boëtio, quod sit interminabilis vitae tota simul et perfecta possessio: aevum distinguitur, quod sit duratio rei immutabilis secundum essentiam, mutabilis autem secundum operationes: tempus vero appellatur duratio rei mutabilis secundum esse et accidentia simul, adeoque bene dicitur numerus motus secundum prius et posterius. Unde aeternitas nec habet principium nec finem, aevum habet principium sed non finem, tempus tam principio quam fine clauditur: quo tempus distinguitur essentialiter ab aeternitate et aevo. Ex his deduces in aeternitate non dari praeteritum et futurum, sed solum praesens, sive unicum nunc, adeoque aeternitatem esse unum indivisibile instans semper manens, sive unum perpetuum hodie, et sicut nihil potest esse in loco, nisi quatenus facto virtualiter ut id dictum est, ita etiam nullum in tempore vel aeternitate nisi quatenus facto virtualiter. Aeternitas dicitur in esse et improprie, per quam mensuratur solus Deus, quia nequam

incepit et ngm finiet : et in aeternitate principiato sive creatâ, qua mensurat visio beatifica Angli, ad realit.

Solvuntr objões.

Obi: 1o qtra 1am qluoe. Ergo e n ens, qd nisi Dei ens reale N. 373
a. pts. qd gponitr ex n entibg, illud e n ens, sed tps
gponitr ex n entibg fluet praeterito et futuro. nd
praeteritum n amplg e, sed fuit. et futurum etm n e
sed erit qd.

2o R. Ens raois n e ens reale, ergo e ens raois, qd solum
hbet obiectivè ab intellu, cum ita Aile ita dicat
ab aa. ut nisi eet aa, n eet ergo. ita S. Aug: lib. L. ait.
duit. ergo absqe aa ee imperfectu ens, qd S. Aug: ex-
cludit verum ee reale a tpre.

Obio. qtra 2dam qluoe. una species nqt definiri p alia,
sic hō p brutum nequit definiri, sed numerg numeratg
e species qtitis discretae. ergo e species qtis qtinua solum
p quidem et reductivè. qd ergo nequit definiri p
numerum numeratum. Deinde ergo e mensura, numerg
numeratg n est mensura sed mensuratum qd.

4to. ergo n solum e numerg motg, sed etm quietis,
sed hac n ponit in defõe, qd n e bona. n qtat.
qa etm quies mensurat tpre, sic dicitr aliquis dormire
per decem vel q horas in lecto.

5to. qtra 3iam qluoe. Dg n e mensurabilis, qd aeternitas
n e mensura Dei. a. pts. nulla imperfectio potest Deo
qpetere, sed ee mensurabile e imperfectio. qd.

6to. Illa mensura n distingts: quae mensurant eandem
rem, sed aeternitas et ergo eandem rem mensurant. ergo.
n. pts. quae axioma ita sonat, nisi in utraqe qparatione
e eadem rem, aeternitas e 1a mensura, ergo e
eadem rem Mundi, quae mensurat aevo et tpre. n qstat ex

motu primi mobilis, quod mensurat etiam motus inferiores.

N:324 Resp. ad 1.mum dist. quod non. Tempus componitur ex non entibus,
quia non sunt simul permanenter concedo. successive nego
estque distinctio nam n. c. aliud est praesens praeteritum, aliud
praesens futurum: illud est, quod omnino praeteriit, ita,
ut illius nihil aliud amplius sit praesens, hoc vero est,
de quo nihil actu est, sed tantum erit in hoc sensu
praeteritum et futurum dicuntur esse non entia, aliud
est imperfecte praeteritum et imperfecte futurum, illud
est, quod quidem praeteriit, ita tamen, ut remaneat aliquod
indivisibile scilicet ultimum instans, imperfecte futurum
est, quod non solum futurum esse, sed de facto iam praesens est
ultimum aliquod indivisibile sui instans, in hoc sensu
praeteritum et futurum sunt entia, ex quibus tempus
componitur. Deinde alia est disparitas inter permanens
et tempus, quia partes entis permanentis possunt coexistere
simul in ente successivo autem velut in tempore
simul existere non possunt.

Resp. ad 2.dum dist. tempus dependet ab intellectu in esse mensurae
actualis concedo, aptitudinalis nego etc. Tempus non habet eam dependentiam
in intellectu, neque pendet ab anima numerante,
quia habet existentiam successivam extra animam et realiter
est aptum mensurare omnes res in tempore existentes,
etsi non debeat actu mensurari per intellectum, etiam distinguens
in tempore horas, in quibus alii flent, quadrantes, in
quibus alii rident. Ad illud ex Aristotele respondeo Philosophum
ibi non loqui assertive, sed tantum ex dubio, ut
patet ex contextu, quod dubium dirimit eodem loco
l. 131. ubi dicit, prius et posterius in motu sunt
sed haec est tempus, quatenus possunt numerari: quibus verbis
docet aperte dicibus veram ac realem numerabilitatem
partium prioris et posteriorum. Ad 3. dicitur

Sp̄es illud aliud ñ valet, qm̄ dg utriq qd successivum
ñ idū ex se eē q̄sistens ac fixum sicut entia
permanēa, sed solū in apprehēe aāe, ñ nisi obiectum
quendā q̄sistens et sim vnitatum partium.

Ad 3tium. Distinguo m̄ numerus formalis ē species
q̄titis discretæ c m̄ materialis, qui dicit ipsas res numeratas,
n m̄ etc. Distinguo rursus aliter m̄ numerus numeratus
applicatus rebus actu divisis ē species q̄titis discretæ
c m̄ applicatus rebus q̄tinuis, quæ solū in potentiā
st divisibiles n m̄. Licet numerus numeratus in rebus
divisis v.g. numerus 3 lapidum spectet ad q̄tē
discretam, tm̄ numerus numeratus applicatus rei q̄tinuæ
v.g. motui, vel mobili, qd solū hēt partes mathematicè
et in potentiā divisibiles, ad q̄tēm q̄tinuam q̄numerandus est,
et sim dg vocari. Ad id, qd addit, distinguo m̄
numerus numeratus n ē mensura respectu numeri
mensurantis dumtaxat motus c m̄ respectu rerum sub-
stantiæ n m̄ etc. Sq. dg. ē mensura, respectu motus
subi. [illegible]

Ad 4tum. Distinguo m̄. ē numerus quietis in actu
n m̄ 2. dario c m̄ et sic distinguo m̄ n. c. dg mensurat
quietem solū per accidens, ratione motus, cuius quies
ē privatio, ita ā qua dg mensurat 2. dario n
debent respectū importari in definitione temporis.

Ad 5tum. Distinguo a. Deus n ē mensurabilis realiter
c a. per intellectum n. a etc. sicut qd bene in terminis importat
mysterium, ideoque Deus q̄petere nequit, si tm̄ m̄ terminus
eē depuretur ab mysteriis, tunc duratio Dei eē in terminis
superlativē, sive Deus ipse sibi ē hoc est, existit
in se ipso: ita etiam mensurari ā duratione quæ
dicit mysterium ñ pt q̄venire Deo, si ā depuretur
ab mysteriis tunc etiam Deus pt mensurari ab æternitate.

sive Deus ipse, sit sibi aeterna sua duratio, sua mensura, quatenus durat in se ipso.

Resp. ad 6tum dico: Aeternitas eandem mensurat tanquam mensura propria, non tanquam aliena, contra: C. Sic nulla est paritas de motu primi mobilis, iste motus enim non differt genere à motu sublunari, adeoque est mensura propria omnium motuum sublunarium, econtra, mensura aeternitatis toto genere ab alijs mensuris differt.

N. 325 us Quaeres an Deus sit spatio imaginario? Resp. Deus est in spatio imaginario in se ipso, id est in sua immensitate identificata cum Deo, non vero dicitur esse in spatio imaginario, quasi assisteret alicui spatio, ita etiam Deus est in tempore imaginario in se ipso, id est in sua aeternitate identificata cum Deo, non vero est in tempore imaginario quasi alicui spatio assisteret.

N. 326 us Quaeres 2do. Cur Deus mensuretur aeternitate, immobili? Resp. est haec ratio, quia si quaeratur quamdiu iam duravit Deus? respondetur utique Deus iam duravit per annos infinitos, nec dicas: possum dicere Deus existit hodie, existit heri, et cras etiam erit, quod Deus mensuratur tempore, nam Resp. dato: possum dicere Deus existit hodie idest coexistit hodierno diei, et crastino et ca: existit in se ipso hodierno die tanquam in mensura sua etc. Dist. ut patet ex dictis

Articulus 2dus
an tempus distinguatur à motu primi mobilis?
et per quid tempus existat?

N. 327 us Quaero. Supponimus hic tanquam certum tempus esse continuum aliquod successivum, quamquam est continuum debet constare partibus divisibilibus et indivisibilibus copulatis, in quo convenit cum continuo. quamquam est successivum exigit unam partem post

partes ita ut plures simul habere non possit. Porro partes
temporis aliae sunt praeteritae aliae futurae, et quibus copulantur
et uniuntur sunt indivisibilia instantia. cum itaque secundum
sit ex parte Aristotelis tempus realiter actu existere, et nihil
actu existat, nisi actu sit praesens, quaeritur quomodo de tempore
sit praesens, an scilicet aliqua pars divisibilis ipsius
et ratione sui? Resp. partes temporis sunt solum praesentes
ratione instantis, ita, ut de toto tempore nihil actu existat
nisi praeter indivisibile instans, et ratione instantis
existant partes. Quaeritur autem an tempus realiter distinguatur
a motu primi mobilis. igitur

Dico 1o tempus realiter non distinguitur a motu primi mobilis
ita aperte videtur sentire Aristoteles hic c. 11. t. 10 his N. 33[illegible]
verbis: prius et et posterius in motu re quidem ipsa
et subiecto idem sunt, quod motus, ratione vero diversa sunt, ideo
motus non sunt. hic conclusus non admittit nisi distinctionem rationis
inter tempus et motum, quae non distinguuntur realiter.
Contra autem ratio. Quod libet omnes gradus temporis non distinguuntur
realiter a tempore. motus primi mobilis habet gradus temporis, quod probatur
in partes, gradus temporis sunt 1a ut sit mensura unica,
et uniformis: motus primi mobilis est unicus, uniformis ab
oriente in occidentem, et etiam uniformis, quia sol diebus
absolvit cursum intra 24 horas, praeterea iste cursus
numquam interrumpitur quod est. 2a gradus est, ut tempus sit mensura
notissima, sed nihil est notius motu primi mobilis, quod
mediante sole incessanter facit diem quod est. 3tio gradus est
ut tempus sit mensura brevis, et divisibilis in minimas
partes, sed motus primi mobilis est brevis, quod sol absolvit
cursum, cum alii caeli intra aliquot annorum millia non
absolvant cursum, item motus primi mobilis est mathematice
divisibilis in minimas partes non solum in horas, sed etiam
in minuta quod est.

Dicto numerus numeratus non distinguitur realiter a rebus numeratis, sed tempus est numerus numeratus prioris et posterioris motus, ut sonat eius definitio, quod tempus non distinguitur realiter motus, ut sonat eius definitio, quod tempus non distinguitur realiter a partibus motus jam mobilis, quod enim non distinguitur realiter a motu, non ostenditur numerum numeratum esse partes meditata et collecta per numerum numerantem, sic centum ulnae panni numeratae sunt ipsae panni, mille homines numerati sunt ipsi homines: quod eadem entitas successiva consideratur ut in potentia ut in potentia est motus, consideratur vero habet partes numerabiles prius, dein, ius et posterius est tempus. Sola distinctione rationis ratiocinatae intercedente.

N.329 Dico 2do. Tempus non existit ratione partis, sed sola existentia indivisibilis instantis. Probatur 1o ex Philosopho, qui libro 4 physicorum capite duodecimo dicit: igitur, temporis, quod quidem partibile est constat aliae partes praeteritae, aliae futurae sunt, ipsum autem nunc partem non esse constat. Doctor Angelicus in commentario dicit ita habet: non invenitur aliquid actu in rebus de motu, nisi quoddam indivisibile motus. Probatur alterius argumento Divi Thomae in opusculo quinto capite 1o. Si tempus existeret ratione partis, oporteret illud esse ens successivum et non esse, sed ista sunt contraria quod probo. Nam in potentia esset ens successivum ut supponitur, et non esset quia potentia includens ens successivum habet partes simul, sed si tempus existeret ratione partis, haberet aliquas partes simul, quod non esset ens successivum. Major est certa ex ipsa natura entis successivi, quod non eo differt realiter ab ente permanente, quod non habeat suas partes, sed quia ens permanens habeat simul, sed partem post partem. Ens permanens habeat partes suas simul: nam potentia, omnis pars temporis in se continet partes suas simul: in qua est possibile intelligere alias partes, in quas et ipsa divisibilis, ut supponitur ex dicendis de continuo, quod quaelibet pars, ratione cuius existeret tempus includeret plures partes: quod tempus existeret

ratione plurium partium, nam existeret ratione omnium ex quibus illa pars constaret, ratione cuius existeret, id est: quia illa omnia simul dantur, ratione quorundam existeret, sed quia actu existeret ratione plurium partium, ergo quia dantur plures partes simul, constituit ens successivum et non ens.

Solvuntur objecta.

Obj. contra 1am conclusionem. Duo realiter separata, distinguuntur realiter, sed tempus et motus primi mobilis realiter separantur, nam tempore Josue tempus fluebat, et tamen Sol stetit in caelo. ergo. N. 330

2do. Potest Deus supra caelum primum mobile aliud superius solidum creare, sed tunc motus primi mobilis non tempus, quia cessat esse prima mensura. ergo.

Obj. contra 2dam conclusionem. non est contra rationem entis successivi habere simul partes fluentes seu simultate fluente, quod tempus existit cum una parte divisibili fluente, sed non solum per instans indivisibile.

3tio. Partes temporis sunt in se praeteritae et in se futurae, ergo tamen partes. Resp. Dist. cum Conc. ant. praeteritum est quod fuit aliquando praesens, futurum est, quod erit aliquando praesens, ergo cum partes temporis sint in se praeteritae et futurae, etiam sunt praesentes.

4to. partes temporis non possunt existere per existentiam instantis, quia existunt per aliam existentiam. Prob. divisibile non potest existere per existentiam indivisibilem, sed existentia instantis est indivisibilis. ergo partes temporis non possunt existere per existentiam instantis. non valet ex eo, quod indivisibilis ad divisibile nulla sit proportio.

5to. Si post instans praesens immediate sequitur aliud instans, vel sequitur pars; neutrum potest dici. ergo non immediate, quia sic duo instantia immediate sibi succederent, adeoque

Tpg proneret ex meris indivisibilibg, qd ē gtra rōēm
gtinui, qd debet dici ndw es fē ebi intentu.

N. 22ius. Resp. ad 1mum n. m. ad pbaōē dico ē dīc Solē quidē
gtisisse, at n̄ alios orbes cœlestes; fuit itaqs
tēm tpg: qa sīmd mble, cuig motus tpg est ipse,
nqm quievit, sed diuturnā renovdw suā pegit
morā antecedentes gtinuo: sicut ā quies illa Solis
fuit miraculū, ita et pro tūc motuū quos peragebant
alqui orbes fuit miraculosa.

Resp. ad 2dū n. ē de esseā tpris importare mensurā
actlē, sed sublē sive aptitudlē cū ngaōē formalē;
qm ngaōē tbet simd mble.

Resp. ad 3tiū. na. ō em ōd dicits tpg habe plures
partes simul simultate fluente, qualibet pars
in se ē simul nunc, v. una in se ē sibi ante, et una
in se ē sibi post ratione duraōis; si simd dstincte
existis quapsg entis successivi: qa hā dantr in
veritate plures illig partes simul: si ndw favets
nobis, qa qd in se ē ante, et in se ē post tamē sui
n ē nunc, nā qd in se ē ante, in se ē praeteritū,
ē qd in se ē post, in se ē futurū: adeoqs in se et
in veritate n ē nunc et psens.

Resp. ad 4tū. ca. d. c. qd etm in se sit praesentes in
fieri seu p modo tendentiū ad factū eē c. c.
sitm in se praesentes sive existentes in facto eē neck.
ad hiug probaōē d. a. praeteritū ē qd fuit alqo
psens in fieri ca. in facto eē na. et futurū ē,
qd erit alqo psens in fieri ca. in facto eē na. etc.

Resp. ad 5tū. na. ad pbaōē dstinguo m. possble n̄ ps
existere p existēā indivisblē tm̄ fbaliter qm virtualiter
et aequivalenter c. m. indivisblē fbaliter et itqs n. m. etc. n. cons.

modo dicto compte, cet n: c. Quare si unum sit instans indivisibile terminans partes divisibiles, et omnia realiter constituit quantitatem divisibile, licet formaliter et unice indivisibilis, ita ex existentia instantis exsurgo virtualiter etus quod divisibilis, et reddit existentes partes divisibiles, quamvis formaliter, et ut quod sit indivisibilis.

Resolvendo 6tum posse instans immediate sequi partem non quidem in ratione praesentis, sed in ratione praeteritae: quia sic inter futurum et praeteritum non datur medium successive permansibile ubi jo pars desinit esse futura id est praeterito: ita tamen, ut sit praesens et existens in suo termino.

Articulus 3ius

An sit possibilis duratio et ubicatio moralis?

Notandum. Sicut Auctores statuunt duplicem locum, ita etiam tempus dividunt in intrinsecum et extrinsecum. Tempus extrinsecum dicitur N. 332us
motus primi mobilis mensurans omnes res: tempus intrinsecum appellatur quo aliquid formaliter est in tempore, et intrinsece desiguat existendo nunc, id est hoc tempore, quam tunc, id est alio tempore, et hoc ultimum tempus, proprissime tempus ab Auctoribus appellatur hic praeter.

Dico jo Implicat duratio moralis, adeoque ista divisio in tempus N. 333us
intrinsecum et extrinsecum nullo modo deret. Probatur ratione. entia non sunt multiplicanda sine necessitate, sed juxta Adversarios multiplicarentur, ergo etc. probatur minor quia absque modo durationis posset aliquis res formaliter durare in tempore adequate assignari habeat duratio moralis. tunc entia multiplicarentur sine necessitate, sed hoc contingit juxta Auctores, ergo etc. minor probatur.

potest dari aliqua res a Deo, et deinde conservari, ita ut vitalis actionis conservativa continuata coexistat tempori mensurae sua extrinseco, aeque bene quam alii tempori, sive motui primi mobilis, ad quod datur ex parte mobilis sola relatio ad motum primi mobilis, sive ad tempus extrinsecum, ergo non requiritur modus durationis intrinsecus sive duratio moralis. Hic tamen observa, existentiam rei

requiri tqm qdo requisita ad hoc, ut aliqua res
dicatr durare, nec in 1o instanti, quo producitur statim
durat, sed in seqq instantibus.

N. 334to Ctrus. Si duraº in certo distgtr à re durante, tunc
debet esse alqd transiens vel alqd permanens. neutrum sed
dici pt. Ø. mjorimis n pt dici transiens, qa tunc
deberet continuo produci nova duraºes, cujus tamen nulla ē raº.
nec ē alqd permanens, alias hodie iam existerent duraºes
nimium crassimu, eo qd iam deberet plures duraºes, qd dici
requit, qd Ø. qd attinet istud primum mble, an illud etiam
duret; dico, motum primi mblis ēē rationē formalē
durandi; sicut albedo n ē alba, qa ē ipsa raº
dealbandi.

N. 335to Dico 2o. Implicat ubi mdlē. adeoqe male ē divisio in
locum intrsm et extrsm. Pbs 1o. si daretr ubi mdlē
intrsm, deberet id produci ab hoē vg: ambulante; sed
n pt produci ab hoē ambulante qd Ø. m pbs; si
hō ambulans produceret suum ubi, vel produceret dum ē
in domo, vel dum nondū ē in domo, neutrum dici pt
qd Ø. m quoad 2mū pstat; si enim produceret ubi mdle
untequam ēēt in loco, tunc ubicaº ēēt praemature. q
dici nequit. pbr m quoad primum. si hō ambulans produceret
ubicaºē, qdo iam ē in domo; tunc ubicaº frustra
adveniret, illud enim ē frustraneum, qd iam habetr antequam
produceatr, ubicaº iam habetr, antequam sit modus, qd Ø.
Pbs 2do. dum aliquis in die festo accedit templum vel
producit suam ubicaºē, qdo ē domi, vel qdo iam ē
in templo, aut in via; si domi producit, tunc ē in templo
antequam sit in templo, qa iam domi habet ubicaºē templi, qd
ē falsum. si vero producit in templo, tunc iterum ēēt
in templo, et tamen n haberet ubi, eo qd illud primum produceat in
templo, qd iterum ē falsum. si vero produceat in via, tunc similiter
ē in via et in templo, ē in via ut supponitr, et ē in templo
qa habet ubicaºē templi: sed hoc enim supernaturaliter implicat
quo.

Solvuntur objectiones.

Obj^o contra 1^am conclusionem. Si existere iste motus in infinitum N. 336
et tamen aeternus non esse in tempore, si innumerum existeret in
aevo, quod duratio realiter distinguitur a re durante.

Resp. juxta nos distinguitur ne posse durare nunc, et tamen non esse
in hoc tempore v. g. si Deus supra immensum etiam aliud majus
infinitum crearet, tunc enim non amplius daretur hoc novo tempus,
et ego tamen durarem, quod est contra.

Obj^o contra 2^am conclusionem. Duae differentes realiter, realiter
distinguuntur; sed possunt dari eius creatum, simulque coexistens
v. g. ego possum existere in secundo nunc, et simul possum
existere Romae, quin tamen ego sim Romae, quod ut possum
sim hic et alibi, quod est contra.

3° Qualibet actio realis debet habere terminum realem
productum; sed motus est actio realis, quod debet aliquid producere
sed non producit locum extrinsecum, qui iam praesupponitur, quod dico intrinsecum
ergo esse modum, quod est alicubi esse in loco, sed corpus supponitur per
esse in vacuo, quod debet esse in loco: non in loco extrinseco, quia
non datur superficies ambiens, quod in loco intrinseco, cum quod aliud
aliquis ex nostris Thomistis dicit posse esse audens, ut
locum intrinsecum negent.

4° quod realiter videtur est aliquid reale, ubi intrinsecum realiter
videtur, quia ego video distantiam corporum, quod est contra.

Resp. ad 1um. Dato et tamen aeternus non esset in hoc tempore, ideo aliquid N. 337
dicit in recto ra. in obliquo ca etc. itaque ut aeternus
existat hodie non sufficit dari hodiernum motum, in infinitis,
et simul dari aeternum, sed etiam debet dari coexistentia, et
relatio commensurabilis, ut aeternus ab hoc tempore mensuretur,
quod non contingit, si aeternus existeret in aevo: sed tamen relatio
solum mediatur in obliquo. nec dicas ex hoc sequitur
ne posse hodie durare, sed duratio crastinum si innumerum deus
creat absolute, produceret hodie crastinum caeli motum, itaque hic

ne crastina die hodie adhuc duraturũ, duraõ hodierna
qa idẽ motq primi mblis crastina die eadẽ horã
redibit. sed hæc oiã st falsa et absurda. qd Q. na
Ad 1mũ. n m, qa implicat etm̃ dir motq crastinũ
Celi motũ hodie sdueq: eet em̃ motq crastinq, et n eet,
, ũ supponits. 2dũ sic ostendo: motq ẽ ens successivũ
et eelter dcis partes sibi succedentes, sive partes
iores et posteriores, adeoqs duraõ crastina eelter
presupponit duraõẽ hodiernã, sed hodierna ñ supponits
posita, qd nec crastina poẽt poni. Ad aeternũ &c.
n m, ad iras ñ redibit idẽ nũ motq 1mi mblis, sed
idẽ spẽe: qd etm̃ ñ erit idẽ nũ tpq.

Ad 2dũ. Atqui A. ñ dareto hodie nũ tpq maalter
ca. formalter n a ete. nad 1mũ mblẽ ẽ tpq parindes
unicum ñ entitative, sed qteinq 1mũ ẽ, adeoqs aliud
majus mble, ergo, qa 1mũ eet, eet idẽ tpq formali-
ter indifferẽ rei durantis, et tpis extsi, habits
in obliquo + gditiones requisitas v.g. coexistẽa rei
durantis et tpis extsi, ita mensuratẽ tpis
actionẽ gservativã Dei continuatã.

Ad 3tiũ ne ẽ in hoc loco nullũ dicere ubi
intrinsecũ, sed solũ coexistẽa gris locati et locantis
similesqs gtactũ, sicut iq dicunc res dcits ẽ in locũ,
absqs oi ubicatione superaddita. sicut qd unio inter
maã et formã praeter entitatẽ maã et formã nihil dcit
nisi dispõẽs, ita ẽ in hoc loco ptes superficiẽ et
locatũ dcit nihil, nisi alqs gdões veluti gravitatẽ
levitatẽ &c qm̃ potiq ad hunc, qm̃ ad aliud locũ tendit
&c.

Ad 4tũ. Qm̃ Quælibet actio pductiva dicet ubũ
formũ realẽ cũ applicativa n m. motq localis sicut
ẽ actio applicativa, in qtũ mediũ applicat mblẽ ad
locũ, 3 in qtũ illud ab una superficiẽ ad aliã adducit,

Ad 3um. dum oe quod alicubi, ad e in superficie ambiente, e in loco cui, quod e alicubi, id e in rerum nata in loco sphaer naturae. ...

Ad 6um. ...

Disputatio Quinta
in
Librum Sextum Physicorum

...

Quaestio 3a
de
Continuo
Alius,us
an
in continuo actu dentur indivisibilia
à parte rei?

N. 388us. Nota 1o. continuum à Philosophis definitur, quod sit id, cuius partes quodam termino copulantur, hoc est, cuius partes per indivisibilia nectuntur, v.g. partes lineae ita nectuntur per aliquod punctum, ut tale punctum sit extremitas unius et initium alterius partis, et tale punctum appellatur quidam terminus indivisibilis copulans. Terminus quidam quia quidem copulativus, quia utramque partem iungit, indivisibilis a dicitur, nam si illud punctum etiam esset divisibile, tunc aequum posset terminari nova parte, quo ad nullum finem deveniretur. Discreta continuum à contiguo differt, quod continui partes quodam termino copulentur, contiguum autem id, cuius partes sint simul, adeoque partes se invicem tangunt, ita, ut quaelibet suam propriam extremitatem et terminum retineat, atque non indigeat aliquo termino quodam copulante, econtra in continuo 2. partes habent unam extremitatem quandam. Deinde continuum 1o in permanens et successivum, id est, quod habet omnes suas partes simul et subditur in linea, superficie, ac corpore: Linea est indivisibilis quoad latitudinem et profunditatem, divisibilis tamen quoad longitudinem, superficies est indivisibilis quoad profunditatem, divisibilis tamen quoad longitudinem et latitudinem. Corpus est quantitas divisibilis quoad longitudinem, latitudinem et profunditatem. Continuum successivum dicitur, quod non habet suas partes simul sed successive unam partem post aliam, hoc continuum in tempore et motu subditur. De contiguitate[?] ius suo loco tractabimus.

N. 389us. Nota 2do. aliud continuum vocatur homogeneum, aliud heterogeneum, homogeneum est, cuius partes omnes sint eiusdem rationis et denominationis, sic tota alba est continuum homogeneum, quia omnes partes albae denominantur et sic aqua, sicut tota alba ... et denominatur aqua. Continuum heterogeneum est, cuius

partes sunt dissimulares, diversæ rationis et denominationis, ita ut
ubi ab una eademque formâ substantiali informentur; tale continuum
est hō, cuius partes caro, ossa, pes, pectus etc. sunt diversæ rationis
et denominationis, licet habeant unicam formam informantem; licet animal.
Si vero partes habeant diversas formas substantiales, velut arbor
partim arida, partim viridis, tunc non est continuum, sed potius
contiguum. Aliud iterum continuum vocatur physicum, aliud
mathematicum; prius habet extensionem physice divisibilem, velut hōies et
lapis, posterius habet extensionem maxime sive per intellectum et
per fictionem mathematicam designabilem, velut caelum. His
praesuppositis, controversia non adeo levis excitatur: an in continuo in-
veniatur actu indivisibilia? negant aliqui. Aliud ora
veniantur actu indivisibilia, et dicunt partes continui uniri inter
se indivisibilia, et dicunt partes continui uniri inter
se mediate sine nexu distincto, sicut materia et forma absque
unione distincta uniuntur. Sed male.

Quaeritur: Dantur in continuo indivisibilia actu a parte rei tam N. 340.us
copulantia quam terminantia, quae sunt vere entia realia
et positiva. Quoad ex terminis. Et quoad primum indivisibilia
copulantia sunt, quae partes continui uniunt, sed tales
copulantia sunt, quae partes continui uniunt, sed tales
talia indivisibilia actu in omni continuo quod erat probandum; partes
linea nequeunt uniri se ipsis, sed indigent aliquo nexu,
atqui talis nexus est indivisibilia, quod erat probandum, maior constat, quia nexus
requirit aliquid divisibile; hic enim esset pars, proinde una
pars esset nexus alterius, quod non potest, quia non habent se per modum
actus et potentiae, indiget aliquo nexu uniente, sed partes
lineae non habent se per modum actus et potentiae, quod erat probandum. Non patet
a contrario in materia et forma, non constat ex eo, quod non esset
maior ratio, quod una pars sit actus et altera potentia. Quod
autem talis nexus sit mathematice indivisibilis patet ex eo,
nam quod mathematice est indivisibile, debet prius mensurari; etiam
quod, ut patet in caelo, sed indivisibilia continuativa non
sunt quanta, neque possunt mensurari, quod erat probandum.

Confirmatur: Si non darentur actu indivisibilia continuativa, deberent N. 341.us
partes immediate inter se uniri, sed non possunt inter se
uniri quod erat probandum. Implicat naturaliter penetratio partium

itchyperigo ostendimq. sed si partes unirentr in se mediate darentr naalis penetratio partium qd n pts. penetratio libro tunc, qd plura occupant eundem locum, sed si partes gtinui inter se unirentr, plura occuparent eundem locum qd cp. n iterum pts. gtiana sunt quorum ultima sunt simul, sive quae se invicem tangunt. qd si n tangunt se in indivisibili, sed in divisibili, tunc occuparent eundem locum, qa immediate tangens et tactum debent ee simul, id e in unico loco, qd cp.

N.342.^w^ Pbr gluo quoad 2^dam^ partem. ens finitum debet ee finitum, sed si n darentr indivisibilia terminativa, ens finitum n ees terminatum, qd cp. n pts. si ens finitum n terminaretr p indivisibilia tunc terminaretr p partem divisibilem, sed hac ratione n eet ens terminatum, qd cp. n pts. illud n e ens terminatum, qd n habet finem, sed si gtinuum terminaretr p partem divisibilem n haberet finem, qa pars e divisibilis in infinitum qd cp.

Solvuntur objectiones

N.343.^w^ Obj. 1° gtra 1^am^ partem. Arles 9: Meth: tr 15: sufficit n ee actu in gtinuo, sed solum potestate. in quem textum arlis D: Thomas ait: qd dictum e de sufficie, etiam illud debet de linea et punctis, qd n dantr actu indivisibilia. 2° si Deus afferret a linea oia indivisibilia gtinuativa, id qd remaneret, adhuc eet gtinuum, qd indivisibilia sunt superflua. item Deus posset a linea auferre punctum terminativum quo posito sic arguo: n talis linea adhuc haberet terminum n n, si dicatr 2^dum^, qd talis linea erit infinita, si dicatr primum, qd puncta terminativa manent superflua.

3tio. Indivisibile n potest tangere partes, qd n potest ee unio. n pts. n tangit eas in indivisibili, et in divisibili, n in indivisibili, qa plura indivisibilia forent sibi mediata, et gsqter linea gstaret solis punctis indivisibilibus, neque verum in divisibili, qa tangens et tactum adequantur, indivisibile a nequit adequari divisibili.

4to contra 2dam partem. Si in continuo darentur indivisibilia continua, sequitur, si aliquod liquidum dividitur in 2 palmos, in quolibet palmo resultare nova indivisibilia, sed hoc est falsum ergo etc. Probatur sequela: vel illa indivisibilia iam fuerunt antea in continuo vel non? Si fuerunt antea in continuo, ergo et indivisibilia fuerunt sibi immediata, quod dici nequit; si non fuerunt antea in continuo, tunc debet assignari causa illorum productiva, quae tamen vix poterit assignari: ergo etc.

5to. Indivisibilia continuativa non impediunt, quo minus in corporum contactu detur naturaliter penetratio, quia ratio illa apprehendi non valet nulla. Probatur sequela hoc ipso quod indivisibilia non sufficientes terminantes partes profunditatis, daretur penetratio ergo etc. Probatur tunc dicitur dari penetratio, quando 2 aut 3 vel etiam plura corpora se tota se contingunt, sed indivisibilia 2 corpora se tota se contingunt, et in super ipsum terminum, cuius est termini, ergo in aliis daretur penetratio.

6to. Indivisibilia sunt partibus divisibilibus continui extrinseca, ergo eas intrinsece terminare non possunt.

Resolvo ad 1um. Aristoteles et D. Thomas loqui solum de indivisibilibus terminis, quae facta divisione continui de novo resultant, haec enim solum sunt actualiter seu potentialiter in continuo. <u>N. 344</u> us.

Resolvo ad 2dum. Casum illum esse impossibilem, ut Deus auferat omnia indivisibilia et continuum remaneat, quia tunc partes, a quibus distinctae essent omnes actu divisae, quod est contra essentiam continui, quod debet esse divisibile in partes in infinitum. Ad secundum dico, solum lineam non habere terminum perfectivum, quia est punctum indivisibile, sed solum habet terminum negativum, seu negationem termini.

Resolvo ad 3tium. Indivisibile per se non tangere partes, quas unit aut terminat, sed afficere: contactus enim fieri exercetur inter duo separata, quae extrema sunt simul. Si ergo inde tangere idem sit, quod afficere, tunc non: a etc. Ad cuius probationem dico: Indivisibile afficere partes in aliquo divisibili non determinato, minori et minori in infinitum, ita ut nulla pars sit designabilis, quam indivisibile afficiat immediate secundum se tota,

a toto tota mediretate aliq; sed q^d^ aliqd n̄ tm̄ partem quin minq et minq in infinitum.

Resp. ad 4tum. Illa indivisibilia fuisse quidē antea in continuo sed solum potentialiter, adeoq n̄ fuisse continuum actu constare ex meris indivisibilibus: si quo continuum dividatur in 2 palmos tunc in uno palmo resultat novum punctum terminans in altero palmo n̄ resultat novum indivisibile, sed q^d^ jam erat continuativum destructa continuatione fit indivisibile terminativum, et si partes reuniantur, iterum fit indivisibile continuativum, si qd n̄ acquirit novam entitatem, sed novam denominationem, adeoq n̄ sequitur ex duobus punctis fieri unum et econtra. Causa vero producens tale punctum est ipsum continuum quod posita actione divisiva statim emanat tale punctum terminativum adeoq opus n̄ est nova actione distincta, quae terminetur et sic terminatur ad quantum aliud claudens seu terminans.

Resp. ad 5tum. Nego ant. ad prob. dist. ant. quod: superficies distinguo min. ... illa, quae toto se tota sese contingunt habeant distincte contactum, c m. secus n: m et distinguo m, tangunt secundum se tota ipsum terminum. ita ut hoc vi ipsorum toto se totum sive toto oes suas partes tangat indivisibilia n: m, ut ... n̄ tangat q^d^ oes partes c m et n: c. indivisibilia enim nequam tangunt aliquam partem adeque sive toto se totam sed quacunq parte signata partis assignata sit ... partem alia et alia minorem et minorem in infinitum, ita ut nequam dici possit hanc partem toto oes suas partes contingi ab indivisibili, unde neque dici potest talis pars penetrari ab illo.

Resp. ad 6tum. Da. indivisibilia sic partibus divisibilibus continui extra in ratione partium mutuae praesentiam, contingunt sic in partibus divisibilibus continui ad modum partium extra intrinsecam praesentiam da. indivisibilia sic partibus divisibilibus continui extra in ratione terminorum copulantium et terminantium ... revera namque indivisibilia in continuum posita intrinsece partes eis afficiunt, ipsas terminando et copulando.

298

Articulus 2dus
an
Continuum componatur ex meris indivisibilibus vel ex partibus et indivisibilibus simul?

Dico 1o omnia indivisibilia continuativa quantitatis continuae N. 345us
sunt vere entia realia positiva. ratio est: quia id quod coniungit entia realia positiva debet esse ens reale, cum per ens rationis entia realia realiter coniungi non possunt. indivisibilia autem continuativa coniungunt ea realiter positiva, ut in Articulo priori demonstratum fuit, ergo debent esse vere entia realia positiva. quod autem talia entia sint etiam indivisibilia terminativa constat ex eo, quia id est tale ens reale positivum, quo mediante fit realis contactus corporum, sed si duo corpora sphaerice plana super se invicem ponantur, fit realis contactus mediantibus indivisibilibus terminativis, consequenter etiam indivisibilia terminativa sunt vere entia realia positiva. quod autem indivisibile dicat aliquam negationem ex hoc non sequitur, quod in negatione consistat, sed solum quod illud negationem divisionis et quoad modum explicandi involvat. Caeterum indivisibilia continuativa quantitatis terminativae realiter a suis partibus quas copulant et terminant distingui, negari non debet, quia omnis pars continui divisibilis in partes in infinitum, sicque non potest esse indivisibile. Deinde qualescunque sibi invicem uniuntur, non uniuntur immediate per suas proprias entitates veluti materia et forma; non per aliquod vinculum realiter distinctum; sed partes continui non uniuntur per proprias entitates, quia se habent per modum [illegible] et [illegible], ergo per aliquod indivisibile uniuntur realiter ab ipsis distinctum. quod si inferas hoc distinctum esse pulchrum esse ens modale, tunc videtur modus [illegible] ultimata [illegible] est respective sui subiecti, nec distinctus ab ipso separabilis, indivisibile autem facta divisione separatur a partibus, consequenter inferri non licet indivisibile esse modum.

N. 346 [43] Punctum 28. Partes continui aliae vocantur determinatae, sive aliquotae, et aliae indeterminatae sive aliquantae; determinatae sunt quae habent certam et determinatam extensionem, et vocantur aliquotae, quia aliquoties seu pluries sumptae adaequant seu exhauriunt totum in quo existunt. Dicuntur etiam aequales, quia una aliam habet determinatam extensionem, quam altera ab ipsa distincta adaequate: sic in ulna v.g. partes determinatae sunt 4 palmi ad se invicem comparati, quia singuli habent certam et determinatam magnitudinem scilicet palmarem, sunt etiam partes aliquotae, quia aliquoties id est quater sumptae adaequant ulnam, sunt etiam aequales, quia unus est eiusdem magnitudinis palmaris, ac alter. Partes indeterminatae sunt, quae non habent determinatam extensionem, sed sunt medietates medietatum sub praecisa ratione medietatum abstrahendo a certa magnitudine et parvitate, et quia una se habet proportionaliter ad suum totum, quod constituit sicut altera vocantur proportionales v.g. sicut se habet una medietas ad totum palmum, ita se habent duae medietates palmi ad medietatem alterius palmi, et sic de aliis.

N. 347 [44] Punctum 29. Indivisibilia continui quinque solere assignari: primum est punctum, quod est omnino indivisibile et extensionis expers. Secundum est linea, quae licet sit in longum extensa et divisibilis, in latum tamen est inextensa et indivisibilis. Tertium est superficies, quae in latum extensa quidem habet atque divisibilis, sed non in profundum. Quartum est mutatum esse, quod in prius et posterius dividi non potest. Quintum est indivisibile instans quod ante et post dividi non potest. Quaeritur ea a Philosophis an continuum ex solis indivisibilibus componatur v.g. linea ex solis punctis, superficies ex solis lineis, corpus ex solis superficiebus, motus ex solis mutatis, et tempus ex solis instantibus; an vero potius continuum constet ex partibus aliquoties in partes integrales semper divisibilibus. Igitur

Prio oe qtinuum sive successivum ex solis indivisibilibus N. 349us
n qstat, sed ex partibus in infinitum divisibilibus. Ita
Arl: in pluribus locis et signanter L. 6 Phys. C. 1 ubi si-
qtinuum definit: qtinuum e id, qd e divisibile in
semper divisibilia. Quae etiam aliis N. docet. Arg. prob.
prae Ddi ... oe qtinuum apud philos idem e, ac
exteo qtinua: atqui exteo qtinua ex solis
indivisibilibus n qstat, ergo etc. mi e certa et evidens
pb. m. totum nihil habet praeter id, qd a partibus quomodocumque
acquirit, adeoque tota exteo seu qtas qtinua
debet sumere suam exteom ab ijs, a quibus qponitur, atqui
tota qtas qtinua nequit ab indivisibilibus suam sortiri
exteom, ergo etc. mi pb. tota qtas qtinua nequit
desumere exteom ab ijs, qui oe prorsus exteone
carent: sed indivisibilia oi prorsus exteone carent q.
n videtur clara. Sicut enim frigidum nequit ab eo, qd oi
prorsus caret calore, ita similiter qtas qtinua
acquirere nequit exteom ab ijs, qui oe prorsus carent
exteone. mi pb. sunt divisibile et extensum qvertuntur,
ergo qd divisibilitas e proprietas divisibilium, ita quoque indivisibile
et inextensum qvertuntur: qd indivisibilitas e veluti
proprietas inextensorum: qd cum indivisibilia, de quibus
loquimur, sint pure indivisibilia, sunt etiam pure inextensa,
et sic oi prorsus exteone carent.

Qr. Si qtinuum successivum veluti tempus qstaret N. 349us
ex puris indivisibilibus, tunc infans unius diei esset
tam senex, velut homo sexagenarius, sed hoc e absurdum
ergo etc. mi pb. indivisibilia nulla faciunt exteom,
adeoque [illegible] n durant diutius, quam unicum instans,
qd si tempus qstet ex meris instantibus, tunc infans unius
annorum, qui senex solum vixit plura instantia, et
plura instantia n habent maiorem exteom, quam
unicum instans, qd etc. diei tantum vixit, quam
homo 60

Objectiones

N.350 Ob: 1o Licet illa indivisibilia continua extensa componant, non sit quid formaliter extensum, sit tamen radicaliter continens sufficiens extensionis continua radix; eo modo, quo illa unitates numerum constituunt, non sit enim numerus formaliter, sed tamen radicaliter, sunt sufficiens numeri radix.

2o Si continuum componeretur ex partibus actu distinctis in infinitum divisibilibus, deberet in illo dari infinitum actu tam in multitudine quam in extensione, hoc non potest admitti. Ergo. Probatur sequela quoad 1am partem, collectio infinitarum rerum actu distinctarum est infinitum actu in multitudine, sed in continuo daretur talis collectio, ergo etc. infinitum actu in multitudine. Non est idem ex terminis, non enim videtur aliter posse explicari infinitum actu in multitudine. Non vero probatur: continuum non componitur actu ex partibus divisibilibus actu distinctis, nisi in eo sit actu collectio partium; ergo non componitur ex partibus actu distinctis in infinitum divisibilibus, nisi in eo detur actu collectio infinitarum partium sive rerum distinctarum in infinitum divisibilibus; ergo in continuo debet dari collectio infinitarum rerum actu distinctarum, et hic sic infinitum actu in multitudine. Probatur etiam quoad alteram partem: infinita extensa sibi invicem actu unita facerent extensum in infinitum, sicut extensa finita sibi unita facerent extensum actu finitum, sed in quolibet continuo infinita extensa essent actu unita, ut ostensum est jam; ergo facerent extensum actu infinitum, adeoque in quolibet continuo daretur infinitum actu in extensione seu magnitudine.

3tio. Si continuum non componitur ex meris indivisibilibus, tunc alia ratio assignari non potest, quam quod indivisibilia non possint facere continuum divisibile, sed haec ratio est nulla, quod probatur: etsi nulla pars hominis sit homo, tamen omnes partes simul sumptae faciunt hominem; ergo licet nullum indivisibile sit divisibile, tamen omnia indivisibilia simul sumpta facere poterunt continuum divisibile.

4to. si continua constaret etiam ex partibus infinitis indivisibilibus, consequens aliud nullo tempore finito posse pertransiri, consequenter viator per centum annos non posset unicum milliare conficere, sed hoc consequens est absurdum, ergo et. probo consequentiam, nullum infinitum potest pertransiri tempore finito, sed omne quod constat ex partibus infinitis indivisibilibus est infinitum, ergo non potest pertransiri tempore finito.

5to. Deo iuxta nos non constat continuum ex meris indivisibilibus, quia alias in eodem tempore motus testudinis esset tam velox, quam motus aquilae, sed hoc etiam iuxta nos consequens, ergo et. minor probatur cuilibet indivisibili in spatio correspondet aliud indivisibile ex parte temporis, et consequenter parti in spatio correspondet alia pars in tempore, ergo si aquila et testudo simul incipiant moveri, tunc testudo tam cito movetur ac aquila, quia etiam in summa tarditate debet saltem unicum indivisibile et unica parte absolvere quam unicum indivisibile et unica parte.

6to. si continuum non constaret ex meris indivisibilibus etiam non, quia continuum non fieret majus, sed hoc non dici non teneret, ergo et. probo minorem, qui duravit per integram horam, et simul per instans diutius duravit, quam qui solum duravit per horam, ergo clare patet per indivisibile fieri majus.

7mo. si constaret continuum ex indivisibilibus tunc consequens si testudo inciperet moveri, et post media hora aquila avolaret, aquila non posset amplius assequi testudinem, hoc non est, ergo et. consequens probatur. si aquila posset assequi testudinem debet infinitas partes pertransire, sed non pertransit, quia quoties aquila una parte spatii attingit, etiam alia parte attingit testudo, ergo et.

Resp. ad 1um. non est par: est enim manifesta disparitas N. 351 inter extensionem continuam et numerum, nam numerus non consurgit ex extensione suarum partium, sed ex disconnexione unitatum, unde hoc consequens quod consequens numeri sit discreta, apte sit ad numerum continuum, prout possit fieri

ipsius nunc radix, et utiles non incepte divisibiles radi-
ces; e contra tota extensio continui resultat ex extensione
continua suarum partium, ideoque cum partes istae sint
formaliter in se ipsis, et in sua formali intensitate
indivisibiles in extensione et indivisibile continuum, non
videtur, qua ratione possint totam extensionem continuam
componere, et esse ipsius radix.

Resp. ad 2dum. N. cons. m. quoad utramque partem; ad
probationem 1mae part: si nomine collectionis infinitarum rerum
in continuo existentium intelligantur partes aequales d. n. collectio
infinitarum rerum actu distinctarum, et [illegible] prius
existentium, quae faciat eam proxime capacem; et infinitum
actu reddens multitudinem c. m. Neg. n. m. et sic dist. m. n. c.
Quod si nomine collectionis infinitarum rerum intelligantur partes inaequales
seu proportionales aliter d. m. collectio infinitarum rerum actu
distinctarum est infinitum actu distinctum adaequate c. infinitum actu red-
dens multitudinem c. m. actu distinctum inadaequate n. m. et sic dist.
m. n. c. Itaque partes aequales licet actu sint in continuo
et non tot quin plures in infinitum, habent tamen unitatem
actualem existentiae, unde sunt simpliciter unum ens, et non
multa simpliciter, ac proinde non faciunt simpliciter multitudinem.
eaedem tamen partes possunt libere prius existentes facta
divisione continui quaedam proxime fient maiores et maiores,
quaedam remote fient minores et minores. Ex alia parte
puta proportionales non habent entitatem adaequate distinctam
a maioribus in quibus includuntur, et sic quia tales
non sunt aptae ad constituendam multitudinem discretam, quomodo-
cunque [illegible] omnibus, et sic nec faciunt numerum actu in-
finitum.

Resp. ad 3tium io. Atque eo argumento, etsi nullum indivisibile
sit divisibile tamen possit facere continuum divisibile, ita etiam
quamvis etiam licet nulla pars sit materialis, tamen poterit
facere materiale, item licet nulla pars sit alba, tamen

poterit facere albam, quod aperte falsitatem involvat.
Obiectio 2. Dubitatio [illegible] argumentum Zenonis ex argutiis dialecticis, quae ex partibus aequaliter et [illegible] sumptis aequaliter [illegible] dicunt [illegible] ad totum argumentum non [illegible].

Respondeo ad quartum. [illegible] [illegible] non [illegible] illud [illegible] tempore finito [illegible] pertransiri [illegible] constaret et ex infinitis partibus aliquotis, [illegible] ex infinitis partibus proportionalibus non [illegible] continuum non constat ex infinitis partibus actu sive aliquotis, quae [illegible] [illegible] existentibus, sed solum ex infinitis partibus [illegible] quae [illegible] existit [illegible] existentia [illegible] solum [illegible] [illegible] sive [illegible], adeoque tempore finito facile pertransiri poterit.

Respondeo ad quintum [illegible] et par: disparitas [illegible] quia Aquila in eadem parte temporis absolvit plures partes spatii, quibus omnibus correspondent plures partes temporis [illegible] physice [illegible] mathematice divisibiles, econtra testudo nulla parte temporis absolvit pauciores partes spatii, ideoque motus [illegible] est tardior.

Respondeo ad 6tum [illegible]. diutius duravit idem [illegible] durationis extensionem [illegible]. [illegible] durationis [illegible] [illegible] [illegible]: etc.

Respondeo ad septimum [illegible] debet Aquila infinitas partes proportionales pertransire [illegible] aliquotas [illegible] etc. Aquila quam cito assequetur testudinem quae [illegible] [illegible] una parte proportionalem attingit, Aquila multo maiorem [illegible] decuplo maiorem parte volando absolvit.

Ex dictis [illegible] continuum in infinitum esse divisibile N. 352 [illegible] non solum mathematice sed etiam physice, atque ideo non dari minima physica, ut quamplures [illegible] [illegible] [illegible] docent: qui dicunt, quod continuum quidem in infinitum posset dividi, id est [illegible] designatione [illegible] seu mathematice [illegible] physice, [illegible] reale separatione partium. quae [illegible] physice [illegible] in divisione continui tandem devenire posset ad entes quanta ita exiguas, ut non posset [illegible]

dividi in 2 medietates nisi mathematicè; id est per designationem intellectus. Contra autem, si enim signari particulae, quae dicuntur minimae sunt physicè quantae vel non: si non, quomodo constituunt physicè quantum, componi ex rebus et physicè quantis, nec physicè extensis, quae est sententia Zenonis. Si sunt physicè quantae constans partibus physicè positis extra partes habent extra se invicem, atque adeo non solum mathematicè, sed etiam physicè sunt divisibiles. Deinde dum dicitur signari particulas minimas, possunt dividi per designationem intellectus in alias minores et minores in infinitum, vel dantur in continuis actu verè realiter et deinde quantae hae particulae minores et minores in infinitum vel non. Si dantur, superest tota difficultas et periculum de infinito in actu, quam tamen tollere existimant per signari particulas minimas: si non dantur, tunc in rei veritate continuum non componitur ex partibus indivisibilibus sed etiam divisibilibus ex parte intellectus esse videtur, quod non est divisibilis in actu et realiter, sed solum beneficio intellectus nostri, non autem revera differre à sententia Zenonis, quia revera illae particulae ante operationem intellectus nostri sunt indivisibiles, quae puncta Zenonistica.

Quaestio 2da

De Inceptione et desitione rerum

Articulus 1mus

Quomodo res incipiant et desinant?

N. 351. Suppono 1mo. aliàs res esse permanentes, aliàs successivas: res permanens est ea, cujus essentia tota simul, ut sunt homo, lapis etc.: res vero successiva est illa, quae existit in continuo fluxu, posita una, ut sunt motus et tempus.

Undecimo. Instans initiativum et terminativum alicujus N. 354 us.
rei potest esse duplex, videlicet intrinsecum et extrinsecum,
tunc res in instanti intrinseco incipere censetur,
quando in secundum instanti primo habet suum esse, cum
immediate antea, id est in parte temporis istud instans
antecedente non habet, unde res, quae ita incipit
dicitur apud philosophos incipere per primum esse sui, quia de
ipsa verum est dicere eo in instanti, nunc primo res
habet esse, et immediate antea non habebat. Tunc
vero res in instanti extrinseco incipere asseritur,
quando in isto instanti nondum habet suum esse, sed
immediate postea, id est in parte temporis statim
sequenti habebit: ideoque res, quae ita incipit,
dicitur incipere per ultimum sui non esse, quia de ipsa
verum est dicere, illo in instanti, nunc res
ultimo non est, et immediate postea erit.

Duodecimo. Tunc desinit res aliqua in instanti N. 355 us.
intrinseco, cum isto in instanti habet postremum suum
esse, et immediate post, id est in parte temporis,
hoc instans sequente non habebit, unde res, quae isto
modo desinit, dicitur desinere per ultimum sui esse, quoniam
de ipsa verum est dicere eo in instanti, nunc ultimo
res habet esse, et immediate post non habebit. Denique
illud in instanti extrinseco desinit, quod in ejusdem
instanti non habet suum esse, sed immediate antea
habebat, unde res, quae sic desinit, desinere
dicitur per primum sui non esse, quia tunc de ipsa verum
est dicere, nunc primo res non habet esse, sed immediate
ante habebat. His praenotatis

Dico 1o. Res successivae ut motus et tempus vel quid simile N. 356 us.
ipsorum considerata incipiunt et desinunt per instans
extrinsecum. Est prima pars. Tunc res per suam ipsorum consideratam
incipere dicitur in instanti extrinseco, quando in instanti hoc

initiativo nondum sua libet essentia, sed mediate postea libuit: atqui res successiva in instanti suo initiativo nondum sua libet essentia, sed mediate postea libuit, quod erat demonstrandum. probatur ex dicto notanda meo 2° in probatis. Essentia rei successivae consistit in successione partium, quarum aliae sunt priores, et aliae posteriores; atqui res successiva nondum libet in instanti suo initiativo successionem partium, quarum aliae sunt priores, et aliae posteriores. cum enim instans sit indivisibile sit totum simul, prius et posterius in eo successive non datur; ipsa vero res mediate post, id est in partibus sequentibus temporis libuit successionem partium, quarum aliae erant priores, et aliae posteriores ut patet. quod erat demonstrandum.

Probatur etiam 2da pars. tunc res aliqua suam essentiam consideratam desinere dicitur in instanti extrinseco, quod in instanti suo terminativo non libet amplius essentiam suam sed antea immediate libebat; atqui res successiva, in instanti sui terminativi, suam amplius non libet essentiam, quia ut probatum est essentia rei successivae, in instanti servari nequit, immediate vero antea, id est in partibus praecedentibus temporis suam libebat essentiam videlicet partium, priorum et posteriorum successionem, ut evidens est, quod erat demonstrandum.

N. 257 Dico 2do. Res permanentes sive substantiae sint, sive accidentia, incipiunt per instans intrinsecum, ita pariter desinunt. Probatur. tunc aliquid incipit per instans intrinsecum, quando in primo instanti suae durationis initiativo libet esse, et immediate antea non libebat, sed quidem res permanens in primo instanti suae durationis initiativo libet esse, cum enim illud esse sit permanens et totum simul, potest inveniri in instanti, quod totum est simul:/

et immediate antea; idem ante primum instans suae
durationis immediatum non habebat esse ut constat ex dictis.

Solvuntur Objectiones.

Objectio contra 1am conclusionem. Ut causa successiva incipiant et N. 359us
desinant intrinsece sufficit, aliquid eorum esse primo, et aliquid
esse ultimo, sed aliquid entium successivorum est primum, et
aliquid est ultimum, scilicet indivisibile incoativum et terminativum,
ergo entia successiva incipiunt et desinunt intrinsece.

2do. Si mulier v.g. praegnans ambulet per plateam,
et in media via proles animetur in utero materno,
tunc in illo momento, in quo animatur proles, in-
cipit moveri, sed animatur in instanti, ergo etiam in
instanti incipit moveri, sive per primum esse et sui intrinsece.

Objectio contra 2dam conclusionem. Quae habent esse in tempore, incipiunt
per se in tempore, etiam in instanti, sed res permanentes,
ut substantiae generabiles per se habent esse in tempore, quia
mensurantur tempore, ergo etiam in tempore incipiunt.

Respondeo ad primum N. m. ergo tunc etiam ad illos modos in- N. 359us
cipiendi et desinendi, ut res in se ipsa [illegible] tota
sua essentia sit primo et sit ultimo; quare ens
successivum, licet primo est, et ultimo est eius indivisibile,
non incipit et desinit extrinsece, seu [illegible] tota sua
essentia, sed solum [illegible] quod, sive quoad aliquid sui.

Respondeo ad 2dum. N. m. nam in instanti animationis non
statim incipit moveri, prius enim requiritur esse quam
moveri; unde de tali verum est dicere, nunc primo
est filius et non movetur, sed immediate postea
movebitur in tempore; ad

Resp. ad 3tium d: n. habet primum esse in tempore n: n. quoad durationem cum et n: c. Substantiae in instanti incipiunt et acquirunt primum esse in parte temporis subsequenti illud durant et hoc ipso incipiunt à tempore mensurari.

N: 360. Colliges 1mo ipsa indivisibilia entium successivorum incipere et desinere intrinsece. ratio est, quia habent totum suum esse simul et unicum indivisibile momentum, in quo veraciter dicitur nunc primo est illud indivisibile, et immediate antea non erat. item nunc ultimo est illud indivisibile et immediate postea non erit.

N. 361. Colliges 2do. res illas, quae sunt, entia successiva, ut qualitas et qualitas si absolute sumantur et pro in fieri incipere intrinsece, et desinere extrinsece, id est primum non esse, ratio est, quia qualitas v.g. prius producitur uno gradu remissiori quam intensiori, prius quoque inducitur in minorem subjecti partem quam in majorem, et hoc ob resistentiam contrarii, quod non instantanee sed paulatim solum expelli potest. quod qualitas absolute sumpta et pro in fieri incipit instar extrinsecum atque adeo per ultimum sui non esse. Dixi si absolute sumantur. si enim sumantur penes unum gradum ac statum, qua ratione sic in facto esse consistunt in indivisibili, calor neque ut sic ut talis, item qualitas bipalmaris qua talis est successive magis et minus, cum non detur calor ut sic magis et minus talis, aut qualitas bipalmaris major vel minor, hinc sub hac ratione incipiunt more rerum permanentium per primum et ultimum sui esse.

Successivorum labentium prius et posterius.

Articulus 2dus.

Quisnam sit terminus parvitudinis et magnitudinis?

N. 362. Resp. Variis hac in materia uti solent philosophi vocabulis ea sunt maximum quod sic, minimum quod non, minimum quod sic, et maximum quod non, maximum quod sic est maxima quantitas, sub qua res esse et conservari potest, ita ut sub majori non possit. minimum quod non est minima quantitas

magnarum, sub quibus res esse nequit, quamvis sub quacunque alia minori possit: minima autem sit, est minima quantitas sub qua res esse potest, ita ut sub minori non possit, maximum quod non est maxima quantitas parvarum, sub qua res esse non potest, licet sub qualibet maiori possit, sit v.g. si maxima quantitas, sub qua homo existere potest, supponatur 3 pedum, minima vero unius pedis, hujus homo supra illam et infra istam naturaliter inveniri potest. et quantitas 3 pedum erit maximum quod sic, quantitas vero proxima supra quantitatem 3 pedum erit minimum quod non: econtra quantitas unius pedis erit minimum quod sic, quantitas vero est infra pedem, erit maximum quod non. maximum quod sic, et minimum quod non dicuntur termini magnitudinis, illud intrinsecus, hoc extrinsecus. minimum vero quod sic, et maximum quod non dicuntur termini parvitatis, illud intrinsecus, illud extrinsecus. Quibus notatis sit

<u>Dico</u> Omnia entia naturalia viventia habent terminum intrinsecum tam magnitudinis quam parvitatis. ita communis contra Ockham cum Aristotele, imo Phil. c. q. 236. <u>Est quoad 1am V. 363 partem</u>. Viventia augentur et nutriuntur per veram conversionem alimenti in substantiam suam vi caloris naturalis qui utpote virtus finita viventis agendo repatitur, ita ut quotidie evadat debilior, quod in hominibus devexae aetatis patet manifeste: quo bene aperitur omnia viventia habere terminum aliquem intrinsecum magnitudinis, ultra quem naturaliter crescere et augeri nequeat. probatur contra magnitudo producta media virtute intrinsece finita praesertim debilitata, non potest non esse intrinsece finita et dare per aliquem intrinsecum terminum. <u>Pars 2da partis</u> est, nam omnia, quae est forma qualibet viventis utpote actus organici requirit certum aliquem organorum apparatum cum certis dispositionibus in ordine ad exercendas operationes viventi convenientes, quae omnia debent aliquam materiam et quantitatem exigunt, ita ut minor non possit naturaliter sufficere, sed hoc est terminari per intrinsecum terminum parvitatis, seu minimum ut sic, quod erat probandum.

N. 364

Solvuntr objeões.

Obj.o Ld maxima qttis qm̃ lbře fit vg: 15 cubitorũ nutriri poterit, pt et augeri, gsqter poterit egredi t̃mos maximæ qtis, et fieri maior maximo, qđ ẽ absurdũ, qđ ñ datr certg t̃mg magdinis.

2o nullũ ẽ reperire genus bruti, in quo ñ aliqũ fuere ad enormẽ et ñ ꝑbatã magdinẽ necdũ pertigeret: qđ signũ ẽ nullũ # certũ t̃mũ magdinis bruti a nãa ẽẽ præfixũ. 2. ostdr, nã qđ aſserta attinet, testantr herodotg et strabo, indicas formicas ẽẽ vulpibg grandiores. B. Albertg M. testr vidisse se pisce, cuig solũ oculorũ fovea 10 hoẽs capere potuerit. De crocodilo satis constat eũ gradiu t̃vis nullũ finẽ crescendi facere, et quæ sũt alia ejusmodi.

Otiã ñ pt assignari, quis et qtg sit ille t̃mg magdinis et parvitatis, quẽ ꝑfixũ asserimg, quẽqs materia nõ egredi ñ possumg, qđ ẽ.

4to si vivẽs hbet t̃mũ intrinsecũ magdinis, tunc ld perveniſset ad illũ t̃mũ, ut ñ poẽt naalr amplig augeri, sed hoc ẽ falsũ qđ. talis ld poẽt nonderi a serpente, sed hoc ipsũ augeret, qđ intumesceret.

qđ ẽ. 5to. si daretr minimũ vg: ligni qđ sit, poẽt in medietate talis ligni ignis sicg minui qm̃ in t̃mo, qm̃ ignis naalr ꝯus agit in proximũ qm̃ in distans, sed si lignũ hbet t̃mũ parvitatis, hoc ñ poẽt fieri,

qđ ẽ. 6to. si daretr minimũ ignis, idẽ ẽẽt divisibile in 2 partes, et qlbet pars iterũ in 2as, sicqs in infinitũ, qm̃ ẽẽ qtũ est minimũ ẽ divisibile, sedeo ipso ñ ẽẽt minimũ ignis, alias daretr minimg minimo, qđ iterũ ẽ impossibile, qđ vivẽs ñ hbent t̃mũ parvitatis.

Resp. ad 1um in ligni hoc nullum amplius forte corpus augmento N. 363tio.
per virtutem naturalem augmentum acquisivit; unde in
ea nutritione tantum conservat, quod acquisiverat.

Resp. ad 2dum. ita: n: c. plusquam non constat, quin normalis
naturalium individua propria à inopia, adeo à generante
suppeditata plus vel minus accedere à vicissim recedere
à termino magnitudinis parvitatis à natura sua speciei praefixo.
Nostro quippe sapiens dari latitudinem aliquam inter maximum
quod sit, et minimum quod sit, seu terminos intrinsecos magnitudinis
et parvitatis. Licet primi quidam natura justa quaerentes
sua speciei mensuram excesserint, ejus tamen terminum nullum
omnino latens transiliit, nec forte nullum adhuc aliquis.
De crocodilo non ita constat ut dicitur eum tantum crescere
quamdiu vivit.

Resp. ad 3tium n: c. eamque dico ex nostro illatum esse, quae,
ut olim in simili sic dicebat Caietanus, certum hoc pariter
ex antecedente propositio non trahere. certum arguendum est
huic simile, non possumus dicere assignare determinatum numerum stellarum
in caelo, quod non datur certus et determinatus numerus, quis
ad hoc consequentia, talis est etiam illa, jam in objectione proposita.

Resp. ad 4tum. d. m. augeretur vi generationis ab intrinseco n: m.
augeretur vi corruptionis et ab extrinseco c. m. et n: c.
talis enim hoc eo ipso, quia augeretur deberet mori, et
transire in aliud compositum, quod admittit majorem terminum
magnitudinis, quod si corpus maximum in hoc habitabili, utpote
à serpente vulneraretur, si vincat possibile naturaliter
aliud corpus majus, dico vel tale corpus non posse intumescere
vel omnino annihilaretur, eo quod non possit resolvi in aliud corpus
vivens, vel etiam non vivens.

Resp. ad 5tum n: m. nam si lignum pervenit ad summum
vel minimum terminum parvitatis totum ab igne gravaretur.

Resp. ad 6tum. datur possibile in duas partes, physice n: m. mathematice
et divisibilis c. m. tale minimum quod sit igni naturaliter
non amplius est possibile, quia daretur naturaliter minus minimo,
quod si dividitur generaretur, talis ignis omnino periret. ideoque
dicemus non viventia carere termino intrinseco parvitatis [illegible].

Disputatio 6ta
in
Librum Septimum Physicorum
Quaestio unica
de
Conditione requisita inter movens et mobile
Articulus 1us
utrum idem possit movere se ipsum?

N. 366. Notandum 1us Aristoteles quaestionem procedit de motu per se, et non de motu per accidens. Talis est motus nautae v.g. moventis navem, etenim se ipsum per accidens movet ad motum navis. Dupliciter autem aliquid potest aliquid moveri per se: primo ut moveatur se toto, secundo ut moveatur per partem, quemadmodum per motum cordis dicitur moveri animal: ex quo apparet id quod movetur se toto debet moveri ab alio, moveri ab alio contingit dupliciter: a principio extrinseco, illud enim quod movetur per partem moveri per aliquid intrinsecum, quae pars est aliquid intrinsecum enti, cuius est pars: hoc tamen ipsa pars movens, si nequeat movere se ipsam debet moveri ab aliquo extrinseco principio. De caetero loquitur Aristoteles tractans hanc quaestionem solum logice de movente et mobili motu physico, quo dicitur esse actus entis in potentia prout in potentia, et qui est actus imperfecti, ut dicit ratio habendi dispositionem ad movens et mobile motu intrinseco, qui dicitur actus perfecti, et talis est omnis actio manens, ut volitio, intellectio etc.

Dico. Idem realiter non potest per se movere se ipsum, sed necessario dari debet inter movens et mobile realis distinctio, adeoque omne quod movetur ab alio movetur, ab alio non est, vel tamen extrinseco per distinctionem suppositi, vel principio intrinseco, distinctione quae movetur. ita Thomistae cum integra Scholastica.

Pbr argto. ethi: Nulla res pt simul ee in actu et
ptea, sed si res moveret se ipsa, eet simul in actu et
in ptea quod ⁊. min pbr. oe qd movet e in actu, et qd
movetr e in ptea. sed iuxta Adstas res moveret se
ipsa, simulqz moveretr: quod ⁊. min ostdtr. Oe qd agit e
in actu, sed qd se ipsa movet, id agit, qa actio et
motus sit realiter una, eademqz entitas: quod qd se
ipsa movet e in actu: sed etm simul eet in ptea,
na oe qd movetr e in ptea, ex ipso, qa potent a alqd
in se recipere scilet motu, sed tale ens, e talis
res etm moveretr, quod ⁊. Nec dicans Scotistae
hanc pbaom ee quae, ad qm facile resp[on]deri pt,
dicendo: idem n pot simul ee in actu fdali, et in
ptea fdali; bene a in actu virtli et in ptea
fdali; in quo nihil importatr nulla cdtio, sic ign
piper e virtr calidu, et simul e in ptea ad
recipiendu fdale calore in stomacho: qtra hanc
enim dstoem sit argtum 1mo. Idem n pt simul ee in actu
fdali et in ptea fdali, ubi fatentr ipsi Scotistae; quod
etm idem n poterit ee simul in actu virtli et ptea
fdali, qa plus e virtr et eminenter qtinere qm
solu fdaliter, quod si alqd e virtr movens, nullo
pt moveri, v ee in ptea fdali ad motu. 2do tali
virtus, qua alqd qstitur in actu virtli n precis actu
mediante motu v, emanaoe absqz motu, n pt
dici 1mu, qa adhuc eadem res eet simul in actu
fdali, et in ptea fdali: nec etm pt dici 2du,
cum talis actio n sit qptas ad alqd aliud qstituer
qnexu, quod adhuc veru manet, rem n poe movere
se ipsa. 3tio Movens et motu in physicis dstqtr
realiter, quod idem n pt sibi movere se ipsa, & se 1mo
a. pbr. Illa realiter dstqtr, qua sibi mutuo realiter
opponuntr, sed movens et motu sibi mutuo realiter
opponuntr, qa movens e in actu et motu in ptea,
quod ⁊ ⁊.

Solvuntur objectiones.

N.us 368. Obj.o varias experientias. Si calci vivae aquam affuderis calx calescit et accenditur. Mustum recens in doleo sponte effervescit et ebullit. Stomachus in hieme est calidior et citius movet digestionem quam in aestate; atqui haec omnia illis solum eveniunt, quia illa agit in se ipsum, nam certe nulla eorum causa exterior apparet. Ergo etc.

2do. Intellectus illum unam eandemque ratione illud se movet, ergo idem potest movere se ipsum. Antecedens probatur: Deus realiter intellectus efficit et recipit intellectionem, in quantum efficit movet, et in quantum recipit intellectionem movetur, ita, ut ad hoc respectu sit movens et motum. Ergo etc. Item voluntas se ipsam movet ad actum volendi, ergo illa potest esse movens et motum.

3tio. Vivens movent se ipsa actione vitali. Illum consequens. 2. Probatur: nam vivere est movere se ab intrinseco, et per hoc vivens distinguitur a non viventibus, quod se ipsa moveant, secus autem non vivens: Ergo idem non potest esse movens per se primo et mobile.

N.us 369. Respondeo ad primum quaestionis experientiis. Nego: Suff: et Rationem. in omnibus ex allatis exemplis idem non eandem partem agere in se ipsum. in Calce namque viva latent particulae quaedam igneae, quae dum ab aqua superfusa extinguantur, metuunt quasi unitis viribus exitum quaerunt, atque ita ex calce erumpentes fumum causant. in recenti musto spiritus generosiores ac ignei agunt in partes crassiores et magis terreas, quas, quia ipsorum eruptioni sua crassitie obstant, summa vi sursum nitentes secum in sublime ferunt, donec exitum ad exhalationem inveniant. Stomachus in hyeme non intendit suum calorem, sed spiritus, qui tempore aestatis per apertos poros exibant in partes corporis exteriores, coguntur ipse ob frigus circumstans inclusi intra manere, adeoque augere calorem ventris.

Resp. ad 2dum. na. ad prob: Dico. Intellig(entia) qtenus sub spe(cie) esse primum effectum mobilis, unde sumptum eandem regere cum qua Intellig. cum spe realiter a se ipsa indistincte distinguitur, unde sumatur sufficienter salvatur realis distinctio realis distinctio inter movens et motum adeoque Intellig. se movere sub una eademque ratione. Ad alterum Resp. n. c. aliter enim se habet voluntas dum est movens, et aliter dum est mota: nam dum est mota praecise sumitur sub sua entitate, econtra quod voluntas in se ipsa movens formaliter et eliciens suam propriam volitionem ibi est angelus consideratur sub sua entitate praecise, sed prout ratione est constituta in actu sub praenominato, quamvis non est sub movens et motum in eodem sensu et sub eodem respicitur.

Resp. ad 3tium. Da. Voluntas movens se ipsam ratione diversarum partium, quibus constant ca. ratione ejusdem partis na etc. nam voluntas constant partibus heterogeneis, id est diversae rationis, ratione quarum possunt simul esse in actu et in potentia, in actu quidem ratione partis moventis, in potentia ratione partis motae, ita ut semper pars movens sit distincta a parte, quae movetur.

Articulus 2dus
Utrum movens et mobile debeant esse simul, seu an detur actio in distans.

Notandum. Posse agens dupliciter esse praesens passo, nempe praesentia suppositi, et praesentia virtutis. Tunc agens praesentia suppositi praesens est passo, quando agens et passum sub substantias suas immediate junguntur, hoc modo, ignis approximatus praesens est ligno. Tunc vero agens praesens est passo sola praesentia virtutis, quando agens sub substantia sua absens quidem est, diffundit tamen virtutem suam per medium usque ad passum, hoc modo ignis praesens est ligno, quod ad quandam distantiam calefacit. Duplex autem est hac in quaestione celebris sententia. Prima putat agens non posse agere et effectum producere nisi sit praesens N. 370ns

passo seu subito, in quo agit saltem presentia virtutis
et haec est doctrina Thomistarum. Idem est sententia
Scotistarum, et nonnullorum aliorum asserentium per potentiam
naturaliter dari actionem in distans. Iam quaeritur.

N. 371ma Prob. Non potest saltem naturaliter dari actio in distans,
sed necesse est, ut agens sit praesens passo vel per substantiam
suppositi, vel virtutis. Ita docet Aristoteles 7 Physicorum
c. 3. t. 9. aperte S. Thomas 1a P. q. 8. a. 1o dicens
oportet enim omne agens coniungi ei, in quod immediate
agit, et sua virtute illud contingere. Prob. etiam ratione
Physica: Cum in quavis philosophorum sententia existentia
moventis et agentis sit ad motum et operationem
necessaria conditio, debet omne movens, et omne agens ibi
existere, quatenus esse praesens, ubi movet et operatur:
unde sicut agens nequit agere in eo tempore, in
quo neque secundum substantiam suam neque secundum virtutem
existens et praesens est, ita pariter agere nequit
eo in loco, in quo neque secundum substantiam, neque suam
secundum virtutem existens ac praesens est: quod operatio
et actio agentis supponit eius esse, seu ipsius existentiam
et praesentiam in loco, in quo ab ipso agente exercetur.
Sane capi non potest quonam modo agens alicubi
operetur, ubi nullo modo praesens est, id est
neque secundum suam substantiam, neque secundum virtutem a
se diffusam, nec magis praesens est, quam si nunquam
in rerum natura fuisset.

N. 372 ma Obiicies: Si posset agens creatum diffundere suam
actionem in distans, non esset ratio, quare agentibus
naturalibus statueretur certa sphaera activitatis. Ita cur
existens in S. Blasio non posset accendere pulverem
tormentarium Friburgi asservatum. Confirmatur: Si potentia
creata agere in distans non esset, quantum satis natura, et
incolumitati naturalium satis neque possemus nobis
cavere ab agentibus nocivis etc.: adeoque veneratis
pestifera Ecce. Cum omnis adstrictus est omnes

conatq, quo studemq amoliri talia nocumenta: q. e. d.

Solvuntr objeces.

Obj. 1° Variae experieae, in qbq ptr dari actione in distans et quidem 1° Magnes attrahit ferrum. 2° Lupi videndo raucedine inducunt in hoe. 3tio Sol generat aurum in fodinis, in qbq tm praesens n. e. quartò pulvis simpathetiq agit in distans, cum experientia gstet, vulnus absentis curari, si pannus tali sanguine tinctus tali pulvere aspergatur. N. 373[us]

2do. Si agens debet agere per medium et in medium, tunc n magis ageret in distans dum in propinquum, per hoc enim agit in distans, quod per m. ignis quamvis supra distantem, sed igni n propius aere propinquum quod (?).

3tio Si igni applicetr papyrus oleo tincta, incendetr oleum et tm n gburetur papyrus. Item si lebes aqua impleatr et supponatr igni tunc aqua ebulliet, fundus tm lebetis manebit tepidus, quod ostenditur admittenda e actio in distans.

4to. Matres gravidae ob vehementem apprehensionem coloris nigri, saepe pariunt aethiopes, ob appetitum nimium certarum rerum saepe signa relinquunt in infantibus, quae proinde phantasia apprehensiva in distans agere videtr.

5to. Si n datr actio in distans, tunc ad eam n datr. Itaque sol debet agere in medium, sed hic modus agendi operationem infinita distantia, quia sibi mediate agnis vel: sit ducere calorem, ipse calor aterum aliud calorem in spatio immediato, quod e agere in distantiam infinitam: quod (?)

6to. Tunc aliquid agit et agere potest in distans, quando n debet agere in medium, sed hoc quidem fere fit, quod (?) in ptr. Si Sol agit in haec inferioria illa calefaciendo, et tm n agit in medium nimirum calorem, qui fit incapax caloris, quod potest dari actio in distans.

N. 774 Resp. ad 1mum et quod ad 2am explicat. Magnes et agere in distans, distantia suppositi non a virtutis, nam quamvis magnes sit distantia locali a ferro non sit praesens, est tamen praesens per virtutem attractivam a se ad ferrum transmissam. ad 2um resp. Lupos videndo et fascinantes visu suo maligna per aerem diffundere qualitatem, qua raucedinem inducunt, et fascinantes laedunt teneros pueros, non autem duriores viros, unde agentia agunt in distans distantia suppositi non a virtutis. ad 3tiam resp. Sol producit aurum in fodinis, in quibus non est praesens praesentia suppositi, bene tamen praesentia virtutis, quam cum efficacissima sit, etiam efficacissimas habet influentias, profundasque terrae regiones penetrat. ad 4tum resp. de sulphure Aristotelico non satis constare de experientiis ad magnam distantiam factis. Probabilem tamen esse curationem vulnerum absentium et longe distantium fieri ope daemonis, qui in praeparatione pulveris explicite vel implicite invocatus curat vulnera hominis ibique applicatione activorum ad passiva, id est applicando vulneribus virtutes reales illorum curativas.

Resp. ad 5tum n: m ad prob: ca nc. dum igni inflammat aut comburit stupam distantem, est ignis stupae praesens praesentia virtutis diffusae, nempe caloris per aerem ad stupam diffusi. quod autem non inflammet aut comburat aerem proximum provenit ex hoc, quia aer propter humiditatem magis igni resistit quam sulphur et stupa, quae sunt facile sicca ad inflammationem aptam. Vide Aristotelem cum S. Ambros. Ziegler non comburit aerem propinquum absolute n: apparentia et visibiliter ca et n: c. ignis tamen comburit aerem, etsi combustio aeris non videatur, non appareat ob raritatem corporis combusti.

Resp. ad 6tum Ignem tunc fortius agere in lebetem et aquam, quia sunt propinquiora, quam agat in oleum et humorem, quod autem hi effectus non appareant in lebete et proximis calefactis, causatur a frigore aquae et olei contraagente. nam inferiores partes aquae et olei dum calefiunt, tunc fiunt rariores, ex quo contingit, quod superiores partes

frigidiores ostendant: et sic lebetis frigefias.

Ad 3. adq. conv. provenire ex simpatia et subordatione speciei generatorae ad phantasiam et appetitum vi cuius infantes saepe tales gestus et signa sibi impressa recipiunt

Ad 5. ad 6. dicimus, quia actio ab agente diffunditur uniformiter difformiter, uniformiter quidem, quia ignis v.g. in sphaera sua activitatis producit calorem, difformiter quia ignis in parte viciniori producit intensiorem calorem, quam in parte remotiori; cuius ratio est haec: quia in parte remotiori habet maiorem resistentiam passi, et subiectum est minus aptum ad recipiendum calorem.

Ad 6. ad 6. dicitur ex hoc argumento solum sequi calorem a sole non calefieri, non vero quod nullum aliud effectum in calor non agat: imo vero maxime agit in corpus Lunare: quia multos Lunae influxus non omnino mitigat. ex his

Dicimus Angelum non posse agere in distans. Licet enim Angelus possit videre hoc Friburgi e.g. dum hic in S. Angelo exsistit, tamen non agit in distans: quia hic actu visibile posit esse visibile Friburgi. Ideo dicendum est de mutuo Angelorum colloquio, si Angelus Friburgensis et Sanmaximus seu Lotharingus? quia unus Angelus Lotharingus alter ?, per hoc, quod velit species talia verba et obiectum in altero Angelo excitari, ad quod non requiritur praesentia localis. Quod Deum quaerimus probabile videtur Deum non posse agere in distans: quia Deus est essentialiter ubique praesens et immensus: consequenter non potest agere in distans: quia agens in distans agit in loco ubi non est: quod Deo ob summam immensitatem repugnat.

Articulus 3.us

Num simile possit agere in simile?

Dico triplicium aliqua possunt esse similia, imo in ratione specifica qualitatis praescindendo ab aliis circumstantiis, ut duo calida. *N. 768*

2.o tum in ratione specifica qualitatis, tum in gradibus intensionis ut duo calida ut 4 etc. ita tamen, ut sint dissimilia in

qlitatibus agendi puta raritate, densitate, figura, situ &c. 3tio possunt duo aeque similia in his qlitatibus fieri tamen in ratione ... gradibus ... tum etiam densitate raritate &c. 4to modo similia posse in se agere non est dubium, nam utrumque calidum ut q. agit in calidum ut duo. qstio quae prodit de similibus et hoc modo quaer

N. 377tus Dico nullum simile posse agere in simile. Pbtur ratione fundamentali desumpta ex ablato hic ... cessante fine agendi, agens nec agit nec agere potest, sed quando agens est simile passo, cessat finis agendi in passum, quia agens nec agit nec potest agere in passum. Non constat, quia agens ... agendi frustra non potest. Finis agendi in passum est, ut agens ad sibi assimilet, sed quando agens est simile passo, cessat finis agendi in passum ergo &c. Minor est certa, nam omne agens naturaliter tendit ad assimilandum sibi passum, ut est grave ... omnibus experimentis manifestum, sane non alio fine calidum agit in frigidum, quam ut illud reddat calidum. Ita ... communiter ... de solo et omni agente naturali. In ... ea fit clara, quia dum agens est simile passo, etiam passum supponitur simile agenti, quod non amplius habet cui agens communicandum ... pertineat, quod simultaneo inter utrumque ...

Solvuntur objectiones.

N. 378tus Obio ferrum calidum habet candens non fit accendit stupam, quod nimirum est ... potest producere magis intensum quod vero magis simile fit agere in simile.

2o Plures carbones ... calidi ... jungantur incendunt se ... ad flammam. Ergo &c.

3tio Duae manus aequaliter calidae ... magis incalescunt, quod etiam verum est, ... jungantur &c.

quando duo vitra aequaliter dura in se impacta confringuntur, quod unum frangit alterum, quod simile agit in simile.

Resp. ad 1mum. Nego suppositum: quod ignis in stupa admota ferro candente, quam per vitrum igneis [illegible] infra ferrum, et adhaerentibus eiusdem superficiei. N. 379us

Resp. ad 2dum. Nego item suppositum: nam unus carbo non incendit calore alterius, sed si [illegible] ignitus [illegible] [illegible], [illegible] parte; quia ignitus est, ignit ipsum et facit flammam extensive maiorem: si vero 2 carbones aequaliter ignita sint, [illegible] [illegible] unam causam [illegible] [illegible] ignis extensionis producit.

Resp. ad 3um. Da. Duae manus aequaliter calidae incalescunt magis ratione motus, qui intervenit in confricatione [illegible] calores in utraque manu aequaliter [illegible]. Dum autem manus aequaliter calidae sine motu coniunguntur et incalescunt, [illegible] ex eo, quod una [illegible] in altera calorem intensiorem, sed ex eo quod una manus adiacens alteri auram [illegible] frigitantem ea parte removeat, et spiritus calidiores ad externam cutem diffusos cohibeat: et ita utraque manus incalescit magis a proprio motu, non vero a calore sibi [illegible] [illegible].

Resp. ad 4tum. Da. d. c. quod unum vitrum frangit alterum ratione motus et impulsus contrarii, quo unum movetur contra alterum, [illegible] ratione duritiei; similiter [illegible] [illegible] [illegible] motus sive impulsus in tali casu est causa fractionis, sive unum vitrum moveatur contra alterum quiescens sive motu opposito aliud; atqui nec motus quieti nec motui opposito est similis, sed potius contrarius. Ergo [illegible] [illegible] fractio vitri, ut [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], de qua [illegible] hic disputamus.

Quaeres in coronide huius quaestionis, an quorundam motus causatus gravium et levium a quo? Resp. De motu gravium et levium [illegible] [illegible] a generante tum a proprio [illegible] non ab ipso gravi vel levi. N. 380us

Dico 2. p. 2. nam accidens, recedit a se movente, prohibens
certum quis columbam removet lapidem, suppositum ut
deinde lapis decidat. ita Philos. 8. Phys. t. 35. ubi ait:
quaecunque a se ipsis moventur, ab aliquo moventur, et
quae non a seipsis, ut gravia et levia, quae enim a
generante et faciente leve et grave, quae autem ab eo, quod
impedimentum et prohibens solvit. Ratio mea prior est, id quod
est primum activum quatenus tale, neque competere gravibus
et levibus inanimatis, ut lapidi, et igni, sed movere a se
est primum activum quatenus tale, ergo movere a se etiam
nequit competere gravibus et levibus inanimatis. Minor
patet. Major probatur: principium activum, sive vivens
quatenus tale est, quod a se ipsis moveantur, sicque vita in
aliud ideo definitur per rationem motus a principio intrinseco se movente:
quod debet assignari aliud principium, a quo moveantur
gravia et levia inanimata per se loquendo, cumque hoc non sit
principium, sed aufert impedimentum, ut ascendant vel descendant, quippe
quod solum indirecte et per accidens cum motu gravium,
ut illud sit ipsum generans restat, quod jam dederit gravia
et levia, eo namque ipso, quod dederit formam, dedit etiam
propria ad formam, et proprietates ipsi debita in instanti
generationis, qualis est respectu gravium et levium, quies
et situs in proprio quasi centro, quod fieri naturali propensione
quaerunt. Unde omnis motus localis, quo gravia et
levia moventur circa centrum proprium tribuitur per se quidem
generanti, etiam absenti et jam non existenti, qui aliter in
fieri ipsis, quam quando in primo instanti generationis gravium
et levium debuit conferri gravibus et levibus quietem in
centro primo, ita et conservare virtutem qua postea
ipsius eam propriam acquirant, si forte a proprio loco
non amoverunt ob aliquod impedimentum, quo recuperant quod
amiserunt, quemadmodum dicitur solet de aqua recuperante
proprium frigiditatem.
Dico tertio: motus gravium et levium procedit active
a gravitate et levitate ipsorum, ut constat ex Philo.
l. 4. c. 6. sed non moventur ab intrinseco nisi virtute

activā instrumenti; cum ambo excedant sphæram motu locali atque in specie ab ipsis causati quo moventis ab utraque ut virtute propria et externa, adeoque moventis a se ipsis propria virtute. 2do. Ipse generans dictatur gravibus et levibus quasi moventis, a quo non excitatur in eorum naturalis debet designari aliquod agens naturale, quod virtute propria ac externa concurrat activeter ad efficiendum illum motum; quia omnis effectus in actu exigit causam propriae actu influentem; nequit vero agens naturale non sit aliud esse quam ipsum grave a leve; ergo gravia et levia virtute propria efficiunt motum.

Resp. ad 1mum Motum gravium et levium procedere active a gravitate et levitate sub actione scilicet utriusque, sive principaliter sive instrumentaliter, simpliciter emanationem, sicut dicimus potentias emanare ab essentia, quae ipsa non producit, adeoque motus gravium et levium procedit a ipso generante. Resp. ad 2dum. Sicut recuperatio potentis in gradu naturali debito amissa non fit sine actione influxu et absque stricta causarum concurrentium, sic etiam duo motu gravium et levium etiam distans a generante, potest non fieri etiam sine actione et influxu stricta causarum concurrentium quia sunt corpora coelestia. Resp. aliter ex Philosophis, licet generans distans non amplius existit in se existit tamen sua entitate cum sua virtute relicta scilicet virtute distans geniti ipsoque gravitate et levitate. Nam idem contingit ut distet longius distante solum entitate et suppositi c. distans virtuti non: ut eadem actu proxime moveat. satis enim, quod actu existat virtualiter eadem ratione virtutis relicta, et quod res mobilis fit approximata, approximatione illius virtutis verum relictumque illis in proposito. quod erat.

Disputatio 7ma
in
Librum octavum Physicorum.

Tractat hoc Libro Philosophus de aeternitate temporis, motus et mundi, ac tandem de supremo et primo motore omnium rerum artifice, sed de hoc in Metaphysica agemus, cum passim fieri consueverit: unde tantum aliqua hic de aeternitate mundi disseremus. igitur sit

Quaestio unica
de
Aeternitate Mundi
Articulus unicus
utrum mundus potuerit esse ab aeterno vel quoad entia successiva vel quoad entia permanentia?

N. 307 Primo. Quaestio haec procedit an mundus potuerit esse ab aeterno vel quoad entia permanentia v.g.: an ab aeterno potuerit existere Angelus, homo, Lapis etc.: vel quoad entia successiva, v.g. si Sol ab aeterno fuisset, an potuisset moveri et illuminari? et haec quaeritur quoad potentiam Dei absolutam, nam quod mundus de facto non fuerit ab aeterno est de fide et contra Aristotelem, qui lumine fidei destitutus hac in parte contrarium docuit. constat hoc ex S. Scriptura: in principio creavit Deus caelum et terram etc. nec urget ratio Aristotelis dicentis: motor est ab aeterno, ergo etiam mobile. facile enim distinguitur est ab aeterno, motor increatus est ab aeterno, creatus non: motor creatus non potest sine suo effectu, v.g.: Sol sine illuminatione, bene autem motor increatus; sicut enim Deus dicitur immensus radicaliter, quia potest se extendere sine omni limite, etsi nullus locus existat, ita etiam Deus dicitur motor et creator radicaliter in actu ab aeterno, licet virtute sua communicandi ac creandi mundo postquam existeret.

ctsi deinde effectus extra causas ponatur, nulla mutatio
ex parte Dei; sed ex parte creaturae sive effectus contingit
cum connotatio

Dico 3o Mundus quoad ea successiva v.g. quoad motum etc. N. 312 [ij]
saltem non potuit existere ab aeterno. Contra Complutenses, ac alios etiam Thomistas. Probatur conclusio 3o
auth: S. Doct: opusc. 27 dicentis: nulla causa producens
suum effectum subito debet duratione praecedere effectum, re-
pugnat autem ut causa producens suum effectum per motum non
praecedat duratione effectum. ex quo sic arguo. repugnat
ut agens per motum non praecedat duratione suum effectum,
quod repugnat etiam, ut aliquid per motum ab aeterno fiat
consequenter nec ipse motus potest esse ab aeterno. Consequentia patet
ideo agens per motum debet duratione praecedere suum
effectum: quia principium motus debet praecedere terminum, quod
etiam ideo motus non potest esse ab aeterno, quia illius principium
debet praecedere terminum. nam ubi est principium, ibi non est aeternitas.

Confirmatur ubi datur prius et posterius, et ubi una pars in- N. 313 [ij]
cipit et altera desinit, ibi non potest dari ens ab
aeterno, sed hoc necessario contingere debet in omni ente
successivo quod est[?] non potest. Si enim illa prior et desinens
durasset tempore infinito vel finito in nullo sensu ex
his potest dari ens successivum ab aeterno quod est non conceditur.
nam primis illa pars desinens non potuit durare
tempore infinito; quia alias esset ens permanens non successivum,
quod est contra statum quaestionis: nec etiam potuit durare
tempore solum finito, quia alias ex ipso non esset ab aeterno,
nam pars durans tempore finito addita alteri parti
etiam duranti solum tempore finito, numquam facit durationem
aeternam; quia finitum additum finito non facit infinitum. quod erat probandum
Nec dicas ideo posse dari aeternitatem rerum a parte post,
quia nulla dies finita potest assignari quin alia et alia
sit assignabilis: quod etiam ideo poterit dari aeternitas a parte
ante quia aeternitas a parte post est infinita solum syncategore-
matice; quae non implicat, econtra duratio infinita

à parte ante esse infinitum actu seu categorematicum,
us. quod iam prius non dari probavimus.

N. 3079. Dico 2do. Probabilius videtur non implicare mundum ab aeterno quoad ea permanentia. Probatur. Si mundus non posset dari ab aeterno quoad ea permanentia, deberet esse implicantia vel ex parte creaturae, vel ex parte Dei, sed nulla est in utraque implicantia, ergo etc. Non ex parte Dei, quia Deus eandem potentiam quam nunc habet, habuit etiam ab aeterno creativam, sed tunc habuit infinitam, ergo etiam nunc habet, neque implicantia ex parte creaturae, quod sic probo: videtur implicare tunc esset haec, quia esse etiam esse coaequaevum stare simul, et quia effectus duratione posterior debet sequi suam causam, sed hoc non est absurdum: ergo etc. Non potest ubi causa producit suum effectum subito, ibi non debet duratione praecedere effectum, sed Deus est causa creans subito producens suum effectum, ergo non debet praecedere suum effectum duratione in oppositis, ubi actio et terminus actionis sunt simul, ibi causa non debet praecedere effectum, sed Deus causa effectum subito producit, actio et terminus actionis sunt simul, uti patet in sole, nam in eodem instanti in quo ponitur sol, etiam ponitur illuminatio solis, ergo etc. Nunc creatura ab aeterno licet nunquam fuisset sub non esse ex gratitudine Dei dicta, quia tamen sibi relicta exegisset non esse, ideo non extrahitur a ratione purae creaturae.

Solvuntur objectiones

N. 3080. us Objicitur primo. Deus ab aeterno possibile, ab aeterno potest produci, sed ens successivum est ab aeterno possibile cum nunquam inceperit esse possibile. Ergo ab aeterno potest produci.

2do Motus primi mobilis potuit esse ab aeterno, ergo aliquid successivum potuit esse ab aeterno. Antecedens probatur. Motus circularis, quo movetur primum mobile neque principium neque finem, cum circularis sit, ergo potuit esse ab aeterno.

otio hō potuit ēē ab æterno, qd̄ es motq cordi, sed motq cordis ē ens successivū, q̄o alq̄d ens successivū potuit ēē ab æterno. A: ngre nydpumg: qā hō ē ens de genere entium permanentium, quæ dicimg poē ēē ab æterno. Cōa pts. hō existens ab æterno utiqe vixisset ab æterno, qd̄ ī illo fuisset motg cordis: quippe indispēsabiliter requisitus ad vivendū.

4to. Si Deg n̄ poēt dari ab æterno, ēēt hæc ratio q̄a cōtis dari infinitū actu ī rerū natura, sed n̄ cōts, q̄o & m pts, etsi ab æterno dets Deg imaginariū et dies imaginarij infiniti, nbi in quolibet potuisset Deg creare unum Angelū, atm n̄ cōts infinitū actu ī rerū natura, q̄o etm n̄ cōts si darets Deg verus ab æterno.

5to. A: doct: D. Oder pteā A: 17. postqm ibi proposuisset argtū ad probandū, q̄o motg hic ulaus Astrorū existiterit ab æterno, ad illud respondens sic ait: ad decimū 3um dicendū q̄d illa ratio n̄ probat, q̄d motg sper motq, sed q̄d motg circularis poīt ēē sper, q̄d sentit Ab doctor Noster saltē potuisse ab æterno.

Obbto ctra rā gluod. Patres olim cōtra arianos filiū Dei n̄ ēē creaā, q̄a ē ab æterno, sed hoc argtū, si creā poēt ēē ab æterno nihil pbret, q̄o n̄ pt ēē ab æterno.

2do. Implicat creā aliqn̄ fuisse sub n̄ ēē, sed si darets ab æterno, aliqn̄ fuisset sub n̄ ēē repugnat, q̄a c. [illegible] creā ē pductio rei ex nihilo, q̄o esset præsupponit n̄ ēē.

3o. Creā existens ab æterno n̄ potuisset à Deo Libere produci; q̄d ē impossibilis. A. pts n̄ em Deg citra aliquam creā ageret Libere sicut illā nondū produxit, ī Deo actu produxit, n̄ etm de ea actu produxit, ē neutrū pt dici; q̄d pb. n̄ 1mū, q̄a supponits sper ēē productā; n̄ etm secundū, q̄a dicū rese, n̄ pt n̄ ēē, et oē q̄d ē, ex suppone q̄d sit, necesso ē, sed q̄d Deg id actu produxit, relate

est. q. e. d. nec etiam 3tium, de re enim iam praeterita et transacta non datur amplius libera dispositio: quod Deus ab aeterno creaturam libere non potuisset producere.

4tum. Implicat, ut creatura sit ab aeterno, et nihilominus à Deo, utpote à primo et causa produceatur, quia si foret ab aeterno, propterea productio non haberet principium, proinde ejus inceptio; proindeque quod productio incipiat, nisi sit. Si quae creatura ab aeterno produceretur à Deo, ab aeterno incipere deberet. Sed hoc implicat, ut creatura ab aeterno incipiat, quia aeternum dicitur aliud, quod numquam incepit. q. e. d.

5o. Si mundus fuisset ab aeterno in instanti creatus in eodem instanti debuisset esse etiam destruxisset. Sed hoc manifestam implicat contradictionem. q. e. d. probatur minor: in primis debuisset esse eodem instanti, quo in illo recepisset esse à Deo creante; etiam debuisset eodem in instanti, quo in illo productus fuisset, quod enim producitur debet non habere esse, nam quod iam habet esse, id est productum: q. e. d.

N. 300 Respondeo ad 1um dicendum. Datur ab aeterno possibile per aeternum potest produci ab aeterno concedo. Possibile ab aeterno possibile per se, nego: non esse sic dicta non n: c. Aliud patet ex dictis in glossa.

Respondeo ad 2dum. Nego antecedens, ad probationem distinguo antecedens: motus circularis non habet initium ex parte molis, nego: concedo quod movetur causa ex parte durationis nego etc. omnis quippe motus, successivus aut principiat esse, exigit essentialiter durationem praecedentem à termino mobili et consequenter habet initium suae durationis.

Respondeo ad 3tium. Concedo non c. ad probationem: Datur vixisset ab aeterno vita, qua nos vivimus nego. aliam concedo non c. duo enim motu cordis esse quidem requisitum ad vitam hominis, quis nunc est, et de potentia Dei ordinaria non autem ad vitam, qua viveret ab aeterno, et de potentia Dei absoluta; cum quando potuisset hoc quoniam vitalem motum successivo independens, nulla enim omnino hic apparet implicantia.

Resp. ad 4tum n. m. ad 3. n. c. ex paritate. disparitas e

qd in tpre reali aeterno sunt infiniti dies actu, et cssbles

in tpre vero imaginario aeterno sunt infiniti dies, sed

creati et n cssbles, adeoque n sunt infinitum actu, ubi multitudo

Resp. ad 5tum. n. dout: licet Deo n loqui assertive cum

n dicat ea ratione posse efficaciter cssbile motum circularem

ab aeterno, nisi dicat oppositum sedens ibidem: qui ex rationali

n potest aliqd afferri, concludi de motu: sed rat. illa qua

probari dicit, qd motus circularis potuerit esse ab ae, produit

ex prijs matematicis, qui agnoscit illa n probare esse.

et sic eo Deo n loqitur assertive.

Resp. ad 6tum n. Patres loquntos fuisse de facto et n

de cssbli: licet enim cssble fuerit, ut mundus ab aeterno

crearetur, de facto tamen et re ipsa ut ex scriptura constat,

oes creat. inceperunt in tpre, adeoque qn etiam ex scriptura

certum e verbum divinum fuisse ab aeterno. Bene intulerunt

S. Patres contra Arianos, qd verbum n sit creat.

Resp. ad 7tmum d. m. implicat aliquem fuisse dum n ea actu

n m., sub n ee existere cum et sic dista m. n. c. ut

enim crea sit facta ex nihilo, sufficit, qd quando e ex

parte sui potuisset n ee, licet ee actu fuerit infinites

per actionem Dei productam.

Resp. ad 8vum n. a. ad 3. dico: ut Deus unica semel

crea libere versaretur per liberam productionem sufficere, qd

eam prius natura, qm produceret, posset n producere: Deus igitur

actu produceret licet ex suppone, qd produceret, n posset

n producere: eo fere modo, quo actus voluntatis divinae, qui voluit

mundum ab aeterno creare in tpre, aliquem n fuit, et tamen

e absolute liber, eoque Deus libere voluit, ita etiam

libere produxisset crea. ab aeterno.

Resp. ad 9um na. ad 3. da. duo rei e inceptio a actu liber,

si nempe consideretur prius fuit in tpre ca. e inceptio

respectu noua etc. tota enim productionis creat. absolute nihil

est posita ut sit actio, qua res, quæ producitur, accipit existentiam à causa producente, et in hoc differt conservatione, quæ non dat existentiam rei conservatæ, sed illam in esse iam recepto continuat.

Ad 3.um: non enim quævis actio, qua effectus per motum producitur, debeat habere esse, vel aliquod instans, quod prioritate durationis realis antequam producat, attamen cum producitur per actionem instantaneam. Satis est, ut non habeat esse, vel aliquod instans, quod prioritate naturæ originis et rationis: sive vero mundus fuisset ab æterno in instanti creatus, per motum successivum productus non fuisset, sed per actionem instantaneam, videlicet per creationem, ut patet ex dictis.

Pars Secunda

Philosophia Naturalis

sive

Physica Particularis

Physica Aristotelis dividi solet in universalem et particularem, universalis consistit, ut hactenus vidimus in 8 Libris Physicorum: ubi agitur de ente mobili in genere et eius principiis, causis, et proprietatibus in universum. Physica Particularis continet reliquos Libros, in quibus agit Philosophus de singulis speciebus entis mobilis in particulari. Quare in Libris de Mundo et Cælo agitur de ente naturali ut Mundo et Cælo mobili: in Libris de generatione et corruptione agitur de ente mobili motu generationis et corruptionis. In Libris de anima, agitur de ente naturali vivente sive mobili motu vitali. Præsentis quoque tractatus considerabimus breviter ens mobile in particulari. Quare sit.

Disputatio 1.a

In Libros de Mundo cælesti.

N. 3017 Essent quidem hic aliqua adhuc dicenda de mundo terrestri videlicet de eius origine, ac unitate, perfectione, et duratione; sed de origine à qua, cum iam in priori disputatione potiora dicta sint

n̄ē necesse est amplius quid dicam de unitate a mundi ita Sts S: August. L: de hæresibus hæres: 77. ut contrarium erroribus contra fidem annumeret. Dicts a dē est, q̄d ē possib. nam plures mundi, etsi de facto n̄ dentr, possent tm̄ plures produci a Deo, cum n̄ appareat repugnātia, neque ex parte ipsius oīpotentiæ Dej, neque ex parte possibil. mundorum. Quod a mundus sit perfectus patet ex eo, q̄a illud ē pfectum cuj in suo genere nihil dēē, sed mundo nihil dēē in suo genere: nam imprimis dats in mundo oīum partium in se ipsi spectatarum bonitas et pfectio: dats oīum et varietas partium. Stio dats etm̄ ordo earundem ejus partium: q̄o eidem in suo genere nihil dēē. De duratiōe a eius quamdiu iā duraverit incertum ē inter Authores. hebrej etm̄ a mundo condito usque ad Natalē Xti numerant ãos ter mille septingenta septuaginta. græci vero 70 duntaxat quinque mille quingentos annos. V: Beda mille centum nonaginta novem. Bellarminus et Petavius 3 9 0 9, et alij plures v̄ pauciores. Potest a etm̄ mundus durare in æternum cum solo concursu Dej ordinario, n̄ tm̄ ita durabit: q̄a in die supremi iudicij cessabit motus Cælorum. Quod colligits ex illo Isaiæ 60. non occidet ultra Sol, nec Luna minuets, q̄d intelligi debet de cœlis n̄ quoad substāam, cum sint incorruptibles, sed quoad motum et influentiām in hac inferiora. Quia a positis cessabunt oēs generationes mixtorum, quippe quæ absque illo motu, eiusque influentijs continuari nequeunt. manebunt q̄o in æternum solummodo Angeli, Cæli, Elementa et hoēs divina virtute redivivi. His igits relictis sit

Quæstio 1.a
de
Cælo.

Articulus 1.mus

an cœlum constet maā et foā? et quot sint cæli?

Respondeo. duobus modis aliqd potest dici simplex. 1.mo simplex opposita mixtioni: q̄do nempe n̄ ē compositum ex 4. elemtis. V. ogg.

viriliter facto in eo manentibus, quamvis constet materia et
forma. Secundo sumpte excludente compositionem ex materia et forma
quo videlicet ex nulla penitus materia et forma componitur.
Caelum primo modo esse simplex patebit ex decursu,
an autem 2do modo, sit etiam simplex quaeritur. igitur

N. 349 **Dico.** Caelum non est corpus simplex excludens compositionem ex
materia et forma, adeoque constat materia et forma. ita Aristoteles
L. 1o de Caelo textu 9. et 95. illis verbis: Caelum autem est quidam
eorum, quae singularia sunt, et eorum quae ex materia
sunt. Probatur ratione. Corpus simplex est substantia completa independens
a materia, sed caelum non est substantia completa independens a
materia, ergo caelum non est corpus simplex. Minor est certa, quia tale
corpus neque educitur, neque partialiter componitur ex materia. Minor
probatur, substantia completa independens a materia est substantia intellectiva,
caelum non est substantia intellectiva, ergo etc. Minor omnium judicio est
certissima. Major probatur. Substantia immaterialis est substantia intellectiva,
sed substantia completa independens a materia est substantia intellectiva,
nam Angeli non ex alia ratione dicuntur spirituales, quam quia
sunt completi, per se subsistentes, et independentes ab omni materia,
quae etiam sit clara ex eo, quia immaterialitas est a priori
ratio, et veluti radix intellectivitatis. ergo Caelum cum non
sit substantia intellectiva constans materia et forma. est a materia
Caelorum et materia corporum sublunarium diversa formaliter
rationis: nam materia Caelorum, et materia corporum sublunarium
dupliciter considerari possunt nempe materialiter seu entitative,
et formaliter: materialiter considerantur, si prout se conveniunt
secundum se considerantur vero formaliter, si consideratur formales
rationes, per quibus ad proprias formas ordinantur. si primo modo
sumantur, sunt ejusdem rationis, nimirum sunt pura potentia substantiales
et radicalis, si autem 2do modo accipiantur, sunt diversae omnino rationis
intrinsecae, quoniam materia Caelorum et materia corporum sublunarium sub diversis
habitudinibus ad suas formas ordinantur; materia enim Caelorum ordinatur
ad formas caelestes modo inamissibili per se habendas.

naāā vero corporum sublunarium, et corruptibilium
ordbr ad sublunares modo, nodo amissibili, dotas.

Nec duas. quoris gtā gloriosa sint incorruptibilia, naā tm
ipsorum erit eiusdem ratis: cum naā ipsorum corruptibilium; qz
similiter licet cael sint incorruptibles, tm naā ipsorum erit
eiusdem ratis cum naā rerum sublunarium et corruptibilium.

Ables eñ nec est par: qtiā eñ gloriosa ex sua naā n erunt
incorruptibilia, sed duntaxat ex speciali Dei privilegio
ex naā sua esse erunt corruptibilia; extra cael si ex naā sua
incorruptibles; unde naā eorum p se est ex naā sua, ordbr ad
ipsorum modo inamissibili obtinendas ac proinde substantiali
ratē diversa ab ea, sub qua naā ipsorum sublunarium et
corruptibilium p se ad ipsorum ordbr.

Dico 2do. undecim sunt caeli dantr nimirum caelum Lunae, N. 390
Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Jovis, Saturni, caelum
stellarum sive firmamentum, caelum crystallinum, primum mobile
denique Caelum Empyreum, quod gloriosa sedes beatorum est.

Illud raõe. Tot dantur caeli, quot numerantur diversi motus caelorum
Septem n motus planetarum numerantur alij 4 motus
2 spheris et 2 inferiori: qui etiam librationes vocantur. quo
in pto. primus motus sphaerarum firmamenti e ab oriente in occidentem
et absolvitur spatio 24 horarum. 2dus motus sphaerae e ab occidente
in orientem qui absolvitur spatio 25 000 septingentorum annorum.
et dierum 120. iste dicitur motus proprius firmamenti. tertius
motus inferiori a polo ad polum, sive a meridie in septentrionem
et a septentrione in meridiem, hic motus dicitur librationis,
et durat p breve spatium, scilicet 24 minuta: imprimitur
firmamento a primo mobili, cui e coaevalis. 4tus motus
inferior e 2da librationis, qui durat p 2 gradus hic motus e
ab oriente in occidentem. et imprimitur firmamento a caelo
crystallino, cui e coaevalis, quo p. Dicit a S. Paulo
dixit se in raptu ascendisse supra oes caelos, et verisimile
usque ad 3tium, ibi ait S. doctor dicit noe primi caeli
elementum sydereum, noe 2di crystallinum, et noe 3tij Empyreum.

Solvuntur objectiones.

N. 991. **Obj. 1° contra 1am conclusionem.** Si caelum haberet materiam, ex qua partes componeretur, consequenter id esse generabile et corruptibile, consequens non admittimus. Conclusio autem probatur ex Arist. et Metaph. 7: 12 ubi dicit, nec omnium materia est, sed quorundam, quorum generatio et transmutatio invicem est. Quod caelum si haberet materiam, erit generabile et corruptibile.

2do. Non est alia ratio asserendi corpora sublunaria constare materia et forma, quam quia experimur ea substantialiter transmutari, quod cum tale experientia in caelo non habeamus, nec possumus concludere illud constare materia et forma.

3tio. Caelum supremum Empyreum debet esse substantia inter pure corporeas perfectissima, sed substantia inter pure corporeas perfectissima est corpus compositum simplex, quod constat ex dignitate caeli Empyrei, quod est sedes Dei et patria Beatorum, quod condi decuit illud omni perfectione maiore substantia corporea naturaliter possibile; consequens ex eo colligitur, quod tale corpus per se subsistens et independens a materia sit magis perfectius, quam alia substantia corporea, et consequenter ipsis omnibus perfectior substantia.

4to contra 2am conclusionem obj.: Tres sunt tantum tres caeli, nempe Planetarum, Firmamentum et caelum Empyreum, quod non sunt undecim. Probatur ex illo D. Pauli ad Corinth. 12: Scio hominem ante annos 14 raptum usque ad tertium caelum, quod tantum sunt 3 caeli.

N. 992. **Respondeo ad 1um.** Distinguo maiorem: Si caelum haberet materiam, quae esset potentia passiva privativa, tunc foret generabile et corruptibile, concedo; si haberet materiam, quae esset potentia pure receptiva, nego, et ad probationem: distinguo maiorem: quae habent materiam, quae tantum est potentia receptiva formae sub mutabilitate fieri, illa sunt generabilia et corruptibilia, nego; quae habent materiam, quae est potentia privativa, quorum est generatio et corruptio, concedo, et sic distincta nego etc. Ad auth.: Philosophus dicit, eum loqui de materia quae est potentia passiva et privativa, non vero de materia pure receptiva, qualis est materia caeli.

Resp. ad 2dum. n. a. licet enim transmutatio substantialis, quam experimur in sublunaribus, sit ratio sufficiens ad asserendam eam provenire ex materia et forma: non tamen est unica, cum alia quoque superans: velut obiter ostendi ex ipso modo, quo agit calor, qui lucis subtilitate motumque successivum, quorum neutrum esse potest sine materia, quam non potest esse sine quantitate.

Resp. ad 3tium d: m n: m. ad nullum impossibile est. substantia interna operationes per se efficientia aeris chymicae: quae ex qualitate simplex est impossibile ut ostendit in gloriae, ipso etc.

Resp. ad 4tum. per 3 caelos ab Apostolo recensitos, illi debent 3 praecipuas mundi regiones, nempe Elementarem, caelestem et Empyream: 1a regio quatuor elementa complectitur, 2a caelos mobiles capit. 3tia regio caelum empyreum comprehendit, ubi regnabit supra in gloriae.

Articulus 2dus

an

Caeli sint incorruptibiles, solidi, et animati?

Dicendum 1o caelos ab intrinseco esse incorruptibiles. Docet Aristoteles L. 1o de caelo. c. 3. quod Peripatetici communiter sequuntur contra plures antiquos, inter quos fuit Plato. Quod interea aliqui Aristoteles ample asserit, dicimus caelos esse ab intrinseco incorruptibiles, quia eos esse ab extrinseco corruptibiles, suspensione divini concursus conservantis certum est: est quaestio solet substantiae utrum caeli ab intrinseco seu ex propriis principiis intrinsecis sint corruptioni obnoxii. N: 393 us

Dicendum 2o. p. solidum hic aliquid durum et impervium quod velut crystallum, quod intra se non admittit aliud quid, neque aliis transitum praebet. p. fluidum vero aliquid non liquore aliquid fluidi est aqua, aliquid quod permeabile, quod nempe alia corpora transire sinit absque penetratione, qualis est aër. his positis; N: 394 us

N. 395 Dico 1o. Caeli ab intrinseco sunt incorruptibiles, adeoque nec possunt generari, augmentari vel alterari. Pr. Quod generatur vel corrumpitur ex contrario generatur vel corrumpitur; sed caelis nihil est contrarium. Quia per motus contrarii debent tendere ad terminos contrarios; atqui in caelis non dantur hi termini contrarii; quia contraria debent maxime distare; sed in caelis cum in circularis non sint 2 puncta quae maxime distent, quod constat ex eo, quod ab uno puncto ad alterum semper maior semicirculus dari possit.

N. 396 Dico 2o. Caeli sunt solidi, et non liquidi: contra ... ex S. Script: Pr. quia liquidum est dissolubile et corruptibile, sed si caeli essent liquidi essent dissolubiles, quia etiam corruptibiles, cum dissolutio ad corruptionem tendat. 2do quia moveretur in liquido non haberet motum uniformem et ... ut apparet in motu aquae, quae cum sit liquida, ideo vel partes anteriores condensantur, et vel partes posteriores non statim moventur, sed aliquando subsistit, adeoque habet motum difformem; quia etiam caeli si essent liquidi contra omnem experientiam haberent motum difformem, quod non sunt liquidi sed solidi.

N. 397 Dico 3tio. Caelum non est animatum. Hac contra Origenem. Pr. Si caelum esset animatum tunc haberet vel animam vegetativam, sensitivam vel rationalem, sed nullam habet, quia ... non habet animam rationalem quia si caeli possent discurrere et tandem ad aeternam beatitudinem admitti; nec vegetativam alias caelum esset corruptibile, nam quae habent vegetativam, indigent augmento et nutrimento, ne corrumpantur. neque etiam habent sensitivam, quia operationes sensationis complent organis corporibus, quibus tamen caeli utpote corpora simplicia carent. quod caeli non sunt animati. Dico 4: Si Doct: varij in libris docent caelos esse animatos, non loquuntur de caelis seorsim sumptis, sed quatenus caelum sumitur cum suo motore Angelico, in quo sensu possunt dici animati propter contactum virtutis Angelicae.

Solvuntur objectiones.

N. 398 Obj. 1o contra 1am conclusionem. Resp: 1o dicitur opera manuum tuarum sunt, ipsi peribunt tu autem permanens, quod sunt corruptibiles.

2do. Si caelum foret incorruptibile, et perpetuo duraturum, existeret ad durationem infinitam. Non ã repugnare videtur quia finito, quale ẽ caelum: q° ꝗ.

3tio. In quibus caelestibus sunt primae qualitates contrariae, calor scilicet, frigus, humiditas et siccitas: quia sunt et mixta corruptibilia. pa. Astrologi communiter dicunt Saturnum ẽ frigidum, Iovem temperatum, Martem ardentis et Lunam naã, Solem calidum et sic de caeteris; quia in eis sunt qualitates contrariae, consequenter erunt corruptibiles.

4to contra 2dam conclusionem. Sol non caret atris punctis, quae videntur ẽ veluti atrae nubes, et fuligines, proinde signum ẽ exhalationes et fumum in illam caelestem regionem evehi; et ita fluidum ẽ et liquidum, quia falsum ẽ quod caeli sint solidi.

5to. Mars nunc supra nunc infra solem deprehenditur. Itaque similiter mercurius modo supra modo infra solem. haec a quibus nequeunt, nisi dicatur caelos ẽ ad instar aeris fluidos; in quibus sydera circumeant, sicut aves in aere.

6to contra 3tiam conclusionem. Caelum ẽ nobilius quam sublunaria, quia incorruptibile ẽ nobilius, et perfectius corruptibili: sed non ẽ nobilius, si non ẽ animatum: quia ẽ animatum.

7mo. Psal: 18 dicitur caeli enarrant gloriam Dei: et opera manuum eius annunciat firmamentum. quia caeli debent habere animam.

8vo. Caeli generant in his sublunaribus res animatas v.g: muscas in aere, ranas in aquis etc. quia et ipsi animati et vivunt.

Respondeo ad 1mum. Caeli peribunt non ẽ ita accipiendum, quasi caeli in se pereant, sed tantum quoad motum, et influentias in mixtorum generationes, quae post diem iudicii non erunt amplius. N: 399

Respondeo ad 2dum. da. repugnat, ut caelum duret ad durationem categorematice et sub[?] infinitam ca. ut duret ad durationem syncategorematice tantum et istam quoque infinitam, qualis ẽ duratio caeli in aeternum duraturi n: a etc.

Ad 2dum dico: sunt; nam qualitates contrariae scilicet calor frigus, humiditas et siccitas formaliter et effective in corporibus caelestibus, hoc est, quatenus corpora caelestia habent qualitates in corporibus sublunaribus causant efficientiasque causa. Sunt magis formaliter in corporibus caelestibus, hoc est, ut ipsa corpora caelestia possint formaliter calida, frigida, sicca et humida nominari non etc.

Ad 3tium dico, illa puncta, sive maculas Solis non in Sole ipso, nec in ipso caelo, sed in sublimissima aeris regione generari. Ad 3tio eadem puncta esse quosdam planetas minus principaliter, quales circa Iovem cernuntur, qui forte propria luce non pollent, ideoque quod sunt infra Solem, apparent opaca et atra, quod vero sunt supra vel ad latera Solis habent aliquid lucis, ut videri possint.

Ad 5tum Martem, Mercurium, et alia minora sydera proprios habere circulos excentricos, in quibus proprijs motibus volvuntur adeo, ut dum sunt in superiori parte proprij circuli videantur seu appareant oculis nostris supra Solem, dum latere eiusdem circuli conspiciuntur videantur ad latus Solis, dum denique in inferiori parte illius circuli deprehensa cernuntur, infra Solem apparent.

Ad 6tum dico non esse nobilius simpliciter nisi id quod tamen est sic dicta ... sublunaria viventia sunt simpliciter praestantiore forma, nam iuxta S. Augustinum musca praeferenda est Soli; econtra caelum est id quod nobilius ratione incorruptibilitatis. Si autem comparetur ad animata, tunc caelum est simpliciter ... et sic caelum sit causa animalis, verum sublunaria quae tamen solum est causa instrumentalis, ideo non est simpliciter ... quam sublunaria. Nec dicas. Sed simpliciter talis desumitur ex perfectiori forma. Caeli habent perfectiorem formam, quia forma caelestis modo ... informat, quod contra ... est simpliciter nobilior. Ideo enim dico non caeli habent perfectiorem formam quoad rationem genericam ... specificam non etc.

râo generica fôâ in quni desumitr à specti modo attuandi, speĉs-specia desumitur à specti entte, hinc qô entias âati - expôi, illas fôâ viventes sô spectari spici celorû.

Videcûadam Cœlos enarrare gloriâ Dej et opera manû eius annunciare dicimus ñ quod habent quasi cœli fnis loqueter intellect, sed maneter ttû, ū occasionaliter, quoniam sô loq mñâ ad occasio enarrandi gloriâ Dej, et opera manuû ejus annunciandi.

Videcûdam ex D. Doct: ia P. Q. 70. Art: 3. Cœlos generare duntaxat ut instruta Dej viventis. ū Angelorû moventiû, in his sublunaribg res aîatas, at fatend ē, cœlos ut câas pites generare equidi res aîatas, adqô foret necesse, ut animbrentû cœli et viverent.

Quæstio Secunda
de astris
Articulus primus
de
Nâ, numero et magdie eorû.

Notandum. Sentio erat olim quorunda dicentiû astra nihil ee aliud qm grandia quoda vulg cœli inferioris foramina, per quæ Lux cœli empyrei, ad nños oculos transmittatur; sed hoc commentû iâ pridê multo amplig locû habet apud Philosôs, nã oẽs quæriter consentiunt astra oĩa ee veras cœli partes, globosas easdẽ, densasqs ac Luminis plenas. iâ igitr qtr; an stella distinctæ quoad substantiâ à cœlis, in qtg existunt et qt sint. 3tio, quanta sit earû magdo. igitr N. 400

Dico 1o astra distincta substantia à cœlis, in qbg existunt: rãô ē qe. qd ita substantia euidentiû, qm hinc in astris, nulla in cœlis diversig, siquis liceat Entia esse talia, ... adserendü. astra oĩa sô densa, grauia, Lucida, et qdẽ Luce ñ quaing, sed qua in Astris eorû diversa virtute ... N. 401

natasque diversitate in fluendi ad ipsos effectus producendos.
Caeli vero substantia subtilissima, purissima quinta, plane pellucida,
et rara penitus, adeoque maxime prout ab ipsis astris.

N. 402. Dico 2do. praeter 7 Planetas in suis orbibus existentes dantur in caelo syderes innumerabiles, illae vero, quae magis conspicuae videri possunt, sunt mille viginti duae, quod docet expresse Aristoteles L. 2 de caelo c. 9. 6. his verbis: in conversione stellarum in multitudine stellarum, ut universus ordo subire in proprie numerum videatur, consentiunt communiter astronomi et philosophi. Ita patet nitidis experimento oculorum, et libris exploratis omni fere astronomorum suffragio.

N. 403. Dico 3tio. omnes stellae tam erraticae quam 1022 fixae terram magnitudine excedunt exceptis Mercurio, Venere, et Luna, ita passim philosophi cum astronomis. Alii statuunt gradus ostendit relata ad magnitudinem terrae. itaque stellae primae magnitudinis, quae numerantur 15 vel etiam iuxta aliquos 15: sunt maiores terra centies et septies. Secundae magnitudinis, quae sunt no 45: nonagies, 3tiae magnitudinis, quae sunt 208: septuagies bis. 4tae magnitudinis, quae sunt 269: quinquagies et quater. 5tae magnitudinis, quae sunt 17: vigesies et quinquies. 6tae sive infimae magnitudinis, quae sunt 49: decies et octies.

Solvuntur obiectiones.

N. 404. Ob. 1o contra quod 1am. Si ad constitutionem naturae astrorum atque iuvaret experientia, quas habemus de eorum effectibus, sentiendum esset, illa esse naturae elementaris, praesertim igneae, quam quidem alterius. Sed id est contra nos; quod probatur. non potest in sole, cum maculae quae per tubos opticos produntur aliter explicari non possunt quam dicendo maculas solares aliis atque aliis locis nascentes ac pereuntes consumpta flamma materiam in maculas desinere: quod est.

R. N. Authoritatem Aristotelis et D. Thomae qui non obscure videntur docere astra habere eandem naturam cum suis orbibus, quod non destitutus sufficiente caelis, ut si qui sint orbes in quibus stellae volvuntur.

3tiu. Stellæ ū aliter sṫ diversæ ab orbibq in qbq volvunṫ, qm̄ qād majorē et minorē claritatē, sed ista n̄ arguent diversā essentiā, qa hæc major v̄ minor claritas optime salvatr dicendo: stellas ēē partes densiores cœlorū, atqs adeo intensiq illuminabiles.

4to. Si astra sṫ essentr diversa à cœlis, etm̄ in se ipsa sic eent diversa, cum similiter hbeant influxq et operaōes valde diversas, sed qsquens ē incredibile, quis em̄ reducet oēs stellas, quæ sṫ in firmto, inter se spēe essentr diversas.

Rndeo ad 1um n. m., ad cujq prob: dico, nihil ēē incertiq N. 405tus quam in ipso corpē Solis existere maculas; cum facilime fieri possint exhalaōes et vapores, qui p aērē nostrū n̄ commeant, vibrantē illā Solis lucē in mathematicorū instrumentis frustratē quibusdam partibq intercipiant, speciemqs macularū in ipso Sole existentium præbeant.

Rndeo ad 2dum. Stellæ etc: Th: si nobis videanṫ alterius plus n̄ valet, qm̄ astra hbēre eandē naā generica cū suis orbibq, quibus n̄ minq, qm̄ illi qstant naā intransmutabili, et radice incorruptibilis.

Rndeo ad 3tium n. m., qa pter diversa intensivā Lucis in eis, ē etm̄ diversitas virtutis activæ: ut colligitr ex diversa influxuū sive operaōū, diversitas ā virtutis activæ arguit diversā naā, à qua veluti radice oritr.

Rndeo ad 4tum. C. sqlā m̄ n: n̄ qd em̄ n̄ solum n̄ ē incredibile, sed in ppriis terminis ōō probabiliq opposito. raō ē: quia in iis, qua sṫ naā sua incorruptibilia, sbes tm̄ ut quæ in iis, quia ideo cessat tmis dstois et multiplicaōis pure numericē. Sed tm̄ astra qm̄ cœli suā naā incorruptibilia sṫ, qa cessat in illis tmis pdictiq, et qster data semel in astris diversē reali assenendū ē, eam ēē qstāl em et spēā.

Quæres 1o à quo astra suā lucē hbeanṫ, Rndes quivisdam N. 406tus astra hbeanṫ aliqd Lucis à se ipsis, etm̄ pter à Sole, nostrū n̄ tm̄ Lucis accessionē magnā à Sole mutuanṫ. ita quibus

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg
MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST

Ipli: rão 2ᵈᵃ partis est, qā oēs stellæ tm̄ fixæ, qm̄ Planetæ

succesiuo cognito modo sper appareant habg lucidi

nisi ipsis, qd merito asserit lucē eē audens aliisqbg

abmisso qveniens. Caput, quotiescunqs em̄ indigardeg

quodpiā sper et m̄ operabtes efficere alqd fortio. Potiis

habemq sufficiens fodrū ad iudicandū, id eidē qvenire

abinitio, ut qstat in humiditate relate ad aerē et

aqm̄ m siccitate, relate ad ignē et terrā. Pro 3ᵗⁱᵃ Partis

ratē. qā sensibli oculorū experimento videmq Planetas,

eē eo lucidiores qto st Soli viciniores. hoc apparet in

Marte, qui ē imediatè supra: et in Venere, quæ ē

imediatè infra Solē, cuig ā n̄ pt reddi alia rao, nisi qd

magis illuminentur à Sole, qm̄ remotiores Planetæ:

et hinc Auctor universi Solē collocavit in medio

Planetarū, ut oēs ab eo comodiq lucē participent.

Nec dicas. si prter Lunā alia quoqs astra lumē à Sole

participant, poet id eis subtrahi, alqm eclypsim, pd

admitti n̄ pt. cum hactenq nqm notatū sit, stellas

firmti passas fuisse eclypsim. nā Resp. n̄ sqlā. rao ē:

qā umbra terræ, quæ subtrahit lumē solare, n̄ ascendit

ultra Lunā, et hac rãoe alia sydera, quæ oiā st

Lunā sublimiora, obscurare n̄ pōt.

N 407 Quaeres 4º. quo motu moveantr sydera? Resp. ea

n̄ moveri motu sibi peculiari aut ppio, sd motu suorū

orbiū, quibg infixa st. itaqs stella fixæ moventr ad

motū firmamenti. Planetæ vero ad motū orbiū de-

ferentiū, et Epicyclorū. rão ē: qā aliàs stella eadē

celeritate moveret, sū motu ppio, qua motū ipsq cœli,

hoc aūt inqveniens, qdo em̄ alqa cprā simul moventr,

tunc ea, quæ st maiora celeriq moventr, atqi intra

idē tpq plus spatij qficiunt, qm̄ minora, veluti dū gigas

simul cū pigmæo qficiunt viā pedestrē, ille multò citiq

ad domū perveniet qm̄ iste. Sed stella relate ad suū

orbem quoque valde exiguum, quod non potest celeritate motus sui
æquare celeritatem motus, quo movetur totum ipsum Cælum.

Quæres 8vo. Quid sentiendum de effectibus cœlestium corporum? N. 400
Respondeo 1mo non tantum non viventia, sed etiam viventia dependent
efficienter ab influxu et causalitate corporum cœlestium. Ratio:
quia quæcunque moventur motu physico, dependent à primo movente
et alterante in omni suo motu physico: atqui non modo
non viventia sublunaria, sed etiam viventia moventur
motu physico, sive sunt subjecta motui physico, ut patet
in generantibus, augentibus, et localiter transferentibus,
ergo non modo non viventia, sed etiam viventia dependent à primo
generante, quod est cælum post Deum. Respondeo 2do Cælum et
astra, tum ab intelligentia motrice, tum non vivente influunt
ut causæ principales; ad generationes verò viventium concurrunt
solum ut causæ instrumentariæ. Ratio 1mæ partis est: quia
statuta semel operatione cœlestium corporum in mundum
sublunarem, non apparet, quare eis denegetur influxus
principalis in productionem non viventium, sive producantur intra
terræ viscera, ut metalla, sive in superficie terræ
et in aliis elementis: nam propter summam excellentiam perfectionis,
qua excedunt omnia inferiora non animata, merito asseruntur
ea continere eminenter, et ut causa æquivoca.
Ratio 2dæ partis est: quia omnis causa principalis debet effectum
continere vel eminenter vel formaliter, ut supponimus ex
libro 2do Physicorum. Sed corpora cælestia neque eminenter
neque formaliter continent vitam, utpote constituta in altiori
gradu essendi, quam ipsa vita perfectiva: ergo non sunt causæ
principales viventium.

Quæres 9no. Quænam sit causa principalis eorum viventium,
quæ citra seminalem propagationem emergunt ex putri N. 409
materia. Circa hoc docet cum aliis Clarissimus P. Paulus Mezger
contemplatione 9. § 2. generationem eorum viventium nulli
alteri causæ principali, quam authori naturæ esse adscribendam.

ab eo quoque cæli in 1a mundi constitutione virtutem habuisse ductivam ac seminariam fuisse ingenitam hæc a. sententia videtur adversari D: Thomæ, qui 1a P. Q: 70. art. 3 ad 3tium ubi dicit: corpus cæleste cum sit movens motum habet rationem instrumenti, quod agit in virtute principalis agentis: et ideo ex virtute sui motoris, qui est substantia vivens, potest causare vitam. Respondetur a. illud argumentum quod hic modo solvit S. doct: de consideratione productione viventium ex putri materia itaque Philippus à S. Trin: in Suma Theologia. art: 3: dicit causam principalem eamque particularem ductorum viventium esse motum algentium media virtute quadam intelligentia cælesti corpus impressa qua elevetur in rationem aliorum instrumentorum ad productionem effectuum propria virtute excedentium. Tu elige ex his sententiis quæ tibi videbitur rationi conformior.

Disputatio 2a

in

Libros de generatione et corruptione

Duobus Libris hanc materiam pertractat Philosophus, in quibus generales corporum nascentium et intereuntium affectiones explicat, hinc sit

Quæstio 1a

de

generatione substantiali.

Articulus 1mus

Quid sit generatio: et an generatio realiter distinguatur ab alteratione?

N. 4 10mo Dico 1o. Dari generationem substantialem in rerum natura nullus sanæ mentis poterit dubitare; videmus enim quotidianas transmutationes substantiales v.g. lignum mutari in ignem, corpus in cadaver etc. Definitur a. generatio substantialis in ordine ad Artem, quod sit mutatio de substantia in potentia in substantiam actu. Dicitur 1mo mutatio, qua parte tenet locum

generis. dicitr 2do de substaā in fieri, q. pr distingt a creaōe. creaō etenim fit n ex supposito subjecto. pr q aliquo instanti reali est sub alia forma. dicitr ultimo in substantia, q. pr differt à generaōe accidli; nam mutaō substantiali q. termino habet substaā actu, mutaō accidtlis verò q. termino habet accidens.

Vndecimo. generaō viventium dfr à S. Doct. 1a part. q. 27 ar. 2. quod sit origo seu processio viventis à principio vito conjuncto in similitudinem naturae ex vi suae processionis. Dicitur 1mo processio viventis, q. pr excluditr statua procedens ex statuario etc. dicitr 2do in similitudine naturae ide specifice vel genericae, sic generaō muli ex equa et asino sit aliquo modo monstrosa e tn vera generaō, qa mulus saltem ratione genericā est similis equae et asino. dicitur 3tio à principio vito conjuncto, qa debet esse conjunctio maris et foeminae per copulam, unde Eva etsi sit sumpta ex costa Adami, tn n est genita, qa n processit ex actione ordinata ab Adamo ad producendum simile in naturā. ab hac dfōe plura alia excluduntur inprimis generaō ignis qa n est processio viventis. 2do generaōes vermium, quae n generantur à principio vivente, sed à sole tanquam instrumento principali, caloris, licet enim processerint à principio vivente, 3tio n tn per principium conjunctum idem ex semine procedere. 4to generaō vermium et aliorum insectorum, qa n sit ejusdem speciei et similitudinis naturae cum aali: at licet etiam monstra n sint ejusdem speciei cum generante, qa tn generans per se intendit efficere sibi simile et monstrosity per accidens illud eveniat, eorum productio adhuc tn vera est generaō.

Num. 11us

N. 412. Dubium 3tio. Alia hic gravis quaestio excitatur, an haec
productio generationis etiam conveniat 2dae personae in Divinitate
nempe Filio Dei? Licet haec quaestio pertineat ad Theologos
quam Philosophos spectet, respondeo tamen productionem generationis etiam
competere Filio Dei. Nam licet Spiritus Sanctus aeque
procedat a Patre et Filio, tamen solus Filius Dei dicitur
generari: quia procedit per intellectum, intellectus autem producit verbum
mentis sibi simile, et quo perfectior est intellectus, perfectius producit
verbum et magis simile objecto. Hinc cum intellectus divinus
sit perfectus, ideo producit verbum perfectissimum non solum
in natura specifica, sed etiam in natura numerica, adeoque
est unicus cum Deus, et Filius divinus est absolutissima
imago Patris: econtra Spiritus Sanctus non est similis
vi suae processionis, quia procedit per voluntatem, quae sibi non
assimilat objectum, adeoque Spiritus Sanctus solum ideo est
similis Patri, quia quidquid in Deo est, Deus est, ideoque Spiritus
Sanctus non dicitur generari. Unde licet per impossibile
omne quod est in Deo non esset Deus, adhuc verbum divinum
procederet simile Patri in natura ex vi suae processionis
intellectualis perfectissimae: econtra S. Spiritus non esset similis
in natura, quia ex vi suae processionis fluit per voluntatem,
non procedit similis. Haec tamen omnia intelligenda sunt demptis
imperfectionibus, quia generatio verbi divini non est mutatio, nec
fit ex decisione [illegible] nisi quae solum fuerit in generatione
creata. Nunc quo excitatur quaestio utrum generatio realiter
distinguatur ab alteratione, igitur

N. 413. Dico cum pluribus tum Philosophis tum Thomistis contra non paucos
Philosophos et Thomistas generationem non esse distinctam realiter ab ultima
in toto alteratione praevia. omissis textibus tum Aristotelis
tum D. Th: cum neuter satis clare in utramque partem habeatur
decidere videatur, probatur quia illud [illegible] quod una et eadem
actione producitur forma substantialis. Atqui ultima dispositio
ad formam substantialem. Tunc generatio non distinguitur realiter ab

alteraõe, sed tm fit, q̃d ex dictis iam patet, nã actio qua pducitr fõa substãlis ẽ generaõ, et quã pducitr ultima dispõ ad fõam substãalẽ ẽ alteraõ. ñ a[illegible] ultima dispõ ad fõã substãalẽ ignis vg: introducenda ẽ calor ut 8 in desinere et ut 4 in incipere, hic talis: quo pdicto proxmè expellitr fõa vetg vg: ligni, et introducitr nova v: g: ignis, sed actio pductiva hg ultimæ disponis ẽ nulla et ex gsqti pductio sfignes fõa substãalis, q̃d ẽ ... n pcts. naa negs absoluta Dei ptẽa pt existere sine oi fõa substãali, ut ab initio diximg, atqui p actionẽ, qua ultima dispõ pvia pducitr fõa vetg proxmè effitivè expellitr, q̃d enim naa sine oi fõa substãali ẽ pñtt nulla ẽ, ut p eandẽ actionẽ fõa etm substãalis nova pducatr. p m. Tunc p ultimã dispõẽ pviã effitivè proxmè expellitr fõa vetg, qdo p eandẽ effitivè proxmè expellunts pptes, quæ adæquatẽ gservãõẽ fõæ veteris sî nulla ut patet: sed hic sitr ultimã dispõẽ: nã duo acciden gtraria in gradu intenso ob nimiã in se pugnã nequeunt simul stare, ultima ã dispõ pvia vg: calor in incipere ut 8 ad novã fõã substãlẽ ignis ẽ xudẽm ... solũ in gradu intenso; sed etm intensus gtrariũ frigori: q̃d ... cũ gtraryis eiydem fõæ veteris pptbg simul stare. q̃d ã pvio ad ultimũ eadẽ actio, qua pducitr fõa substãalis pducitr etm ultima dispõ, et sic generaõ ñ ẽ dsta realiter ab alteraõe licet virtualiter et raõe ratiocinata dsta. Ad 3. dixi, ius fõa veterẽ proxmè effitivè expelli p ultimã dispõẽ pviã, qã ob effectũ in gspectu plurium fõarũ in eadẽ maã expulsio inmediata fõæ veteris in genere caã fõalis intrinseca fit p infusionẽ eiusdẽ fõæ novæ substãalis mediatè gsequentiã.

N. 414 Confirmatur: calefactio in actu secundo ita se habet sicut calor; sed calor in virtute propria producit alium calorem se non excedentem: at vero virtus ignis potest producere substantiam ignis: ergo etiam calefactio in virtute propria nihil producit nisi calorem, quamvis autem virtus ignis potest etiam producere substantiam ignis; consequenter alteratio propria non distinguitur ab actione generativa, cum eodem modo tendatur ad substantiam sicut generatio.

Solvuntur objectiones.

N. 415 Objicies 1o distinctio motus desumitur ex diversitate termini ad quem; sed generatio habet alium terminum ad quem, quam alteratio, quia tenditur ad substantiam, alteratio vero ad qualitatem: ergo generatio et alteratio realiter distinguuntur. Respondeo: ...tiva substantia realiter distinguitur ab actione productiva accidentis; sed generatio producit substantiam, alteratio accidens sive qualitatem: ergo etc.

Confirmatur: si generatio non distinguitur ab alteratione propria, tunc in instanti generationis deberet dari alteratio: sed non datur: ergo etc. Minor probatur: materia in instanti generationis aliter se habet, quam se habuit sub alteratione propria; ergo in instanti generationis non datur alteratio.

Tertio: motus successivus et instantanea mutatio distinguuntur realiter; alteratio est motus successivus; generatio est mutatio instantanea: ergo etc. Minor probatur quoad 2dum: illa mutatio est instantanea, cujus forma et terminus in instanti acquiruntur; sed in generatione ... forma et terminus acquiruntur: ergo etc.

4to. Si eductio formae non distinguitur ab alteratione propria, sequitur formam ... educi: quia datur alteratio: sed hoc est falsum: ergo etc. unde ...

5to posita ultima dispositione ad formam adhuc potest Deus suspendere suum concursum, ne forma educatur: ergo in hoc casu saltem manifestum est generationem et alterationem realiter distingui.

Obi. Philg lib. 1. c. 4. ait: de generatione atque alteratione quæ inter se differant, dicimus hasce mutationes inter se diversas esse.

Resp. S. Doct. 3. contra gentes c. 69. ait: si forma accidentales, quæ sunt in rebus corporibus, habent proprias actiones, multo magis forma substantialis habet aliquam propriam actionem: non est autem hujusmodi actio disponere materiam, quod tantum fit per alterationem, ad quam sufficiunt formæ accidentales: quod forma substantialis est principium actionis, ut forma substantialis inducatur in generatum. quod juxta S. Doct. generatio et alteratio non sunt idem.

Resp. ad 2um dico ... habet aliud terminum ad quem sibi non subordinatum N. q. 1. 2. subordinatum est ut dixi. imo licet alteratio et generatio habeant diversas definitiones, et ita sit motus proprie dictus, hæc tamen mutatio instantanea: in se tamen non distinguitur realiter, quia diversitas definitionis sumitur tamen ex parte rationis, et eadem non actio velut potest simul esse motus et passio, ita et potest esse motus et mutatio, motus quatenus est ab una qualitate ad aliam, mutatio quatenus est transitus a non substantia actu ad substantiam actu. ad additum respondeo dico ab actione productiva accidentis, qua non est dispositio ultima ad formam substantialem concedo, qua est ultima dispositio nego, non tamen dicitur generatio identificari cum quolibet alteratione, sed tamen cum illa, quæ est dispositio ad formam substantialem.

Resp. ad 3um dico differt dari alterationem terminative cum generatione seu instantaneæ nego ... in instanti generationis tantum alteratio quam generatio existunt solum terminative id est, terminus ipse dispositio substantialis forma, ad quam alteratio resultans.

Resp. ad 4um nego minorem ad probationem dico: cujus forma et terminus mediatus in instanti acquiruntur concedo non terminus solum mediatus nego et sic distinguo minorem nego consequentiam. nam terminus mediatus generationis scilicet ultima dispositio non fit in instanti sed successive: hoc enim non dicitur generari: quod actu acquiritur tantum ratione, ubi enim non generatur, sed jam est genitus, tunc quod dicitur generari, quod a materia disponitur ad recipiendam animam rationalem.

Rdes ad 4tum dum sqts fōā ūā educ, ꝑ adventore activā
l m. passivā, quā ē ȳsa resultaa fōā n̄ā est hic ista
m. d. c. nec dicas nulla gen̄ao fit ea dispō ad se ȳsā
sed si generao et alteratio fit eadē actō, tunc
alteraoē dispōō ad se ȳsā, qa alterao dispōnis ad generaōē
Rdeo m̄ n̄ m̄ alterao est dispōnis ad fōā generandā,
et n̄ ad generaōē, maxe m̄e si gen eadē formatr ꝑut
actō alterativa.
Rdes ad 5tum. si ultimā dispōē ilqts calor ut 7,
tunc quedo, qd Deg pōit suā gursū suspendere,
ꝑ nego, qd generao cum tali alteraoē identificts:
si vero ꝑ ultimā dispōē ilqts calor ut 81, tunc Deg
n̄ pōt suū gursū spendere, qa ȳsa ꝑdō caloris ut 8 ē
gursiqao fōā ꝑd ucenda.
Rdes ad 6tum. Philū ut ex ulteriori gtextu clare patet, nec
aliud nec plus velle qm̄ illā ulteriū iā ibj occasione
impugnatusque opiniōē illos falsū eē, qj eandē sqts ōē ōē
alteraoē etm̄ ꝑprie dictā eē generaōē, ita ut nulla
plane generao substantialis in rerū naā daretr, qd utrīque
ex n̄rā senteā n̄ sqts, dū qo Philg dicit, qd generao
et alterao inter se discrepent, lqts de alteraoē ꝑpria
dicta, n̄ a de alteraoē ꝑvia. alterao ꝑncialiter dicta
ē ao sbiectū tenta ad fōā accidtā ꝑ ꝑducendā unā
ꝑ corrumpendā alterā ꝑ intendendā unā et remittendā
alterā, dū videlicet aliqd subiectū v.g. aqua ex n̄ calida
fit calida, ꝑ ex n̄ frigida fit frigida absque eo, qd fōā
ulla substaalis ꝑ corrumpatr, ꝑ alia nova ꝑducatr, et
de hac alteraoē extra gtroversiā ē, qd n̄ fit eadē
cū generaoē substaali, qa ubi nullā tenḡ substaalis
ꝑ corrumpitur ꝑ ꝑducitur attingitur, ubi etm̄ dō deque dici
corruptio ꝑ generao substaalis, econtra alterao ꝑvia
illa ē, qua ad calorē ꝑ frigg adeo ꝑfectū attingit,
ut ille ꝑ hic ceu ultima dispō mediante grexā fōā
substaali vetus v.g. ignis ꝑ aqua corruptione et

alterig. productioē posse se trahat. et hoc in præsenti. Æstoē
nō̃m habet.

Ad. 2. ad 2m̃ ꝯ hunc textum S: Doct: ā probari nimium
& nihil cōtra nos, nam si fōrā audiles, quæ sit in rebg
subbg, habens proprias actiōes, tunc multo magis fōrā
substantialis habet propriam actiōem, atqui fōrā audiles habent
proprias aoēs tam ꝑpria prox me N: mediate operativa
ꝗ multo magis fōrā substantialis habet aliquam proprā aoē
tam ꝑpriam prox me et mediate opativam. nec ē S: Doct: in
ē cōtra Thomistam, sed contra quemvis, certa ē in fōrā.
ꝗtra hic textus falsō cōtra Thomistas probat nimium.
2do. S: Doctor ibi nihil aliud intendit: quam 1mo quod fōrā
substantialis habeat aoē propriam tam ꝑpriam vere opativam:
2do, quod fōrā substantialis in ordine ad productionem alterig fōrā
substantialis sit propriam simpliciter operativam. 3tio quod fōrā audiles,
quæ sufficiunt ad alteraōē et perfectionē dictam, non sufficiunt
saltem simpliciter ad generaōē fōrā substantialis, sed hæc modo
ex S: Doct: nihil probat cōtra nos, cum hæc omnia veniat
admittamq; ex citato à textu nec plus nec aliud potest
extorqueri.

Articulus 2dus

an

generaōe unig sit corruptio alterig;

et quisnam sit terming generaōis et

corruptiōis;

Notand. hanc propoē generaōe unig ē corruptio alterig
varios habere sensg. 1mo sensu formale, ita ut generaō N. 4 17 [illegible]
et corruptio sit formaliter idē. 2do. sensu reale et identice
ita ut etiam sint realiter. 3tio sensu cōmitanter ita
ut generaō et corruptio se mutuo cōmitantur. Est
hic in quo sensu vera sit propoē dicta. Sermo ē de
generaōe et corruptiōe naturali, si enim supernaturaliter fiat, tunc
non oīs generaō et corruptio, sicut dum ea rebg sensibilg
generatur vermis, ubi non adē corruptio, sic etiam in resurrectiōe
nostra ens corruptō fōrā cadaverica et tamen non erit generaō

neqs etm̃ Lqms de generaõe cadsed, qa et in his in spẽ ẽ generaõ corruptiõ alterig, sic vg: eduõ albedis ñ ger̃ ẽ dstrud nigredinis, ysts tale sbtũ negm̃ fuerit niguũ. Qts qd an generaõ et corruptio sbstaalis fint una eademqs actiõ, ñ an sblũ gromtes inter se dstts.

N. 419 Dicendũ 2do. Trmĩq generaõis dicitur in trmũ qui, et trmũ quo. Jorẽ, qui, generaõe pducits, psterior ẽ, quo gstituits trmĩq qui, unde ñ dm̃ pduci, qm̃ gpdaci Ducits. Deinde trmĩq quo itẽmd dicitur in plurale glis ẽ fõa sbstaalis, et totale gpalis ẽ fõa totalis potatis

N. 419 Dico 1o generaõ et corruptiõ sbstaalis fit una eademqs realiter actiõ, adeoqs ñ dstgts realiter. pr: gluõ rave eã ñ sit muetpdũ sine nẽssẽ, sed nulla ẽ nẽssitas multiplicandi generaõe et corruptiõe, qs realiter sit idẽ. In pts, p eandẽ actiõe, p qm̃ sbtũ alterats, sive acquirit ultimã dispõe ad nova fõã, sive p alia actiõe inducitr nova fõa, et jor capelits, qs nulla ẽ nẽssitas, ptr qm̃ multipdiar ẽens aões, imminuẽ generativa et altõe in pts, ubiq hbens espẽĩ gneraõe inter se ppulla aõe. p qm̃ fit unũ fit etm̃ alterũ sed nova fõa pduci, et jor expelli hbens espẽõ gneraõe, qa implicat etm̃ dvõq plures fõas informare eandẽ mãa, qs fiunt p eandẽ actiõne.

N. 420 Obts: si corruptiõ ẽ dsta realiter actiõ à generaõe, tunc ideo, qa corruptiõ hbet aliud trmũ nempe fõa corrumpẽda, generaõ veri fõa educẽda. Sed ex hoc capite ñ dstgts, nã generaõ p trmõ jariõ hbẽt fõa generanda, p trmõ rdriõ fõã corrũpẽda, qs ñ dstgts realiter, qa p trmõ adriõ ñ debet institui nova realiter actiõ.

Dico 2do terminus qui generationis substantialis est suppositum id N. 421
compositum ex natura et subsistentia; terminus quo totalis est
natura totalis [illegible] compositum physicum ex materia et forma; terminus
a quo partialis est forma substantialis ita quidem [illegible]
ratio 1mae partis est, quia illud est terminus qui generationis
substantialis, quo obtento generans ultimo quiescit, sed
hoc fit obtento supposito ergo. minor probatur in aliquo generans
ultimo, sed quiescit, quando ultimo completum in genere
substantiae, sed hoc intra omnes est totum suppositum. ratio 2dae
est, quia terminus totalis quo est, qui mediante eius forma [illegible]
proxime constituitur terminus totalis qui sed ita se habet natura
seu forma totalis ergo etc. ratio 3tiae partis est. quia forma
substantialis constituit terminum totalem quo tamquam pars formalis
et remotae terminum qui, et per eam formaliter efficitur similis
generanti.

Solvuntur objectiones.

obj. 1o contra 1am conclusionem: Illae actiones distinguuntur realiter, quae N. 421
habent terminos oppositos, sed generatio et corruptio habent
terminos oppositos, terminus enim generationis est esse, et corruptionis
non esse. ergo etc.

2do. actio positiva distinguitur realiter ab actione negativa; generatio
est actio positiva, corruptio negativa ergo etc.

obj. contra 2dam conclusionem. generatio debet sistere in termino qui,
sed non afficit a supposito, seu composito existente ergo etc.
[illegible] contra, quia omnis [illegible] mutatio debet afficere a suo
termino, in etiam patet, quia existentia non afficitur [illegible]. sed supponit
illud iam afficiatum.

3tio. Illud est terminus qui generationis, qui in generatione fit, sed
suppositum non semper fit, ut patet in generatione Christi, ubi
persona Christi non fuit facta. ergo suppositum non est terminus qui.

ctv. terms qui generationis e id, qd fit sive generatum quod, sed compositum physicum sive natura totalis fit ut quod qd e termini qui, in e certa, in pts. td subsistit et existit ut quod, etm fit ut quod, sed compositum physicum existit et subsistit ut quod: qd etm fit ut qd. in patet qa eius e fieri, cuius ea a existere, in pts imdtum susceptivum existentia et subsistentia; existit et subsistit ut quod sicut medium receptivum albedinis v.g. paries dicitur esse albus qd: atqui compositum physicum e imdtum susceptivum subsistentia et existentia: qd C.

N. 423 <u>Respondeo ad primum</u> D m. actiones quæ habent termos oppositos formaliter distinctos realiter C m, quæ habent termos oppositos solum modaliter et in ratione entis n m et sic dista m n: C. ea et n ea n si formaliter opposita, nisi se habeant respectu eiusdem, sed si termini disparata et late opposita: hic a n se habent respectu eiusdem, qd enim ex ligno corrupto fit ignis, n ea qd e termini corruptionis e n ea forma ligni, et e qd a termini ad quem generationis e ea forma ignis, quæ duo simul existunt in eadem materia.

<u>Respondeo ad 2dum</u>. dista quoque corruptionem active et intrinsece esse actionem positivam, et terminari ad negativum, ut dicendum extrinsece, ratione sui termini, qui e negativus videlicet n ea, ad quod terminus quatenus corruptio e.

<u>Respondeo ad 3</u>: D m. debet confieri a termino qui proxime C m. ultimato n m et sic dista m n: c. termini proximus qui confit generatione, et n e aliquis qm supposititum. ad e compositum intrinsecum ex existentia et subsistentia.

<u>Respondeo ad quartum</u> D m. persona Xri n fuit facta active C m. unitive n m etc. persona Xri Lucis[?] ea existit iam ab æterno, fuit dm unita natura humana per unionem hypostaticam, adeoque termini generationis active. n e facta terminus de novo productus, sed solum etm de novo unitus.

Accidens ad [illegible] n. m. ad cuius prob: n. m. ad huius prob: n. m. tum n. exurnit partas ad unita. mediatum quippe recepta alterius, quae est pares est ensoo graebus in genere Abstrà, nec ex alto et alteriorè [illegible] unum p se. sed solum praudens. asvero [illegible] sine ens [illegible] in toto genere Abstrà, sed in [illegible] quod in ordine [illegible] et [illegible] ordine ad [illegible] unum p se [illegible] substantia et existentia [illegible] unum p se subsistens. itaque sanies dicitur aliquid quod non [illegible] talis à suo [illegible] n. dicitur à e existens e subsistens nisi ut quo.

Quaestio secunda
de
Subiecto accidentis.
Articulus 1us
utrum in generatione accidentia mediate recipiantur in materia prima

Sed dices 1o [illegible] edere tota de accidentibus materialibus, quam spiritualibus, quia si [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible], species, et actus, recipi in ea reali e certum: ratio in super à, quia hae accidentia n. dependent in suo esse à materia, sed solum ab ea reali; in qua etiam ut separata à [illegible] conservari possunt. N. 424.

Quaeritur 2. [illegible] etiam n. agitari de generatione spectata p ipsa respectiva forma, nam talis generatio [illegible] dubie fertur mediate in materiam primam, nam medio subiectatis generatio, [illegible] mutatio instantanea, in qua subiectatio [illegible] [illegible] à fertur in materiam primam quod C. [illegible] de generatione sumpta p alteratione praevia, et simul de aliis accidentibus materialibus, qualenam subiectum habeant. his positis N. 425

Dico 1o subiectum mediatum accidentium esse materiam primam. ita S. Th. 1a p. C. 2: 77. A: 5 his verbis: quae forma substantialis facit esse simpliciter, eius subiectum e ens in potentia tantum: forma accidentalis N. 426

n̄ facit eē Abs: ... ter, sed eē tale ā ...
aliquo modo se habens, subtu enim eius ē ens abs
in actu. Textq̄ clarius. p̄ q̄lus etm rōe. Quod
recepitꝰ imediate in maā ja recepitꝰ in illa antq̄m
habeat fōā substaālē: sed nullū accidens etm̄ viale
ps ita recipi in maā ja, qd erat pm. nullū accidens
ps recipi in maā ja, antq̄m habeat suū eē, qa
oē accidens etm̄ viale ē actꝰ vel entis ens, adeq̃s
debet recipi in ente iā constituto, sed p solā fōā
substaālē maā accipit suū eē et constituitꝰ in actu,
accidēā enim nequeunt maā ja dare existēā,
cum solū habeant existēā accidlē, quæ supponit
substaālē: qd erat. Deinde q̄dē indiū subtū
accidēū debet ipꝰ existere p se. nā ipꝰ aliqua
res subsistit in se ipsa, qm subsistet alijs, sed
maā ja. p se n̄ existit, cum n̄ habeat propriā
existēā, sed solū compositū existit p se. qd erat.

N. 427. Dico 2do. Subtū qd est indiū accidēū ē totū compositū
ex maā et fōā. subtū vero quo tm̄ actiū qm
indiū ē tm̄ fōā qm maā respectu accidēū maalium.
probatur Aris de prdto L. de substa his verbis, ppterea substāæ
substantiæ indiduæ completæ: qa cæteris oibq rebq subjectis,
et extra oia his attribuuntur, ā in eis insunt,
ppterea maxime substāæ dicuntur. rāo insuper ē:
illud ē subtū qd est indiū accidēū, cui id convenit
indiē ipso substare accidēbq, sed soli composito ex maā
et fōā hoc convenit qd erat. mi patet consideranti. ma.
pbs, nā illi soli convenit ipso indiē ac p se substare
accidēbq, cuiq ppietas ē substare accidēbq, sed composti
ex maā et fōā ppietas substare accidēbq, qd illi soli
convenit. mi pbs. substare accidēbq ē ppietas, et substāæ
ventrū (?) hoc fatentr oēs pptetici. sed compositū ex

mat̃ã et fõã, ac id dividi inducis existent; ut ja sphaea
ut sentit idem Philgbro ut supra Ꝙ. rão illo partis
ē nõe forti quo itaque in ꝯsenti ꝯsistunt radicale tũ
recipiendi tũ sustendi aucdẽo radicalia, sed mãa
ē ꝑiũ radicale recipiendi et fõã sustendi. qd h̃encerãõ
sorti quo . . ꝑts mãa namque cũ sit jma ꝑteã ꝯsitũ
ē, jo radix recipiendi qdque nãale ē, similiter fõã cũ
sit jus utique ꝑter, ē radix ꝯtus actibus, qua ꝯjeint
in ꝯpositis et rãoe cuius ꝯpositiũ sustas aucdẽo; qd
melius dicitur mãa ēē ꝑiũ radicale recipiendi et fõã
sustendi, adeoque mãa et fõã sunt sorta quo et inter
vincunt.

Quo 3tio dispõ ꝑromitans ē jos fõã in genere cãa N. 4. Inst. ius.
nãalis, contra fõã ē jos in genere cãa efficiẽt
fõalis, ita d. dont: in ꝑtud Dst: 2. j. a: 4 ubi ait: utique
liberi arbitri ēē jores ꝑ . . ꝯtli in genere cãa
nãalis, sicut oĩs dispõ ē jos in hoc genere qm fõã,
fõã vero ē jos dispõbus in genere cãa fõalis et effti.
rũs etiã ē; si aucdẽo ꝑromitãa n dispõnerent mãa
in genere cãa nãalis ꝯsts nulla dri generãõ
ꝯstãale, hoc n ꝑts admitti qd Ꝙ. ꝑts ꝯsta in dine
nulla dari generãõ ꝯstlis, qd ꝯalts ultima dispõ
ad fõã; sed iuxta Aarios ꝯalts ultima dispõ vg.
in igne calor ut 8, qd etiã ꝯalts generãõ ꝯstãalis
deinde oĩs generãõ ēēt miraclsa, nã illa generãõ ē
miraclsa; ꝑ qm fõã inducitur in mãa indispostã.
Sed hoc fieret iuxta Aarios si dispões n ēēnt jores
in generãõe ꝯstãali et ꝑromitantes, in eodem instanti
reali; sicut vg: apertio fenestrae ē cãa ꝑpagandi
venti, et ventus apertionis fenestrae. Hoc
sententia servit ad solvendas maximas difflas Philgrãs. v:
quomodo attritio dispõnat ad grãm ꝯstẽ, et similiter
ā grãm sanctificãm, an ꝑiũ meriti post cadere sub
meritũ, an actus supernãalis ex ꝑepto elicitus

pedat ab actu supernaali, an materia Verbi: meruerit incarnaõem: de quibus vide plura in theologia.

Solvuntur objectiones.

N. 427 13 Objicitur contra 1am cluem: Maã 1a habet sufficientem capacitatem ut ipsi accedens u q: qtas mediate inhaereat; qd etiam subiectum indebitum accidentibus a pts, nam maã ptes sua passivam potentiam habet ppriam actu eduã, quo qtas est in actu opposito potentia obiectivo: qd habet sufficientem capacitatem in te ad recipiendum sed etiam sufficientem qtem.

Deinde maã 1a habet sufficientem capacitatem ad mediate recipiendum et sustentandum formã substantialem: qd etiam ad sustentandum qtem seu accidens.

Rdo: si maã 1a non haberet sufficientem capacitatem ad sustinendum immediate accidens u: q: qtem, tunc esset ideo maxime, quia dependet a forma, sed haec rão est nulla, qd Θ. In pts etiam compositum dependet a formis, et tamen ei qtas inhaeret immediate: qd etiamsi maã dependeat a forma, tamen ei immediate poterit inhaerere qtas.

Contra: S. Doct: 1a p. q. 3 ar: 3 dicit, qtas dimensiva est prima, quae 1mo inhaeret maae, qd maã est subiectum immediatum.

Rdo. Ideo maã est accidens maae, sed illa subiectis immediate in maã, qd Θ. In pts, quia realiter distincta a maã, ptea est accidens maae, quia realiter separata a maã, sicut maã amittat formã, non habet amplius potentiam ad illam, secus mata plurimos realiter: qd Θ.

Contra: Totum compositum non est subiectum accidentium, qd sola maã a pts. Rdo: accidens non potest esse in duplici subiecto, sed si accidens esset in toto composito esset in duplici subiecto, nempe in maã et formã, qd Θ.

Objicitur contra 2dam cluem: Qd est subiectum accidentium immediatum debet esse completum in genere substantiae et per se subsistens; sed compositum ex maã et formã non est completum in genere substantiae, cum

sit necessario complebile intra eodem genere substantiae, quod materia
et forma non sunt nisi duo substantiae incompletae.

2do Quidquid complet substantiam intra eamdem non incompletam,
quod etiam quidquid materia in sola materia est in incompleto.

Contra 3 phys: in complectit ad formam substantialem tamquam actus
ad quod actus jam non possit praedere formam. Respondeo negando tamquam
actus ad complectum formam id est.

2do. in substantia incompleto non praedere formam substantialem
quidquid compositum substantiam in incompleto complecto de novo
generato quod non possit praedere ipsa formam substantialem.

3tio Implicat idem esse, ejus complexivum in eodem genere
causae respectu ejusdem; sed si quidquid compositum per se
jam in genere causae materialis, tunc idem esset ejus complexivum
in eodem genere causae etc. ... imprimis forma substantialis
est jam actu in genere causae materialis, sed etiam in hoc genere
esset jam, quia esse substantia est ejus in genere causae materialis quam
forma receptibilis respectu substantiae, sed forma actuans esset ejus
ultima dispositio, quod etiam esset jam illa in genere causae materialis
et simul in eodem genere complexivum.

Resolvo ad 1um negando ad ... nullam materiam jam ex se habere N. 430us
actum seu dictum quocumque illa nomine appellatur. Porro
id, ... opposita probata ... affirmationes realis
entitas, quae ejus erat susceptibilis, ... de facto datus.
Ad ... rationes ... paritas: dispositio est, quia materia
sustentat formam substantialem non dando ipsi ... potius
recipiendo ... ab illa, ... sustentat eam ... ,
e contra ... recepturas ... et sustentaret ... ,
... eidem subjecto dare ... non ... mera potentialitas
... actuatur ... se subsistens.

Resolvo 2do ... n: c es par: disparitas est materia
... a forma tamquam actu ... sine qua nullam habet
... quam sustentare ... aut aliud accidens

proprio à dispositionibus ideo solum quoad sui conservationem, et statum sibi debitum ita tamen ut ex se gaudeat plena auctoritate ultra genus substantiae, qua et ipsam et caeteras dispositiones immediate sustentare potest.

Resp. ad 3tium N. cons: ubi loquitur de materia prima, sive de toto composito, non illud loquitur de statu quo gaudeat, quia materia et ratio cur totum compositum recipiat aliud, non vero loquitur de statu ipso gaudendum.

Resp. ad 4tum N. m. ad prob. d. m. abstracta materia quoad suam entitatem separatis à materia N. m. quoad respectum separabilitatem C. m. et N. c. potentia est ipsa abstracta materia, quae à materia separari non potest, quia à materia separari non potest.

Resp. ad 5tum. C. a. ad prob.: d. m. ideo non gaudens non potentia in duplici statu partiali et coniuncto N. m. totali et diviso C. m. et sic dist. c. N. c. materia enim et forma utraque in uno composito coniuncta tamen sunt status partialia, et efficiunt unum totale respectu ad totum. C. m.

Resp. ad 6tum. C. m. N. m. et dico, in illa sententia non asseri compositum ex materia et forma eo statu gaudere antequam ulterius libere subsistat, debet enim ulterius subsistere ultimato completum in genere substantiae, ita enim ut subsistentia non sit ei ratio seu recipiendi seu ipsum gaudere, sed solum modus ultimo terminandi illa.

Resp. ad 7mum N. c. et par.: dispositas est in natura realis est sed ens in actu, hic poterit substare accidentibus, materia vero nihil aliud est, quam pura potentia nullo modo existens in actu constituta, ideo non potest substare accidentibus, quin ipsa existat per formam.

Resp. ad 8vum. d. m. non potest praecedere formam in genere causae propriae formae C. m. in genere causae ultima dispositio ad formam N. m. et sic dist. c. N. c. calor v. g. quatenus potestas ignis, sic est posterior forma in genere causae efficientis, quatenus vero est ultima dispositio ad formam ignis, sic virtute in se continet omnes dispositiones antecedentes, simulque est terminus ...

pendentis, in quo sensu non absolute, sed secundum ultimam dispositionem, saepe praecedit formam in genere causae materialis et dispositivae.

Ad 2dum ex hoc solum sequi eandem prioritatem non praecedere formam in genere causae formalis, nam nulla forma absolute recipiatur in materia, ad hoc non indiget dispositione, et a receptione formae talis potius quam alterius sit conceditur ad hoc genus materialis eiusdem respectu.

Ad 3tium m. Implicat idem esse, prius et posterius in eodem genere sub proximo et remoto, tam eodem vicissim genere proximo esse quid posterius, remoto vero quid prius, nam [illegible] proximum materia et [illegible] materialem formam [illegible] remotum eandem, non implicat idem esse prius et posterius in eodem genere causae materialis proximo et remoto.

Articulus 2dus
an
Corruptio sit et se [illegible] a natura
et
an in corruptione substantiali
detur resolutio usque ad
materiam primam.

Dico 1o. corruptio simpliciter sive substantialis est mutatio ex substantia actu in substantiam in potentia, seu est transitus materiae ab esse formae substantialis ad non esse illius, ita docet ex Aristotele L: 1o de gen: dari corruptionem in naturalibus negari non potest, et ab omnibus indubitatum, quia per generationem producitur nova forma in materia, et quia 2 formae substantiales non possunt simul stare in una eademque materia, ideo necesse prior forma expellitur; ex quo manifeste constat dari corruptionem substantialem. N. 421

N. 432us Instabis. Nam a qua corruptio intenditur ac duplici quaeritur parte: partibus e virtus activa propria agentis partialis, quae extenditur e virtus activa alicuius principii universalis, ut e caelum alia substantia superior: inter has versatur haec differentia, quod partialis coipso quod talis sit, requirat bonum particulare, universalis autem, eo ipso quod sit universalis, requirat et intendat bonum universale. Et sic quaestio hic an alterutra vel utraque ex his quae se intendat corruptionem substantialem.

N. 433us Quaeritur quomodo aetera propositis aliis quaestionibus in eodem animo consumptis, aliquis generatur naturale, et generatur aliud novum ita distruatur illud, ut nihil prioris remaneat in novo praeter materiam primam. vg: quando moritur homo, et fit cadaver, an in cadavere nihil amplius superfuit in toto homine praeter materiam primam, ita ut in cadavere solummodo sit alia forma substantialis, quam in homine fuerat, sed etiam alia non accidentia, puta alia non quantitas, alia figura, alius color etc. Quoniam certum autem dicitur supponimus in corruptione substantiali perire omnia accidentia quae sunt propria partes quaestionis corrumpitur. Ratio ... quod haec talia accidentia, dicens accidentia quaedam cum forma totius, cuius sunt partes, quo ... quando non manent eadem forma substantialis, etiam non manebunt eadem accidentia propria. Quaestio quo ... procedit de accidentibus quae sunt communia utrique composito, scilicet tam corrupto quam recens genito: qualia sunt quantitas, color, densitas, raritas etc. his probatis.

N. 434us Dico 1o. Corruptio substantialis nullo modo per se intenditur in natura sive agente partiali, intenditur tamen per se in natura universali: ita S. Doct: 2. 1 A: 2 his verbis: corruptiones rerum naturalium, sunt quidem praeter naturam particularem, sunt tamen de intentione naturae universalis, in quantum defectus unius causae in bonum universi sunt totius, ratio etiam quod

i^o parte ē, naā partlis p se ttū intendit bonū parte,
& p se nihil intendit, quod n p se tendit ad bonū
ipsi^g partle, atqui corrupto sbstaālis n p pertinet
ad bonū partle naā partlis sd ttū p accidens
sfeet rāse naā i^mæ, quæ cum neqs pōt existere
sine oī fōā, neqs simul altē duas, requirit, ut
ad intrduoē unius corrptō ā expellatr ex se altera,
quæ prexistit. rāō ūtē partis ē. Ea corrptoē.
pertinet ad bonū et pulchre Univ. quia perpe
p vicissitdnē assiduā generaōū et corrptoū
obtinetr, quod n pertineat eodē modē et p se ut
i^us diximus, qd et ipsa debet alqo modē intendi
p se a naā, sive agente Univ, sd n intrdūē p se i^us,
qā naā nulis altē ttū p se i^mō intendit, quæ
inmediate ad pfeoē et decorē universi pertinent:
qd intendit per se &c.

Dico 2°. In corptoē sbstaāli fit resolutō usqs ad
maā i^ā. ita Arlg et d: Th: 2^mus in cap: de sbsta N. 435
ait: n existentib^g i^mis sbstaāis alqd aliorū ē ē =
impssble, oīa ēm alia ā pdtūr de eis, ā in =
sbtis eis st. alter vero l: 1° de gen: l: 10 ait=
dicendū qd qd n maneat idē nō accidens, sd id,
quod i^us erat, corrumptō p accidens corptoē sbti
recedente fōā, quæ i^us erat talis acctis, et
advenit simile accidens cōsequens fōā de novo advenientē.
rāō etm est: pereunte sbtō accidētū perennt ipsa
accidēā, sd in corptoē sbstaāli perit sbtō accidētū,
de quib^g hīc disputatr: qd perennt ipsa accidēā,
cōsēter nullū remanet in cōposito recens genito ex ijs,
quæ fuerant in corrupto. mīē certa, qā nullū accidēs
naāliter pōt existere extra suū sbtū inhæsionis. m
pbō, nā sbtū accidētū, de qbg modo agimus, ē totū
cōpositū, ut ex antecedentib^g patet, sd in

corruptioni substantialis perit totum compositum, quo perit sortem quidem quo est ipsa quidem.

Solvuntur objectiones.

N. 426 Objicio contra 1am conclusionem: Id per se pertinet ad generationem naturae partis, per se intendit ab illa, sed corruptio alterius pertinet per se ad generationem naturae partis, ergo est intenditur ab illa. Minor est manifesta, nam quod per se pertinet ad formam naturae partis per se intenditur ab illa, sed quidem per se pertinet ad generationem naturae partis per se spectat ad bonum eius quod erat. Minor etiam est certa ex eo, quod nequeat generari naturae partis quin corrumpatur altera, et vetus forma expellatur.

Respondeo. Deo ... nos naturae ... intendit corruptionem per se ..., quia primario intendit generationem, ad quam corruptio est medium necessarium, sed etiam naturae partis intendit primario generationem, quo etiam per se ... corruptionem intendere potest.

Contra. Quae per se ... et quidem est ... alicuius causa contingunt in ... in ..., sed corruptio ... contingit ad generationem naturae partis, sed ... ita ut ... generatione est bono illius partis ... quo corruptio non per se ... et quidem est ... boni partis.

Contra contra 2am: In cadavere hominis recenter ... manifeste videntur eadem, calor, ..., ita ..., figura, color, quo non datur resolutio usque ad materiam primam.

Contra. Ubi non datur causa corrumpens non potest aliquid corrumpi, sed non datur causa corrumpens quidem genito et corrupto ... quo erat. ... potest, ... causa ... esset generans generans non est, quia ... intendit formam substantialem, et non quidem ... quo erat.

Pro· Si in corruptione compositi destrueretur qualitas, tunc deberet destrui ejus contrarium, vi cessationis causae conservantis; secundo ex his modo destructa, quia in permissu quanti nihil est contrarium, deinde proxime manet saltem causa efficiens et conservans, adeoque nec huic datur defectus, quare manet qualitas destructo iam composito.

2do· Si fieret resolutio usque ad materiam, jam tunc esset hac ratio: quia accidens non potest naturaliter migrare de subjecto in subjectum, ita accidens non potest esse ejus consistentia, quod enim satis, si non fieret resolutio, dum destructo subjecto destruuntur etiam accidentia; sed hoc omne absurdum non satis tunc, quia accidens manet in eodem subjecto, nempe in materia, quae non migrat de subjecto in subjectum, dum accidens non est ejus quoad consistentiam materialis, quando factum, quod totum compositum fit subjectum inhaesionis, cum ad summum sit subjectum denominationis accidentium, quod non fit resolutio. Etiam non esset discrimen inter accidentia permanentia et quae possunt stare in pluribus compositis quoad us.

Adeo ad 1um· cum non: in ad hujus ex: dico: quod requirunt *N. 437* generari saltem naturaliter, cum materia omnia particularis absque saltem ac expulsione formae praeexistentis ex materia, id non convenire formaliter ex vi generationis, sed ex eo capite, quod in materia nostra sedat forma expellenda naturae ejus antiquam introducta nova: quod ad generationem spectat, pertinet qua petit effective per accidens: ideoque forma se est intrinseca generationis destructio subjecto in quod sint, materiae forma introducta et privatio.

Adeo ad 2do· dum materia particularis intendit generationem, sed quam corruptio est medium effective requisitum non in corruptione ter requisitum ad mediam disparitas inter naturam unalem et particularem hac est, quod natura universalis intendens finem intendat pariter omnia media ad finem sive effective vel concomitanter requisita, sine quibus corruptio est medium concomitanter requisitum iuxta hunc statum rerum generabilium, ideo natura universalis intendit

etiam corruptionem, contra naturam particularis intendentem, non
intendit solum media essentialiter requisita; cum ergo corruptio
non sit tale medium, ideo natura particularis per se corruptionem
non intendit.

Resp. ad 3tium concedo antecedens: natura licet ordine conjungatur cum
generatione naturalis particularis corruptio, id tamen non fit ex
vi generationis, sed ratione materiae praeditae modo contrario; hoc
autem non tollit, quo minus corruptio respectu naturae particularis
debeat per accidens; natura etiam generata sit effectus malus
ex concomitantia aliquando per accidens relate ad naturam realem quae tale est, nihilominus
cum natura sensitiva irritata non raro, sed frequentius
contingunt.

Resp. ad 4tum. Dico: remanent eadem specie ea. Nego antecedens etc.
hoc est partes illae remanent eadem materialiter, solum
consequenter in cadavere remanet eadem materia, quam habebant
in homine vivo. unde recensita accidentia manent eadem
specie, non autem numero.

Resp. ad 5tum. Dico: ubi non habetur causa corrumpens nec
per se, nec per accidens, ibi concedo; consequentiam ubi non habetur causa corrumpens
per se, habetur tamen per accidens, nego consequentiam. generans cadaver per se
... intendit praeter veluti quantitatem et colorem, figuram
cum cicatrice intendit per accidens. Deinde potest etiam per
causam producentem talia accidentia convenienter assignari causa
univoca et aequivoca, ratio hujus est facilis, nam quod jam
producit formam, producit etiam per accidens ea, quae ad formam
per accidens consequuntur; atqui causa univoca producit jam
formam, ergo concedo.

Resp. ad 6tum. Nego consequentiam: etiam non destruitur per aliquod
contrarium, sed per destructionem subjecti, v.g. si Deus annihilaret
omnino materiam, etiam desineret albedo; an vero simul aeternum
possit accidens migrare de subjecto in subjectum, dicitur in
metaphysica de individuatione accidentis.

Resp. ad 7mum. adducta illa argumenta laborare pessimo
supposito, quia supponunt materiam jam esse formam mixti

auditum, quae faciat, nam si daretur audiens in materia ante
formam, tunc forma adveniens in materia faceret compositum
audibile, item materia cum auditu haberet maiorem connexionem quam
cum forma substantiali, quia istam perdit per corruptionem, non vero
audiens. Sed quis non videt haec absurditatem? Quod audiens
non sit in materia, sed in toto composito tamen forte in locis
differimus inter audientiam proprie et quoniam non est hoc, quasi ista
convenit dari in pluribus subiectis; sed quae audientia proprie
habent nexum cum subiecto, cum sine ipso esse possent: audientia quia
advenit connexio contingenter, et ideo a nobis appellantur
talia, quae etiam ab adversariis non aliter intitulantur.

Quaestio 3tia
De
alteratione
Articulus 1us
Quid et quotuplex sit alteratio.

Dico 1mo alteratio tribus praecipue modis potest spectari,
1mo late, in quantum facit alterum et in hoc sensu convenit N. 439
omni motui, audibili termino ad quem et a quo. 2do spectatur
stricte in quantum est acquisitio qualitatis in instanti velut
sunt illuminatio, sensatio, intellectio; 3tio tandem sumitur
alteratio proprie, in quantum est motus successivus sive actus
imperfectus habens contrarietatem et latitudinem successive
percurrendam.

Dico 2do. Alteratio a Philosopho hic lib: 1o T: 23. definitur, N. 439
quod sit motus substantiae completae ab una in aliam positionem,
vel passibilem qualitatem contrariam cum latitudine percurrenda.
dicitur 1mo motus substantiae completae: motus quidem, loco generis,
per vocabulum hic sumitur stricte, vero et rigorose.
2do substantiae completae, ut excludatur alteratio, non requiritur
modum substantiae completae, sicut generatio substantialis, sed in toto
...

composito. dicitur de mobilis in una vel alia positione, vel positione certa, quia motus hic alterationis non tendit nisi ad certos gradus speciei. dicitur contra quando cum latitudine percurrenda, quibus dicitur non qualibet certis specie speciei terminare motum alterationis, sed illas tantum, quae et debent latitudine percurrenda, et fiunt ex contrario positivo:

N. 340 Dico 3tio. Alteratio motus dicta datur adhuc in 3 species: scilicet in alteratione specialiter dicta sive physica, in intensione, et remissione. Alteratio physica est motus terminus ad certas 3tia speciei, non quidem eius producendum; imo est certis sensibilis cum expulsione contrarii; verbi gratia: quando per calefactionem producitur calor ut unus, intendendum suppositis; imo est certis id producendo et est solus motus, a minus quali ad magis quale v.g. a minus calido ad maius calidum. remissio econtra est motus a magis calido ad minus calidum. ex his facile patet assertio nostra; nam quot sunt species alterationis, quot sunt termini ad quem alterationis specie dicti, tales termini sunt 3. quod E. in constat quia motus dicitur a termino ad quem; non patet. terminus alterationis physica est certas 3tia speciei, terminus intensionis est certas 3tia speciei magis intensa, terminus remissionis est eadem certas 3tia speciei; sed minus intensa: atqui isti termini sunt specie formaliter diversi, quod E. Sive licet per alterationem physica intendatur producatur imo est certis, simulque intendatur, hoc tamen alterationi physica est per accidens; quod ex se non certum intendere non petit. His breviter probatis superest quaestio decidenda in motus alterationis, de quo hic agimus. Sic continuus, contrarium asserunt Sapientes Poncias. Verrara et Almescopus Complutenses dicenter: alteratio est quidem motus successivus, attamen

differentiam, ita ut quod calefactibile in aliquo instanti acquirit unum gradum caloris, paululum quiescat in [illegible] mediate [illegible]: ac deinde in alio instanti rursus acquirat aliud gradum, et postea iterum quiescat, et sic fiat cum solita quiete in partibus temporis intermediis usque ad finem alterationis, contra quam opinionem

Dico. Motus alterationis proprie dictus est motus continuus. Est ratio: calefactio est alteratio, sed calefactio est motus continuus, ergo. mi. probatur, motus, quo mobile movetur sine interruptione est continuus: sed per calefactionem lignum calefit absque interruptione. ergo mi. probatur agens naturale debite applicatum passo capaci agit in illud sine interruptione; sed potest agens naturale v.g.: ignis applicari per aliquod tempus subiecto capaci, v.g.: ligno [illegible]: ergo agit in illud sine interruptione, consequenter etiam continue. deinde si agens naturale post primum instans in parte temporis quiesceret, tunc in ista parte [illegible] admitti non potest, si vero aliqui dicant ibi agens naturale in parte temporis [illegible] conservari gradum caloris in priori instanti productum, tunc iam inquiro. potest agens naturale priorem gradum caloris conservare, cur non etiam producere novum, nullum enim obstaculum potest assignari. N. 441.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1o anth: Aristoteles [illegible]: 1mo [illegible] ait: dicere se continue alterari valde manifestis adversari est, [illegible] Th. a [illegible] ait: nullus alius motus est praeter continuus nisi motus localis, ergo iuxta nostra alteratio non est motus continuus. N. 442.

Rd. agens naturale sic [illegible] agit, [illegible] debite applicatum, quod raro [illegible] nulla. a. [illegible] in pluma [illegible] charta v.g.: [illegible] aere transmissa, quae [illegible] habet eandem gravitatem, et eodem modo applicatur aeri in quo existit, sed tamen non [illegible] findit aerem [illegible] [illegible] oculis [illegible], aliquando habet, aliquando habitus [illegible]

3tio. Juxta nos sqts, ut fiunt intensio caloris fiat in parte temporis, tunc quaelibet pars temporis sit divisibilis in infinitum gradus caloris in dicta parte temporis dabuntur in infinitum intensi, adeoque daretur actu infinitum in intensione, quod tamen negamus contra.

N. 440.[m] Resp. ad 1um Arlem et D: Th: tantum docere alterationis motum non esse continuum toto eo tempore, quo res existit, cum ipsum prius sit motui locali calorum, qui nequit in alium existere, et absque interruptione ulla continuatur usque ad extremum individui, ideo non impedit, quo minus fiat continue quamdiu sit sive longo sive brevi tempore.

Resp. ad 2dum. Agens naturale seu naturale potest agere tantum sit debite applicatum, si caetera quoque, quae tam ex parte medii quam ex parte subiecti ad id requiruntur, debito modo se habeant, quod in allata instantia certe non contingit, aër quippe non est ubique aequaliter dispositus agentibus, cum in quibusdam partibus agitetur in quibusdam sistatur motus, hic rarior sit, alibi densior, vel aliter dispositus, ideo quod pluma movetur per aërem varie dispositum, etiam fit, ut pluma etiam valde inaequaliter moveatur.

Resp. ad 3tium gradus caloris intendi per partes temporis determinatas, non indeterminatas, quae sunt divisibiles in infinitum: adeoque falsum est, quod detur infinitum actu in intensione.

Arlus 2dus
Unde fiat intensio et remissio qualitatum.

N. 441.[m] Notandum quid sit intensio et remissio in 1mo arlo exposuimus, unde autem fiat intensio et remissio, variis inter se opinionibus authores digladiantur. 1a sententia est Durandi et aliorum antiquorum docentium qualitatem intendi per hoc, quod prior qualitas insita expellatur et destruatur, et nova qualitas producatur

agente et mixto producatur, sed hæc sententia ex eo non placet, quia hic modo non est eiusdem gradus intensio, sed unius distinctio et alterius productio. 2da sententia docet intensionem gradus aliter non fieri quam per depurationem subiecti à contraria qualitate, ita ut quemadmodum perficitur et veluti intenditur aurum, cum a fæcibus purgatur; sic calor v.g. perficiatur et intendatur, dum subiectum v.g. lignum à frigore depuratur. Sed hæc sententia refellitur per hoc, quod plures sint qualitates, quæ intenduntur, quæque tamen nullam permissionem admittunt contrariorum, ut sunt fides, spes, charitas; fides namque nullam permiscet infidelitati, spes desperationi et charitas odio Dei; hic etiam habitus non intenditur per maiorem acquisitionem gradus, hunc morali; et tamen habitus non habet contrarium, ut docent communiter Theologi. 3tia sententia est nostra, quæ docet intensionem fieri per additionem gradus ad gradum, ita ut dum calor intenditur, sic calori præexistenti novus calor addatur. Quæ denique est sententia communis, quæ docet intensionem gradus fieri per maiorem radicationem in subiecto, ita, ut tunc calor intendatur, quando magis radicatur in subiecto, idem quod subiecto sese melius applicat, subiectum plus et plus afficiat, sicque fortius et magis subiecto inhærent, unde in eo inter se, quod aliqui maiorem hanc radicationem explicent modis superadditos, alij vero illam fundant in nova mixtione gradus. alij eam ponunt in participatione, qua subiectum magis et magis participat, hoc probatur

Dico 1o. Intensio non fit per additionem gradus ad gradum. Ita Thomas q. The: Dist. 14. Quod addunt S. Th. 1a 2dæ Q. 52. A. 2 ubi ait: ex calido fit magis calidum nullo facto in materia calido, quod non esset calidum, quod erat minus calidum, non in super esse potest. Si intensio fieret per additionem gradus ad gradum sive gradus ad gradus, tunc gradus de novo additus est distinctus specie, vel eo ab illo, cui adderetur, neutrum potest dici, quod sit. non est certa ratio, potest dici jam, quod in intensione gradus remissa: v.g. calor ut 2 magis perfici debet

intra suam speciem, nam certum e calorem ut 2. dum transit ad calorem ut 6 manere intra eandem speciem, magis quippe et minus non mutant speciem, sed gradus in subjecto existens non potest esse intra eandem speciem per gradum distinctum quod ... neque potest dici 2dum, quia 2 vel plures eiusdem solo numero distincti nequeunt recipi in eodem subjecto, alias enim ex gradus essent distincti et non essent distincti solo numero, uti videbimus in physica de principio individuationis.

N. 446 Dico 2do. Intensio gradus etiam non fit per modum radicationis superadditum. ratio est. Si intensio fieret per modum superadditum vel unicus modus maneret quamdiu datur intensio, vel diversi modi succederent, ita ut priores modi perderent, neutrum potest dici quod probo. Non primum non potest manere unicus modus, sic enim non posset facere subjectum magis modo minus intensum. nec potest dici, quod, 2dus destruat et novus producatur, nam hac ratione alteratio essentia non distingueretur a motu intensionis; nec potest dici quod omnes modi intensionis maneant, nam illi modi vel essent homogenei vel heterogenei? non homogenei, nam si essent homogenei tunc omnes modi subsequentes deberent facere gradus calidum hoc non faciunt, quia subjectum iam supponitur gradus calidum. neque possunt esse heterogenei, nam si essent diversae speciei, tunc unus deberet se habere per modum potentiae, et alter per modum actus, vel uterque per modum actus, et sic esset unum aggregatum per accidens: quod non potest admitti, quod erat. nec fit intensio per novam inexistentiam, quia ubi non producitur novus terminus, ibi non datur proprie nova inexistentia, quia inexistentia consequitur ad productionem termini, sed in intensione non producitur novus terminus, ergo neque nova inexistentia.

N. 447 Dico 3tio. Intensio gradus fit per maiorem radicationem, in subjecto: sine ullo augmento novae entitatis, ita, ut haec maior radicatio consistat in maiori participatione, quo subjectum magis ac magis gradum participat, hocque

subto plus et plus insit sive quiescet. ita docet S: Doct.
b. Ithe: L. 7. ₰ 49. ubi ait: quod una et eadem pars
sit magis vel minus alba, non est ex ipsa ratione albedinis:
quae sic est separata, non diceretur albedo magis et minus
: sicut neque Abstracta suscipiunt magis et minus: sed ex
diverso modo participandi albedinem ex parte subiecti dispositi:
ex quo id sic per rationem argitur. In illo consistit maior
radicatio, per quod fit intensio qualitatis, ex quo subiectum formaliter
habet, ut sit magis quale, sed ex perfectiori participatione
eiusdem qualitatis subiectum formaliter habet, ut sit magis
quale: quod est. In participatione perfectiori eiusdem qualitatis
consistit maior radicatio, per quam fit intensio qualitatis, ergo
syllogismus est certa, minor ex eo constat, quod magis quale ut
docet citato loco S: Doct: non potest desumi ex parte qualitatis,
ipse ratione sui non suscipientis magis et minus, ad haec
debet desumi ex parte subiecti, qualitatem magis magisque
participantis

Solvuntur objectiones

Obi 1° contra 3am conclusionem. S: Doct: 2. 2. dae q: 24. A: 3 ait: illos N. 44m
qui dicunt charitatem intendi per maiorem radicationem
propriam vocem ignorare, quod ex hoc textu colligitur ...
non fieri per maiorem radicationem.

Resp. Augmentum qualitatis, quae est quantitas virtualis fit eo modo
proportionaliter, quando fit augmentum quantitatis formalis, sed huius
augmentum fit per additionem novae partis, quod est augmentum
qualitatis.

Contra Extensio qualitatis in eodem subiecto fit per additionem partium varbalem,
quod etiam eius intensio hoc modo fit.

Resp. Omnis alteratio tendit ad qualitatem, sed intensio est mot. generationis,
quod tendit ad novam qualitatem.

ut ... in calido ut 2 ... extra extas caloris, quae ... in calido ut 7 ... calidi ut 2. ... ponere quam calidum ut 7, sed hoc est aperte ...

... ponitur novum ..., etiam ponitur nova ..., sed in ... ponit novum ... magis tale, quod ante non erat, quod etiam ponitur nova ... in ... quae ... non ..., nisi ... abstracta.

... actua est ... quam ... actua, ... intensa est ... actua; quam ... intensa, quod ... nova ... quae ... non ... ..., nova pars ..., ... radicationis.

N. 459. Ad ... ad 1um ... volo vituperare illos, qui ... charitatem angeli ... et ... non ... ... magis ... etiam ... ex modo ... ...

Ad ... ad 2dum ... extensivo ... non ... augmento intensivo. Inter augmentum ... et augmentum intensivum ... est discrimen, quod ... fiat ... diversas partes ..., ... partes ... ... vero fiat in eadem parte ..., ... plures ... partes ... quae in ... augmentum ... una ... totalem.

Ad ... ad 3tium ... disparitas est, quia ... fiat ... diversas partes ...: ... eadem pars ..., pluribus partibus ... ... plane ... est, ... fieri plures et ... partes ..., ... fit in eadem parte ...

Ad ... ad 4tum ... ad ... de novo ... magis ... radicandam ... non ...

acquirit nova partes gradus, sed jam magis radicatur, adeoque in aqua calida ut 2 sunt 2 gradus caloris extensive, quatuor gradus caloris in aqua calida ut 4. ergo in ista aqua fit plus caloris quoad participationem et actuationem subjecti. Quare

Resp. ad 5tum dist. min. si libeat tota extensio caloris, et simul etiam totaliter sive quoad totam perceptionem subjecti conc. min. secus neg. min. et cons. nam calidum suscipit magis et magis ob majorem radicationem in subjecto. veluti Beati videntes totum objectum divinum sed non totaliter, quia Deus potest sub alia et alia ratione in infinitum esse visibilis.

Resp. ad 6tum dist. min. ideo ponit novum gradum specie, etiam ponit nova gradus conc. min. ideo ponit novum gradum solum specie neg. min. et sic dist. min. neg. cons. gradus specie novum ponit per acquisitionem effectum, quod aqua v. g.: ex frigida fit jam calida, et tunc ponitur specie nova gradus caloris, quia novum, ideo quod ponitur per intensionem eundem caloris jam subjecti ejusque aqua per illam ex calida absolute fit magis calida, et tunc non ponitur nova gradus specie, sed solummodo gradus prae existens, calor nempe magis intenditur.

Resp. ad 7mum dist. min. in intensione nova perfectio acquisita conc. min. eadem perfectio a subjecto magis participata conc. min. et eodem modo dist. c. c. et n: c. distinctio patet ex jam dictis.

Quaestio 4ta.

de

Nutritione, augmentatione et diminutione.

Articulus 1mus

Quid sit nutritio, et an distinguatur realiter ab augmentatione?

N. 450 Addo 1mo Distio hic est de nutritione proprie dicta, quae
in solis viventibus reperitur: hinc ignis proprie non nutritur
a ligno vel stupa, quia non fit per modum susceptionis sed per
unionem cum pabulo: neque vinum aqua mixtum etsi fiat
per modum susceptionis proprie nutritur, quia ista mixtio vini
non fit propter restitutionem alicuius partis deperditae,
quod fit igni alias cadit aliud insuper, et tunc ignis
magis augmentatur, non tamen nutritur, quia hic ignis ardens
contingit propter mutuam actionem ignis et olei. Sumitur quod
de nutritione viventis, ad quam requiritur virtutes 4 potentia.
1a potentia attractiva, nam quia deperditas partes viventis debet
nutriri, alimentum vero ut pote grave cum sursum
ascendere non possit, potentia attractiva desiderat. 2da
dicitur potentia retentiva, quia vivens non statim nutritur
per assumptionem dissimilis, igitur requiritur potentia retentiva, donec
alimentum alteretur et fiat simile viventi. 3tia est
potentia digestiva, qua alimentum concoquitur. 4to est
potentia expulsiva, qua superflua et noxia
expellit et ejicit.

Addo 2do. Nutritio recte definitur, quod sit conversio alimenti
per modum susceptionis in substantiam aliti ad restaurandam partium
deperditarum. Dicitur 1mo conversio, quae ratione obtinet
rationem generis. 2do alimenti in substantiam aliti, in quo adhuc
convenit cum nutritione improprie et vulgari, per quam ignis
v.g. in sui substantiam convertit lignum &c. Dicitur 2do modus
susceptionis, quod differt a nutritione ignis, quia hic non sic
suscipitur a suo pabulo, nec attrahit illud intra se modo
vitali, sed solum agit in ipsa actione transeunte. Dicitur 3tio
deperditarum ad restaurationem partium, ut indicetur longe finis nutritionis
qui est reparare partes solidas, per actionem naturalis caloris
consumptas, neque tamen earum novas substituere.

Sit ia qts 1mo, an nutritio sumpta pro alteraõe prià almti. sit motq successivq? 2do an nutritio et augmentaõ sint dsta dices v motq, ꝑ quo

Resolvo 3tio. Augmentaõ dstr, qd sit motq à minori ad majorē qtē. dcitr motq, in quo convenit dstio generice cum alijs, quæ n. sunt sstrd. dcitr ulterius à minori ad majorē qtē, quæ particula obtinent raõe dsfæ et discriminat augmentaõē 1mo à latione, quæ ad locū. 2do. ab alteraõe, quæ ē ad qtē. 3tio à nutritione et generaõe, quæ sit ad sstā. 4to à diminuõe, quæ ē motq à majori ad minorē qtē. His notatis N. 452

Dico 1o. Nutritio sumpta ꝑ alteraõe prià alimenti, ē motq successivq atqꝫ continuq. Rō. Quo quoniam ad uniendā novā partē sstæ in primis ptea vitalis nutritiva dein calor naalis conjunctq ptea nutritivæ, sd calor naalis ius et fortiq agit in partes proximiores alimti. qsiter ius md acit ultimā disōē ad fōā viventis in partes proximiores alimti. qm in partes remotiores, qsiter ius induitr fōā viventis in partes proximiores, sd hoc ē fieri successivè: qd autē ē motq successivq simulqꝫ continuq: in eo sensu in quo supra ostēdq alteraõē ē motū continuū, motū continuū nutritio etm ē mutaõ instantanea sumpta ꝑ receptioē fōā na sic fōō simul acquiritr et inducitr in eandē partē sbti, adeoqꝫ eget ē successione temporis, et ꝑ hoc solvitr præpūd argtū dariū, ꝑt alimentū devenire ad minimū sbiū, adeoqꝫ qm primū desinit fōā alimenti: in instanti incipit fōā viventis, n. em in tali casu nutritio accepta ꝑ alteraõe prià alimenti, sd sumitr ꝑ mutaõē instantanea. N. 453

Dico 2d. Nutritio tam ut actio qm ut mutatio
distgtr realiter ab augmentatione. ita Arles hic L: 1o
c: 5. et d: Th: L: 16. Sts assertio vera: Nutritio
et augmentatio quocunqz modo accipiantr habent
diversam natam, diversum tminum ac subjectum, sed haec oia
absqz reali utrinqz distione, nec esse nec alqi possunt
qd. m e certa cm his em sidts distio realis. m pbtr.
Imprimis habent diversam natam; quoniam nutritio
n e motus strictè dictus, glis e augmentatio. sedeadem
actio sive mutatio una eademqz natam nequit simul ee et
n ee motus stricte dictus, qd nutritio et augmentatio
hent diversam natam. hent etm diversos tminos, qa
tmius nutrois et quantitatis substantia alendi, augmentaois
vero pars nova qtitis reddens illam maiorem qm antea:
sed pars substa et pars qtitis realiter inter se distinguntur,
qd nutritio et augmentatio hent dihos tmos.
hent denqz diversa subjecta. nutrio em quenunqz
qdtum sive n ee aois sive mutaois requirit in mea
sua partes, quae viventi p nutraoem accessit. subjectum
a augmentaois quenunqz acceptoe e totum vivens,
qd nutritio et augmentatio hent dsa subjecta. adeoqz
realiter distgtr. Deim nutritio ab augmentatione
realiter separatr. aal em nutritr et tm n augetr
ut in senectute. realis a separatio e evens signum
distois realis. qd E.

Solvuntr objoes

N. 465 m. Obj. 1o qtra 1am gluoem. motus successivus et qtinuus debet
tmino hre in quo sint partes integrales successive
et qtinue acquisibiles: sed in tmino nutritionis n
sunt partes integrales successivae et qtinue acquisibiles; qd E.
n patet ex dictis de motu successivo. m pbtr.

ubi partes integrales ē perindequatis ut docent communiter discipuli d: Th: quod in Compositione, quæ ē terminus nutritionis, partes integrales successive et continue acquiruntur

2do ad motum successivum et continuum propriè dictum requiritur, ut non fiat à privatione ad formam, sed ab uno termino positivo ad unum terminum positivum; ut communiter docent Phil: atqui nutritio fit à privatione ad formam, nempe à privatione formæ viventis, ad ipsam viventis formam quod erat. M̲ constat ex eo, quod tunc censetur fieri nutritio quando alimentum transit à privatione formæ viventis ad ipsam viventis formam.

3tio. In eodem instanti, in quo materia alimenti ē ultimò disposita ad recipiendam formam viventis, eam recipit rejecta viventis forma, quod cum in tali receptione nutritio fit in instanti; ergo denique non ē motus successivus

Quæstio 2da. Arist. L.: 1o de gen: c. 5. Dicit: Nutritio idem, quod accretio existit, ratione tamen ē diversa, quod in alio Sensu nutritio et accretio, sive augmentatio non distinguuntur realiter, sed ratione tantum.

Pro. Illi motus non distinguuntur realiter, quorum termini sunt idem se subordinati, sed termini nutritionis et augmentationis sunt idem se subordinati, quod nutritio et augmentatio non distinguuntur realiter. M̲ ē certa, et patet in productione effectuum, et productione ejusdem, quæ idem non distinguuntur realiter, quia tamen terminos idem se subordinatos habent effectum et principium. M̲ probatur. Tunc illi termini sunt idem se subordinati, quando fieri non potest, ut per nutritionem plus quantitatis de Compositione alimenti quam erat deperditum; atqui sic ita se habet in nutritione saltem illa, quæ conjungitur augmentationi; quod termini nutritionis et augmentationis sunt idem se subordinati.

6to eadem ratio generativa sufficit, ut per illam totalis Compositione viventi producatur forma, et forma ejus totalis quantitas

ut ptas qseruta, qa nempe sit termi p se subordin
qd etm eodē ad nutritiva sufficit, itaq illa substa
alibi producats; aris, et pars qttis durans eqm eius
ptas, qa sit termi p se subordi.

N. 250 Resp. ad 1. c m n: m Licet enim Ebrē racē sui partes
integrales successivē qttis, atamē Ebrē partes intglēs
sunt sive et qtmue acquisibiles depters a qttē qvenit
substaē maali affecta qttē. terng a nutritionis
ut supra diximg, ē substaē maalis, affectā qttē.

Resp. ad 2. c ad dm atqui nutritio ut ē simplex
mutao sit a privaē ad fōa nempe viventis &c
c m nutro ut ē ab ptea nutritiva sit a privaē
ad fōa n m etc. nutro 2 modis accipi pt. nimird
ut ē mutao, v ut ē ab ptea nutritiva: siaupts
ut ē mutao ē transitg almti, v maā almti a
privaē fōa viventis ad fōa viventis. si vero
sumats ut ē ab ptea nutritiva ē motg successivg
qtinug ab una parte intgli maā maalis ad ulteriori
esg partē; et idw ab uno termo qstvo ad aeterō
termo ppositw.

Resp. ad 3tid. c a.d: c. qd nutro ut ē mutao maā
almti a privaē fōā viventis ad receptoē ejusdē fōā
sit in instanti cc. ut ē motg ab una parte intgli
substaē maalis ad ulteriorē esg partē sit in instanti
n: c etc. unde sēs manet nutroē Eri illo modo
sumptā eē motu successivd et qtinuu.

Resp. ad qtw. Aristō hic n loqui de Nutroē et augmento
Formaliter sive illo racē expresse acceptis: quasi sint
eadē realiter ab: sed loqui de illis ex parte maā
circa qm versants, qua ē eadē realiter, qā ex eodē
almto, Ariens et nutriti et augets; qmdm diversa augmentat

Resp. ad 3tium. Dm. Si motus n. dstgts realiter quoad
formi sibi subordts in ratione formali formi c. n. in
ratione entis physici n. m. formi enim nutritionis et augmentationis
sibi subordts solum in ratione entis, n. a. in ratione formali
formi, hinc ad ulteriorem prob: distat: c., qd ideo
qua ratione pcits effectus, et ideo potentia eiusdem n. dstgts
realiter, qa habeat per se subordtos terminos etm in
ipsa ratione formi: tunc quippe effectus medios per se primo
et ratione sui, potentias vero mediis 2dario tm et ratione
effectus.

Resp. ad 4tum. Da. qm nempe sit formi per se subordti
n. tm in ratione entis physici, sd etm in ratione formali
formi ca. si eius formi in ratione entis physici subordti
eius eadem actio n: a etc. Disparitas id patet;
qa potentia totalis et eius qtas totalis sit
formi per se subordti etm in ratione formali formi: econtra
formi nutritionis et augmentationis tm subordts sibi
in ratione entis n. a. in ratione formali formi: ergo n.
e. paritas.

Arens 2dus.

Quibus conveniat augmentatio
quamdiu durent et an fiat sd.
oes partes:

Pmtd. augmentationis dfone, primi actio dicding. qtui adhuc
imo, an augmentatio aeqs ac nutritio sit motus successivus — V. 4.5.7.
et gtinuus; augmentatio ee motum successivum et
gtinuum e. expressa Aris doctrina. 5 Phys: c. 1. t. 9.
ubi asserit: 3ce motus successivi et gtinui genera,
nempe motum ad qtitem, motum ad qltem, et motum ad ubi.
augmentatio a. e. motus ad qtitem, ut patet, cum tunc
solum fiat augmentatio, qdo subtum movetur a minori ad
maiorem qtitem. Quare

N. 459um Quis 1°. augmentaõ ē Motꝰ successivus qtinuꝰ.
Pbs gluo raẽ, tunc motꝰ ē successivꝰ et qtinuꝰ, qdo
tmtꝰ ad alqd, in quo sunt partes successivẽ et qtinuẽ
acquisibiles, quasque successivẽ ac qtinuẽ acqrit,
sed augmentaõ tmtꝰ ad alqd in quo sunt partes successivẽ
et qtinuẽ acquisibiles, quoniam tmtꝰ ad qtẽ, in qua
sunt variæ partes integrales successivẽ et qtinuẽ acqsibiles,
et quas successivẽ et qtinuẽ acquirunt, ergo C.

N. 460um Quis 2do. augmentaõ proprie qvenit solis viventibꝰ
pbs gluo raẽ, illa augentꝰ proprie, quæ pro re passant
per intussumptioẽ alimti; sed hæc qvenit solis viventibꝰ
ergo C. min̄ qstat, nam aqua n̄ dicitur augeri proprie
qdo crescit per alluvioẽ, quando effusio acceniꝰ aquæ, itẽ
sed lapis additꝰ lapidi, C. n̄ potest augmentum sed stud
accumulaõ. m pbs. augmentaõ fit tali modo: primo
extendꝰ partes viventes quoad oẽ dimensioẽ, id ē
Longitudiẽ, Latitudiẽ, profunditate: deinde aperiuntur pori
in partibꝰ, qua apertione facta egreditur ex venis
capillaribꝰ sanguis in singulis partibꝰ decoquendꝰ,
deinde per virtutẽ intrinsecã devehitꝰ alimtũ ad oẽs partes
aridi per certa organa, ubi cum miscet nutrior, et
producitꝰ, motũ nutritionis nova substantia partibus,
quæ cum n̄ possit ẽẽ sine ẽ qtẽ, et hæc cum n̄
sufficiat, ideo per motũ augmentaõis producitꝰ nova
qtitas, sicque absolvitꝰ motꝰ augmentaõis; sed hæc oĩa
n̄ qveniunt rebꝰ inaĩatis; utpote quæ n̄ habent ejusmodi
organa, ergo sola viventia proprie augentꝰ.

N. 461um Quis 3tio. Augmentaõ n̄ durat toto vitæ tempore.
qstat hæc gluo experientia, nam in ætate adulta n̄ amplius
crescimus. pbs raẽ. augmentaõ qstat in calido
et humido certe atemperatis: sed hic temperamentũ

n durat toto vitæ tpre; qa alimtu utpte res dissimilaris
resistit sæpe nutritioni et qa calor stomachi con:
sumit priud humidu radiale. gd etm augmentao
n durat toto tpre vitæ.

Dico quto. Qd vivens nutrit et augetr sec. cuiuslibt N. 461us.
simul nutriuntr et augentr, patet hic imprimis
ab experientia, videmg enim oes partes viventis quando
nutrit et augetr, crescere et fieri maiores proportionaliter,
qd si viderem aliter fiat et una parte n crescente
crescant reliquæ idem est tendens, et provenit ex aliqua
morbi specie; v ex remissione caloris naalis, qui debilior
est in cuiusdam parte: rao etm est qa in oibg partibg
viventis e calor naalis, quo mediante velut instrumto
peragunt nutritio et augmentao: igr oes partes
nutriantr et augeantur proportionaliter respectu, pse dicti,
coa ptr ex eo, qa aliaquin vehementia illig caloris
naalis, qui in talibus partibg continue alys carpit
et depascitur, oo dissolveretr humidu radicale
sicut a flamma oleu in lampade, nisi p conversione
alimti sive humidi nutrimentalis in ipsu continuo restauratur.

Solv: Obiectiones.

Obj: contra 1am concluso. Arles 1 de Gen: c. 5. t: 23. et d: Th: N. 462us.
ibidem L: 5 expresse asserunt augmentaoe n fieri
continue qd ⊙.

2do. in prima productioe viventis quantitao fit a esse et in
instanti: ergo etm in augmentaoe quantitas fit et esse et
in instanti: ac proinde augmentao n e motus ⊙.

Contra contra 2am. Illa inanimata n proprie augentr, qa n crescunt
p motu sumptione sed ab extrinseco et p iuxta positione partium,
sed hæc rao n obstat qd augentr. Accretio e verus
motus, sive fiat ab extrinseco sive intrinseco, ita motus locali
qui fit in aere est motus; qui etm augmentao
erit verus motus, licet fiat ab extrinseco.

4to Motq ñ q̃stits a' caũ effitẽ; ñ a' prio a' quo egredit,
sed a' tmo ad qued: g° etm augmentao ñ debes sp̃us
desumi a' prio vivente.

Ptqtra 5tiã. Sndiu durat nutritio tandiu durat aug-
mentao, sed nutrio durat toto vite tpre, g° et
augmentao. ñ qstat, q̃a aliãs produceretur qstãa
atqs qtẽ, qd naãeter fieri nequit g° ꝙ.

6to qtra qtã. Si vivens augts sẽd oẽs partes, qts
naãeter dari penetraoẽ partiũ; sed hec ñ admitti
g° ꝙ. Tunc dats ptaõ partiũ qd vivens p
augmentaoẽ nova parteẽ recipit, sed recipit nova
parteẽ g° ꝙ.

7mo si augmentao fieret sẽd oẽs partes, ead rõ
una augets etm alia augeretur sẽd faciẽ effectuẽ,
hec a' [illegible] g° ꝙ. m pts, unques, qui langueat
p tota vita, sed alie partes ñ augents p tota vita
g° ꝙ.

N. 468. Resp. ad 1. Abld cõd: sc: ñ loqui de qtinuitate
suae efficis, sed de qtinuitate ppetuitatis, hinc solũ volunt
augmentaõ ñ fieri ppetuo in vivente, qd atqs verũ
ẽ, nã ut fiat augmentao viventis debet, ut dictũ
ẽ, alterari et disponi, hec a' alteraõ et dispoõ alrati
alterari et disponi, [illegible] ñ fit viventis augmentao
durat p alqd tpg intra qd ñ fit [illegible]

ad 2d. Ca: nc. et par: disp: ẽ, q̃a in ja productione viventis
p sẽ, 1mo intdts sola nãa totalis viventis, intdts
vero tu qdis qtãs vdẽt [illegible] ptas tlis viventis
ideoqs qtas in ja productione viventis, debet fieri ad
eũ modũ, quo fit totalis nãa viventis, nãa totalis
viventis in ja eius productione fit in instanti. at in
augmentaõe qtas p sẽ 1mo intdtr, et ideo fieri
debet ad modũ sui connãali, cum a' qtãs debeat
raõe sui partes integles successiue et qtinuẽ acquireri,

petit fieri successive et continue non vero in instanti, quod
fit per modum suum connaturale.

ad 3tium n: c ets: d: e: quod augmentatio reperitur in solis
viventibus ex hac ratione, quia est coniuncta cum nutritione
quae non potest esse nisi in solis viventibus econtra alteratio
sive fiat ab intrinseco vel extrinseco non est coniuncta cum tali motu,
qui intrinsece debet esse in viventibus, adeoque magnam
differentiam inter augmentationem et alterationem nequaquam impedit.

ad 4tum d: c. quod augmentatio debet desumi a principio vivente
si non sit coniuncta cum alio motu, qui exigit tale principium
vitale etc. si sit coniuncta n: c etc. augmentatio enim
est coniuncta cum nutritione, quae debet habere principium vitale,
et hinc inferre non licet, quod augmentatio possit esse in non viventibus.

ad 5tum. n m ad p: da. produceretur substantia absque quantitate,
ita, ut ideo maior pars substantiae sit deperdita per
diminutionem etc. secus non etc.

ad 6tum. n m ad p: d m. si reciperet novam partem in partes
iores constantes poris c m non constantes poris n m etc.
Cum quoad omnes partes sint poris constans, dicitur a poris
quaedam parva cavitas, vi caloris naturalis aperta, sicut
videmus per tales poros exire sudorem, et per tales poros
etiam intrat alimentum, nequaquam expellitur ex illis aere, vel alia
materia subtiliori, quo antea erant repleti: et sic
nulla penetratio partium inferri potest.

ad 7mum. c m n: m ad p: d m. omnes augentur per alimentum
proprium n m per excrementum alimenti etc. cum dicimus omnes
partes viventis simul augeri loquimur de quibus partibus
quae per alimentum proprie dictum augentur, ungues et capilli
augentur tantum per excrementum tertiae digestionis, vel cum dicimus
cum toto simul augeri partes dicimus non uniformiter id est
proportione aritmetica, alias corpus esset in longum quam quo
secundum geometricam: ita ut pars attingat eam longitudinem
quam attingi debet.

Quaestio 5.ta

De Rarefactione, condensatione, creatione et mixtione.

Articulus 1.us

Quomodo fiat rarefactio et condensatio.

N. 469.us Notandum. Dari motum rarefactionis et condensationis certum est, quod omnes constat ex pulvere tormentario, qui si accendatur occupat maius spatium, et ita rarefit. Sic etiam aqua gelata occupat minus spatium, adeoque condensatur. Rarum definitur ab Aristotele, quod sit id, quod sub magnis dimensionibus modicum parum continet materiae. Sicut aqua per calorem rarefacta occupat maiorem locum, habet maiores dimensiones, nec tamen habet plus materiae quam habuit antea, cum nulla aqua ei superaddatur. Densum definitur ab Aristotele esse id, quod sub parvis dimensionibus multum materiae continet. Sic aqua frigore gelata aliud condensatur, ut occupet minorem locum, caeterum minus habet parvas dimensiones, et tamen non habet minus materiae quam antea, cum nihil sit subtractum, alias non esset condensatio sed potius diminutio. Motus rarefactionis definitur, quod sit quaedam dilatatio partium, ita ut eaedem partes magis inter se distent, et maiorem locum occupent. Motus condensationis definitur, quod sit contractio partium, ita ut eaedem partes minus inter se distent, et minorem locum occupent. Est gravis et controversia in quo consistat motus [illegible] Loquimur autem hic de rarefactione et condensatione activa, quae sit proprie motus, non autem de passiva, quae potius dicenda erit mutatio instantanea, quam ratione veri motus physici, [illegible] haec hic res sit [illegible]; aliqui cum licet [illegible] in rarefactione quaerit novam partem quantitatis, propter quam eadem res magis dilatetur, in condensatione autem deperdi unam partem quantitatis, propter quam res magis constringatur. Alii cum aliquibus Aristotelicis

rarefaçõ fieri, hoc, qd aliq corp. pori aperi, atq. dein
aer v. alia corpla subtilia intrent, proinde qua aliq maius
spatiu occupare obligt. condensaçõ contra fit p hoc, qd aer v. predicta
corpla iterum exeant. alij ex Atomis putant rarefaçõ
fieri p puncta inflata, alij vero p extensiõ ad maius
spatiu, condensaçõ autem p penetraçõ partium inter se. Licet
autem iuxta hos Auctores n. possit naturaliter dari penetraçõ
sed partium inter se, yet tn dari alqã. Tertia a Doctis
rarefaçõ et condensaçõ esse veras alterações p se primo tendentes
ad raritatem et densitatem. Primum ad hanc specificas qualitis,
quam, qua reddat naturaliter aliq rarum, posterior densum.
Contra has igitur ... additas sententiam et opiõe.

Dico 1o. Rarefaçõ n. consistit in acquisitione qtis partialis N. 464ᵐ
et condensaçõ in eius perditione, contra Arriaga aliis
et d: Th: Pts glus rarõ 1o. in qua cum Intramagnitas
... maã, v. accedens ... ad ea ... , ac proinde
nequit acquiri nova pars qtis, nisi acquiratur nova pars
maã, sive nova substantia naturalis pars, et idem cum
dicunt hg sententia defensores in rarefaçõe acquiri novam
qtis partem, absq eo, qd nova maã pars acquiratur.
pugnaã hgt. 2o. Si nova accederet qtis pars in
rarefaçõe, remanente ... et Doctis Arij, deberet
naturaliter penetraçõ a ... sine ... , sed utrumq
... , qd E. in pts. cum in rarefaçõe nulla
... de novo acquiratur maã (: ut fatentur Arij :) ipsa
de novo acquiratur maã ... naturaliter ... de novo accedit,
ad e, partem qtis, quae naturaliter ... ,
manere naturaliter sine ... , ... naturaliter recipi in maã
praeexistenti: quae id libeat ... qtis simul erant in ea
naturaliter 2 qtes, quae pm naturaliter se penetrarunt, neqs
... 2 qtes possunt esse simul nisi penetrentur.

Dico 2o. Rarefaçõ ... p se ad maiorem, sive magis N. 465ᵐ
extensam ubicaçõ, neqs condensaçõ ad minorem, sive ea
sit modus sive entitas absoluta.

Rao ,1mo, a ptori: qa raritas et densitas, quae sit trmi ad quos p se tendunt rarefao et cdensao afficiunt parte corpis in ordine ad se, n vero in ordine ad locu, ut osdits in qne Xi in Eucha, qd tunc partes alqs rariores, et cque alqs densiores, vis earund sit trmibus nullu tunc extensione in ordine ad locu, extensio pinde localis e totu qd cuenit ad trmu p se ois entu a rarefaoe et cdensaoe. Aliud e ut, qa ctingit ut 2 res tunc aequales ubicaoe sint inaequales in raritate et densitate, una sit valde rara, altera valde densa, qd E. Clia patet a pto Imple 2 vasa aequalis capacitatis unu aqua frigida ac pinde densa, alterum aqua calida, atqe adeo rarefacta, in hoc casu certu e ubicaoe utriusqe aqua ae aequale, qs in hoc certu e, una et n aetera ae rara et vilissim.

Dico 2do. Rarefao n csistit in introduce aliorum cplorum subtilium, qua intrat p poros in illud cqd rarefit, ut q dem sit maior occupao loci, sicut extra minor occupao loci sit in cdensaoe pdita cpla subtilia. Hic cclus e cntra Abiligad. Rao. Ignis e maxime rarus, sed n pot fieri rarus p talia cpla intrantia, qa ptes fiao activum illa statim cumeret, qd E. Deinde dicta Aerium cpus aereo ois n pose rarefieri, qa poris cares, nec pot cpre qmd extra fluida velut e aqua pot rarefieri, qa ptes ctinuu fluoru impediunt illa cpla, ne possunt intrare, imo pot aer vitro includi extra vitro poris intrare, ubi tm iuxta problematica ois auctore rarefieri, ubi tm iuxta problematica ois auctores his cplis phibets. Da rarefao n csistat in cmutai inflatis v videtur extensi patet ex mao de cmunu qtos dants hoc puncta, cu ae cmuta sit indiuisibilia Mathe adaqi incapax ois extensionis etm Virtuli.

Dico 3tio. Rarefao et cdensao sunt vera alteraoes, quia trmto ad raritate et densitate, ita inter alios quaiter Dnsta pepmi Salisburgenses.

Ex 1mo Illustri Textu D: Th: qui L. 1. de gen: L. 19 ita
habet: cum aër rarefiat et condensetur, talis transmutatio
non est proprie actio augmenti sed alterationis, fit enim actio
transmutationis per possibilem generationem. Licet rari et densi
actio alteratio hac ratione quoad utramque partem. Alteratio
proprie dicta est motus substantiae completae mobilis ab una
in aliam passionem. Possibilem generationem cum habere
concurrendo, ut habet terminos alterationis, sed rarefactio
et condensatio sunt tales motus, ut constabit utramque
expendenti: ergo sunt proprie dictae alterationes. Ratio
utriusque partis est: quia id illud per se primo terminat rarefactio
et condensatio, quod reddit substantiam naturalem praeter rara et
densa: sed raritas reddit substantiam naturalem praeter
rara, et densitas praeter densa: ergo rarefactio et
condensatio terminatur per se primo ad raritatem et densitatem.
praemissae videntur ex se manifestae, ceterae omnes sunt.

Solvuntur objectiones.

Obj. 1o contra 1am conclusionem: si plura individualia actu ponantur [N. 469]
in rarefactione quae antea non fuere, tunc debet poni
etiam maior quantitas, sed possunt poni in rarefactione
plura individualia actu: ergo etiam debet poni nova quantitas.
Minor ostenditur, ponamus aliquod vas, cuius medietas sit per
aquam repleta, postea aqua rarefiat, ita ut impleat
totum vas: in tali casu ponuntur plura individualia actu,
quam antea fuerunt, quia quilibet et individualis alterius
medietatis vasis debet corresponderi suum individuale: quod ut
etiam correspondeat medietati alterius partis vasis
debent fieri nova individualia, consequenter etiam poni nova
quantitas.

2o. Implicat augeri effectum formalem, quin augeatur
forma: sed per rarefactionem augetur effectus formalis quantitatis, scilicet
extensio ad locum: ergo pariter augetur quantitas.

2do. Si in rarefactione non produceretur nova quantitas, et in condensatione aliqua destrueretur, tunc naturaliter daretur replicatio et penetratio, sed hoc est contra nos, ergo etc. Probatur min. quia quantitas per rarefactionem magis extenditur, et maius occupat spatium, tunc eadem quantitas, quae prius existit in hoc loco, iam simul existit in alio; sed hoc est replicari ergo etc. Deinde si in condensatione nulla pars destruatur, tunc quantitas, quae prius occupavit maius spatium debet occupare minus; sed hoc est penetrari: ergo replicatio et penetratio erunt naturaliter possibiles.

3tio. Obiicitur: quod augetur fit maius per superadditam quantitatem, et quod minuitur fit minus per destructam quantitatem: sed in rarefactione res augetur, et in condensatione minuitur: ergo debet superaddi vel tolli quantitas.

4to contra 2dam. Eo ipso quod corpus maiorem acquirat ubicationem rarefit, et dum ad minorem revocatur, condensatur: ergo rarefactio quoniam fit per maiorem ubicationem, et condensatio per minorem.

5to contra 3tiam. Dum aqua rarefit bulliens in vase plurimae in ea pullae fiunt maiores et minores; quae corpusculis aeris inflantur; quamquam rarefactionem efficiunt in aqua: ergo rarefactio fit per intromissionem corpusculorum.

6to. contra quartam. Si raritas et densitas forent qualitates, ubicunque reperiretur raritas et densitas deberent ibidem esse qualitates: atqui alicubi reperiuntur raritas et densitas, ubi nulla sit qualitas: ergo etc. Min. probatur. In caelis reperiuntur raritas et densitas: sed raritas et densitas in caelis nequeunt dici qualitates: vel enim essent primae, vel 2dae, neutrum potest dici, cum primae et 2dae qualitates in solis sublunaribus reperiantur. ergo etc.

7mo. Raritas est id, quod magis extendit corpus quod rarefit; atqui quod magis extendit corpus non est qualitas: ergo etc. Min. probatur: quod magis extendit corpus debet in se extensionem habere; atqui qualitas in se extensionem non habet, quia quod hoc proprium est

qtis. qd &c.

Ad 1 resp. n. a. videlicet, qd nova indivisibilia in tali rarefactione n. q. debeant produci, sed medietas indivisibilium corrispondens medietati exterioris vasis, et una medietas indivisibilium manet in priori medietate vasis: hinc sufficit, qd partes vasis extra se invicem ponantur et dilatentur, nec oportet, talia indivisibilia dilatari. Alij respondent si aqua rarefacta impleat totum vas, ibi existere plura indivisibilia clare et distincte, quae prius aderant solum confuse indistincte, adeoque non oportet, nova quantitatis produci.

Ad 2dum. D: m. Augetur effectus formalis quantitatis extensivae n. m. explicativae in quantum eadem extensio magis dilatatur c. m. et n. c.

Ad 3tium. n. m. ad p: D m. Sed simul existit in alio loco, qui longior est adaequatus pro omni statu n. m. quia solum fuit adaequatus pro priori statu, in quo res prius erat rarefacta &c. tunc quod fit replicatio, quod res in duplici loco adaequato, qui est adaequatus pro omni statu, si vero res aliqua ante replicationem solum occupet unum palmum spatij et post replicationem duos, tunc unus palmus non est locus adaequatus illius rei pro omni statu, sed solum pro tali statu, dum non est rarefacta: si vero rarefacta iam fuit, tunc duo palmi sunt locus adaequatus: ideoque non est contra unitatem rei posse stare adaequate in pluribus locis simul. Dico dicendo de condensatione, in qua non datur penetratio partium, nam quod partes quantitatis in rarefactione occupent 2 palmos spatij, et in condensatione solum unicum, pro hoc utique non fit penetratio, quia debent occupare 2 palmos, quod debent illis pro omni statu, sed solum tempore rarefactionis, in condensatione autem solum unicum palmum absque penetratione occupant.

Ad 4tum. D m. omne quod augetur per motum augmentationis fit maius etc., per motum rarefactionis n. c. magna enim differentia est augmentationem inter et rarefactionem, quia in augmentatione acquiritur nova pars substantiae, adeoque debet etiam acquiri nova pars quantitatis, in rarefactione autem non acquiritur nova pars substantiae nisi explicative.

dein augmtāo y se 1mo et fvaliter majoritas qtitat;
rarefacto a calore caaliter, sive ex qsti.

ad 8tum. Da. eo ipso, qd qtq acquirat maiore ubicāoe
rarefit, et qd minore qdensatr ex qsti: idē. eo
ipso qd qtq acquirat maiore ubicāoe à posteriori
et ex qsti y legitimā qsequentiā infertr qtq rarefieri
ca. eo ipso caaliter, idē, ita, ut caa rarefacti-
onis sit maioris ubicāois acquisitio et caa qdensati-
onis sit ad minore ubicāoe revocāo aa etc.

ad 9um. 1mo bullas illas, quae in aqua ebulliente
cernuntr n̄ impleri aere, sive spiritibus aeris n̄ in-
flari, sed spiritibus subtilioribus aquae sursum ascendente.
spiritus nb. dato etiā n̄ concesso bullas illas in aqua ebul-
lientes impleri seu spiritibus aeris inflari, n: 2m est
formatos impleri seu spiritibus aeris inflari, n: 2m esse
bullas efficere rarefacti in aqua bullae: modo
abē; ut bulla illa sit rarefactionis caa, quam potiq fuit
illius effectus: necesse sit, id enim etiam eiusdem producti
formantis, qā in aqua fit aqua et rarefit.

ad 3um raritatē et densitatē in caelis reperiri
nec 2m dici debent qua n̄ ad qlites, sed raritas et
densitas censeri debent qtes quaedā transeuntes
ex nāa generis qtis emanantes.

ad 9um. 2m. raritas ē id, qd magis extendit qtq, qd
rarefit y extenso explicativā idē, qua magis extendit
et dilatantr partes qtitis, qd n̄ ē proprie qtitis n m. +
extenso entitā, idē qtenq ex se habet partes ex-
tensas extra qstas in ordine ad se, et ad locū
apta dispositas, qd ē proprie qtitis n m. et sic qsta n
a:c. qstio patet.

Articulus 2dus

utrū oē agens in agendo repatiatr?
et
utrū Elementa formaliter in mixto
maneant?

Unde 1.o agens dicitur repati ideo, ita agit in passum, ut N. 471
passum etiam agat in agens; quae actio passi reactio dicitur.
passio dicitur illa, quae ab agente sentitur, v.g. dum ferrum
calidum calefacit aquam, tunc ferrum repatitur ab aqua,
dum aqua suo frigore agit in ferrum resistendo illius calori.
ut autem passum repatiatur in agens, duae requiruntur conditiones, 1.ma est ut
agens et passum habeant materiam eiusdem proportionis, sic coeli
agentes in inferiora, non repatiuntur ab illis, quia habent materiam
diversae rationis. 2.da est ut unum sit in potentia recipiendi
aliquem effectum ab alio, unde in intentione non datur reactio, nam
calor ut 8 agens in calorem ut 2 nihil potest ab eo recipere.
3.tia conditio est, ut unum sit intra sphaeram activitatis alterius.
unde ignis calidus ut 8 qui potest agere ultra 4 palmos,
si ad summum 4 palmorum ponatur frigidum ut 5, non repatitur
ab illo, quia hoc solum potest reagere in 3 vel 2 palmos, adeoque
reagere in 4 palmos est extra sphaeram activitatis illius.

Unde 2.do quoad 2.am conditionem Aristoteles admixtionem requirit N. 472
ut miscibilia ad se invicem activa, ita tamen, ut unum non
eodem in alterum aliud convertere, aliud in suam substantiam, et
tunc non est mixtio, sed generatio v.g. si gutta aquae mittatur
in dolium vini, non datur mixtio. Definitur mixtio ab Aristotele
l. 1 c. 10 de g. c. quod sit miscibilium alteratorum unio. Dicitur
miscibilium alteratorum, quia mixtio distinguitur a corruptione,
nam in mixtione eodem momento unum alterat, et aliud
alteratur, ex quo dum unum quodque resistat, extra in
corruptione, quia non expectatur forma praecedens, donec forma
subsequens succedat. Dicitur 3.o unio, non quod miscibilia uniantur
inter se aliud substantiam, sive materiam et formam, sed quia uniuntur modo
ut suas qualitates, quae remanent eadem per species in mixto.
Et licet etiam in corruptione remaneant eadem accidentia,
et tamen in corruptione ex duplici miscibili non fit unum
speciei, sed mixtum. Sunt in mixtione contingit. His praemissis

N. 473us Dico 1º oē agens agendo, vere à passo repatitur suppositis
qdobg supra allatis; ita Aures [illegible] l. 4 de gen.
l. 3. ubi hæc habet, oē agens patitur etm à patiente
ut qd hebetatur secat, et eo qd secatur, qd calefacit,
refrigeratur à calefacto. Ptr etm qtidiana experientia
evenit; si quis enim manu glaciem attrectet, ab ea refrigeratur,
ita ferrum candens in aquam missum eam calefacit, et
simul ab illa repatiendo passa dispendium caloris patitur.
Deinde oē agens naāle, si è debite applicatum alicui rei,
et nullum adē impedimentum agit in illa rem; sed passum ipsum
qdoblg passum è debite applicatum agenti, et nullum ablatum
impedimentum, igr pt in id reagere. Ptr, si inter agens
et passum nō daretur actio et reactio, nulla mixtorum
ex elementis generatio; hæc etm generatio fieri nequit, si
summè contraria qualitates mutua inter se pugna, sive
mutua actione et reactione debilitatæ nō ad medioerem aliquam
et temperiem mixtis convenientem reducantur.

N. 474 no Dico 2º. Naāliter possibilis è mixtio, nō tantum ex elementis
sed etm ex liquoribus et alijs rebus, si habeant qualitates
contrarias activas; loquor autem hic de mixtione perfecta dicta,
qua plura corpora conjunguntur, ita ut ex illis fiat unum
per se mixtum, et nō de mistione imperfecta dicta, v.g.: si plura
corpora per approximationem localem inter se conjungantur, velut
in cumulus lapidum. Ptr jam quoad 1mum possunt
elementa per naāle actionem et reactionem ita se mutuo contemperare
ut fiat dispositio ad formam mixti; sed hoc è naāliter possibile. Tum licet
qd etm mixtio ex elementis è naāliter possibilis. Tum licet
ignis invertendo descendat, et aer ascendat contra propriam naām
inclinationem; hæc enim mistio capienda ex ipso aspectu et [illegible]
[illegible] resultans, nō è violenta, sed naālis, cum habeat finem
contra naām ptae ignis [illegible] ad bonum totius Universi
ordinatum. Ptr qtidiana etm quoad 2dum. ut aliqua misceantur
[illegible] ut sint activa et passiva, sed liquores habent

ctrarias qtes n sit activi et passivi, qd neqs fi impossbile,
sene dm si hbeant ctrarias qtes. m pbs, dedu sit activa
et passiva, inter qua requirit de activo et reactio, sed inter qtes
qu hbtes ctrarias qtes n e assignabilis ulla actio reactio; qa
dme n sigtarij sensbiles, simile a n agitur simile: qd erat.

Decio 3tio. Elmta n manent fmaliter et sdm proprias fmas N. 472
substaales in mixto; sed solum manent virtualiter sdm qtes
temperatos, rengue sdm calorem, frigg humidte siccitate etc.
ita clare sentit S: Doct: 5 Mth: L: 15, ubi hæc hbtr:
qtm dicitur, qd a dstle in ea, quæ insunt, et hæc sdm
differentiam divisionis mixtorum, nam mixtum resoluitur in Elmta
qua n sit actu in mixto, sed virtute tantu. Pbatur enim ratione
quoad, qu si Elmta manerent in mixto fmaliter manerent
in illo sdm fmas substaales, nam hæc e fmaliter in mixtis,
sed hoc dici n pt qd erat. m pbt. tum enim fma Elmti eet simul
cum fma mixti vg: carnis v in eadem parte mae, v diversa,
neutrum pt dici qd erat n primum, qa ut ostendimus in
fmæ substaales n possunt eandem simul informare mam,
n 2dum, qa tale casu mixtio eet solum iuxtapositio qtm
plurium cporum specie diversorum, et sicque mixtum n foret
ens unum p se, sed plura et aggatum qtm ex diversis
naturis et tanquam ut. qa Elmta manere virtutem est illa
manere quoad suas virtutes et qtes, sed tali modo
manent Elmta in mixto qd erat. m docet experientia,
reperimus enim in quolibet mixto temperatam qualitatem
saltem caloris, frigoris, humiditatis et siccitatis, quæ
cum nequeant ea tantum nisi ea illis quas erant in elmtis,
pt saltem eadem specie.

Solv: Objeões.

Obi° ctra jam clusionem Si ignis separaretur ab aqua, tunc parte N. 470
frigidus, sed hoc e incredibile; quis enim sensit aliquid ignem
frigidum? qd n datur reactio.

2do. aut agens et patiens habet aequalem virtutem aut inaequalem: si aequalem, neutrum aget in aliud, cum neutrum possit vincere alterum; si inaequalem, tunc illud solum aget, quod habet maiorem virtutem, non vero aliud, quod habet minorem virtutem aget in maius: atqui sic nunquam erit actio reciproca inter agens et patiens: ergo etc.

3tio. Admissa reactione idem mobile posset simul moveri motibus contrarijs, hoc autem negavimus alibi: ergo non datur reactio. Conseq. probatur: ponamus ignem agere in aquam, aere intermedio, et vicissim aquam reagere in ignem per eundem aerem intermedium; in hac hypothesi idem aer simul calefieret et frigefieret; ergo moveretur simul motibus contrarijs.

4to contra 2dam conclusionem. aut ex Elementis fieret mixtio absque eo, quod aliquod perderet formam suam; ac proinde aliquod pati contra suam naturalem inclinationem: ergo non dabitur mixtio saltem naturalis, sed violenta.

5to. Si mixtio foret possibilis tunc vel esset augmentatio, vel generatio, vel alteratio; sed nihil horum dici potest, ut patet ergo etc.

6to. aut unum ex miscibilibus est altero fortius, aut ambo supponuntur virium aequalium: si primum, id quod est fortius convertet in se alterum, adeoque erit potius aggeneratio: si 2dum tunc nulla inter illa erit pugna, et consequenter nulla mixtio.

7mo contra 3iam conclusionem. ubi dantur partes formarum, ibi dantur formae ipsae, sed in mixto dantur partes formarum saltem quatuor contrariarum; ergo etiam ipsae formae Elementares.

8vo. ex illis actu componitur mixtum, in quae resolvitur, sed mixtum resolvitur in quatuor Elementa: ergo et ex ijs actu componitur, et consequenter Elementa actu et formaliter sunt in mixto.

9o. Mixtum est perfectius mixtum, quod debet constare pluribus formis perfectiorbus inter se unitis, et non solum includere plures qualitates ex Elementis relictis

10: Si Elementa ex hoc solo capite censentur in mixto, quia in eo reperiuntur eorum qualitates, etiam unum Elementum poterit dici esse in altero v.g. ignis in aere, nam illa summa calor qui reperitur in igne, reperitur etiam in aere.

Ad 1.mum neg. ant. fieret frigidus aer quod cum. fieret [illegible] 477 m. frigidus haberet non m. et sic contra m. n. c. fieret itaque frigidus recipiendo exiguum aliquem gradum frigoris, et amittendo similem gradum caloris, utrumque autem transeunter, quod est contra naturalem proprietatem ignis carere permanenter calore sine contrario ut c1; quamvis non sit contra illam carere exiguo quodam gradu ejus transeunter, et [illegible] illud similem gradum frigoris oppositum transeunter.

Ad 2.um agens et patiens haberet virtutes inaequales sive mutuo sese excedentes, sub diversis tamen rationibus, ita videlicet, ut virtus activa unius in qualitate activa sit maior et fortior, quam virtus alterius in qualitate resistitiva, et vicissim virtus resistitiva unius in qualitate resistitiva sit maior quam virtus alterius in qualitate activa.

Ad 3.tium n: idem medio aere simul calefactum et frigefactum esse, sed diversas partes, quod non est mirum, motibus contrariis frigefieret enim parte aquae vicinior, et calefieret alia parte igni vicinior, ita ut haec [illegible] ista parte, aeris illa frigefacta, et haec calefacta in [illegible] invicem agant.

Ad 4.tum quamvis esse [illegible] forte sit contra inclinationem Elementi, ut est naturale quidem probabile; attamen est etiam inclinatio quaelibet in qua est pars universi, sive etiam libet naturalem inclinationem ad suum motum, qui ordinatur ad bonum universi, hoc [illegible] magis compluit generatio mixtorum.

Ad 5.tum mixtorum quoad speciem esse veram generationem, quamvis [illegible] inventa [illegible] a mixtis, sed a nova [illegible] differt autem a generationibus [illegible]

Resp. ad 6tum: utrum alterum ex mixtibus alterum fortiter opporteat non solum, sed aliquid cumque tali oppositione, ut illud non absumat, et in se convertat; minutes vero sufficienti modo ad quiddam cuiusdam tantum ab illo quam ab altero essent diversi refractam.

ad 7mum: cum non negatur quod illae qualitates sint solum partes elementorum quod sint in eadem perfectione et intensione, quam forma ipsorum requirunt, sed in mixto non sint in tali perfectione et intensione, sed in gradu longe inferiori et cum certa temperie, quam exigit forma mixti, dicuntur tamen qualitates elementares, quia oriuntur a materia et ab ipsis fluunt ex iis, quae sint formaliter partes elementorum.

ad 9num: dum ex illis actu generatis mixtum in qua resolvitur resolutione pure separativa cum resolutione simul generativa non est vere distincta non etc. alia ipsa resolutio non est mera segregatio eorum, quae actu existerant in mixto, sed est simul nova generatio elementorum ex mixto, quae quidem illud non facile obtineri potest, qualitates enim elementorum remissae, quas gerit mixtum, cum introducas perfecte disponunt ad generationem formarum illorum.

ad 10um: distinguo a. Mixtum est substantia mixtum, idest habens ~~form~~ substantialem exigentem quod suas qualitates ut refractas et cum certa temperie concedo; constat ex pluribus completis substantiis in eo substantialiter manentibus nego. etc.

ad 10mum: n: neglecto m. quod memoratae qualitates non gradibus reperiuntur in mixto, sed ut refractae et redactae sub certam temperiem ex conflictu et transformatione elementorum, ac insuper cum subordinatione ad aliam formam adjunctam substantialem, quibus ratio ipsorum officia plane et in sublimiori statu gerendi atque nec aeri nec aliud elementum

petiscas gestes cum tali tempore, et qpengo ortas ex
pugna et transmutatione Elementorum. quod O.

Disputatio Secunda
in
Librum 2dum de generatione et corruptione
Quaestio 1ma
de
Situ, motu, et qualitatibus Elementorum.
Articulus 1us
de
Naturali situ et motu Elementorum.

Praeludium 1um. Elementum varie sumitur, primo, 1mo Latine, N. 4.74us
pro alicuius rei initio; sic literae dicuntur elementa orationis.
2do pro initio constitutivo totius. Talia Elementa sunt materia et forma.
3tio pro materia ex qua aliquid fit. sic materia sacramentorum
dicitur Elementum juxta illud S. Augustini. accedit verbum ad
Elementum et fit sacramentum. 4to pro corpore simplici, ex
quo componitur mixtum, in quo sensu nos de Elementis hic
tractamus; non agimus et primo effectivo physici motus Elementorum,
quod est solum generans; nec agimus de primo radicali
motus, quod est natura physica, sed de primo adaequato proximo
motus physici, an talia sint raritas et densitas, vel
gravitas et Levitas Elementorum. gravitas dicitur esse id,
quo aliqua res est apta ferri ad medium vel centrum, vel
aliud quid: in hoc sensu terra et aqua feruntur ad
suum centrum. Levitas dicitur esse id, quo aliqua res est
apta ferri a medio vel centro, vel aliud quid, sic ignis
et aer feruntur a centro; gravitas et Levitas

realiter distincts tm a forma abstracti qm a 1mis gestes
fluet calore ... et etm ppria activa proxima modus
sufficient decorsum inter se ... ista, ut habeant ...
ad quae spec. distinct fluet ... sufficient decorsum.

Dico 2do. Elementa dicitur quod sit corpus simplex, in quod alia
mixta resolvuntur. dicitur corpus simplex, ... quod Elementum
conveniat cum corporibus coelestibus, quae etm sunt ... distincta
a Elemento in natura et forma, quae figura ... in
... abstracta ponibilia. dicitur 2do in quod alia
mixta resolvuntur, ... quia corpora mixta formantur ex
Elementis, ideo necessario debent iterum resolvi in Elementa, et
per hoc differt Elementum a calis, qui non possunt resolvi in alia
corpora. ...

Dico 3o. ... in rerum natura existunt Elementa scilicet ignis,
aer, aqua et terra. ... omnes ... et ...
... in hunc modum proposita. ... in rerum
natura existunt combinationes ... qualitatum contrariarum
scilicet caloris frigoris humiditatis et siccitatis
... corpora sive Elementa existunt, quibus ...
combinationes contrariae ... conveniant. sed haec ...
corpora sunt ignis, aer, aqua et terra, ... necessario
existunt Elementa. ... videtur legitima. ...
... ex eo, quod combinationes naturales ... quatuor
sunt scilicet calidum et siccum, calidum et humidum
frigidum et siccum, frigidum et humidum. ... solum
sunt combinationes ... contrariae, ... a ...
... naturalis species, ... exigit aliquod corpus
mixtum, in quo existat ... ut ...
existunt corpora mixta, ... existunt ... quatuor
mixturae sive species, ... etm ... naturalis ...
... exigit aliquod corpus simplex sive Elementum, in

quo existat connexer, ut pri: dot existant Elem̄,
q̄ existant gb'naoes; cū h̄ū q existant gbnaoes
elem̄ q̄ solū dicunt qūa simplicia sive Elem̄ta.

Dico 2do. Ordo sive situs Elem̄t: ē talis, ut terra
sit in medio universi, illā circumscribit superficies
grava aquæ, aquā superficies aeris, aerē sphæra ignis.
ratio ē; quo aliqua res ē gravior, eo plus tendit
inferius, et quo res ē levior, eo magis tendit
supra: atqui terra ē Elem̄tū gravissimū; ergo debet occupare
infimū locū, aqua vero, quæ nō ē ita gravis ut
terra occupat locū supra terram. deinde ignis ē levissimus,
ideo occupat locū supremū, aër vero, qui nō
ita levis velut ignis occupat locū infra ignē.

Dico 3tio. pria proxima motus Elem̄ti levium & gravium
nō sit raritas aut densitas; sed prium levitatis in igne
et aëre est calor cū certa raritate, et prium
gravitatis in terra et aqua ē frigus cū certa densitate.
ratio. aqua calefacta ab igne, propter raritatem resoluta
in vaporem, qui sursum ascendit, et idē vapor
in nubibus frigefactus et condensatus iterum cadit
deorsum. hinc licet raritas et densitas nō sint prium
motus, sed saltem sunt conditiones sine quibus nō. ob hanc causā
ferrum ignitum licet calidum, quia tamen nō ē rarum ideo
nō ascendit sursum, et aqua gelata supernatat,
licet enim sit frigida, quia tamen ob exhalationes aliquo
modo ē rara, ideo nō descendit.

Dico 4to. Etsi Elem̄ta in proprijs locis habeant gravitatem et
levitatem habitualem, nō tamen actu gravitant vel levitant,
sive nō habent exercitium gravitatis et levitatis:
constat hæc contra experientiam, natantes enim sub aqua

n sentiunt onus, etsi ingens pondus aquarum ferant.
Pb. etiam ratione. Si Elementa in propriis locis actu gravitarent
vel levitarent, talis gravitas esset frustranea, hoc est
falsum qd Pb. min. pbs. idem frustraneum, quod nequit
assequi suum finem; sed talis gravitas et levitas non
posset assequi suum finem qd Pb. min. constat, quia finis
gravitatis et levitatis est acquirere propria loca fluens
deorsum et sursum; hoc tamen quod est sic illud Elementa
non gravitare a levitare in propriis locis, si subsidias
gravius, a superemineat levius, ad contrarium si esset.
vg: si Terra anihilaretur vel ignis, tunc haud dubie
aqua gravitaret, et descenderet usque ad centrum. similiter
aer levitaret et ascenderet usque ad concavum Lunae,
quae tamen de facto non fit in statu violento, quia
constringuntur ad extremitatem contrarii possibile est constringere.

N. 404. **Solvuntur objectiones.**

Obj. 1o contra 1am conclusionem. ratio adducta supponit calorem,
frigus, humiditatem et siccitatem esse principia omnium aliorum,
cuius nulla datur ratio: sed hic videtur falsum, quod ratio
ad ex falso supposito procedit. min. pbs. illa sunt 1a
principia, ex quibus omnia alia oriuntur, atqui non omnia alia
oriuntur ex 4 qualitatibus: qd ista non sunt principia 1ae
min. constat in Luce et figura, quae conveniunt corporibus
coelestibus, ubi tamen 4 illa principia locum non habent.
Obj. contra ultimam conclusionem. Aqua in vase posita gravat
terram, qd Elementum in loco naturali gravitat.

Resp. ubi est naturale Elementum ibi etiam sit perfectus, sed in propriis
locis est naturale Elementum, qd etiam perfectus fluit gravitas
et levitas.

Resp. aqua supra terram existens illam penetrat, qd
Elementa in propriis locis gravitant.

Solves ad 1um in argto nro supponi calorem, frigg, humidm, N. 4215
et siccitatem esse 4as qtes omnium aliarum mtalium, quae
rebus corruptibilibus qtm sunt tales, conveniunt: non a supponi
esse 4as omnium aliarum qtum mtalium absolute: hinc quid
praesertim est facile ... recte probat obiectio. 3um
e verum.

ad 2um. Aquam gravitare ... mediante vase, aut ...

ad 3um dico ibi sunt qualitates activas, ubi est ratio ...,
cum ibi sunt qualitates quoad actualem exercitium nam et
cum eodem modo ... ... et n: c. ubi ... ratio
..., ibi sunt qualitates quoad habitum non tamen quoad actum,
etsi actu gravitarent vel levitarent, si ex propriis
locis extraherentur.

ad 4um. aquam penetrare idem, quia terra habet multos
poros aere repletos, ubi deinde aqua expellit aerem,
aquam aliquid ... et illius locum occupat.

Articulus 2dus
an
dentur et quid sint 4 primae
Qualitates?

Dico 1o dari veras qtes ita manifestum est, ut etiam N. 4216
tactu illas percipiamus, quoties humida corpora
aut sicca tangimus, et inde inferimus illa humiditate
seu siccitate praedita esse. Dicuntur autem primae qtes, quod sint
quae neque ex aliis, neque ex se mutuo fiunt, sed ex
ipsis oriuntur caetera. hanc definitionem quoad ... partes
convenire calori, frigori, humiditati, et siccitati
facile perspicitur; nulla quippe earum resultat ex
commixtione aliarum qtum; atque adeo nulla fit ex
aliis qtibus quamvis fieri possit ab alia qtm a qua
debito; calor enim produci potest a luce solis, et ... ia
qtati, quae nempe fit ex temperie aliarum qtum

sive jam sive dein. idem est de frigore, humiditate et siccitate sentiendum. additis in 2da parte quatuor fere ex ipsis oriuntur caeterae, illae videlicet omnes, quae generationi substantiali deserviunt, et ex temperie seu commixtione aliarum resultant. dein istae qualitates non sunt ex se invicem; nam calor non producit aliud calorem, et frigus aliud frigus per se loquendo. licet, quando calor non potest producere siccitatem, velut contingit, dum calor partes humidas consumit. Istae qualitates sunt reales, et activae cum sint principia operandi, et actu perceptibiles, adeoque realiter distinctae a formis substantialibus ultimo, supposito virtus in substantia, utpote operativa.

N. 417 in Ordine 2do. in specie quid dicatur quatuor qualitates. et quidem calor dicitur esse id, quod congregat homogenea, et disgregat heterogenea, veluti calor ignis congregat aurum, lignum aurum. Metalla etiam diversa specie, v.g. aurum et cuprum segregat. frigus dicitur esse id, quod congregat similia et dissimilia, v.g. glacies congregat ligna et lapides etc. humiditas est id, quod difficile continetur termino proprio, facile alieno, sic aqua effusa dilabitur, et in vas infusa facile accomodat figurae vasis. Siccitas dicitur esse id, quod facile continetur termino proprio, difficile alieno. Sic terra non facile accomodatur figurae alienae, bene autem propriae. hic tamen notandum est, quod accidens potest fieri, ut calor congreget heterogenea, et disgregat homogenea, v.g. si quis sorbit glaciem vel plumbum, quod etiam in stomacho dum calor naturalis cibos diversos colligit, et candidum elaborat liquorem, qui dicitur chilus. non enim in tali casu illi cibi non ita congregati, ut maneant sibi, quod tamen requiritur juxta definitionem supra positam, sed resultat aliquid substantiale, adeoque per accidens congregat. Dicitur hic quatuor qualitates cuilibet elemento competunt. Quibus primis

2.4.

us.

Dico 1o. Ignis ē calidus in summo, et siccus infra N. 4910
summum seu prope summum. 1a pars Ets. cuilibet Elemento
aliqua ex 4 qualitatibus debet convenire in summo gradu, sed
calor nulli deberi aptius convenire sit in summo gradu quam
igni: ergo igni ē calidus in summo gradu. m. inde colligitur.
qd Ei 1mis qualitatibus debeat aliquod conaale ac proprium sortiri
eus soli et semper conveniat in summo et perfecto gradu,
cumque aliunde impossibile sit tale sortiri nulla apparet
vero similis ratio, negandi Elementa nunc existentia ee
sortita conaalia, quibus solis et semper debeat convenire
aliqua earum qualitatum in summo gradu. m pbatur ratione. Deli.
ignis inter omnia Elementa ē levissimum, qd nulli alteri Elemento
competit quam igni naaliter convenire sit calor in summo gradu.
a. qtas, qa Sol, aut igni moveri naaliter [illegible]
obtinet, locum superiorem quam cetera Elementa sibi
sub ipso Lunae concavo, c'iat ā pos. Levitas solum convenit
naaliter Elemento calido: ergo summa levitas convenit
solum Elemento summe calido, ergo propterea ei ipso quod igni soli
conveniat summa levitas, ipsi quoque soli convenit
naaliter calor in summo gradu.

us.

Dico 2do. Aer ē humidus in summo, et calidus infra N 4919
summum seu prope summum. ratio 1mi sumitur ex def.
humidi, nam humidum ē, qd difficile termino proprio continetur,
facile ā alieno, sed hoc aeri convenit in summo, ergo.
m. ex eo colligitur. qd nullum aliud Elementum facilius
undequaque diffluat, magis careat propria figura,
ā facilius in alia figuram sortiatur quam aer. ratio 2di
ē. qd aeri convenit calor, atqui non in summo, nam
calor in summo ē proprietas igni, ut, ut ostensum ē:
ergo infra seu prope summum aeri calor conveniat.
m pbatur. tum qa calor alicui Elemento praeter igne convenit,
atqui non aquae vel terrae: ergo aeri. tum qa aer

convenit raritas; ergo et calor. utrum praesuppositus ad raritatem in corporibus sublunaribus. d.

N. 490 us. <u>Dico 3tio.</u> Aqua est frigida in summo, et humida prope seu infra summum. 1a pars ex eo. Igni convenit calor in summo ut in 1a conclusione probatum est: ergo aqua convenit frigus in summo. consequentia probatur. nam aqua ut omnes concedunt, est igni summe contraria, ergo ratione alicujus qualitatis summe contraria alicui qualitati ignis; atqui ea qualitas est frigus in summo, quod est summe contrarium calori in summo, qui reperitur in igne. ratio vero est quia eadem, sicut de calore aeris; nam aquae convenit humiditas ut manifestum est, atqui non in summo, quia humiditas in summo est proprietas aeris, ut probatum est 3tio, ergo convenit infra summum in gradu tamen excellenti, seu prope summum.

N. 491 us. <u>Dico 4to.</u> Terra est sicca in summo, et frigida prope summum. ratio 1mi est: siccum dicitur esse id, quod est facile terminabile termino proprio, difficile alieno; sed hoc convenit terra in summo: ergo etc. minor probatur. Nullum aliud corpus ita facile continet intra proprios terminos et facilius intra propriam figuram eum quiescit, et e contra difficilius alienos terminos, alienamque figuram admittit, ignis enim, qui solus videtur posse cum terra contendere de siccitate est corpus leve ac mobile, atque adeo non ita facile, ut ita se solus continet intra terminos a natura circumdatos, neque ita difficile admittit extraneos. ratio vero 2di est, quia ex 3mis qualitatibus nulla aliqua terra praeter frigus, quae conveniat ei infra summum, accedit etiam experientia, quae constat ad sensum, terram esse frigidam atqui non in summo, ergo infra seu prope summum.

Solv: objeções.

Obj. 1o gr: ja gluod. Ignis magis exsiccat qm terra, qd ē siccior terra, qstu n̄ terrae tribuenda ē siccitas in summo. N. 92.m.

2do gtra 2dam. aer exsiccat, gōn ē humidg. cuia patet. de aēo si dubitas consule mulieres, quae pannos made-factos ideo expandunt in aëre, ut exsiccentur.

3tio aqua magis humectat qm aër, ut patet ad sensū, q aqua ē humidior aëre.

4to. Calor ex sua nā ē consumptivus humiditatis, q n̄ pt in aëre cū summa humiditate qsistere.

5to. si aqua qveniret frig in summo. Ipsa eā nā sua ee gelata, sed hic ē absurdū, qa sic eēt Oceano prorsus inutile ad necessites vitae humanae, ut ad navigandū, potandū, irrigandū &c. imo nec pisces in eā habitare possent. qd &c.

6to gtra 4tā gl: qd ē summe grave ē summè frigidū, sd terra ē summè gravis, qa occupat infimū locū, qd atm̄ summè ē frigida. n̄ pts, qd ē summè leve etm̄ summè calidū, qd &c.

Ad 1ā ad jm̄ z a. nc. Ignis quippe media siccitate exsiccat, sc. medio a calore y ardens, vaoe siccitā ttm̄ mag exsiccares qm terra, qā ttm̄ insuper exsiccat vaoe caloris, ideo qsr magis exsiccat qm illā; calor eñ in cpre hume facto extenuat humorē facitq illū evaporare successū. qd v prox ma pmovet exsiccaoē. N. 93.m.

ad 2dū. Aëra exsiccare y ardens, vaoe caloris excedentis quem habet licet infra summū, et simul vaoe siccitatis extraneae et adventitiae, qm in hac infima regione ex quo suscepit, ex quo nil ptst, qm aëra hunc nobis vicinū n ē summe humidū y ardens, qmvis y sa qdō est ex sua nā sit summè humidg.

ad 6tum. n.c. non enim magis humectat, quam humidior quaevis,
cum neque sit aque humido sed quia densior etiam fervens
oleum magis urit, et citius absumit manum missam, quam ignis
in foco male tamen inferts, ... olej habere maiorem
mixtionem igni forali.
ad 7tum omnem calorem, cuj siccitas connectitur innatis, et quod
ab extrinseco advenit esse consumptivum humiditatis, at non
illud, qui ex natura in corde fervido humiditati sociatus, quando
calor in aere, his quippe magis est aptus ad humidum
quam ad exsiccandum, sicut experimur in cadaveribus fructibus
quae aestivo calore aeris in putredinem solvuntur.

ad 8tum. n: Sequela: m. sed quia aqua mortali usui deserviens
non habet rationem elementi puri, sed mixti ex qualitatibus contrarijs.
unde fit ut non semper retineat frigiditatem in summo,
sed plerumque infra summum. sed quia apud nos ex maiori
vicinitate Solis aqua communiter temperatur, ac fit
frigidior, quam generatur et conservatur usui exposita.
licet alicubi, nempe sub ipso polo, ubi mare fieri
est congelatum, innavigabile, et ad omnem mortalium usum
inutilis summum frigidum retineat.

ad 9tum. n: m. nam summa gravitas non venit a summo
frigore, sed etiam ab alijs qualitatibus ... v.g: a
frigore et condensatione. sicut etiam levitas ignis non
venit a solo calore, sed etiam a raritate, ideo satis
terra esse frigida in summo.

N. 499. Quares. An elementum, quod est prope summum habeat
sibi admixtam aliquam contrariam qualitatem. v.g: an terra frigida
ut 8. habeat gradum caloris saltem ut unum vel ut 2..?
Resp. cum pluribus affirmative. nam si terra habet aliquem gradum
caloris non amplius est simplex sed mixtum, nisi contrarias
qualitates ... ex pluribus qualitatibus temperatis, adeoque omne elementum debet
habere 2 qualitates unam in summo, alteram infra summum ut
hoc modo fiat actio et reactio elementorum, siquidem ex illis
generentur corpora mixta. nam si elementum v.g: ignis solum haberet

unã gtẽ ponamq calorẽ in summo, tunc oĩa generarent in extremo gradu, itaqs nihil generatur nisi ignis, siquidem habet [illegible], quæ patitur ab humiditate aquæ, alqs n generatur ignis, sed aliud qiq mixtum.

Actus 3tius

Undm Elementa ex se mutuo generari possint?

Dico 1o. Elemtũ n pendere de totis ac integris Elementis cum N. 495us
eorum qualitates eorum sint pars principalior [illegible] ad formã
atqs integritatem istius spectant, ut nullum potest corrumpi
et in aliud integrum Elementũ transmutari posit, sive mediaté
sive immediaté, itaqs consequens dicitur [illegible] generabile
unius Elementi ex alio [illegible] alqm partem sui [illegible].

Dico 2o. Elementa alia inter quod [illegible] modum dicuntur N. 496us
symbola, alia disymbola. illa sunt, quæ conveniunt in aliqua
ex primis qualitatibus; ista sunt, quæ in nulla conveniunt: atqs hinc
Elementa symbola sunt ignis et aer, quæ conveniunt in calore sicut terra
et aqua, quæ conveniunt in frigiditate

[illegible] quæstio alia est, si 2 Elementa in uno gradu [illegible] superent,
[illegible] possit unum mediante in aerem conveniri [illegible]
[illegible] possit generare aliud Elementũ absqs generatione [illegible]
vané [illegible] ut unum Elementũ [illegible]

si ignis consumpat aerem et aquam etsi illis [illegible]
[illegible] pariter [illegible] extra [illegible]
et se mutuo [illegible] in diverso
[illegible] genere, ita ut ex illis fiat [illegible] utrisqs [illegible],
et de [illegible] an sit [illegible] his praemissis.

N.497. Dico 1°. Quodlibet elementum potest mediate generari ex alio non tantum symbolo sed etiam dissymbolo, facilius tamen ex symbolo. ita Aristoteles et D. Thom: ratio 1ª partis est, quia unumquodque mediate fieri potest ex eo, quod est illius mediate contrarium, sed quodlibet elementum est alteri contrarium mediate vel duplici qualitate, si sit dissymbolum, vel una saltem qualitate si sit symbolum, ergo quodlibet elementum fieri potest mediate ex altero. minor constat nam, ut in prooemio vidimus, quodlibet elementum opponitur alteri dissymbolo in duplici qualitate: et quodlibet symbolum opponitur alteri symbolo in una qualitate. minor probatur ex quinque sensu Aristotelis ubi Aristoteles docentium generationem esse ex contrariis et in contraria, si nempe ad invicem sunt activa, unde enim unum contrarium potest active expellere dispositiones alterius ex eodem subjecto et suo, atque introducere oppositas, quae sunt dispositiones ad suam substantialem formam generandi similem. Ratio 2ᵉ partis est, quia facilior est generatio, ubi una solum qualitas contraria destrui debet, quam si duplex, sed in elementis symbolis una solum qualitas destrui debet, in dissymbolo autem duplex, ergo facilior est generatio quae fit ex elemento symbolo quam ex dissymbolo. minor constat, quia utique per se loquendo facilius expugnatur contrarium unum, quam contraria duo. minor videtur certa, quando enim ex terra fit ignis, solum frigus expugnandum est, cum siccitas terrae non repugnat igni, quando autem ex aqua fit ignis, praeter frigus etiam humiditas aquae superanda est, quia utraque haec qualitas repugnat.

N. 498. Dico 2°. ex 2 elementis symbolis sese mutuo corrumpentibus non potest generari aliud tertium specie distinctum elementum, potest autem ex duobus dissymbolis. ratio 1ᵉ partis est, quia ut ex duobus elementis symbolis mutua actione sese corrumpentibus generetur tertium elementum specie distinctum debent in eo remanere qualitates, quae sunt aptae dispositiones alicuius elementi, sed nequeunt remanere, igitur ... ignis et aqua, quae sunt elementa symbola mutuo sese destruerentur, generetur aliquod tertium, nulla alia posset in eo remanere

getas, nisi ē calor ambobꝫ cunis, ū siccitas ignis, et humiditas aëris; tu neqꝫ calor solē dispōs sufficiens aliquꝫ Elti integrat, neqꝫ siccitas et humiditas utriꝫ oppositā, et hinc ipso inepta, ut sint ppriā alicuj Elti, qm̄ dō ille qd generats ex igne et aëre sese mutuo corrumpentibꝫ nequit remanere glitas qua sint vera dispō actuarꝫ Elti. nō daportis ē. Si adveniat glitas requisita p Eltō, etm̄ ipso Eltu produceits. Sed ex actione duorū Eltorū dissymbolorū, sē mutuō corrumpentiū possunt remanere dua glitas eadē in sē requisita p aliquo Eltō ab utroqꝫ dstō gnā. m̄ pbs. Ignis pt agere in aquā ita ut humiditas aqua destruat siccitā ignis, et contra calor ignis corrumpat frigꝫ aquae, ū ita, ut frigꝫ aquae corrumpat calorē ignis, et cōtra siccitas ignis dssipat humditē aquae, sed utroqꝫ modo manent glitas p alio Eltō ab utroqꝫ dstō: qd ē m̄ gstat, qm̄ priori modo manent glitas p aëre scilicet humiditas aquae, et calor ignis, posteriori modo manent siccitas ignis et frigus aquae, quae st glitas terrae qd ē.

<u>Solvuntur objectiones</u>

<u>Obiectio 1ma</u> gl: ut unū Eltū mediate generetur ex alio, N. 999[ns] n debet intercedere mixtū, sed in Eltis dissimbolis intercedit mixtū, qd Eltū dssymbolū n fit mediate ex illo, sed in Eltis dissymbolis n pōt fieri, qa glitas sūm gradibꝫ remissi ex alio dissymbolo n pōs, fieri, qa glitas sūm gradibꝫ remissi fit mixtū, sed ex Eltō dissmolo, nisi aliud dissymbolū generats, ni qa glitas pveniant ad gradꝫ remissos, qꝫ fit mixtū. <u>2d.</u> Si Eltū symbolū facilius generatur ex symbolo qm̄ dissymbolo, tunc hoc ē ratō, qm̄ in corruptione Elti dssymbi debent 2 glitas destrui, sed etm̄ in generatione Elti symboli debent 2 glitas destrui, v.g: si aëre generats ignis, n destruit solū humiditas, sed etm̄ calor aëris ppeā resolutā usqꝫ ad maā 1a. qd ē.

3tio: si partem terrae et simul partem aquae conjiciantur in ignem, ignis facilius generabit aliud igneum ex illa parte aquae quam ex parte terrae, sed aqua est elementum dissymbolum cum igne, terra vero elementum symbolum ergo etc.

Confirmatur ulterius: ut duo elementa dissymbola v.g.: ignis et aqua in se mutuo agentes seque corrumpentes producant solidum elementum, nimirum aërem, deberent etiam producere humiditatem aëris, hanc non possunt producere, quia humiditas aquae in gradu remisso, adeoque non sufficit ad constituendum elementum aëris in summo humidi;

N. 500m. Respondeo ad 1um dico nisi perveniat ad gradus remissos, necesse permanet, non non esse transeunti, sive non via corruptionis etc. mixtum fit ex qualitatibus jam generatis non esse permanenti; si 2 elementa dissymbola inter se invicem agant, licet in elemento corrupto qualitates remaneant in gradibus remissis, hoc tamen solum fit transeunter et in novo elemento generando requiretur alia qualitas in summo, et sic non generatur mixtum sed purum simplex.

ad 2dum. dico etiam in elemento symbolo debent qualitates destrui, et concedo non una pro se et altera per accidens cum sit etc. disparitas est ex eo, quia in destructione elementi dissymboli duplex qualitas per se destruitur per actionem alterius qualitatis per se contrariae, in elementis symbolis autem una qualitas per se destruitur et altera per accidens fluit ad destructionem subjecti.

ad 3tium dico. facilius generabit, et hoc ipso, quia caetera sint paria, cum autem sint paria non est etc. Nam si pars terrae est tam rara, sicut est pars aquae, tunc ignis suam formam citius introduceret in parte terrae, quam in parte aquae, cum vero terra habeat majorem densitatem sive minus dispositam quam aqua ideo forma ignis per accidens citius introducetur in aquam raram quam in terram, et in hoc sensu aliquid est una qualitas sit minor caetera elementum accidentaliter sint paria.

Ideo ad q[uae]st[ionem] d[ic]m n[on] possunt producere se solis e[...] q[uae]cunq[ue] adiuta ab influxis coelestibus n[on] m[...] etc. Sig[ni]s 2 Elem[en]ta dissipata in se agant, seq[ue] corrumpant, ita ut 3[ti]u[m] Elem[entu]m generetur tunc in aere v.g: de novo genito humidita, aqua calid in terra miscendis quirenta influxu caloris coelestium, q[ui]a in hoc casu sit causa p[ro]p[ri]a vis, ad gradu ut c1 et 3[ti] Elem[en]ti aeris q[on]stituitur.

Quaestio Secunda
de
Meteoris
Articulus unicus
de
Meteoris in genere et particulari.

Dicendum est 1[o] Meteora nihil aliud sunt, q[ua]m effectus naturalis ex vapore v[el] exhalatione Elem[entoru]m apparentes, quippe 2[d]o duo Elem[en]ta sunt vaporabilia, nimirum terra et aqua ob grassiorem eorum spiritum, aer autem et ignis habent subtiles partes, ideo n[on] sunt vaporabiles, faciunt ad meteora generanda quirrant. N. 501[mus].

Dicendum 2[do] Meteora dividuntur 1[o] in illa, quae fiunt sine vapore et exhalatione, et in alia, quae fiunt cum vapore et exhalatione, priora sunt in diversis sortis v[el] enim sunt in coelo 8[o] v.g: via lactea, v[el] in 4[to] coelo, v.g: eclypsis Solis, v[el] in 1[o] coelo v.g: eclypsis Lunae: v[el] etiam in nubibus velut iris, et alij colores in nubibus apparentes. Ad meteora a[utem], quae fiunt cum vapore et exhalatione illa sunt varia, nam v[el] exhalatio est calida et tunc generantur cometa, v[el] exhalatio est sicca, tunc generantur venti, v[el] fiunt terrae motus, deinde vapor, scilicet aqueus fiunt nubes, pluvia, grando etc. Si vapor et exhalatio simul reperiantur, ita ut vapor superet exhalationem tunc fiunt tonitrua et fulgura, his praesuppositis N. 502[dus].

N. 503ⁿˢ. Dico 1º. Causa materialis Meteororum sunt certa terrae et aquae,
propriis [illegible] a [illegible] proxima sunt vapor et exhalatio, ut
[illegible] in [illegible], ut a aliquo certo [illegible] exhalare
[illegible] ut habeat partes simul crassas et subtiles, ita ut
partes subtiles virtute caloris separantur a partibus
crassis: sic videmus calorem Solis ex aqua attrahere partes
subtiles instar fumi; ignis vero et aer qui habent
partes nimis subtiles ideo non possunt assignari pro materia
meteororum. Vapor, qui assignatur pro materia proxima, aliud
non est, quam exhalatio calida et humida, quae oritur ex humore
aqueo, qualis v.g. videtur ascendere ex aqua fervente.
Exhalatio describitur, quod sit exhalatio calida et sicca,
hinc aliqua meteora fiunt ex solo vapore, alia ex
solo exhalatione, alia ex vapore et exhalatione simul,
vapor et exhalatio [illegible] non differunt specie, sed [illegible]
in quo [illegible], et [illegible] differunt in quantum [illegible]
majorem raritatem, dum certa e contra habeant majorem
densitatem, et ex hac causa etiam aliam causam formalem non
requirunt.

N. 504. ⁿˢ Dico 2do. Causa efficiens Meteororum ex omnium confessione sunt
corpora coelestia, praecipue Sol, astra namque et maxime
Sol suis influxibus terram et aquam, dum attenuando, dum
calefaciendo, vapores et exhalationes excitant, magis subtilia
elevant, et postmodum ex eis fiunt meteora, adque [illegible]
a talia regiones [illegible] quibus aer primae regionis
medio calore [illegible] ad generationem [illegible], aer 2dae
regionis medio frigore ad condensationem nubium, pluviarumque,
et praeterea beneficio motus et agitationis ad partem [illegible]
partiumque fulgurum ac fulminum.

N. 505ⁿˢ. Dico 3tio. Finis meteororum est multiplex, interque praecipue
pluviae et similia a natura, Deoque auctore eius
ordinatur ad faecundandam terram, generationem, conservationemque vegetabilium.

venti à purgando aere, ne corrumpatur. Regis ad proprios
videando de alijs. finis porro ventorum est pulchrum
universi, qua ex eorum varietate plurimum mirifice resplendet.
finis demum eorum, sicut et rerum caeterarum Dei gloria.

Quo gtr. Meteora fiant in 3 locis; 1° in aere, qui dividitur in 3 regiones, infimam, mediam et supremam, 1ma est qua nos circumdat: in hac regione fiunt varia meteora, tam in terra quam mari. altera et media aeris regio est illa, in qua generantur nubes, in hac regione fiunt illa meteora, quae apparent in nubibus, tandem suprema aeris regio continet cometas, alia meteora ignea. 2dus locus meteororum est aqua varijs impressionibus et qualitatibus affecta, uti salsedine &c. 3tius locus est terra, et ubi sunt fontes, fiunt terrae motus. In caelo ignis proprie non fiunt meteora: quae ignis vis continent. alij 3 regiones aeris aliter exponunt, ita suprema sit illa, quae à quarto igni incipit, et durat quousque solet ignis eius attingere. Media regio aeris est frigida, quia ob distantiam nec calefit ab igne superiori, nec à reflexione radiorum solarium. Infima regio aeris est calida propter reflexionem radiorum solarium. N. 506us

Quo gtr. Continet Meteora in partibus lucida, N. 507us
Iris, Virgae, Parelia, Vorago, hiatus, halo, quae et area dicitur. Iris est naturale signum pluviae proxime futurae, non tamen valde copiosae, quod hoc experimentis non est, quam pluribus. Iris 4 habet causas, nempe materialem, formalem, efficientem et finalem. materialis causa est nubes, in qua et ex qua formatur iris: formalis est lux, formalis quippe causa alicuius rei est id, quod ipsam constituit, Luce autem constitui iridem certum est: causa efficiens est Sol, quoniam Sol efficiat in nube lucem, quae irim formaliter constituit. finalis vero est non solum pulchrum universi, verum etiam id, quod à Deo fuit instituta, ut esset signum pluviae.

Virgae fune fractis nectantur: Id quod subinde existit
aliqua nubes irregularis idem non eundem dispositionis habet,
sed quod alia parte rarior, quod alia densior. Dum enim
radii Solares in eiusmodi nubem incidunt partes rariores
penetrant perpendiculariter versus terram, densiores vero
eam, seque ex aliqua refractione exhibent speciem virgarum.
Parhelia sunt quod in caelo apparent plures Soles; idem
de Luna accidit, quod Soli ex obliquo sive ad latus
occurrit nubes ex una parte polita versus solem diaphana,
ex altera vero parte posterioribus opaca ad modum speculi,
quod a tergo plumbo tinctum, in tali itaque nube, velut
Sol proiicit suam figuram ad oculos nostros reflectitur
et repraesentatur veluti duplex. Vorago et hiatus
ita efficitur: Solent serena nocte conspici multae
exhalationes sub Luna vel aliis lucidioribus astris, quae
in medio quidem valde densae, in extrema vero circumferentia
sunt rariores, cum enim medium illarum exhalationum ob
suam densitatem minus illustretur a Luna quam extremitates
sphaerae, quae obtinet sua extremitate ut appareat
profundius, atque a nobis remotius quam illa, utpote
magis illustrata ac nitida videntur propinquiores.
Sicque exhibetur imago foveae alicuius; ipsa quidem si
magna appareat, Vorago dicitur, si parva hiatus.
Halo est quidem circulus qui videtur interdum circa Solem,
et frequenter nocte circa Lunam, qui instar coronae
circumdat. Provenit autem quod nubes aliqua aequaliter ubique
transparens existat directe infra Solem vel Lunam,
densior tamen quam ut radii Lucidi recta possint descendi,
qui proinde refringuntur ac ducti in extremitates
atque ubi splendidum quendam circulum efficiunt apparere
quidem hic plura de meteoris in particulari dicenda
quae tamen multa dissentiunt in natura meteororum non constituendo
sufficientem explicationem non faciam, sed solum frequentiora

auctorum commend.

Disputatio 3ia
in
Libros de anima
Quaestio 1a
de
Anima in communi
Articulus 1us

Quid et quotuplex sit anima?

Notandum. Naturam animae prisci Philosophi explicabant modis variis atque dissonis, ut de re nulla alia inter se magis dissenserint, eorum placita seu potius deliria multiplicia ad 3 sectas revocant Complutenses hic L. 1o C. 1o et Card. Aguirre. Disp: 75. Art: 1. 1am sectam illi constituunt, qui naturam animae per rationem incorpoream ex: ponebant quomodo diversimode ex quibus sunt Democritus, Plato, Anaxagoras et alij: ad 2am sectam illi pertinent qui statuerunt animam esse quid compositum; de ipsa Quo: sicut de reliquis philosophati sunt multo varias sententias, ex his sunt Heraclitus, Diogenes, Empedocles. 3tia sectae adnumerandi sunt, qui animam ex incorporeo quodam seu subtili spiritu constare sic Zenon credidit animam esse spiritum corporeum con: cretum; Hipocrates tenuit esse spiritum tenuem per omne corpus dispersum. Posidonius vocavit spiritum calidum. videatur Cicero 1o Tuscal: Qu: Plutarchus L. 4. de placitis c2. et alij. Quare contemptis his absurditatibus N. 509

Dico 1o. Anima est actus primus corporis naturalis organici potentia vitam habentis, ita Aristoteles L. 2 de anima capite 1o T. 6. et 7 dicitur 1o actus loco generis, in quo anima convenit cum omnibus formis viventis et non viventis, substantialibus et accidentalibus, omnem enim perfectionem ratio actus dicit. Dicitur 1us. id est non praesupponens aliud actum

sed tribuis ee abstraale et, ii completer; hanc partem dixit ab oibus fris audibus, quippe quæ oes supponunt aliud actu sptare abstraalis dic itaq otio cperi naalis tu ut in nats aa n ee actu gpletu, sed mere assistentem ut sunt angeli qui n gvenunt ee partes, et p modum actus uniti cum maa gstituere partes; tum deinde ut sufti aa n gstre cpu mathematicu, qd importat trinam dimensionem gtinuam artificiale quod e cathedra, sed physicum includens simul modus et quietem. dicitur gtu organicum id e ltbri facto radicaliter partes hetrogeneas ac membra dissimilaria tamquam varia instrumenta ad exercendas vitæ operaones ordinata: quodam in aaibus sunt os, guttur, stomachus. dicitur denique ptea vitam habentis quæ partem et addis restris spectare ad explicandam ntam aae, cum earum sensus fatis gtineats in partem organicam; sed tamen opportuna ad maiorem clauisam traditæ dfonis explicaonem.

N. 510us. Dubitatur data dfo n gvenit solum aæ vegetativæ et sensitivæ verum etiam raali, ita ut ullus hic dico esse inquirens: si igitur quæris quid de oi aa sit dicendum, ista pfeo ja, primaque actus cperis naalis organici dfonem: qa quælibet ex his aabus rdu speo atoma raale: qa quælibet ex his aabus ... habet aspectu qd sit actus primus gperis naalis organici sive vivi eodem genere organizati seu vita complet gpetit viventi in genere spee, et qd de aa pure vegetativa uti et sensitiva n omi unitis alqa dubitas. Ad aa vero raale qd attinet, qui defuerunt qui negarent eam gtineri sub hac dfoe; arbitrati n ee actu informantem maæ, et unam cum illa abstraale gstitutivum gstituentem, sed extrinsecam solum unioni humani corporis tamquam motricem mobili; verum contra hos e, id ia quo tamen radicali primo vivunt ptea vitales ad modus sperios, qui sunt hois operis n pro n ee actus primus cperi organici ita

ab aō vaāli ut tali, ldm a radicali fōāli, pro oriunt opeaōs vitales ad mōtq superiores hōis, phicor sliet ad tid ende cstendu, qd aā vaālis ut tali, n pt n ēe actq i^us gnis organicis et qhptēr n pt ēi ut tali, n genere dsōo aā.

Solv: Obj:

Obj 1° ctra qam gl: actq 1us qui dupponit aliud actu n ē actq 1us. sed aā ē actq dupponens in maā aliud actu, jmo plures, qd n ē actq 1us gnis. aā nata dsōe ē actq 1us gnis organici, ī qd dupponit in maā actu, a quo habet gradu gnis sliet fōa corporeitatis qd ē. — N. 511us.

Rsp. n phis organici mixtis organcaō audtlis n dsaāli neutra pt dici qd ē gnis. n pt dici, qa dsaā hoīs n habet partes, sive eidd, sive diu ersa vaāt, ita nec habet organizaod, n ipa qa hae vaōe dsōo aā n eo ohetis vetae tradita, p algd audtle.

Oto ctra 2dam gl: aā vaālis ē subsistens, qd n ē actq gnis. A. quuiber docent dKtj: cra pts. si foret actq gnis, et in ālo lsm in stitd, qd m regugnas rei ccbe subsistenti, eud ē p se, esse in alio sub modi oppositi et incossibles. qr.

Qto dsaā cptlis n pt ēe actq gnis, eu inter actu et eius stitd debeat ēe proportio. sed aā vaālis ē dsaā spiritalis: qd n pt ēe ~~Fōa~~ gnis.

Qto. aā vaālis vitalis n ē princ radicale uniq operaōis corporeae, qu ut tali n ē actq gnis, cra pts, qa actq gnis debet actuare ylg in ordinē ad operaōd gnerād. A ex eo qstat, qd aā vaālis ut talis sitd intlvā et volitivā, sine princ radicale intlcoīs et volitioni, quā certo n pt operaōes gnerād.

Solvo ad 1^m cm. n. m. ad huiq prob: d. a. aā ē actq gnis organici, qstōq ca. aliud supponens iā qsttutu m a. etc. pt actq seu fōā comparari dupliciter sliet ad stitd, cui advenit, et qd informat, et ad ipsu totu, quod cum stitd cen qparte constituit. si aā qparatur ad stitd — N. 512us.

adinfoat, qdo dicits: aa ē actus primus maa. gparats ad Sttud,
qdo dicits anima ē actus primus Corporis organici; hinc non constituit,
adeoqꝫ n̄ supponit constitutum, sicut albedo in supponit
albuᵭ in ratiõe albi.

Resp ad 2dum. per organisatioem nimirum organici Supposi organzãoe
Substãale formaliter Suppõi et radicaliter accidtaliter, sive qd
idē ē Substãale exigẽa, qua vivens exigit organizãoe
accidentalem requisitam ad id, ut Supposit. Substã. quæ 2dum se
n̄ habet partes, sit debite organisata sive instructa
organis vario vitali operatõ exercitio accomatis. Ita
ā organizãõ Substãali, sive Substãalis exigẽa organizãoe
accidtali convenit ex se Substãã viventis.

Resp ad 3tium ca: nc. ad huiq prob: dico ãã rãale esse in
Corpore materiali sumpto, sicut 2dum natã tamen in sensu informatis,
ideoqꝫ n̄ repugnare ei, p se subsistenti, quæ ē actus sbtum
incompletus, quod ē aa rãalis, quamvis ei repugnet actui
p se subsistenti completo, uti sunt Angeli.

Resp ad 4tum. dm. Substãõ spiritualis completo n̄ potẽa actus
Corporis cm, incompleta nm. Udm. sed aa rãalis ē Substãa
Spiritualis incompleta cm completa nm etc.

Resp ad 5tum. n a. deniq prob: nego aa rãale, qua tale
esse tantum intellectivam et volitivam: dem licet intellectiones et
volitiones quoad Substãa sint operaciones pure spirituales,
quoad modum tamen habens ratione operatione quasi corporeara,
quatenus nempe procedunt radicaliter ab aa unita corpori
dependenter ab organis et phantasmatibus corporis.

Articulus 2dus.

Utrum
Praeter aa rãale ā forma Substãale
adhuc in Corpore organico dentur
plures aliæ formæ Substãales
partiales?

2d.

Dico. Dari plures formas substantiales in eodem vivente extra N. 513us
Scholam D: Thom: multi docent praesertim Scotistae, qui unam
admittunt quam vocant formam corporeitatis, quae una cum
materia constituit gradum generis antecedenter ad animam; alias
deinde, quas vocant partiales, constituentes partium v.g. in homine
formam ossis, formam cerebri, formam cordis &c. idem proportionaliter
tenent de brutis et plantis. hinc putant isti authores
gradum generis non tribui formaliter per animam, sed per formam corporeitatis
distinctam realiter tum ab ipsa anima, tum a formis partibus substantialibus
propriis et integrantibus, ac insuper eandem in homine vivo et
mortuo. Similiter contendunt rationem generis organici non conferri
per animam, sed per formas substantiales partiales: alij vero saepe
non Scotistae videntur saepe sentire aliter, dum praesertim loquuntur
de forma corporis tamquam distincta realiter a tota collectione formarum
partium. hinc

Dico. Praeter animam nullae dantur aliae formae substantiales in N. 514us
eodem vivente, sive totales sive partiales. ita omnes Thom:
et alij doct: quamplures. hanc doctrinam aperte tradit D: Th: 1a p.
q. 76. a. 4. ac L. 4 contra gentes c. 81. ubi ait: non solum diversas =
formas substantiales in uno et eodem, sed quamvis unam collectas =
in genere supremo puta substantiam et aliam in genere proximo =
puta corporis vel animalis. et aliam in specie, puta hominis aut equi. =
Probatur etiam ratione ipsius S. doct: si darentur in eodem vivente
plures formae substantiales, sequeretur animam esse formam substantialem et
formam totius et formam partialis: sed hoc implicat manifestam
contradictionem, quod praeter animam non dantur aliae formae substantiales. Sequela vero
probatur, esset forma substantialis ut supponitur, etiam esset, quod probatur.
probatur, esset forma substantialis dat esse simpliciter, atqui anima non daret esse simpliciter
forma substantialis dat esse jam simpliciter, atqui anima non daret esse simpliciter
quia non esset forma substantialis. minor probatur, quia supponit esse jam simpliciter
ab alio datum non dat illud amplius; forma enim supervenienti
jam ab alio datum, quod non datur, est esse simpliciter. minor probatur anima
constitueret totale compositum formam totius et formam partialem; sed constitueret
totale, in eandem non nunquam ipsam alteram formam substantialem alteri
esse simpliciter, quod anima supponeret esse jam simpliciter constitutam per
formam substantialem et simul non esset.

N. 5 15[us]

Solvuntur objectiones.

Obj.° idem corpus Substantiale manet post mortem abscedente anima, quod erat vivum; ergo corpus non est corpus per animam. Resp. aliud esse aliud forma ab eo distincta; atque illa forma est forma cadaveris, etiam aliqua forma cadaveris de novo generata, ergo C. n. potest. Tum ex dente ammissa, quod ad sensum patens esse eadem in corpore vivo et mortuo. Tum etiam quoniam Christi cum magno periculo in Fide negari potest, corpus Christi illud fuisse coram Pilato, et in Sepulchro.

2do. Si non daretur forma corporis aliqua, non est B. Virgo vera Mater Christi; sed hoc est absurdum et contra fidem; ergo C. m. potest, caeterum B. V. est Mater Christi, quemque veram Substantiam in Utero genuit, quae in eo etiam hodie manet et perseverat: quamvis in Sententia Thomistica non potest assignari ejusmodi Substantia, ergo C. an. potest. Nam illa Substantia nec est materia, nec anima rationalis utique ambo ingenerabiles, nec embrio, quia forma embrionis ad infusionem animae rationalis apud Thomistas corrupta. ergo C.

3tio. neque corpoream, neque esse organicam dare potest anima rationalis, ergo in homine debet admitti forma partialis praeter animam, quae quaeritur ejusmodi effectus formales; sed quaenam alia nisi forma corporis constituta ex pluribus formis partialibus. Circa est Dogma. a potest. Forma spiritualis non potest dare esse organicum et corpoream, sed anima rationalis est forma spiritualis ergo C. m. est certa, m. ostenditur. nemo potest dare, quod non habet, sed forma spiritualis non habet esse corporeum, et nec organicum, ergo nec potest dari.

4to. Idem non potest esse principium operationum; sed si anima rationalis tribueret gradum corporis, esset principium operationum; caro namque concupiscit adversus spiritum, et spiritus adversus carnem, et absurdum tali, quod idem principium esset eadem anima ergo C.

5to. in homine vivo carnes, ossa, medulla, cerebrum etc. differunt inter se Substantialiter; ergo per formam Substantialem distinctam, cum habeat, quae est eadem forma, quae est anima requiritur distinctae plures formae substantiales diversae. a. potest. nam carnes, ossa, medulla vivae non minus differunt inter se, quam a carnibus, ossibus etc. mortuis, sed a mortuis differunt specie Substantiali, ergo et inter se.

obv. Cq humanum iā ē organizatum ante adventum aā rālis, qā hā aā ñ infudr a Deo nisi cori debite organizato, qd ēē organicum ñ tribuitr ab aā.

Ad secundam na. ad hanc prob. nego ēē caldm nō audeā dicere N. 616.
mortuo, quā erant in vivo. ad alterum dico Cq Xi fuisse
idm coram Pilato et in sepulchro materialiter rāre eadē maā,
et suppositaliter rāre eiusdē suppositi, qd illd prō demonstrat
Cq vivum et mortuum, ñ ā fuisse idm formaliter, hoc ē rāe
eiusdē formā, nec video nullum periculum in fide si ita asseram,
ad textum c. Cq mortuum ēē Cq, formā distinctam ab aā. sed
illa formā ñ ē formā corporis, sed cadaveris de novo generata

ad 4tum. n: sql: m ad hanc p: c m n: m quia dum probatur dicit:
recte assignari a Asstā, qm A: H: genuit eandem maā
et formā quoad fidem, qd dum impugnatur, ut quendā ratas,
gestis hominis nc. qā in m. sum. ulti maā et formā
collectivē, in m divisivē, qua ē falsa variatio terminum,
si utrobique sumatur collective; tunc con. n m.

ad 3tium jo at per argutum. nemo dat qd ñ habet, sed aā rāli
ñ habet ēē vegetativum et sensitivum, cum enim sit formā simplex ñ
potest quenire alquo spectum, quale ē ēē vegetativum et sensitivum, qd
aā rālis ñ pōt dare ēē vegetativum et sensitivum, quod potest
per ēē rāle; adhuc alia ē aā in hoē admittendi debet, qd
tamen aliqui [illegible] ñ quedunt. Ad hoc dico dm ñ formā distinctam.
quia ē ē quā [illegible] ut quo, ñ pōt dare ēē spectum et
organicum c m. quia ē quā ut quo n m et sub distā m nc.
aā rāli y spectum ñ tamen ē vera formā corporis hūālis,
sed in super eminenter formā superior continet sufficienter effectus formales
formarum inferiorum.

ad 4tum. d m. illd aliud illd ñ pōt ēē principium contrariorum 2 m. illd
illd diversa n: m et sub distā m n: c. eadē aā ē quidem
principium radicale omnium operandi in hoē, sed diversa principia formalia
et potentias proximas. ita illd potentiae sensitivae sensitivum entes
in ~~mortuo~~ corpore, ē principium motivum quantumcunque adversa spiritus
et spiritualiter rālis intellectum semper et vere ē principium motivum
spiritualis motibus contra repugnantiam, qui hab in hoē carnis ..

ad 2dum. n. a. ad Rqst. n. m. Carnes enim et ossa ϵ viva habent suam substantiam specie diversam a sua substantia, quam habent carnes et ossa ϵ mortua, unde ab his differunt specie substantiali, inter se vero differunt specie accidentali, plus siquidem quam diversa accidentia, quae non arguunt specificam substantiam pluralitatem substantialium, sed unitatem ..., et aequivalentiam cum pluribus ...

ad 3tium. ... et organisatio organisatione prima et expellendo ... humanum ... organisatio ... concomitante et remanente cum anima ... dispositiones ... alia ... prima alia concomitantes ... organisatio ... prima alia concomitans, et sunt dispositiones primae ... adveniente ... et organisatio prima.

Titulus 3tius
utrum in uno vivente sint
plures vel unica tantum anima?

N. 513[us] Indicatio. Plato asseruit in homine existere 3 realiter distinctas animas scilicet vegetativam, sensitivam et rationalem, quarum 1a sedem habeat in hepate, 2da in corde, 3tia in cerebro. Manichaei, qui, ut videre est apud S. Aug: libro de 2 animabus c. 12 et alibi duas in homine animas agnoscebant, utramque rationalem, quarum una omnis noxae expers condita esset a Deo bono, altera vero a malo Deo seu daemone vitiis plena, contra quos

N. 514[us] Dico. In uno et eodem vivente non existunt plures animae simul; ita quivis perceptiono et quod hominem attinet ... certissima, tum ex Auct: S. Script: tum ex test. ... ac Concil: S. Aug: in Lib: de Eccl: dog: c. 15 ait: neque 2 animas esse dicimus in homine, unam animalem qua animetur corpus et mixta sit sanguini, alteram spiritualem, quae rationi ministret, sed dicimus unam atque eandem animam in homine, quae corpus sua societate vivificet, et semetipsam sua ratione disponat. Ratio est quia generaliter de omni vivente hoc est probandum. Si in uno eodemque vivente darentur plures animae, illud vivens esset unum per se, ... et simul non esset, sed consequens est implicatorium, quod esset, unde et ...

sola n. pts. in ipsimis est unum ut suppts, et n est unum
pps. qa habet plura ee subst. n e unum subst. sed vivens
qd habet plures aas, habet plura ee subst., qd tale
vivens n est unum se subst. maior e certa, qa multiplicto
ee, unitatem quoq; qua sibi unitatem ee, multiplici reipsa e.
m vero pts. Debet aa ipse sfoa substialis dares ee subst.
qd plures aa darent plura ee subst. adeoq; vivens habet
plura ee subst., et se n est unum p se subst.

Qstis v ponis aas plures in pluribus subtis v in uno: si
n pluribus, tunc plures qstuent plura vivea; si in eod,
tunc illud subtum informatum pluribus sfois substialibus, quod
quoq; faciet unum p se substiale, adeoq; agnoti vivens
n erit unum p se.

Solv: obiectoes

Obj. 1o. aa, quibus qveniunt qdictoria n idptes, sed aa sensitiva et N. 520us
raalis in hoe qveniunt qdictoria, qd pts. m pts. aa sstiva e
corruptibilis mortalis, raalis vero incorruptibilis immortalis. Ergo si
subj. qtrietia qd.

Rdo. si in hoe eadem aa est vegetativa, sstiva, et raalis
sptr post mortem quoq; remanere aa sstivam et vegetativam.
Ad hoc e absurdum, qa in statu sepraoi n possent exercere
operaoes, ut patet qd P.

2do. Post mortem hois manet in cpre aa sstiva a saltem vgtiva
realiter dne aa raalis, qd ha aa realiter distinguitur ab aa
raali a. pts. ubi remanent operaoes propriae aa sstivae v vgtivae,
ibi etm remanent ipsae ha aa, atqui in cpre mortui hois
ha operaoes remanent qd P. m patet, m pts. in primis
quoad aa sstivam dprehensum experimento viri gravis fide digni
quod addit: Episcopus hois recenter abscissum clausisse os
apertum, ut morderet digitum qdam, qui linguam eius tangebat,
hic motus e aa sstivae qd P. pts. etm quoad aa vgtivam
in primis qstat dentes, ungues, capillos in hom cadaveribus
saepe crescere, et quidem ab intrinseco. 2do capita hom recenter
amputata saepe nos visa sunt labia edere, ac sursum moveri,
atqui hi ges motus et operaoes proveniunt ab aa vgtiva saltem,
quia sunt proprie qd P.

N. 521 [w.]

Adversus 1um. c[ontra] n[ostra]m ad hujus p[ropositi]: n[ostr]i part: in intellectu de a[nim]a sensitiva, quæ datur in ho[min]e, q[ui]a tamen a[nim]a sensitiva ho[min]is re ipsa e[st] incorruptibilis et immortalis atq[ue] ac a[nim]a rationalis.

Adversus 2um. c[ontra] n[ostra]m ad h[uju]s p[ropositi]: dico: n[on] e[ss]e necessarium ut a[nim]a o[mn]es operationes exerceat p[ro] o[mn]i statu: sed satis est, si exerceat in statu separationis operationes, a[nim]a [tam]en est quæ e[st] princ[ipium] operation[um] vegetandi et sentiendi sicut operationes aliq[uas], q[u]as n[on] n[isi] inorganicas etiam exercere p[otes]t extra corpus.

Adversus 3um r: a. ad p: c[ontra] n[ostra]m ad, 1um experimentum refero circa a[nim]a[m] sensitivam, id factum fuisse ita q[uo]d u[n]gerou[m] capite recenter abscisso, quod mittens digitum in os ej[us], tangeret nervum aliq[ue]m v[e]l aliq[ui]d aliud p[ro]hibens clausuram dentium, et eo amoto dentes clauderentur citra o[mn]em motum vitalem. ad id de a[nim]a vegativa et quoad ad 2um de ho[min]e mortuo r: hac o[mn]ia sicut dentes, capillos, ungues &c. post mortem crescere, solum quia videntur majores, et longiores, q[uia] p[ro]p[ter] contractionem et exsiccationem caro, in qua sunt, evadit depressior, ibi vero magis quodammodo emergunt et aeq[ue] prominent. ad alterum dico, saltus illos capitum recenter abscissorum fieri tantum vi spirituum a[nim]alium p[er] brevem moram t[em]p[or]is adhuc remanentium. ex dictis

Infer[e]s 1o. o[mn]es illæ ac solæ partes viventis informantur ab a[nim]a, quæ sunt aptæ ad habendum in actu 2do

nam partes, quibus convenit vita 2da habent etiam vita[m] 1am, sed partibus aptis ad habendum exercitium vitalis operationis convenit vita 2da ergo et vita 1a. vitales operationes partium viventis sunt vegetationes et sensationes, o[mn]es p[er]inde partes quæ vegetant v[e]l sentiunt, ab a[nim]a informantur.

Inferes 2do. o[mn]ia sensuum organa, nempe oculi, aures &c. cerebrum sunt a[nim]ata. similiter a[nim]atæ sunt o[mn]es illæ partes quæ vitaliter nutriuntur et augentur, ut caro, ossa, dentes, nervi, venæ, arteriæ, membranæ, capilli, ungues, cornua, lana, pennæ avium, squamæ piscium, cortex et folia arborum &c. a[nim]ato. secundum e[st], q[ui]a in iis operatur exercitium aliq[uo]d vitalis

operaõi, nã in organis, itemq in cerebro dxtr exercitũ operaũ sentiendi; caeteris verò quã recensuimq gnris exercitiũ operaũ vegetandi.

Inferes 2dò sgnẽ ñ informari ab aã, ita Arlis L. 2. de partibs aalium ubi dicit, ñ em sgnis gtinuq carni neq cognatq ẽ, sed in corde ac venis quasi vasis continetr, ex quibq vides mẽta mentẽ Arlis neq aliud sgnẽ, qui in corde ẽ gtinuari in coine cuũ cordis. et rão ẽ: qã cũ sgnis sit humor valde liquidus ñ videtr qmdo gtinuari posst cũ partibs ptectẽ solidis, quidi st. vena, oẽa ẽ ẽtm cum medijs inter ptectẽ solidas, qles st parter cordis, carnes ieuris &c. unde nec alia cpra liquida gtinuants cũ partibs illorũ, in qbq existunt, ut vinũ in partibq dolej, ẽ aqua cũ partibq amphora. nec dicas ois pars integralis vg: hoĩs informats ab aã, sd sgnis ẽ pars intglis hoĩs, sd qa hõ carens sgnẽ mxta oĩũ iudiciũ ñ censetr integer. sd qã docet Concilium Trid. sess 13. c. 3. sgnẽ Xti poni sub speciebq panis p gcomitãõ vi nãlis gnexionis quoad partes Xti inter se copulants, qũ sgnis ẽ pars hoĩs. ñ ẽtm ex eo gstat, qã ois pars intglis informats pprio sensu, pprio ẽ sensu ẽ aa gõ &c. Adeo em sd argũ dm. ois pars intglis prima hoĩs informats ab aã Cm. pars intglis 2daria ñm &c. sgnis ẽ solũ pars intglis 2daria: nã partes intglers primẽ sunt illas ẽ hic dicimq, qua st apta ad exercendas operaões vitales. 2daria verò, quã licet ñ sint apta ad exercitũ

st tñ gplementa qdã partiũ aptarũ in

raõe ad eas exercendas. sĩ tñ dici sgnis pars prima in pleõ, qtenq ẽ ultimũ alim entũ prox mẽ gvertibilẽ in partẽ prima et aãta.

Utrum in generaõe humana

dets successio aarũ:

Not. 1° antqm agrediams resolũõẽ qstnis explicandq ẽ breviter ordo generaõis humana, sic em facts clariora fient, quã deinde docebimq, itaq primo dic ptss gceptõẽ

apparet in utero Matris massa quaedam candida ad instar
Lactis spumosi; statim in ea 3 bullae ampliores ad fundam.
principias partes quae videntur cor, cerebrum, hepar destinatae,
hae sunt 1a fundo foetus humani. 9o circiter die conspicitur in
illa massa rubra quaedam gutta et corpusculum; quae fit
veluti primaria fita dum admirabilis opificii; prudenti
dein, nam ad fundam alia membra maxime vasa umbilicalia
cum enim foetus alimentum sumere debeat ex venis uteri
materni necesse est ut constitutus in ea parte, in qua futurus
est umbilicus infantis quidam canaliculi sive venulae,
quae se insinuent orificiis venarum matris, alimentum ex illis
alimentum. unde infans in utero non per os, sed per umbilicum
recipit alimentum. duras formam omnium membrorum usque ad diem
26 circiter, aliquibus diebus usque ad 30 vel 40 juxta alios /:
sit masculus:/ et usque ad 40 vel 50 in quarundam opinione
/: si sit foemella:/ elaborantur ossa: venter, pectus,
nervi etc. obducitur cerebrum calvaria, et totum corpusculum
cute. neque desistit ab incepto virtus formativa, donec
opus totum cum debitis omnium membrorum absolvat. in corpusculo sic
organizato, quod, ante teste, magnitudinem grandioris formicae
non excedit, ut peritiores medici statim creat animam rationalem.
perseverat in bilocomie in suo cubiculo foetus usque ad 9um
9: mensem, imo quoque diutius, donec denique diebus in
ipso crescentibus tum ob alimenti insufficientiam, tum ob loci
angustias rumpit pelliculas, quibus involvitur atque in
lucem editur. Situm in utero hunc habet ut medici
iacet globosus pedibus ad tergum reductis et capite intra
genua demisso, atque ita brachia applicat, ut cum pollicibus
utrumque oculum tegat. hunc situm ideo natura placere
credunt. ut facilius partum promoveat, eadem

Nro 26 an Dubium. circa hanc quaestionem quo tempore est, qua docta anima
rationalis infundi queat. Imprimis foetus habet organa sufficientia
ad vivendum generaliter. itaque non est juxta hac ad vitam

deinde sensitivā, ac demum rationalē. sed post animationem embrionis dicitur vivere vita rationali; ita plures apud Conimbr. de Ani: d:
antea dicta ostendit, animam rationalem non primum creari et infundi
corpori humano, quam in eo quieverint et corrupta fuerint
tum anima purè vegetativa, tum ē vegetativa et sensitiva simul. ita
Conimbric: praecitatq Card: de Aquino et Salisb: quinimo.
quibus Dico 1º:

Dico 1º. Embrio primis diebus dum ē massa lactea ā spermā N. 527[us]
nullam actu habet animam. ratio ē. embrio illis diebus
nullam potest exercere operationem vitalem, quia etiam non habet animam,
quae etiam non potest esse unita materiae, quin totam constituat in potentiā,
ad exercendas operationes vitales. A. pbtur. embrio illis
diebus non potest vitaliter nutriri, quo neque sentire, multo
minus ratiocinari. a. pbtr nam illa massa nondum habet
organa ad nutritionem necessaria, caret enim vasibus umbilicalibus
per quae habet alimentum, ut nutriatur. consequens non potest eo
tempore vitaliter nutriri, adeoque nec sentire nec ratiocinari
unde nullam habet animam.

Dico 2do. Embrio mox post vitaliter nutriendus tunc actu N. 528[us]
habet animam vegetativam. ratio ē, quia vitales operationes vegetativae
propriè non possunt exerceri sine illa. atqui vitaliter
nutriri et augeri ē operatio animae vegetativae propria quod &c.

Dico 3tio. In embrione successivè sunt plures animae, sive N. 529[us]
datur successio animarum. ita Aristot. l. 2. de gen: animalium. c. 3 his
verbis, quod anima in iis vegetandi habet, planum ē, sensualem autem,
quae animal ē, et rationalem quae homo ē, non etiam simul adesse fit et homo,
nec animal et equus, adeoque de caeteris animalibus ratio ē. textque clarus
et etiam ratio. iuxta quam antea nostris generatis circa diem
40. femella circa 40 diem ante hic tempus homo non habet animam rationalem
bene etiam vegetativam, deinde sensitivam quo datur successio animarum. foetus
ante diem quadragesimum crescit, intus sumptione alimenti
per medium, quod habet anima vegetativa. deinde sentit foetus pergat
nam, velut plures anatomici id probarunt. deinde post
constabit, quod delatam sensitivam nigt..quia constructus nec dum habet
animam rationalem, cum nondum adsint organa hominis &c &c.

N. 530mo. 3tio. Si mãa Embrionis jmis statim diebq, quo incipit nutriri, et postea sentiri aãretur ab rãali; sequitur eum, qui procuraret abortum, aut occideret eiusdem Embrionem, committere homicidium. Sed hoc est contra Jus Can: in cap: Sicuti 32 q: 2 ubi dicitur non committi homicidium ab eo, qui foetum occidit in utero, ante infusionem aãe; ubi S. Can: supponunt talem foetum non vivere ante infusionem aãe. cum in illo dicatur sit aã saltem vegetiva, ut patet: ergo necesse est, ut admittatur successio aãrum, cum in eo nondum sit aã rãalis.

N. 531mo.

Solvuntur objões

Obj. 1o nulla apparet necessitas multiplicandi successive formas in foetu humano; neque ex parte mãa, cum haec sit aeque indifferens ad oes formas, adeoque sit aeque recipere immediate aãm rãalem ac prius vegtivam; neque ex parte hois generantis, cum hic solum intendat generari aliud hoem; nec denique ex parte Dei aãe rãalis, quia licet haec preexigat dispoes in mãa ad sui introductionem, non tamen aãs alias; quum una sit solum principium vegetandi, altera simul vegetandi et sentiendi eadem quae.

2o. In Romano rituali precipitur: Siqua mulier abortum fecerit, si foetus motum edat et Sine ad certa qdve postulat, qo supponit rituale foetum, qm primum movetur ee natum aã rãali, dum certa aē dubium. qo ①.

3tio In generatione nulla datur aãrum successio, ergo neque in generatione aliorum hoium dabitur. A: e certum. c'ra ptr, quia generatio Xi ex B.V. fuit vera ac naturalis generatio, ac tamen facta extra ordinem aliarum generationum.

4to. Si ante aãm rãalem introducitur successive in mãa alia aã, eum contingeret in generatione bruti v.g. equi. Sed hoc videtur dicendum qo ①. Nego ptr. Illas ante aãm rãalem introducuntur, jus aã vegtiva et deinde sentitiva, qua foetus est jus organizatus organizatione vegtiva et deinde sentitiva nondum aũt humana, sed etiam foetus equi eque est jus organizatus organizatione vegtiva tantum.

Adim ista, nondum a equina q. E.

5to Deo foetus humanus, imis diebus statim aaret a̅a ra̅ali, quia nondum habet organa, a statum operaões ra̅ales, Sed haec raõ e nulla q. E. canis primum natus caret organis ad videndum, et tamen rã aatis aã visiva, unde in fans recens natus quoe satis longe n̅e dispositus ad operaões ra̅ales, et tamen habet aã rabilem q. E.

6to Si in humana generaõe foetus aatis succesivé 3 aaby, hõ jus generat plantam, et bestiam quam hõem, ita ut hõ genitus jus sit planta et bestia, quam hõ, sed neque sit ostendi quis fit planta a quis bestia q. E.

Resp ad 1um N: m et duo ce naale resptu ex õi capite, 1mo quidem ex parte maãe, quia licet illa se considerata recipiat in potentia oes formas substantiales, quas in raõe potentia remota; adaue tamen sub raõe potentia proxima, respicit quidem foas substaales veluti praeparatiores viadam introdue aeterno, ut patet in foã embrioni, quam recipere nequit, nisi receperit jus foam inimis ita etiam audit maa ra̅ali, quae raõe suam specificam intra lineam substaalem foas perigit maa, jus ce sub ultima dispõe ad foam viventis, ideoque illam statim recipere, dein sub dispõe ultima ad foam aalis quam mox recipiat, dein sub ultima dispõe ad foam intimam, qua denique corporis, orbis, in istis. unde et cstat etiam ex parte agentis requirõs eam succesõe, quia licet hõ solum tendat ad generaõem aeterna hõis deinde ad finem, tendit tamen eo modo, quo licitum obtinere id ex media, sive mediis foãs inducentis. N. 532. us.

ad 2dum ca. de. quod supponit foetum cum aatum aã ra̅ali, propriam movetur motu spontaneo ca. motu non spontaneo n:a etc. motu spontaneo movetur, 1um post 40. v. italij vol nat 40 dies in foeminis vero post 50 dies, ubi idadem aã ra̅alem, 1us dramg.

Rndeo ad 3.tiu ca: nc. qa tamet si B: V. extiterit vera et
naalis Mater Xti, atque praestitit in illius usum nihilominus
illa generatio fuit miraculosa; utpote citra
citra virile semen facta virtute Spiritus Sancti: hinc
nulla oo l paritas inter generaoe Xti et generaoes
humanas.

Ad 4tu. c: Sglad m qm bene probat obieo ae Deus Embrionem
equinum primitus aari aa vgbraque, simile quadam
extra inspectori: ac demum aa equina: mo n ea conveniens
Si gradatim in generaoe hois ante aa raalem recipere
aliquando plures foas bsaaes quam duas.

Ad 5tu. d m. qa n aet instituts organicus glbgcurqn m
nesrio ex actis ad infusionem aae em et sinditta m n: c.
neque em absea convenientia organorum atquit absea
aa raalis, ro corum, quae requisit et sufficienta ad organaoem
humanam, unde ad prob: m patet Solutio. canis em licet
tunc n habeat organa ditis cvidentia, debit tn aa caninam,
qua e visiva. eodem modo respondis ad illud additum de infante

Rndeo ad 6tu. hoo, ius ea plantam et bestiam maaeber qm
hoo, sive illius maa, qua postea erit sub aa raali; ius
ee sub foa planta ac bestia, sicut, ius e semen maaeber
qa maa quae postea erit sub foa hois. ius e sub
foa seminis, ita a planta v bestia ho oriatur v
embrio tendens ad ee hois vocari pot. aent hic
quidem plura dicenda de aa tum in genere tum in spe,
de aa raali prpue, eiusque immortalie: verum cum haec
inter Catholicos de fide certa sint, maiori labori
supersedeo, et qui plura de hac ee scire cupiunt
cum adeo difficilia n sint, illos ad authores philos
qui hac de ee fusius tractant, remitto. interim
haetenus dictata de ente mobili ad maiorem ipsius gloriam
qui omotus in se permanet, et movet oia, dicta sint.

BLB BADISCHE LANDESBIBLIOTHEK
gefördert durch Baden-Württemberg MINISTERIUM FÜR WISSENSCHAFT, FORSCHUNG UND KUNST